

KATHARINE HEPBURN'UN HATIRLADIKLARI

A. Scott Berg

epsilon®

KATHARINE HEPBURN'UN HATIRLADIKLARI

KATHARINE HEPBURN'UN HATIRLADIKLARI

Orijinal Adı: Kate Remembered
Yazarı: A.Scott Berg
Yayın Yönetmeni: Tanju Anapa
Çeviri: Güneş Günter
Düzelti: Sedat İmza
Düzenleme: Gülen Işık

Kapak Uygulama: Zafer Aktuğu
Film-Grafik: Ebru Grafik
Montaj: Hülya Yılmaz

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaası
Çiftehavuzlar Yolu
Acar Sitesi No: 18 Davutpaşa
Tel: (0212) 674 97 23

1. Baskı: Aralık 2005
ISBN: 975 331 824-3

Yayımlayan:
Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.
Osmanlı Sk. 24/4 34437 Taksim/İstanbul
Tel: 0212.252 38 21 pbx Faks: 252 47 29
İnternet adresi: www.epsilonyayinevi.com
e-mail: epsilon@epsilonyayinevi.com

Genel Dağıtım:
Yeni Çizgi Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
Gürsel Mah. Alaybey Sk. No:7
Kâğıthane/İstanbul
Tel: 0212.220 57 70 pbx Faks: 222 61 55
İnternet adresi ve on-line alışveriş: www.yenisayfa.com

KATHARINE HEPBURN'UN HATIRLADIKLARI

A.Scott Berg

Çeviri
Güneş Günter

epsilon®

İçindekiler

Yazarın Önsözü

Son otuz yıl içinde üç biyografi yazdım. Bunların her biri benim büyük projemin bir parçasıydı. Uzun süredir, yirminci yüzyılda Amerikan kültürü açısından önemli olan kişilerin tarafsızca anlatılmış hayat hikâyelerinin bir koleksiyonunu yapmak istiyordum. Bunların her biri toplumun değişik bir kesitini verecekti. (Şimdiye kadar New England'lı bir editör, Polonyalı bir sinema baronu ve ortabatıdan bir havacı hakkında yazdım.) Bu kitap o projemin dışında kaldı.

Konumuzun kahramanı olağanüstü bir hayat sürmüş ve yaşadığı devirde arkasında önemli izler bırakmış biri ve kapsamlı bir biyografiyi fazlasıyla hak ediyor. Ne yazık ki böyle bir kitabı yazacak kişi ben olamam. Çünkü doğrusunu söylemem gerekirse, onun hakkında tarafsızca yazmama imkân yok. Öncelikle Katharine Hepburn'ün yirminci yüzyılın (hatta gelmiş geçmiş) en iyi film sanatçısı olduğuna kayıtsız şartsız inanıyorum. Ve son yirmi yıldır o benim çok yakın dostum.

Açıkçası onun hayatına girdiğimde ona zaten hayrandım. Sonraki yirmi yılda hayranlığım giderek büyüdü.

Bu nedenle bu kitap Katharine Hepburn'ün hayatı veya mesleği hakkında eleştirel bir inceleme olamaz; daha ziyade onunla saatler süren özel sohbetlerimizde, onun anımsadıklarından çıkardığım bir hayat hikâyesidir. Bayan Hepburn benimle birlik-

teyken olayları sadece hatırlamakla kalmadı, hiç kimseyle paylaşmadığını sandığım bir deneyim yaşadı. Bu nedenle kitap benim anılarımdan çok onunkilerden oluşuyor.

Sohbetlerimiz sık sık onun geçmişine döndükçe, bir süre sonra onun beni sesiyle ulaşabileceği bir araçtan çok, üzerine duygu ve inançlarını mıhlayabileceği bir örs gibi kullandığını hissettim. Bu bağlamda bu kitap, kendi kurallarına bağlı kalınarak yaşanmış kocaman, eşsiz bir hayatın içindeki olağan dışı bir ilişkiyi anlatıyor. Daha önemlisi, ölümünden önce topluma açıklanmaması gerektiğini düşündüğü duygu dolu hikâyeleri, onun gördüğü gibi ortaya koyuyor. Sonuç olarak bu kitap yalnızca onunla tanıştıktan sonra tanık olduğum, dokunaklı son yıllarının hikâyesi değil; o teatral kişiliğin ve seçkin hayatında ona sahne olmuş yüzyılın büyük bir bölümünün de öyküsü aynı zamanda.

I

Özel Bir Olay

Bir kapı zilini çalmaktan hiç bu kadar çekinmemiştim. Son birkaç aydır telefon görüşmelerinde onunla dost olduğum ve New York'taki evinin kapısı önünde onun davetlisi olarak bulunduğum halde, inanılmaz heyecanlıydım. Oysa ben yıldızlardan etkilenen biri değilimdir.

Ama bu farklıydı. Katharine Hepburn, benim kendisini ilk fark ettiğim andan beri en sevdiğim yıldızdı. Oyunlarına ve filmlerine yalnızca o oynadığı için gittiğim tek aktristi.

O salı günü, 5 Nisan 1983'te 3. Cadde ile 49. Sokak'ın kesiştiği köşeye geldiğimde, randevuma daha on beş dakika vardı. Bu nedenle saat 17:55'e kadar etrafta dolaştıktan sonra ağır ağır 49. Sokak 244 Numara'ya birkaç ev kalana kadar yürüdüm. Saatimin yelkovanı on ikiye varıncaya kadar da kaldırımda bir buçuk dakika bekledikten sonra küçük, siyah demir parmaklıklı dış kapıyı açtım, penceresinde perdeler olan ön kapıya gidip düğmeye bastım. Zil öylesine yüksek bir ses çıkardı ki, neredeyse taş yapının dört katı birden sarsılmış gibi geldi bana.

Zile cevap veren olmadı. Uzun bir bekleyişten sonra yandaki servis kapısından siyah saçlı, kısa boylu sevimli bir kadın başını uzatarak, "Evet," dedi.

Bayan Hepburn'la saat altıda randevum olduğunu söyledim. Acaba yanlış kapıyı mı çalmıştım. "Hayır, hayır," dedi. "Sizi içeriye alayım." Ön kapıya geldi ve iki ağır kilidin açıldığını duydum. Bu hanım Katharine Hepburn'ün evinin temizliğini yapan ve yemeklerini pişiren Norah Concidine'dı. "Bayan Hepburn sizi bekliyor," dedi.

Antreye girip pardösümü metal tırabzanlı dar merdivenin alt başında duran sıraya bıraktım. Mutfak tarafından kır saçlı, iri kemikli, ortopedik boyunluk takmış, başka bir kadın göründü. İkimiz de kendimizi tanıttık. Tahmin ettiğim gibi, Hepburn'ün yardımcısı ve sağ kolu Phyllis Wilbourn'du bu hanım. Pürüzlü bir ses ve İngiliz aksanıyla, "Ah, evet doğru yukarı çıkın," dedi, "Bayan Hepburn sizi bekliyor." Yukarıdaki hole çıktığımda, bahçeden günün son ışıklarının vurduğu, arkadaki oturma odasını görebiliyordum.

Daha odaya girmeden içeriden tanıdık bir ses duydum. "Tuvalete gittiniz mi?"

"Özür dilerim?" dediğimde, hayatımda ilk kez karşılaştığım Katharine Hepburn'u görecek şekilde kapının ağzında durmaktaydım.

Rahat bir koltuğun sağ tarafında, beyaz spor pabuçlu ayaklarını önündeki pufa uzatmış oturuyordu. Ciddi bir araba kazası geçirip yeni iyileşmekte olan, yetmiş iki yaşındaki birine göre şaşılacak kadar dinç görünüyordu. Cildi efsanevi elmacık kemikleri üzerinde gergin, gözleri insanı rahatlatan açık mavi renkteydi. Aralarında kızıl tellerin olduğu kır saçlarını o kendine özgü topuzuyla tepesine toplamıştı. Makyajsızdı ama tam bir film yıldızı gibi gülümseyerek cazibe ve enerji saçıyordu. Üzerine haki bir pantolonla mavi bir gömlek, gömleğin içine de dik yakalı bir kazak giymiş; omzuna kırmızı bir kazağı gevşekçe sarmıştı. Ona yaklaşırken odayı mümkün olduğunca incelemeye çalışıyordum. Tavanın yüksekliği, duvarlardaki tablolar, yanan bir şömine, bir sürü kocaman çiçek demeti dışında olağanüstü bir şey yoktu.

Daha yanına gitmeden tekrar, "Tuvalete gittiniz mi?" diye sordu.

"Hayır."

"Gitmeniz gerekmiyor mu?"

"Hayır, teşekkür ederim. Gerek olduğunu sanmıyorum."

"Önce aşağıya inip tuvalete gitmeniz gerektiği kanısındayım."

"Buna gerek olduğunu sanmıyorum," diye tekrarladım ve ekledim "ama elimden geleni yapacağımı tekrarladım."

İki dakika sonra merdivenlerden yukarı çıktığımda "Tuvalete gittiniz mi?" diye sordu.

"Evet gerçekten gittim, teşekkür ederim."

"Güzel. Biliyor musunuz benim babam ürologdu ve tuvalete gitmeyi hiç ertelememek gerektiğini söylerdi. Görüyorsunuz ya sizin de gitmeniz gerekliymiş. Merhaba, ben Katharine Hepburn."

"Kim olduğunuzu biliyorum." El sıkıştık. Oturduğu koltuktan beni aşağıdan yukarıya süzdü. "Uzun boylusunuz." Bir seksenin üstünde olduğumu söyledim. "Tenis mi?" "Hayır," dedim, "ama sık sık yüzerim, bir de spor salonunda ağırlık kaldırma çalışması yapıyorum." "Öf..." Biraz sıkıcı olduğunu kabul ederek, mümkün olduğunca az zaman harcayarak egzersiz yapabilmek için bu yolu seçtiğimi ekledim.

"Sigara içer misiniz?" diye sordu.

Gülmeye başladım, sanki *Dürüstlüğün Bedeli* (The Importance of Being Earnest) filminin çekiminde gibiydim. "Hayır Lady Bracknell, kullanmıyorum," dedim. O da gülerek, "Ben içerdim ama bıraktım. İğrenç bir alışkanlık. Umarım içki içiyorsunuzdur," dedi.

"Memnuniyetle içerim."

Beni, oturduğu koltuğun arkasındaki, üzerinde elmacık kemikleri çıkık, olağanüstü iri gözlü bir Afrikalı kadın maskının durduğu büyük masaya yönlendirdi. "Biri bana bunu yolladı," dedi. "Bana ne çok benziyor değil mi?" Üzerindeki kabile boyaları hariç gerçekten de benziyordu. Maskın yanındaki ahşap tepside, birkaç şişe içki ve üç kalın içki bardağı vardı. "Orada hoşuna giden bir şey var mı?" Evet vardı. Bir şişe King William IV İskoç viskisi. Kendi tarifine göre iki içki hazırlamamı söyledi. Bardağa ağzına kadar buz doldurulacak, üzerine ağır ağır bir ölçü

viski dökülüp, üzerine soda ilave edilecekti. Sağına, üzerine kırmızı el örgüsü bir örtü örtülmüş beyaz divana oturmamı söyledi. İçkisinin önce tadına baktı, sonra büyük bir yudum içti. "Çok hafif," dedi. Biraz içki ilave ettim. "Seninki de çok hafif görünüyor," dedi. Tuvalet olayının bir benzerini yaşamamak için, bu sefer ben bastırdım. "Sizden azıcık daha ayık olmam gerekeceğini düşünüyorum."

Onunla yapacağım röportaj hakkında konuşurken Phyllis Wilbourn yukarı geldi. Boyunluk takmış yetmişlik hanım sendeliyormuş gibi geldiğinden, ayağa kalkmaya davrandım ama ev sahibim, onun bir şeyi yok, diyerek beni yerime oturttu. Yaşlı kadın tepsideki peynirli börekleri ikram ederken, Bayan Hepburn, "Phyllis Wilbourn'la tanıştınız mı?" diye sordu. "Benim Alice B. Toklas'ım olur."

Phyllis "Keşke öyle söylemeseniz," diye itiraz etti. "Sanki ihtiyar bir lezbiyenmişim izlenimi veriyor. Hiç de öyle değilim."

"Hangisi değilsin, ihtiyar mı, lezbiyen mi?"

"Hiçbiri değilim." Phyllis bunu söylerken kendine bir zencefilli gazoz koyup karşımızdaki iskemleye oturdu. Ben odayı incelemeye devam ettim. Tavandan aşağıya bir zincirle sarkıtılmış ahşap kaza bakarken Hepburn da beni seyrediyordu. "Spencer'ın," dedi. Sonra kayalar üzerine konmuş iki martıyı gösteren bir tablo dikkatimi çekti.

"Sence sıradışı bir tablo mu, değil mi?"

"Eğlenceli," dedim. "Neşeli."

Sanatçıyı kastederek, "Benim," dedi.

Ateş sönmek üzereydi. Hepburn şöminelerden anlayıp anlamadığımı sordu. "İzci değilim ama belki biraz canlandırabilirim," dedim. Sanki bana önemli bir sınavda not verecekmiş gibi, "Görelim bakalım," dedi. Demir maşayla birkaç odun parçasını çevirince hepsi birden alev aldı. Hepburn gözle görülür şekilde memnun olmuştu. "Şu örtünün üzerindekilere ne diyorsun?" İki küçük genç çıplak kadın figürünü işaret ediyordu. "Benim," dedi.

"Bu heykelleri de siz mi yaptınız?" diye sordum.

"Hayır, poz verdim." Yakından bakınca söylediğinin doğru olduğunu ve bunun onu hoşnut ettiğini gördüm.

Sonraki birkaç dakika havadan sudan konuştuk. Benim memleketim Los Angeles'tan, birkaç ay önce orada ölen müşterek dostumuz George Cukor'dan ve yapacağımız röportajdan söz ettik. Bana ne kadar zamana ihtiyacım olduğunu sorduğunda, "Siz ne kadar zaman ayırabilirsiniz?" diye sordum ben de ona.

"Ah, benim ilgi çekici yanlarımın sonu gelmez," dedi. "Ama hadi benimle en azından iki tam gün geçirmeniz gerekebilir, diyelim."

Ateşi kurcalamam sonucunda oda daha da ısındığından kalkıp ceketimi çıkararak divanın üzerine koydum. Hepburn kesin bir tavırla, ama kibarca, "Bir dakika, ceketinizi oraya koymayın. Rahat olmanızı isterim elbette ama ceketinizi nereye koyduğunuza bir bakın. Tam görüş sahamın içinde; beni biraz rahatsız ediyor."

"Evet," dedim, "öyle olduğunu görüyorum." Ceketi tekrar giymeye çalışırken, Hepburn onu antredeki sandalyeye atıvermemi söyledi. Dediğini yaptım. Tekrar odaya girerken dürtüsel olarak, hafifçe eğri duran bir çiçek tablosunu düzelttim.

Üstüne basa basa "Oo... anlıyorum," dedi, "Siz de *onlardansınız*." Onaylarcasına gülümseyerek, "Ben de öyleyim," diye ilave etti. "Ama Cole Porter kadar kötüsü olamaz. Bu eve geldiğinde oturmadan önce beş dakika resimleri düzeltirdi. Bak, hazır ayaktayken... ben bir içki daha içmeye hazırım. Ya sen?"

Benimkini yine daha hafif hazırladım. Yıkılacağımdan korktuğumdan değildi. Ama sanki Katharine Hepburn'ün oynadığı bir RKO filminin içine girmiştim ve bir tek karesini bile kaçırmak istemiyordum.

Saat yediyi vurduğunda Bayan Hepburn, "Bak bu akşam seni yalnızca anlaşıp anlaşamayacağımıza bakmak için içkiye çağırmıştım, ama yemeğe kalabilirsen memnun olurum. Yemek çok. Ancak kıyafetine bakınca -bu arada kravatını beğendiğimi söylemeliyim- akşam için başka bir randevun olduğunu düşünüyorum. Belki de gitmen daha iyi olur, zaten şimdiden çok fazla konuşmaya başladık. Yarınki gösteri için yorgun düşebiliriz. Saat on bir diyelim mi?" Gerçekten yemek için bir randevum olduğunu,

fakat iptal etmekten mutluluk duyacağımı söyledim. "Hayır, sonra birbirimize söyleyecek bir şeyimiz kalmayabilir."

El sıkışıp vedalaştık. Dışarı çıkıp ceketimi aldım.

Merdivenlerin ortasındayken "Dışarı çıkmadan tuvalete gir," diye seslendiğini duydum.

II

Bir Fark Yaratmak

Kate'le ilk karşılaşamayışımız 1972 Nisanı'ndaydı.

Ben bir yıl önce, F. Scott Fitzgerald'ı, Ernest Hamingway'i, Thomas Wolfe'u ve iki dünya savaşı arasında Amerika'da ortaya çıkmış önemli yazarları keşfedip geliştiren, efsanevi editör Maxwell Perkins'i konu alan tezimi yazarak Princeton Üniversitesi'nden mezun olmuştum. Tezimi verdikten sonra bile onu ileride yazacağım kapsamlı bir biyografinin bir taslağı olarak görüyordum. Ataları on yedinci yüzyıldan beri New Englandlı olan bu Harvardlı karakter, Amerikan edebiyatının en önemli olmasına karşın en az bilinen kişisiydi. O Manhattan'lı bir yankiydi. Yetişkin yaşlarının büyük bir bölümünü Connecticut'ta geçirmişti. Ancak 1930'ların ortalarında, tiyatroya fazlasıyla ilgi duyan ve abartılı bir tip olan karısı, beş kızıyla birlikte, babasından kalan, New York'un Turtle Bay semtinde, 49. Sokak, Doğu 246 Numaralı eve taşınmaları için ısrar edince, Katharine Hepburn'e komşu olmuşlardı.

New York uzun süre Perkins'lerin evi oldu. En zorlayıcı yazarı olan Thomas Wolfe'la (Perkins'in notlarına göre o sırada yazar *Zaman ve Nehir Hakkında* (Time and River) üzerinde çalışıyordu) fazladan birkaç saat daha çalışmasına imkân vermesi dışın-

da, Max Perkins şehir hayatından nefret ediyordu. Karısı Louise ise çok mutluydu. Yetenekli bir aktris ve yazar olmasına rağmen sanatsal hayatını geliştirecek disiplin ve girişkenlikten yoksun olduğu için günlerini dolduran şehir hayatı, tam ona göreydi. Sahne ve perdede en çok beğendiği sanatçıyla kapı komşu olmak Louise'i çok heyecanlandırıyordu. Bundan öylesine etkilenmişti ki, sırf Hepburn için Napolyon'un kız kardeşi Pauline hakkında bir oyun bile yazdı. Bu çalışmasını da hemen komşusunun dikkatine sunmakta tereddüt etmedi. İki kadın iyi ahbap oldular, ama asla ulaşamayacağı her şeyi temsil eden Hepburn'ün bu kadar yakınında olmak Louise'in gizliden gizliye içini buruyordu.

Katharine Hepburn ile Max Perkins hiç tanışmadılar. Hiçbir tiyatroda kendini rahat hissetmeyen Perkins, gösteri dünyasının insanlarına hiç ilgi duymazdı. Onun yıldızları marifetlerini kâğıt üzerinde gösteren yazarlardı. Yine de 244 Numara'daki hareketlilik ve böyle muhteşem bir yaşamın yakınında olmak gizliden gizliye hoşuna gidiyordu. Karısının şöhretli komşusuna karşı hissettiği heyecan dolu ilgi onu eğlendiriyor, hatta Louise'in efsanevi aktris hakkında anlattığı hikâyeler, içindeki röntgenciyi hafiften ortaya çıkarıyordu. Arada sırada onu görme çabasına girdiyse bile, dikizleyebildiği tek şey Katharine Hepburn'ün, oturma odasının pencerelerinden birinde duran büstü oldu.

Ve ben 1972 yılında, büyük bir azimle Max Perkins'i tanıyabilecek herkese ulaşmaya çalışırken, Katharine Hepburn'la bir röportaj yapmam gerektiğini düşündüm. Dürüst olmam gerekirse, onun anlatacağı·şeylerin pek de hayati bir önemi yoktu. Aslında ben onunla tanışmak istiyordum ve bu iyi bir bahaneymiş gibi gelmişti.

Küçükken televizyon ve sinema için deli olurdum, ama sinema yıldızlarıyla tanışmak gibi bir hevesim yoktu. Böyle bir karşılamanın sonucunda hayal kırıklığı kaçınılmaz gibi gelirdi bana -nitekim kamyon şoförlerinden başkanlara kadar hep öyle olmuştu. Ancak Katharine Hepburn her zaman bir istisnaydı. Eski filmlerini televizyonda veya eski filmler gösteren yerlerde seyredip yenilerini sinemalarda gördükçe, onunla mutlaka tanış-

mak istiyordum. Üniversiteyi bitirdiğimde, Hepburn'ün filmlerinin hepsini görmüştüm. Videonun olmadığı bir devirde bu pek de kolay bir iş sayılmazdı.

Sinema yıldızlarına hayran olanların çoğu, kendi ümitlerini en sevdiği kahramanda yaşatır. Ama dünyadaki hayran kitlesi için Katharine Hepburn diğer sinema yıldızlarından farklı biriydi. Onun doğal güzelliği, Hollywood ışıkları ve makyajı olmadan da çarpıcı, konuşmalarıysa başkalarının yazdıklarını okumadan da müthiş espri ve zekâ doluydu. Sadece mevcudiyeti bile kuşkusuz bir yönetmenin ona gösterebileceği bütün jest ve mimikleri sönük bırakacak kadar parlaktı. Beyaz perdenin en büyük yıldızları, sinemanın gerçek simgeleri, kendilerinden bir parçayı bizimle paylaştıklarına inandığımız için büyüktürler. Hayranlarının düş gücü bu yanılsamayla beslenir. Ama Hepburn'da bu özellikler hayal edilmez, varsayılırdı.

Los Angeles'taki evimde Perkins kitabımın üzerinde çalışırken Katharine Hepburn'ün hep hareket halinde olduğunu, fakat ona ulaşmanın en iyi yolunun, onu nispeten sakin günlerini geçirdiği, Kaliforniya'daki evinden aramak olduğunu duymuştum. Bayan Hepburn'ün her hafta, pek çoğu röportaj talebiyle dolu yüzlerce mektup aldığını tahmin edebiliyordum. Yine de konusu pek de sıradan olmadığı için, benim talebimin ona hitap edebileceğini hesaplamıştım. Sinema-televizyon yazarı ve yapımcısı olan babam, bana Los Angeles'taki adresi buldu. Ben de onun Beverly Hills'te, Sunset Bulvarı'ndan birkaç blok ötedeki 9190 St. Ives Drive adresine kısa fakat içten bir mektup yolladım. Aylar geçti. Bu arada ben James Jones, Alan Paton, Taylor Caldwell, Marcia Davenport, Erskine Caldwell, Martha Gellhorn, gibi çalışmamla çok daha fazla ilgisi olan, birçok kişiyle röportajlar yaptım. Hepburn'e yazmış olduğum mektubu unutmuştum.

Sonra bir gün üzerine, güçlü ve sivri harflerle adresim yazılmış olan bir zarf geldi. İçinden benim Katharine Hepburn'e yazmış olduğum mektup çıktı. Mektubun önü ve arkası zarfın üzerindeki çarpıcı yazıyla doluydu. El yazısıyla yazılmış cevapta, posta adresinin sürekli değişmesi nedeniyle bana yazmakta geç kaldığı için özür diliyor, ayrıca Max Perkins'le hiç tanışmadığı

için, benimle buluşmayı gereksiz bulduğunu söylüyordu. Mektubun devamında, penceresinden Perkins'ların güzel kızlarını seyrettiğini; Louise Perkins'ın güzel bir kadın olduğunu ve kendisinin hiçbir zaman beceremeyeceği bir şeyi yapabildiğini, dikkate değer bir adamın gölgesinde yaşamayı başardığını yazıyordu. Perkins hakkındaki düşüncelerini de, "Onu, bazen sokakta, 49. Sokak'ın valisi diye bilinen şoförümle sohbet ederek bir aşağı bir yukarı yürürken, bazen de sessizce dolaşırken görürdüm. Hep bir gün benimle konuşacağını umdum, ama hiç konuşmadı," diye özetlemişti. Mektubun sonunda bir kapanış cümlesi veya imza yoktu. Yalnızca "K.H." yazılmıştı.

Ona tekrar yazıp anlattığı bu birkaç şeyin, bir röportaj yapıldığında daha fazla anının ortaya çıkması olasılığına işaret ettiğini söyledim. Hiç cevap vermedi. Doğrusunu söylemek gerekirse, bana umduğumdan fazlasını vermişti. Daha fazla ısrar etmenin anlamı yoktu. Yazdığım biyografiyi altı yıl sonra bitirdiğimde ona da bir kopya yolladım. Yine bir cevap gelmedi.

Ertesi yıl -1979'un baharında- ikinci kitabım Samuel Goldwyn'in biyografisi üzerinde çalışmaya başlamıştım. Samuel, Holywood yapımcıları arasındaki "Muhteşem Bağımsız"dı. Paramount, MGM, United Artists ve Samuel Goldwyn Company gibi ekonomik sarsıntılara elli yıl dayanabilmiş dört büyük film şirketinin kurulmasını sağlamıştı.

Samuel'in eski bir yıldız adayı olan ikinci karısı, gösteri dünyasına New York Rochester'daki yaz oyunlarıyla adım atmıştı. New York'ta çalışmaya başladıktan sonra, o tarihlerde ün kazanmaya başlamış olan, olağanüstü yetenekli, tıknaz yönetmen George Cukor'la karşılaşmış ve ona âşık olmuştu. Gariptir ki adamın eşcinsel olması arkadaşlıklarını daha da pekiştirmiş ve birbirleriyle biri dışında her konuda çok yakın olmuşlardı. Frances, Sam Goldwyn'den evlenme teklifi aldığında, kendisinden yirmi yaş büyük, pek de yakışıklı olmayan ve öfkesiyle ünlü bu adam hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için hemen George'a koştu. George vakit kaybetmeden olayın mesleki avantajını vurguladı: "Evlen onunla Frances, asla bundan daha iyi bir rol bulamazsın!"

George Cukor ile Frances Goldwyn hayatları boyunca ve hatta sonrasında (ileride göreceğiniz gibi) birbirlerine çok yakın oldular. Goldwyn'lerin oğlu (onu küçükken tanıyanlar Sammy diye çağırırdı) bana hemen bu önemli birinci el kaynakla bir randevu ayarladı. Cukor, olağanüstü meslek hayatının yanı sıra, Katharine Hepburn gibi ikinci bir yakın arkadaşa sahip olmakla da ünlüydü. Onu, aralarında her ikisinin de en iyi filmlerinin bulunduğu on filmde yönetmişti. Bazen yönetmenlerle artistlerin yetenekleri ve karakterleri birbirine tam oturur. Bu D.W. Grifith ile Lilian Gish, John Ford ile John Wayne, William Wyler ile Betty Davis arasında da böyle olmuş, ortaya olağanüstü sonuçlar çıkmıştır. Benim değerlendirmelerime göre sinema tarihinde, özellikle romantik komedi alanında Hepburn-Cukor kadar iyi bir artist-yönetmen ikilisi olmadı. Aslında Hepburn'ün St. Ives'deki küçük evi, Cukor malikanesinin -Spencer Tracy tarafından kiralanmış olan- misafir eviydi. Tracy orayı karısıyla oturduğu resmi evin dışında bir yuva olarak kullanmış ve Hepburn o evi Tracy ile paylaşmıştı.

9166 Cordell Yolu'na (St. Ives'in öteki köşesi) ilk defa, 11 Eylül 1979'da sabahın saat 11'inde, ısının 40 dereceyi bulduğu kavurucu sıcakta gittim. Cukor'un evi duvarlarla çevriliydi. Ön duvarın ortasındaki kapıda içinde bir telefon olan ahşap bir kutu vardı. Ahizeyi kaldırıp kendimi tanıtınca bahçeye girdim. Çimler sağ taraftaki Roma stili yüzme havuzuna kadar uzanıyordu. Cukor orada hizmetliler, bahçıvanlar ve havuz bakıcısı gibi görünen bir takım adamların arasında ayakta duruyordu. Büyük beyaz evinin en serin odasının alt kattaki misafir odası olabileceğini söyleyerek orada oturup konuşmamızı teklif etti. Oraya ulaşıncaya kadar evin büyük bir bölümünü görmüş oldum. Portrelerle dolu duvarların hepsinde yağlı boya tablolar, fotoğraflar hatta bir çift küçük Hepburn ile Spencer Tracy kuklası vardı.

Cukor çok hareketli bir konuşmacıydı. Hemen kaynaşıp onun el kol hareketleriyle renklendirdiği konuşmamızı saatlerce sürdürdük. Ben önümdeki bloknota notlar alırken önümüzdeki sehpaya şefin salatası ve uzun bardaklarda sunulan buzlu çayla küçük bir sofra kuruldu. Saat üçe gelmeden az önce, artık enerji-

si tükenmeye başlamış olan genç ve yakışıklı bir yönetmen yardımcısı, Cukor'u ziyarete geldi. Ayağa kalkıp kendimi tanıştırdığımda "Kim olduğunuzu biliyorum," dedi. "Bayan Hepburn ne zaman buraya gelse sürekli sizin kitabınızdan bahseder."

Birden Cukor'un aklına Kate'in benimle tanışmak istediği geldi. Gelecek sefer Kaliforniya'ya geldiğinde bizi mutlaka buluşturacağını söyledi. Çıkmadan önce Cukor evin kalan bölümlerini de görmem için ısrar etti. Chippendale ve Regency stili mobilyalarla şık fakat sade döşenmiş, büyük camlı bir penceresi olan çok güzel bir oturma odasını, duvarlarında Georges Barok ve Juan Gris imzalı tablolar asılı, yerleri parke, şömineli oval bir odayla sekreterinin çalışma odasını gezdik. Bu son odadaki duvarların her bir santimetrekaresi asrımızın en ünlü aktörlerinin imzalı fotoğraflarıyla kaplıydı. Cukor filmlerinde başrol oynattığı John Barrymore, W.C. Fields, Leslie Howard, ilk filmiyle Jack Lemmon, *Çifte Hayat*'taki (A Double Life) rolüyle Oskar alan Ronald Colman, *Benim Tatlı Meleğim*'deki (My Fair Lady) Rex Harrison'u işaret ederek buruk bir ifadeyle "Bir de bana kadınların yönetmeni diyorlar," diye sızlandı.

Sonraki yıllarda Cukor ile birçok kez bir araya gelip dost olduk.

Katharine Hepburn'la ikinci karşılaşamayışım 1981'de Ernest Thompson'un *The West Side Walts* adlı oyununda başrole çıkmak üzere Los Angeles'a geldiğindeydi. Oyunu gördüm. Cukor da bizi tanıştırmak için oyundan sonra bir akşam yemeği ayarladı, fakat davetin olduğu gün benim New York'ta bulunmam gerekiyordu. Sonuçta, Hollywood'un altın döneminden kalan, meslek hayatlarının sonuna gelmiş, onun akranı bütün önemli yıldızlarla tanıştığım halde, kariyeri hâlâ parlak olan ve en çok tanışmak istediğim kişiyle bir türlü bir araya gelememiştim.

1982 yılının sonunda *Esquire* dergisinin hikâye ve roman editörü Rust Hills'ten bir telefon geldi. Derginin yaklaşmakta olan ellinci yıldönümünü, şimdiye kadar çıkardıkları sayıların en büyük ve mükemmel olanını çıkarıp, bir iz bırakarak kutlamak iste-

diklerini söylüyordu. Bu amaçla Esquire, elli yazarın son yarım asırda yaşamımızı etkileyip değiştiren elli kişi hakkında birer yazı yazmasını istiyordu. Çalışmalarımdan haberdar olan Hill benim 1900'lerin en popüler sanatı olan sinema dünyasından önemli bir kişiyi -belki Goldwyn'i- seçerek onun meslek hayatının bizim yaşamımızı nasıl değiştirdiğini anlatabileceğimi düşünmüştü. Ben ise henüz araştırmamın ortasında olduğum ve kendimi onun hakkında bir dergide bile yazacak kadar hazır hissetmediğim için tereddüt ediyordum. Hill, Nill Rust, Mailer Cheever, Updike gibi önemli yazarların arasında olacağımı hatırlatarak ısrar ediyor, "Bu senin için büyük bir fırsat," diyordu.

"Kesinlikle katılmak isterim," diye güvence verdim ona. "Fakat patronlardan biri hakkında yazmak için hazırlıklı değilim." Bir an düşünüp daha iyi bir fikrim olduğunu söyledim. "Katharine Hepburn'e ne dersiniz?"

"Yo hayır," dedi. "Film yıldızı istemediğimize çoktan karar verdik. Ayrıca bu yazı dizisinin yalnızca erkekler hakkında olmasını istiyoruz."

"Ama bakın," dedim. "Bunu ciddi olarak düşünmenizi isterdim. Şu anda bile size Katharine Hepburn'ün bir film yıldızından öte biri olduğunu savunabilirim. Bir de..." (Birden aklıma *Benim Tatlı Meleğim*'deki -My Fair Lady- Henry Higgins rolü teklif edildiğinde Gary Grant'ın verdiği cevap gelmişti. Onlara, o rolü oynamak istemediğini ve eğer Rex Harrison oynamazsa görmek dahi istemeyeceğini söylemişti.) "Eğer o sayıda hiçbir kadın olmayacaksa değil yazmak, onu okumak bile istemem," dedim. "Eğer Elenor Roosevelt'in hayatımızı değiştiren elli kişi arasında olduğunu düşünmüyorsanız başınız büyük derde girecek demektir." İkimizin de konuyu tekrar düşünmesini önerdim. Bir hafta sonra Rust Hills aradığında yazmak istediğim konuyu ve nedenlerini çok açık bir şekilde anlattım. Katharine Hepburn'ün meslek hayatının neden eşsiz olduğunu açıklayarak "Hollywood'un en iyisidir," dedim. Görüş açımı vurgulamak için onun *Esquire*'ın kurulduğu yıl en iyi kadın aktris olarak ilk akademi ödülünü, bu martta da görülmemiş bir başarı kazanarak dördüncü Oskar'ını aldığını söyledim. Bu şekilde, onun meslek hayatıyla *Esquire*'ın

elli yılı mükemmel örtüşüyordu. Çağımız tarihinde bir mesleği elli yıl boyunca sürdürebilmiş başka kadın yoktu. Oysa seyirci Hepburn'ü hâlâ seyretmek istiyordu. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, sürekli tiyatroda sahneye çıkan birkaç sinema yıldızından biri, diye ilave ettim. Daha önemlisi Hepburn üç nesildir perde dışında da kadınlar için bir model, hatta bir kahraman olmuştur, diye dayattım.

Hills, yazı işleri müdürü Lee Eisenberg'in o sayıda bir kadını, hele bir aktrisi kesinlikle istemediğini tekrar etti. "O zaman şuna ne dersin?" diye savunmaya devam ettim "Kırk dokuz erkek ve bir kadın olsun. Son elli yılda erkeklerin davranışlarının değişmesinde en etkili kişilerden biri olan Hepburn, 1930'lardan beri kadınların toplumdaki rolünün ne kadar büyük bir değişim geçirdiğinin, erkeklerin üstünlüklerini korumak için nasıl zorlanmaya başladıklarının en büyük örneği. Hepburn'ün temsil ettiği modern kadın, erkekleri yıllardır diken üstünde tutuyor."

Esquire'daki adamların tapacağı birkaç aktörü gözümün önüne getirerek savunmamı hazırladım. Gary Grant hiçbir zaman Katharine Hepburn'la başrolü paylaştığı *Tatil* (Holiday), *Tehlikeli Bebek* (Bringing up Baby) ve *Philadelphia Hikâyesi*'ndeki (The Philadelphia Story) kadar şık ve çekici olmamıştı. Spencer Tracy hiçbir filminde, Hepburn'la oynadığı *Yılın Kadını* (Woman of the Year), *İki Ateş Arasında* (Adam's Rib), *Pat ve Mike*'taki kadar çekici ve seksi görünmemişti. Jimmy Steward tek Oskar'ını aldığı *Philadelphia Hikâyesi*'nde başka hiçbir filminde olmadığı kadar seksi ve mağrurdu. Henry Fonda da tek Oskar'ını onunla oynadığı *Altın Göl* (On the Golden Pond) filmiyle alırken hiç olmadığı kadar huysuzdu.

Hepburn'la ilgili bölümün daha da özel olması için, onun hakkında yazmak yerine, onunla son elli yılını anlattığı bir röportaj yapmayı teklif ettim. *Esquire* bu konuşmanın içinden en çarpıcı kısımları seçerek yayımlayabilirdi. Bütün söyleyeceklerimi söyledikten sonra biraz geri çark edip, Bayan Hepburn'la tanışmamış olduğum halde bu kadar ısrarcı olduğum için kendimi biraz tuhaf hissettiğimi, onun işbirliği yapmayı isteyip istemeyeceğini bile bilmediğimi söyledim. "Ama," dedim, "en azından

bir görüşme ayarlayabileceğimi sanıyorum." Bahar geldiğinde Rust Hills, benim New York'a gelip önerilerimi Lee Eisenberg'e sunmamı istedi.

Dediğini yaptım. Toplantı sırasında listeye birkaç kadın eklemeye karar verdiklerini, fakat Hollywood'dan, başka hiçbir ismi almamaya kararlı olduklarını söyledi. Bunun benim için de önemli bir koz olduğunu, Hepburn'u, derginin bu kutlama sayısında kendisinin sinema dünyasının tek temsilcisi kabul edildiğini belirterek ikna edebileceğimi söyledim.

Geçen aralıkta Old Saybrook'ta kötü bir trafik kazası gcçirip gazete manşetlerine geçtiği için, hâlâ Conncctícut civarında olduğunu tahmin ettiğim haldc ona yazdığım mektubu New York'taki adresine yolladım.

Telefonum çaldığında aradan bir hafta bilc geçmcmişti. Kime ait olduğu şüphe götürmeyecek bir ses "Bay Scott Berg, ben Katharine Hepburn. Sizce bu gerçekten iyi bir fikir mi?" diye sordu.

Birden Katharine Hepburn'u telefonda karşımda bulmak bir yana, onun hiçbir girizgâha gerek duymadan konuya doğrudan girmesi karşısında şaşkınlık içindeydim. "Bayan Hepburn siz büyük bir..."

"Demek istediğim bütün bu dergiler hoş ve boş şeyler. *Esquire* bunların boşunun da boşu. Sizce bu gerçekten iyi bir fikir mi?" dedi.

Onun endişelerinden birçoğunu paylaştığımı, ama bunun sıra dışı bir şey olmasını beklediğimi ve iyi bir fikir olduğunu söyledim. *Esquire*'ın amacının ciddiyetini biraz gizleyerek kendisinin bu işe dahil edilen birkaç kadından biri olacağını ve yazımızın soru cevap şeklinde tek çalışma olacağını anlatarak son kozumu oynadım. Hollywood'un tek temsilcisi o olacaktı. Ona en cazip gelen husus da bu oldu. Ama geçirdiği araba kazasından hâlâ tam olarak toparlanamadığını; Hatford'da kız kardeşi Marion ile eniştesinin yanında kaldığını, bu nedenle hemen bir tarih veremeyeceğini söyledi. Kazanın nasıl olduğunu sordum "Hava karlı mıydı? Yollarda buz mu vardı?" Sonra sağlık durumunu öğrenmek istedim. "Ağrı kesici kullanmanız gerekiyor mu?"

"Ağrı kesici mi?" diye sordu. "Ben kendim ağrı kesiciyim. Hayatımın en güzel günlerinden biriydi. Arkadaşım Phyllis'i, Fenwick'ten şehre geri götürüyordum. Gökyüzünün mavisi inanılmaz güzeldi. Güzelliklerle o kadar meşguldüm ki, yoldan çıkıp bir telgraf direğine tosladım. Hayır, sabahtı. Ve yine hayır, tamamıyla ayıktım. Çok teşekkür ederim."

İkisi de yetmişini geçmiş olan iki kadın fena halde zarar görmüştü. Yirmi yıldır Hepburn'ün yardımcısı olan Phyllis Wilbourn'un bileği ve dirseği zedelenmiş, iki kaburgası kırılmış, boynu incinmişti. Hepburn'ün sağ ayak bileğinde o kadar çok kırık vardı ki, "Bir ipin ucunda sallanıyor gibiydi," diye tanımladı. Ambülans şoförü onları en yakın tam teşekküllü hastanenin bulunduğu New Haven'a götürmek istemiş, hatta ayağının kesilmesinin bile söz konusu olabileceğini söylemişler. Ama Hepburn babasının cerrahlık yaptığı ve kardeşinin de halen doktor olarak çalıştığı Hartford Hastanesi'ne gitmekte ısrar etmiş. "Çok parlak bir ortopedist, ayağımı tekrar yerine yapıştırdı." Birkaç hafta daha, ailesiyle kızma birader oynamaya devam ederek bulunduğu yerde kalması gerekiyormuş. "Bak, bu numarayı al, sonra yine konuşuruz," dedi.

"Çok memnun olurum."

"Yarın beni aynı saatte ara." Saate baktım ve bir saatten fazla konuşmuş olduğumuzu fark ettim.

Sonraki birkaç hafta hemen hemen her gün sohbet ettik. Müşterek dostlarımız olduğunu, siyasi fikirlerimizin benzediğini, ikimizin de çikolataya bayıldığını keşfettik. Ona Beverly Hills'teki en sevdiği şekerci olan Edelweiss'tan kutularca bitter çikolata ve badem ezmesiyle bir Kaufman ve Hart klasiği olan *The Man Who Came to Dinner*'ı gönderdim. Kitap ayağını kırdıktan sonra, başlarına geleceklerden habersiz bir ailenin yanına sığınarak, herkesin hayatını karartan huysuz bir adamın hikâyesiydi.

1983'ün Martında Hepburn yeniden ayaklanıp alçı ve koltuk değnekleriyle de olsa eski rutinine dönmüştü. Söyleşimizi nisanın ilk çarşamba ve perşembesi yapmayı kararlaştırdık. Ondan önceki salı günü saat tam altıda, tanışmak için beni içkiye davet etmişti. "Tabii bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyorsan," diye de ilave etmişti.

Bunun sonucunda, o çarşamba günü pek çok kişi tarafından Manhattan'ın en şık yeri kabul edilen Doğu 49. Sokak, No 244'e ikinci seferimi yapıyordum.

Turtle Bay* arada birkaç işyeri kalmış olsa da, esas olarak şehrin doğu yakasında, 2. Cadde ile 3. Cadde arasında kalan, 48 ile 49. Sokak'taki evlere ve özel bir parka verilen isimdir. Burası bir zamanlar gerçekten kaplumbağa şeklinde bir koyken on yedinci yüzyılda, yerleşimin başlamasından sonra doldurulmuştur. Buradaki dört veya beş katlı evler yıllardır artistleri, edebiyat ve tiyatro dünyasından kişileri bir mıknatıs gibi çeker. Bunlar arasında E.B. White ile Robert Gottlieb (Alfred A. Knopf yayınevinin müdürü ve editörüm), Harold Prince, Ruth Gordon ve tabii ki -o sırada Stephen Sondheim'e ait olan- Doğu 49. Sokak, 246 Numara'da yaşamış olan Max Perkins vardı. Bunların arasında Hepburn'ün evi, ikinci katın üç cephe penceresinin önündeki, ortasında üçgen şeklinde bir kabartmayla taçlandırılmış demir korkulukla diğerlerinden ayırt edilebiliyordu.

O korkunç zili hayatımda ikinci kere saat tam on birde çaldım. Bu sefer kapıyı Hepburn kendisi açtı. "Scott Berg," dedi, "geç kaldın."

"Hayır geç kalmadım," diye itiraz ettim. "Saniyesi saniyesine vaktinde geldim."

"On yıl geç kaldın."

Sanki buraya gelmeden ona hayran değilmişim gibi o anda tamamıyla bağlanmış; kendisinden yaşlı Candida'ya ümitsizce âşık olan, Shaw'un oyun kahramanı romantik şaire dönmüştüm. Merdivenlerde onu takip ederek yukarıya çıkarken "Kendimi Marchbanks gibi hissediyorum," diye açıkladım. Birkaç basamak sonra da durup, "İzninizle," dedim, "önce tuvalete gitmek istiyorum."

Oturma odasında ona katıldığımda, aramızdaki masanın üzerine küçük bir teyp yerleştirerek bir iki ses denemesi yaptım. Aslında söyleşileri teybe almadığımı fakat bu seferki röportaj soru cevap şeklinde olacağından teybin gerekli olduğunu izah ettim. Sonra ceketimi çıkarıp koridordaki iskemlenin üzerine astım.

* İng.Kaplumbağa Koyu

Geriye dönüp soruların yazılı olduğu sayfayı çıkardığımda "Öğrenmişsin," dedi.

Kayıt düğmesine basmadan bir saniye önce endişelenerek "İlk soru ne?" diye sordu.

"Merak etmeyin," dedim. "Bütün cevapları biliyorsunuz"

"Hayır," diye ısrar etti, "Birinci sorunun ne olduğunu bilmem lazım."

"Demek ilk soruyu bilmek istiyorsunuz. Pekâlâ, Kansas eyaletinin başşehri?" diye sordum.

"Wichita!" dedi, "Yok hayır Topeka."

"Doğru. Hadi başlayalım."

Sonraki iki gün, saat on birden beşe kadar oturma odasında oturup yalnızca Katharine Hepburn'ün meslek yaşamını değil, onun gözüyle Hollywood'un geçirdiği değişimi konuştuk. O, Hollywood'dan biriydi, ama orada bir ev edinmeyerek oraya ait olmadığını da göstermişti. Sorularım hep mesleği üzerineydi. Kişisel konulara pek girmiyordum. Anıları çok canlı, kendisi de eğlenceli ve çekiciydi. Kendisinin veya etrafındakilerin yaptıklarına bu denli az kafa yorması beni sürekli şaşırtıyordu. Hepburn'ün hep anını yaşadığını, bir olay yaşandıktan sonra hemen diğerine geçtiğini öğrendim. Hiçbir zaman geriye dönüp bakmıyordu.

Öğle yemekleri sessizce ortaya çıkıp kayboluyordu. Ev sahibem her seferinde akşam yemeğine kalıp kalmayacağımı sordu. Heyecanımızı ve canlılığımızı kaybetmemek için, kalmasam daha iyi olacağını söyledim. "Birbirimize söyleyecek şeyleri bitirmeyelim," diye hatırlattım. Birinci gün ona hep 'Bayan Hepburn' diyordum. Sonunda "Bana Kate desen daha iyi olacak galiba," dedi.

"Tamam Kate," dedim, "sanırım sen de bana... Bay Berg demelisin."

İkinci günün sonunda çocukken gördüğü filmlerden (babası onu her pazar Hartford'da Empire'a, Strand'e ya da Majestic'e götürürmüş ve Kate, orada taş yüzlü Kovboy William S. Hart'a âşık olmuş), o sırada sahnelenmesine çalıştığı, yaşlı insanların ıstırabına son vermek için kiralık katil tutan yaşlı kadının hikâyesini anlatan senaryoya kadar, bütün meslek hayatını ele almıştık.

Başrolünü oynadığı elli film, bir düzine televizyon filmi, bunun iki misli tiyatro oyunu hakkında konuşmuştuk. Her şeye açık yüreklilikle cevap verdi. Daha önce yüzlerce kez duyduğuna emin olduğum sorulara bile bir orijinallik katmaya çalıştı. Cevap vermeyi reddettiği tek soru 1962 ile 1967 yıllarında mesleğine ara verdiği -o sıralar hasta olan Spencer Tracy'ye baktığını bildiğim- dönem hakkındaydı.

O döneme geldiğimde, "Bu konuda asla konuşmam," dedi. Hemen birlikte çevirdikleri son filmden, *Beklenmeyen Misafir*'den (Quess Who's Coming to Dinner) söz etmeye başladık.

Bitirdikten sonra Kate evin diğer kısımlarını gezmeyi isteyip istemediğimi sordu. Maxwell Perkins'in uzaktan seyrettiği beyaz büst de dahil olmak üzere, bir sürü ilginç sanat eseri ve hatıra eşyayla dolu ve bizim oturduğumuz odadan daha büyük olan, ön taraftaki misafir odasına ilk defa ayak bastım. Televizyonun yerleştirilme biçiminden onu hiç kimsenin seyretmediği belliydi, hatta prize bile takılı değildi.

Bir kat yukarıdaki büyük, aydınlık, yüksek tavanlı, şömineli yatak odası bahçeye bakıyordu. Yatağın üzerinde her boy ve şekilde bir sürü yastık vardı. Komodinin üzerinde ressama arkasını dönmüş, gazete okuyan bir adamın resmi duruyordu. Kısa kesilmiş beyaz saçlarından bunun Spencer Tracy olduğunu hemen belli oluyordu. "Yüzünü resmetmeyi hiçbir zaman becerememedim," diye açıkladı; sonra yapmış olduğu kusursuz büstü gösterdi. "Ama heykelini yaptım."

Bir film yıldızı için inanılmaz sadelikteki banyosuna girdik. Ayaklı eski model, çift musluklu bir lavabo, baş ucunda tam tepede duvara açısı bile olmayan bir duş asılı küçük bir küvet, üzerinde Hepburn ailesinin, Spencer Tracy'nin resimleri olan raflar ve çekmeceler, tüysüz havlular, Colgate diş tozu, Albone yüz kremi. Spor ayakkabılar, bluzlar ve bir sürü kırmızı kazağın her tarafa yayıldığı, arka taraftaki ikinci yatak odasını gardırop gibi kullanıyordu. Üst katta rahat bir misafir odasının olduğunu söyledi.

Aşağıya inerken Kate hafta sonu için planlarım olup olmadığını sordu. Kendisi Connecticut Fenwick'teki hafta sonu evine gitmek üzere şehir dışına çıkacaktı. "Röportajımız yeni başlı-

yor," dedi. "Bak," dedim, "elimizde *Esquire*'ın kullanabileceğinden çok daha fazla malzeme var. Ama Fenwick'i görmeyi çok isterim." Şoförün ertesi gün öğleyin Phyllis'le kendisini almaya geleceğini söyleyerek benim de o saatte orada olmamı önerdi. Aslında ertesi gün Goldwyn kitabı için iptal edemeyeceğim bir başka söyleşi randevum vardı. O nedenle akşam yemeğine yetişmek üzere kendi imkânlarımla gelmeyi teklif ettim. Kate, Old Saybrook'a pek seyrek tren olduğunu, araba kiralama zahmetine girmeyi gerçekten isteyip istemediğimi sordu.

Birlikte aşağıya, mutfağa indiğimizde, Phyllis'i köşedeki küçük yatakta uzanmış bulunca, onun aralık ayındaki araba kazasında Kate'ten daha ağır yaralandığını hatırladım. Hepburn iki gün önce şömineler hakkında bilgim olup olmadığını sorduğu ses tonuyla "Yön duygun var mıdır?" diye sordu. Vardır, deyince, bana Fenwick'e giden yolu anlatmaya başladı. Yolu ikinci kez tarif etmeye giriştiğinde daha da karmaşık tanımlamalar kullanmaya başlamıştı ki, ona, yolu bulabileceğimi söyledim. Pek inanmayarak hemen bir teste tâbi tuttu beni. "Pekâlâ, güney ne tarafta?" Ben etrafıma bakınarak kerteriz almaya çalışırken, dönüp Phyllis'e "Hiç ümit yok," diye mırıldandı. "Onu bir daha asla göremeyeceğiz."

Eğilip yanağından öperken "Orada olacağım Kate," dedim. Beni kucaklayıp sırtıma vurarak, "Eskiden daha uzundum, şimdi birkaç santim küçüldüm," dedi ve beni sokağa iterek arkamdan ağır kapıyı çarparken, "Geç kalma," diye seslendi.

III

Perde Açılıyor

O gece *K2* diye bir oyun seyrettim. Dünyanın ikinci yüksek zirvesini gösteren görkemli bir sahnede ilginç bir dram yaşanıyordu. Zirveyi fethederken iki dağcıdan biri yaralanıyor, ötekinin tek başına ana kampa dönmek veya arkadaşıyla birlikte kalmak gibi zor bir seçim yapması gerekiyordu. Bu durumdan yaşam savaşıyla ilgili bir diyalog ortaya çıkıyordu. Sonunda dağcı arkadaşıyla birlikte kalmayı, onunla birlikte ölüme gitmeyi seçiyordu.

Sanırım, en azından konu buydu, çünkü oyun sırasında aklım hep başka yerdeydi. Son üç gündür içine düştüğüm komediyi, misafir odasıyla içine düştüğüm gülünç durumlar arasında pinpon topu gibi gidip gelmeleri yeniden yaşıyordum. Özel hayatı ve yalnızlığına olan düşkünlüğü ancak Garbo'nunki ile eş tutulabilecek olan bu yabancının, kendini bana bu kadar açmasını anlayamıyordum. Katharine Hepburn'la şüphesiz iyi anlaşmış ve birkaç şeye birlikte gülmüştük, ancak bu durum, rol yeteneği kadar insanlardan kaçmasıyla da ünlü birinin, birden bana bütün kapılarını açmasının nedenini açıklamıyordu.

Ertesi sabah sessiz sinema döneminin ilklerinden -meslek hayatına 1909'da başlamıştı- Blanche Sweet ile şehrin merkezin-

deki küçük dairesinde bir söyleşim vardı. Seksen sekiz yaşına girmek üzereyken bile hâlâ güzel, keskin gözlemci ve sivri dilliydi. Samuel Goldwyn'in baş oyuncularından biri olarak geçmişle ilgili bir sürü güzel anısı vardı, ama sesli sinemanın yükselmeye başlamasıyla kendi meslek hayatının inişe geçtiğini hatırladığında hüzünleniyordu. Anılarını tekrar gözden geçirdiğinde ise hangi dönem olursa olsun öyle bir ortamda yirmi yıl kalmanın bir aktris için aslında isteyebileceğinden de fazla olduğunu gururla belirtiyordu. "En iyileri bile daha fazla kalamaz. Erkeklerin bazıları kalabilir de, kadınlar için gençlik önemlidir. Garbo ve Pickford ne zaman çekileceklerini bildiler. Gish bir karakter oyuncusu oldu. Crawford bir çizgi film karakterine dönüşüp eli baltalı katili bile oynadı. Bette Davis portakal suyu reklamlarına çıktı. Tanrı aşkına portakal suyu ve Betty Davis! Düşünebiliyor musun?" diye haykırdı. Sonra devam etti "O mayınlarla dolu alanda hayatta kaldığını düşündüğüm tek kişi var..."

Onunla son zamanlarda tanıştığıma dair hiçbir imada bulunmadan, "Kimden söz ettiğinizi anladım," dedim. "O hâlâ başarılı."

O gün öğleden sonra Blache Sweet'den ayrılıp kiraladığım arabayı alarak Triboro Köprüsü'nü geçtim. Şehirden yüz elli kilometre kadar uzaklaştıktan sonra Connecticut otoyolundan ayrılıp Old Saybrook'un içinden yoluma devam ettim. Burası anayol üzerine dizilmiş bir sıra dükkânıyla hoş bir yerdi. Tarif edildiği gibi yolun sonuna kadar gittim. (Hepburn, orada durmayı unutma yoksa kendini Connecticut Nehri'nin içinde bulursun diye uyarmıştı.) Denizin bataklık şeklinde bir koy gibi karaya sokulduğu, içinde kuğuların yüzdüğü bir su girintisinin üzerindeki dar geçide saparak sağa döndüm. Karşıya geçer geçmez sola saptım. "Bayrak direğinden sonra hemen ilk sağ," diye anlatmıştı. "Tenis kortları solda kalacak. Sen hep güneye ve doğuya gideceksin. Doğuyu bulabilirsin değil mi? Sen öğleden sonra geleceğine göre güneş batıyor olacak. Sen onun batmadığı tarafa doğru gideceksin. Bunu becerebilirsin değil mi? Güney ve doğunun en ucundaki ev."

Aslında gözden kaçırılması imkânsız bir evdi. Denize doğru

sivri bir çıkıntı yapan arazinin üzerinde yükselen, uzun, beyaz tuğla yapının orta kısmı üç, iki yan kanadı ise ikişer katlıydı. Ev, bir yanında sazlarla kaplı bir gölcük, öbür yanında Long Island Körfezi ile, ada üzerinde bir ada gibiydi. Eve doğru uzanan toprak yolun başında, üzerine yağlı boyayla "LÜTFEN GİRMEYİNİZ" yazılmış bir levha vardı. Arabayla ağaçların altından geçerken, birkaç av kuşu soğuk kurşuni gökyüzüne doğru havalandı. Köşeyi dönüp geniş otopark alanına girdiğimde saat dördü biraz geçiyordu.

Ön kapı hafif aralık olduğundan tıklatarak büyük antreye girdim. Beni karşılamaya gelen Phyllis, Bayan Hepburn'ün yüzmeye gittiğini söyledi. Beni dışarı çıkardığında birkaç taş dalgakıranın arasından Katharine Hepburn'ün başını koyun sularına batar çıkarken gördüm. Ceketimi ilikleyerek çimlerin üzerinden kumsala yürüdüm. "Bak dinle beni," diye seslendi. "Eğer yüzmeye gelmezsen delisin." Elimi suya soktuğumda bana yirmi derece bile değilmiş gibi geldi. "Eğer gelirsem deliyim demektir," dedim. "Biraz soğuk değil mi?"

"Sadece birkaç saniye için. Sonra uyuşuyorsun."

Kulaç atarak çıkıp kayaların üzerinde duran havlusunu yakaladı. "Üstelik dışarıya çıktığında öyle iyi geliyor ki." Üzerinde ona hâlâ çok yakışan tek parça siyah bir mayo vardı. Kazadan dolayı aksayan ayağına rağmen kuvvetli omuzları, bacakları ve kollarıyla, bedeninden müthiş bir güç fışkırıyordu. Suyun ötesinden Long Island'ı işaret ederek 'doğu', sonra nehrin ilerisindeki iki denizi göstererek 'güney', dedim. Gülümseyerek "Aferin sana," dedi. "Phyllis'e sana annemin odasını göstermesini söyle. Birkaç dakika sonra oturma odasında buluşuruz."

Ben ortadaki verandadan eve tekrar girerken Hepburn batı tarafından birkaç basamak yukarıya çıkıp evin dışındaki duşa girdi. Phyllis'le beraber evin en güzel misafir süiti olan 'Annemin Odası'na geldiğimizde, Kate yatak odası katındaki uzun koridordan başını uzatıp "Güzel mi?" diye sordu. Burası oturma ve yatak odası şeklinde düzenlenmiş, içinde banyosu ve iki tarafta pencereleri olan, deniz manzaralı bir odaydı. Cilasız ahşap kaplı, rahat mobilyalarla döşenmiş, içinde bir komodin, üzerinde kitap-

lar duran bir masa ve lavabosunda bir kalıp Ivory sabunu olan odanın hiçbir süsü püsü yoktu.

Aşağıdaki oturma odasından gelen şöminenin kokusunu duyunca birden, eğer ayağı sakat, yetmiş beş yaşında bir kadın suya girip yüzme cesaretini gösteriyorsa, benim gibi otuz üç yaşında sapasağlam birinin de aynı şeyi yapabileceği fikrine kapıldım. Mayomu giyerek, iki tarafında benzer -hiçbiri benimki kadar büyük ve iyi konumda olmasa da- banyolu yatak odalarının sıralandığı koridoru geçtim. Merdivenleri koşarak inip plaja kadar koşmaya devam ederek suya daldım. Artık bu kadar ileri gittikten sonra suyun içinde kalabildiğim kadar uzun kalmayı görev sayıyordum, ama yaklaşık kırk beş saniye sonra vücudum morarmış olarak sudan çıktım. Giyinmeden önce üst kattaki verandada, soğuk havada buharı dalgalanan sıcak duşa girdim. Sonra son on yıldır yaptığım gibi yirmi dakika meditasyon yaptım ve ev sahibemin yanına gittim.

Kendisi büyük, muhteşem bir odada, kanepenin şömineye en yakın kısmının ucuna oturup ayaklarını bir pufa uzatmıştı bile. Güneydeki pencerelerle, önüne çeşitli bitki ve çiçeklerle dolu bir sıra saksı dizilmiş doğudaki cumbalı pencere denize bakıyordu. Oda vazolar dolusu çiçek ve Hepburn'ün yıllar içinde topladığı garip objelerle doluydu. Antika bir kızak, tavana zincirle asılmış iki iri odun parçası, şöminenin üzerinde değişik renklerde yün yumakları, ahşaptan oyulmuş, nişan alan bir adam figürü, beyaz taş gibi görünen iki garip şekilli parça (bana, bil bakalım, dedikten sonra bunların fildişi olduğunu söyledi), tuzaklar, doldurulmuş kuşlar, su kuşlarının taklitleri her yere dağılmıştı. Yüzmemi kastederek, "Şimdi kendini daha iyi hissetmiyor musun?" diye sordu.

"Dışarı çıktığım anda daha iyi hissettim."

"Zaten maksat buydu, değil mi? Şimdi bir içkiyi hak ettin." Odanın girişindeki masada, içinde kokteyl hazırlamak için her türlü malzeme olan büyük bir tepsi vardı. Kate, artık onun başlangıç içkisi olduğunu öğrendiğim, bir bardak buzlu greyfurt suyunu içmeye başlamış ve sonuna gelmişti bile. Sonra aynı bardağa buz doldurup bir ölçü viski koyup üzerini sodayla tamamlamamı

istedi. Temiz bir bardak alıp kendim için de aynısını hazırlayarak şöminenin öteki tarafındaki beyaz hasır iskemlelerden birine oturdum. Odada birkaç tane küçük loş lamba yanıyordu. Kucağında sıkıca tuttuğu yastığın üzerinde *The Hartford Courant*'ın eski editörü Charles Dudley'in sözleri olan bir deyiş işlenmişti: YAŞAMIN ŞARKISINA KULAK VER. Bu sözler vaktiyle Hepburn'ün çocukluğunun geçtiği evin şöminesinin üzerindeki ahşaba da oyulmuştu.

Yüzdükten sonra niye bu kadar oyalandığımı sordu. Ben de, "Yaşamın şarkısına kulak veriyordum, meditasyon yaptım," dedim. "Bu kendi merkezini düşünmek gibi bir şey mi?" diye sordu. "Hayır," dedim "bu sakinleşip aklımı ve vücudumu belki biraz da ruhumu dengelemeye çalışmak." "Ah anlıyorum," dedi. Sonraları bu sözü söylerken kullandığı ses tonunu, öteki dünyaya dair bir şeyler duyduğunu sandığı zamanlarda kullandığını fark ettim. "Ama bu boş yere zaman kaybetmek olmuyor mu?" diye tekrar sordu. Başlangıçta bu konuda benim de endişelerim olduğunu, ama sonradan günde iki kere meditasyon yapmanın bana daha çok zaman kazandırdığını, enerjimi artırdığını anlattım. Anlattıklarıma, hele işin metafizik kısmına pek inanmıyordu. İşin fiziksel yönünü, meditasyonun çözümleyici yanlarını anlattığım zaman ise, daha fazla detay öğrenmek istedi. Sonradan öğrendiğim kadarıyla bilmediği ve anlamadığı şeyler onu hayatı boyunca büyülemişti. Özümseyebileceği kadar bilgiyi topladıktan sonra kendi mantığını ileri sürüyordu. "Yemeğin ortasında meditasyon yapmaya başlamazsın değil mi?" diye sordu.

Fenwick'teki akşam programı New York'takine benziyordu. Phyllis genelde, içinde Louis soslu küçük karidesler, ballı hardal soslu küçük sosisler gibi şeyler bulunan birkaç ordövr tabağı getiriyordu. Ona bir içki ikram etmeyi teklif ettiğimde her zaman kabul eder ve zencefilli gazoz isterdi. Ailesi New Jersey'de oturan Norah, Old Saybrook'a yapılan bu haftalık gezilere katılamadığından, yemekleri, şoför ve bizzat Kate de dahil olmak üzere, etrafta kim varsa onun yardımıyla Phyllis hazırlıyordu. Yemekler tepsiler içinde geliyor, daima önce servis yapılan Kate kendinininkini önündeki tombul yastığa koyuyor, benimkiyle Phyllis'inki ise sehpalara konuyordu.

Ana yemekler çok bol ve çeşitli, ama tepsilerde önce servis edilenler hep aynıydı. Önce, yanında ince dilimlenip tereyağı sürülerek kızartılmış Portekiz ekmeği ile havaya göre soğuk veya sıcak servis edilen kocaman bir kâse, dereotlu pancar veya yeşil soğanlı kabak çorbasıyla başlıyorduk. Ana yemek biftek, körili kuzu eti, balık, bazen kızarmış tavuk seyrek olarak da rozbif olabiliyordu. Rozbifin yanına Phyllis kendi spesiyalitesi olan Yorkshire pudingi hazırlıyordu. Tabakta daima gratine veya fırında patates ve birkaç kaşık haşlanmış havuçla kerevizin yanında bir sebze olurdu. Üçüncü tepsi geldiğinde Kate genelde tabağını yarılamış olurdu. Her zaman şarap teklif edilirdi ama kimse istemezdi. Kate ve ben mutlu mutlu viski sodamızı yudumlamaya devam eder, tepsiler toplanırken genellikle ikinci bardağa geçmiş olurduk. Tatlı her zaman dondurmaydı. Fenwick'teki ilk akşam yemeğinde Kate, kardeşi Dick'in olağanüstü bir sıcak çikolatalı şekerleme yaptığını ve ondan mutlaka tatmamız gerektiğini söyledi. Phyllis yanında Norah'ın yaptığı kağıt inceliğindeki bir tabak cevizli dantel bisküviyle birlikte, kocaman kaplarda, bitter çikolatalı sosun içinde boğulmuş kahveli dondurmaları getirdi. Kate her zaman, kahve, çay veya 'komik çay' (bitki çayını kastediyordu) isteyip istemediğimizi sorardı. Hiçbirimiz istemezdik.

Saat yedi buçukta tabaklar tepsiler ve masalar ortadan kaldırılmış, Phyllis mutfağa çekilmişti. Cesaretle büyük şömineye yaklaşıp ev sahibimin dikkatli bakışları altında birkaç odun daha attım. "Birbirine çok yakın olmamalı," diyordu ısrarla. "Bırak tutuşmak için mücadele etsinler." Çıtırdadığı ve renkli alevler çıkardığı için üstlerine bir tahta parçası atmamı istedi. New York'taki söyleşimizin tatmin edici olup olmadığını sordu. Ona umulanın da ötesinde bir iş çıkardığını söyledim. "İyi, iyi," dedi; "çünkü Spencer'la ilgili kısımdan mahrum edilmişsin gibi hissetmeni istemiyorum."

"O filmleri layıkıyla kapsadığımızı düşünüyorum," dedim.

"Hımm..." diye bir ses çıkardı ki, buna yıllar içinde alışacaktım. Bu ses kolayca kabul ettiği şeyin üzerinde aslında daha bir hayli çalışılabileceğini belirtircesine bir iki ton aşağıya düşüyordu. Alevlere bakarak odunları ağır döküm demir karıştırıcıyla

dürterken "Anlatmak istediğin başka bir şey var mıydı?" diye sordum.

Aslında vardı. Kadehini yeniden doldurmam için kaldırdıktan sonra beni Spencer Tracy ile 1941 yılında MGM stüdyolarında başlayıp, onun 1967'deki ölümüne kadar süren ilişkisinin anılarında dolaştırmaya başladı. Bu dönemi New York'ta da konuşmuştuk. Ama bu sefer filmleri değil karşılıklı hayranlık olarak başlayıp hayatının en önemli olayı haline gelen ilişkilerinin doğasını konuştuk. "Çünkü hayatımda ilk defa sevmenin sevilmekten daha önemli olduğunu anlamıştım," dedi.

Ateş sönmüş; vakit gece yarısına yaklaşmıştı. Saate bakarak, "Ah!" dedi. "Ben hiç bu kadar geç saatlere kalmam." Bana şöminenin önüne kalın bir korkuluğu nasıl yerleştireceğimi anlattı. Lambaların düğmelerinin yerlerini gösterdi.

"Söyle bakalım, kahvaltı için ne istersin," diye sordu. Bu konunun benim açımdan çok kolay olduğunu, sadece biraz meyve ve su istediğimi söyledim. "Yani yumurta, tahıl gevreği veya kahve istemiyor musun?" Hayır, biraz meyveyle su gerçekten yeterli olurdu. "Pekâlâ," dedi. "Bunların hepsini mutfakta bulacaksın. Hazır olduğunda tepsini alıp odama gel." Yukarı çıktık, benimle odama geldi, birlikte yatak örtüsünü kaldırdık. Kate örtüyü öyle bir şekilde katlayıp ayak ucuna yerleştirdi ki, gecenin bir yarısında ihtiyacım olursa tek bir hareketle üzerime çekip örtünebilecektim. Yastıkları kabartıp havluları kontrol etti. Yanağıma bir fiske vurdu; "İyi geceler," diyerek kapıyı kapatıp çıktı. Gömleğimin düğmelerimi açmaya başlamıştım ki, geri dönüp içeri girdi, "Hafızan iyidir, değil mi?" diye garip bir laf ederek gecenin içinde kayboldu.

Her zaman hafızamın hiç fena olmadığını düşünmüşümdür, ama gecenin ikisine kadar oturup sayfalar dolusu not aldım.

Fenwick'te uyumak denizde başıboş dolaşan bir teknede olmak gibidir. Evin ahşap kısımları denizin gelgitleri ve uzaktan gelen sis düdüğüyle ahenk içinde hafifçe gıcırdar. Martıların gürültüsüyle uyandım. Oturma odamda meditasyon yaptıktan (evet günde iki kez) sonra sessizce, içinde iki eve yetecek kadar alet edevat bulunan (sonradan öğrendiğime göre gerçekten iki evin

eşyasıydı) mutfağa gittim. Tezgâhın üzerinde hazır duran tepside dilimlenmiş bir greyfurt, bardak ve tabaklar, bir meyve kâsesi ve üzerine "Beni Gör. K." yazılı bir not vardı. İki soğutucunun yakında olanından biraz meyve suyu alıp birkaç tane meyve seçtikten sonra, tepsimi yukarıya taşıyıp Hepburn'ün yatak odasının açık olan kapısını tıklattım. Bu ana yatak odası süiti iki odadan meydana geliyordu. Duvarları resim kaplı bir koridorla küçük bir odadan, Kate'in oturma odası büyüklüğündeki muazzam yatak odasına geçiliyordu. Güneye ve doğuya bakan pencereler gün ışığının içeriye dolmasını sağlıyordu. Küçük şöminede ateş yanmaktaydı. Gördüğüm diğer odalardan farklı olarak bu odanın duvarları kırmızı tuğladan yapılmış, ahşap yalnızca aksesuarlar için kullanılmıştı. Odada, oraya buraya yayılmış kitaplar, senaryolar, düzgün taşlar, mermer objelere rağmen düzenli bir dağınıklık vardı. Bir rafın üzerinde bir sürü şapka -çoğu hasır-, vazolarda çiçekler ve her tarafta kendi yaptığı resimler vardı. (Artık onun betimlemenin ağır bastığı, biraz süslü stilini tanımaya başlamıştım.) Kate üzerinde ince beyaz pijaması ve soluk kırmızı sabahlığı, sırtını bir sürü yastığa dayayarak yatağında oturmuş gazete okuyordu. Saçlarını toplamıştı, burnunun üzerinde gözlükleriyle ışık saçıyordu. Şöminenin yanında bir hasır iskemle ve puf vardı. Bana onları yatağın yanına getirmemi söyledi. Böylece pufu masa diye kullanıp yüzüm ona dönük olarak kahvaltı edebilecektim. "İyi uyudun mu? İhtiyacın olan her şeyi bulabildin mi?" Uyuduğumu söyleyip onun ne zaman uyandığını sordum. "Genelde güneş doğduğunda kalkarım," dedi. "Bazen de doğmadan az önce. O saatte bütün dünya yalnızca bana aittir." Sonra kar, güneş, yaz veya kış fark etmeden mutlaka suya girip yüzüyordu.

Tepsime bakarak, "Pek de az görünüyor. Bir kahve bile içmiyor musun?" dedi.

"Hayır sadece biraz meyve ve su," dedim. "İçine *psyllium husk** koyup içiyorum."

Yüzünde hayret dolu bir ifadeyle, "*Psyllium Husk* mı?" diye sordu. "Sen *psyllium husk* mı kullanıyorsun?" Ben tam kendi-

---

* Bir Afrika bitkisinin tohumunun kabuğu. Kabızlığa karşı kullanılır

mi bu lifin hazımsal faydalarını dinlemeye hazırlamışken "Onu benden başka kullanan yok sanırdım," diye devam etti "Biliyor musun, kırk beş yıl önce Howard öğretti onu bana. O zamandan beri her gün alırım." Onun da sürekli bir kullanıcı olması kadar, eskiden gizli sevgilisi olduğu çok sık iddia edilen Howard Hughes'un adını böyle ulu orta söyleyevermesine şaşırmıştım.

Kendisi greyfurt, kızarmış ekmek ve kuru tahıldan oluşan kahvaltısını bitirmişti. Son zamanlarda buğday kırığı ile kuru meyveleri karıştırıp yemekten vazgeçmişti. Şu anda koca bir demlik kahvenin son fincanını bitirmek üzereydi. "Sabahları kahve içmek istemediğinden emin misin?" diye tekrar sordu. "Peki marşa nasıl basabiliyorsun?" Aslında sabah ve akşam meditasyon yapmanın bana enerji yüklediğini anlattım. Gözlerini devirerek "Ulu Tanrım!" dedi. "Düşünecek ne kadar çok şey var?!!"

Sonraki yarım saat, haberlerden konuşup -ekonomi sayfaları hariç gazetenin her yeriyle ilgileniyordu- günümüzü nasıl geçireceğimizi planladık. Gündem öyle doluydu ki, onun geçirdiği kazadan sonra hâlâ tam anlamıyla iyileşmemiş olduğunu akılda tutmak zor oluyordu.

Kahvaltı tepsilerini mutfağa götürdükten sonra duş aldım. Antrede buluştuğumuzda Kate haki pantolonu, siyah balıkçı kazağının üzenine giydiği gömleği ve üzerine geçirmekte olduğu eski püskü bir ceketle soğuk bir sabah için hazırlanıyordu. "Bu neden yapılmış?" diye sordum. "Köpek kılı mı?"

Bu onu pek de eğlendirmedi. "Ceketimi beğenmedin mi?" diye sordu.

"Beğenmemek meselesi değil; yalnızca neden yapıldığını merak etmiştim," dedim. Ceketin kendisinin bile olmayan eski bir paltonun müflonu olduğu ortaya çıktı. Onun nasıl kendisinde kaldığını bile hatırlamıyordu. Antrede içi golf sopaları ve bastonlarla dolu bir fıçı vardı. Oradan kendisi için uygun bir baston seçip bana da yakışacağını düşündüğü uzun ince bir sopa uzattı.

Evin önündeki yola çıkıp doğu tarafındaki plaja doğru uzanan çimenliğe yöneldik. Kıyıdaki kayalıklara geldiğimizde, çok kısa bir süre önce ayak bileğinden ameliyat olmuş biri için, burasının pek de uygun bir yürüyüş alanı olmadığını hatırlattım. Bileğini

güçlendirmenin en iyi yolunun bu olduğunu söyledi. Bu doktor tavsiyesi mi diye sorduğumda, "Hayır, ama mantıklı olan bu," dedi. Hızlı adımlarla yürüyerek muazzam granit bloklardan yapılmış en uçtaki dalgakırana geldik. Kate bu blokların eskiden Amerikan gemilerinde safra olarak kullanıldığını söyledi. Bir hayli engebeli yürüyüş yoluna tırmanıp biçimsiz kaya parçalarının üzerinden ilerideki deniz fenerine doğru yürümeye başladık. Bu fener 1860'ta, nehrin birkaç yüz metre ilerisindeki ondan bir asır önce yapılmış olan fenere eşlik etmek üzere yapılmış, diye bilgi verdi, Kate. Yolun dörtte birini yürüdükten sonra, büyük bir kayadan diğerine atlamamız gereken bir noktaya geldik. Bunun oldukça zor bir hareket olduğunu fark ederek "Neden artık dönüşe geçmiyoruz?" dedim. "Hayır," diye ısrar etti. Kendisi devam etmeyecekti, ama benim fenere kadar gitmem çok önemliydi. Fener kulesinin öteki tarafına geçip açık denizi ve arkamızda kalan evin manzarasını görmem gerekiyordu. O, kayaların üzerine oturup beklerken ben yüzüme çarpan rüzgârda koşarak gidip o muhteşem manzaraya baktıktan sonra, yine koşarak geri geldim.

Eve döndüğümüzde, Kate bana Fenwick'in tarihi hakkında biraz bilgi verdi. Bir zamanlar büyük bir çiftlikken, 1900'lerin başında parsellenerek üzerine Hatford'daki sigorta yöneticileri için yazlık evler yapılmış. Kate'in, Hartford'da doktorluk yapan babası Dr. Thomas Norval Hepburn, bir sürü yazlık evin sonundaki Viktorya tarzı bu büyük evi satın alıp ailesini her tatilde buraya yollamış. Kendisi de fırsat buldukça onların yanına gelirmiş. O zamanlar evlerin etrafında özel bir golf kulübü ve tenis kortları varmış. Herkes birbirini tanırmış. Yelken yapmak, balık tutmak, yüzmek ve dalmak için ideal bir yermiş. Sonraları bunların hepsinde ustalaşan Kate, Fenwick'ten ne zaman söz etse "Cennet!" derdi. Çocukken bütün sporları yaparak komple bir atlet olmakla kalmayıp nasıl erkek gibi bir kız haline geldiğini anlatırdı. Kendine 'Jimmy' diye isim bile takmıştı. Bana denize çivileme, balıklama, sırtüstü atlamayı öğrendiği iskeleyi gösterdi.

"Korkusuz ve kural dışıydım." Kate bana sonraki yirmi yılımızda sık sık, kendisinin ve kardeşlerinin bir tek altın kural dışında (başkalarının sana yapmasını istemediğin şeyi sen de başkalarına

yapma) hiçbir kısıtlamaya tâbi olmadan yetiştirildiklerini anlattı. Hepburn'ler daima çocuklarının limitlerini zorlayıp, her birinin kendi ahlak sınırlarını geliştirmesini isteyen, her zaman kendi kurallarıyla yaşayan bir aileydi. Kate sırf serserilik olsun diye, bir arkadaşıyla birlikte birilerinin evine bile girdiklerini anlattı. Bir zarar meydana geldiğinde babası halleder, Kate'in cezası ise sadece duyduğu utanç ve pişmanlık olurmuş. Vicdanı ona bunun bedelini ödemesi gerektiğini hatırlatırmış. Önemli kabahatler için ise babası çocukları pataklamanın doğru olduğuna inanırmış. Katc sık sık 'modern ana babalar'ın birçoğunun çocuklarından korkmaya başladıkların söylerdi. Nadir psikolojik gözlemlerinden birinde "Çocukların sınırlara gereksinimi vardır," demişti. "Böylece o sınırları ne kadar aştıklarını görebilirler."

Özgürlük yaratıcılığı besleyip büyütür. Bir pazar günü New Meksico piskoposu, Connecticut'ta Navajo* halkının yaşadığı güçlükler hakkında bir vaaz verince, Kate ve arkadaşları *Güzel ve Çirkin'i* sahnelemişlerdi. Kate'in 'Çirkin' rolünü oynamayı seçtiği bu oyunla, çocuklar Amerikan yerlileri için yetmiş beş dolar topladılar.

Kate o soğuk fakat pırıl pırıl güneşli günde bana Fenwick'in geri kalan kısmını da göstermek istedi. Normalde bisikletle dolaştıklarını, ama ayağının çok ağrıdığını söyleyince, büyük garajdan golf arabasını çıkardım. Kate arkaya oturup beni yönetti. Nehir boyunca kıvrılarak uzanan yollardan ve yüksek otların arasından geçip Fenwick'in kuzeydoğusuna gittik. Onun çok sevdiği birkaç eski evin ve bu yörenin değer kazanmasından sonra yapılan korkunç yeni binaların önünden geçtik. Kate yeni gelenlere veya buraya yeni evler yapılmasına karşı değildi; çoğunlukla kendi içlerine kapanık olan bu insanlar, ona herhangi bir komşuymuş gibi davranıyorlardı. Onu rahatsız eden şey, yapılan evlerin zevksizliği ve arsalarına oranla büyüklüğüydü. Beni o sırada posta kutusundan mektuplarını almakta olan, neredeyse yetmiş yıldır Hartford ve Fenwick'ten tanıdığı Charlie Brainerd'la tanıştırdı. Sevecenlikle, "Buraların Charlie ile benim oyun yerimiz olduğu zamanları hatırlıyorum," dedi.

---

* Amerika'daki en büyük Kızılderili kabilesi

O da, "Hâlâ buralarda yaşayabildiğimiz için şanslı sayılırız," diye karşılık verdi. "Burası hâlâ çok keyifli bir yer."

Kate başını arkaya doğru atarak "Charlie, biz herhangi bir yerde hâlâ yaşadığımız için şanslı sayılırız," dedi. Sonra, iyi bir veda cümlesi söylendiğinde gitmesi gerektiğini bilen biri olarak, bastonuyla direksiyona vurup hareket işaretini verdi. İç taraftaki deniz fenerine gitmek üzere yola çıktık. Oraya varmak için özel arazilerin içinden yürümemiz gerekiyordu. Sahiplerinin evde olup olmaması fark etmiyordu. Fenwick hâlâ onun oyun alanıydı ve Connecticut Nehri'nin akışını seyretmek ona her zaman güç veriyordu. Bana Fenwick'teki ilk evlerinin 1938'deki tayfunda yerle bir olduğunu, daha büyük ve sağlam olan mevcut evi kendisinin yaptırdığını anlattı.

Tekrar Hepburn'lerin evinin olduğu tarafa ve biraz ötesine gittiğimizde, nehrin kuzeyde Fenwick ile Hartford'u birbirine bağladığını hatırlattı. Ona nehrin yabancısı olmadığımı, kuzeyde, Vermont Windstor'da Max Perkins'in aileden kalma yazlık evinde epeyce vakit geçirdiğimi anlattım. Onun nehrini biliyor olmama değil, nehrin onun yöresinin ötesinde de devam etmesine şaştı. Etrafta dolanırken, "Cumhuriyetçiler..." dedi. "Hepsi tam Cumhuriyetçi." Komşusu ve yazlık arkadaşları olan Hartford'daki sigortacı ailelerden söz ediyordu.

Kendi ailesi için "Biz hep ortanın solundaydık," dedi. Kendi küçük klanlarının Hartford'un orta üst sınıf insanlarının gözünden nasıl görüldüğünü düşünerek, "Eminim bizi vahşi bir Kızılderili kabilesi gibi görüp fevkalade eksantrik buluyorlardı." Bunun için oldukça iyi nedenleri varmış.

Dr. Thomas Norval Hepburn ve karısı Katharine Houghton Hepburn, çevrelerindeki insanlara benzemez ve farklı olmakla övünürdü. İkisi de toplumsal olaylarda çok aktif rol aldıkları halde, kendileri de altı çocukları da toplumdan biraz ayrı dururlardı.

Tom Hepburn, iç savaş sırasında büyük maddi sıkıntılar çekmiş olan iki Virginialı aileden geliyordu (Hepburn ve Powell'lar). Babası fakir bir rahipti. Annesi kadınlara haksızlık yapıldığına ve onlara daha iyi eğitim verilmesi gerektiğine inanan tam bir hanı-

mefendiydi. Kate babası için, "Çok yakışıklıydı ve kadınlara tapardı," demişti. Tom, Randolph-Macon Collage'de iyi bir sporcu olarak ün yapmış, John Hopkins Üniversitesi'nde tıp okumuştu.

Kocasından yaklaşık iki yaş büyük olan Katharine 'Kit', Caroline Garlinghouse ile Alfred Augustus Houghton'un kızıydı. (Kocası Tom Hepburn'ün annesi bir kuşak sonra dünyaya gelseydi herhalde birçok yönüyle onun gibi biri olurdu.) Alfred Houghton, Corning Glass Company'yi kuran becerikli ağabeyi Armory'nin gölgesinde yetişmiş, depresyona yatkın biriydi. Bir gün ağabeyini ziyaret ettikten sonra, hiçbir açıklamada bulunmadan kafasına bir kurşun sıkmış ve genç karısıyla üç kızını arkasında bırakmıştı.

Bu olayın üzerinden çok geçmeden Caroline Houghton (Kit'in annesi) mide kanseri olduğunu ve sayılı günü kaldığını öğrendi. Zengin kayınbiraderinin kızlarını aç bırakmayacağını biliyordu, ama yine de çocuklarını onun kararlarına mahkûm etmek istemiyordu. (Kate, "Tam Cumhuriyetçiydiler," demişti.) Caroline çocuklarının kafasına hayattaki tek garantilerinin üniversiteyi bitirmek olması gerektiğini soktu.

Çocuklarıyla birlikte Pennsylvania'da, Bren Mawr'a taşıdı. Burada Kit'in gidebileceği, çok iyi yeni bir üniversite ve onun hemen yanı başında, küçük kızları için bir hazırlık okulu vardı. Caroline Garlinghouse Houghton otuz dört yaşında ölünce, üç çocuk bir süre bir akrabadan diğerine dolaştılar. Zengin amcaları Armory kızların masraflarını karşılıyordu, ama üniversite eğitiminin bedelini ödemesi için Kit'in onun tutuculuğuyla epeyce mücadele etmesi gerekmişti. Amcası üniversiteyi kadınlar için değersiz bir yatırım olarak görüyordu. Katharine Houghton ve iki kız kardeşi Bryn Mawr Üniversitesi'nden mezun oldular. Kız kardeşlerden Edith daha sonra tıp okumak için John Hopkins'e gitti. Orada Tom Hepburn'la tanışıp arkadaş ve komşu oldu. Ablası, Tom'la orada karşılaştı ve genç doktora anında âşık oldu. Sırf ona yakın olabilmek için Baltimor'da bir öğretmenlik işi buldu. İkisinin de parası yoktu, ama kısa süre sonra evlendiler; genç, parlak bir doktorla üniversite mezunu karısı için bir sürü imkân doğacağından emindiler. New York eyaletinden gelen

birkaç teklifi değerlendirirken gelişmekte olan Hartford şehrini seçerek Hartford hastanesinin karşısındaki eve taşındılar. Arka arkaya iki çocukları oldu; oğlana babasının, 12 Mayıs 1907'de doğan kıza da annesinin adını verdiler.

O gün Kate bana, "Cinsel hastalıklar bizim evde kendimi bildim bileli konuşulurdu," diye anlattı. Sonradan bu konunun Hepburn'ler ve Houghton'lar arasında daha önceleri de çok konuşulduğunu öğrendim. Edith Houghton hiçbir zaman doktor olamadı (onun yerine sınıf arkadaşı Donald Hooker'la evlendi) ama Almanya'ya giderek o zamanın en güncel tıbbi konuları üzerinde çalışmalar yaptı. Ülkesine döndüğünde, bu konuda, etrafındaki birkaç kişinin ilgisini çekecek kadar ateşli ve bilgiliydi. Cinsel hastalıklar, ucu beyaz kadın ticareti, çocuk yaşta hamilclik gibi bir sürü sosyopolitik konuya varan fahişelikle doğrudan bağlantılıydı. Dr. ve Bayan Hepburn'ün da gözünden kaçmadığı gibi, cinsel hastalıkların kadınların baskı ve kötü muamele görmesiyle de birebir ilişkisi vardı.

Kate, annesinin kendi annesine duyduğu saygıyı hiçbir zaman unutamadı. Kızları için ümitle dolu olan, onlardan geleneksel birer ev kadını, iyi eş ve iyi anne olmanın ötesinde şeyler bekleyen Caroline Garlinghouse Houghton, genç yaşında ölüp gitmişti. Annesiyle babasının evliliğinin ilk yıllarını anlatırken, "Annem, Bayan Hepburn olmaktan çok mutlu olsa da, akıllı ve iyi eğitim görmüş bir kadın olarak öne çıkıyordu," diyordu Kate. "Çekici bir kadın ve müthiş bir konuşmacıydı. Hayatında bir şeyler yapmak istiyordu. Huzursuz olmaya başlamıştı, hiç nedensiz bir isyan duyuyordu."

Bir gün gazetedeki bir haber Dr. Hepburn'ün dikkatini çekti. İngiltere'de 19. yüzyıldan beri yayılmakta olan kadın özgürlüğü düşüncesini savunan kadın hakları savunucularının lideri Emmaline Pankhurt o gece şehirde bir konferans verecekti. Karısına gitmeleri için ısrar etti ve bu konferanstan bir eylemci doğdu. Bayan Hepburn, Connecticut'taki Kadın Hakları Savunucuları Derneği'nin başkanı oldu. Daha sonra doğum kontrolü savunucusu Margaret Sanger'la dost olup birlikte çalıştı. En alt kademelerde bile çalışır, küçük Kate'i de gösteri yürüyüşlerine götürür,

eline dağıtması için bildiriler verirdi. Bu yüzden vali ve mahalli gazetelerin başyazarları da dahil olmak üzere her kademeden birçok düşman edinmişti. Kate bana sürekli, "Ama annemin sırrı," derdi, (ki bu o zamanın bütün feministleri için geçerliydi) "her zaman fevkalade kadınsı olmasındaydı. Çok güzel giyinir, kocasına hizmet eder, bakımlı çocuklarıyla övünürdü. Bu arada valinin çay fincanını tazelerken, kadınlara yapılan haksızlıkları zekice ortaya koyar, sonra gülümseyerek, 'Biraz daha şeker alır mıydınız?' diye sorardı." Dr. Hepburn karısına bütün eylemlerinde destek olurdu.

Çocuklarıyla biraz daha fazla vakit geçirebilmek için, her fırsatta işten erken çıkıp çay saatinde evine gelir, onlarla büyük adammışlar gibi konuşur, oyunlar oynar, onları toplum tarafından pek de destek görmeyen sorunları desteklemeye teşvik ederdi.

Kate'in doğumundan dört ve altı yıl sonra Hepburn'lerin, Richard ve Robert adlarını verdikleri iki oğlu oldu. Ondan beş ve yedi yıl sonra da iki kız, Marian ve Margaret (Peg diye çağrıldı) çıkageldi. Her ikili, Hartford'da, her biri bir öncekinden daha büyük olan değişik evlerde doğdular. Ağabeyi Tom'la diğerlerinden ayrı bir çift teşkil eden 'Jimmy' Farmington Bulvarı'nda bisikletin üzerinde troleybüslerle yarışırdı. Hewthorn Sokağı'ndaki tehlikeli ağaç da dahil olmak üzere, şehirde tırmanmadığı tek ağaç kalmamıştı. Bana, annesine gelip, "Bayan Hepburn, Kate köknar ağacının tepesinde..." diyen komşuyu anlatmaya bayılırdı. Bayan Hepburn'ün cevabı ise, "Biliyorum Bayan Porritt, lütfen onu ürkütmeyin o zaman düşebilir," olmuştu.

Kate'le birlikte golf arabasıyla Fenwick'in batısından geçip tenis kortunun ötesinde, üzerinde hoş evler olan birkaç sokağa girdik. "Marion'la tanışman gerek," diyerek beni restore edilmekte olan güzel bir eve soktu ve "Hey!" diye seslendi. Birden ortaya çıkan Marion kesinlikle bir Hepburn'du. Yüzü daha yuvarlak, yüz hatları daha belirgin olan Marion çok güzel olduğu halde, Kate kadar çarpıcı değildi. Arkasından Kate'in bana çok zengin olduğunu çıtlattığı yakışıklı, kır saçlı kocası da geldi. *Beklenmeyen Misafir* filminde Kate'in kızı rolünü oynayan aktris Katharine Houghton'un anne babasıydılar. Kate beni, "Scott Berg, benim biyografi yazarım," diye tanıştırdı.

Kate'in hayatı boyunca yazarları aile yaşamına sokma yasağı uyguladığını bilen ev sahipleri şaşırmıştı. Onların ellerini sıkarken, "Yok artık, o kadar da abartmayalım," dedim.

"Yani," dedi Kate, "Hakkımda bilinecek ne varsa hepsini öğreniyor. Bir dergiye benim hakkımda bir yazı hazırlıyor. Onu '*Casus*'un adamı' olarak düşünebilirsiniz." *Casus*'la *Philadelphia Hikâyesi*'nde Jimmy Stewart'ın oynadığı karakterin çalıştığı dergiye gönderme yapıyordu. "İşte Marion ve Ellswoth Grant," diye devam etti. "Ebedi evli, ebedi âşık ve on altı yaşından beri yatıyorlar."

Marion "Katty!" dedi. Benim de ağzımdan "Kate!" çıktı. Ellsworth sessizce gülümsüyordu.

Kate, "Evet bu doğru," dedi. "Ayrıca bununla gurur duymalısınız. Çünkü hâlâ harika bir çiftsiniz. Buraya neler yapıyorsunuz bakalım."

Evi gezerek üst kattaki yatak odasına çıktığımızda, Kate yatağın berbat bir yerde durduğuna karar verdi. "Bakın şimdi," dedi, "Bu yatağın yerini kesinlikle değiştirmeniz gerekiyor. Bence bu yaptığınız delilik. Burada dünyanın en güzel manzarası var ve siz uykunuzdan onun karşısında uyanmıyorsunuz. Yatağı şuraya, denize karşı koyun ve güneşin muhteşem bir şekilde doğuşunu seyredin. Başka türlüsü çok anlamsız olur."

Ellsworth, "Burada durması bizim hoşumuza gidiyor," dedi.

Sinirlenen Kate "Ama yazık değil mi?" dedi. "Eğer pencerenizin dışındaki muhteşem manzaraya bakmayacaksanız, dünyanın en güzel yerlerinden birinde yaşamanın ne anlamı var? Ümitsiz bir vakasınız. İkiniz de. Yani demek istiyorum ki, sizden hiçbir şey olmaz. Bu eve yazık; sizin gibilerin elinde ziyan oluyor." Sonra da dışarı çıktık.

Kate'in evine döndüğümüzde öğle yemeği için mutfağa gittik. Phyllis çalışmaya başlamıştı bile. Tavuk salatası hazırlıyordu. Kate belli ki bininci kere ona, "Unutma, üzümleri enine değil dikine dilimleyeceksin," diye tembih etti; sonra bana dönüp, enine kesilince tatları başka oluyor, diye açıkladı. Mutfağın öteki ucundaki, üzerine kapaklarını tıkırdatarak kaynayan çeşitli boyda tencereler konmuş olan ocakla ikinci buz dolabı arasında,

başına ibiği de dahil horoz şeklinde bir şapka takmış, kırmızı mayolu, uzun boylu, yapılı bir adam bir şeyler yapıyordu. Kate beni ağabeyi Dick'le tanıştırdı. Dick kocaman, salama benzeyen elini uzattı ve ağzıma doğru bir kaşık tutarak, "Hoş geldiniz, şimdi şunun tadına bak," dedi. Bol sebzeli çok sıcak bir hindi çorbasıydı. Dolaptaki baharatları karıştırırken, "Bakalım şimdi buna ne yakışır," diye söyleniyordu. Elinde acı kırmızı biberle ocağın başına döndü. Sonra da peynirli makarnayı ocaktan indirdi ve greyfurt kabuğu şekerlemesiyle dolu bir tavanın içindekileri karıştırıp bir parça soğumuş şekerlemeyi bana uzatarak "Şunun bir tadına bak," dedi.

Kate acıkmıştı, o yüzden mutfağın kendine ait köşesinde, Phyllis'in tepsilerimize hazırladığı tavuk salatası, yeşil salata, kızarmış ekmek, süt ve kabak çorbasının başına gittik. Herkes tepsisini aldı, Kate yemek odasına girmeden önce bir an durup, tezgâhın üzerindeki kiloluk bir kutudan büyük bir parça bitter çikolata kaptı. Tabaklarımızı temizlediğimizde Kate, Phyllis'e, Dick'in ocakta pişirdiği şeylerin arasında çikolatalı bir tatlı olup olmadığını sordu. Evet varmış. Onun hazırladığı sıcak çikolata sosunu kocaman kaplardaki dondurmanın üzerine döküp yedik.

Kate, "Şimdi dinlenebilirsin," dedi. "Sadece gazete oku veya biraz kestir ya da... Yok, hayır en iyisi şehri gez. Sonra gelip yüzebiliriz." New York'tan gelen genç şoförü de orada olduğu halde, bırak o dinlensin, dedi. Kasabaya giderken Herts'den kiraladığı büyük beyaz arabayı ben kullandım. Önünden geçerken, "İşte çarptığım telgraf direği bu, az kalsın hem kendimi hem de Phyllis'i öldürüyordum," diyerek belalı direği gösterdi bana. Sonra sola dönüp Old Saybrook kasabasına girdik.

Önce Kate'in dünyanın en iyi etlerini sattığını iddia ettiği, Walt's'da durduk. Akşam yemeği için biftek ve dilimlenmemiş jambon aldı. Sonra bir torba cips alarak dükkânda dolaştığımız sürece yedi. Kasaya vardığımızda kasiyere pakette kalanları tartıp ikiyle çarpmasını söylemek zorunda kaldı. Hesabı imzaladı. Sonra beni içinde ekose yün giysi ve eşyaların satıldığı hoş bir dükkâna götürdü. Almak istediği bir şey bulamadı ama beni sahibiyle tanıştırmakta ısrar etti. Son olarak da James'in dükkânı-

na uğrayıp gazete vs. aldık. Hazır buradayken dondurma yemez misin, diye sorduğunda kendimi üç günlük yemek yemiş gibi hissediyordum, ama Kate, James'in dünyadaki en güzel dondurma külahını yaptığını iddia etti. Kendisine ballı külahta cevizli ve akağaçlı dondurma istedi, ben de sade bir külahta çikolatalı dondurma alayım, dedim. "Sade külah ısmarlayamazsın," dedi, "Çok tatsız olur, sanki karton yer gibi... Üstelik her zaman bayatmış gibi kokar."

"Ama bu çok iyi," dedim. "Kıtır, kıtır, üstelik de senin ballı külahın gibi dondurmanın tadını gölgede bırakmıyor." Bu kadar saçma bir şeyi kabul edemeyeceğini belirtir gibi başını iki yana sallayarak, "Buradan çıkar beni," diye mırıldandı "Hayatımda sade külahlı dondurma yiyen kimse duymamıştım."

Eve döndüğümüz hava çok soğuk ve bulutlu olduğu halde, Kate yüzmeye hazırdı. Ona katıldım ve soğuk suya olan dayanma gücümün bir gün içinde arttığını fark ettim. Belki de onunla beraber yüzdüğüm ve o sudan çıkmadan çıkmak istemediğim için öyle hissetmiştim.

Birkaç dakika sonra ikimiz de açık hava duşuna yöneldik. Alt katta yeniden buluştuğumuzda yağmur yağmaya başlamıştı. Kate, kendisi kızma birader pullarını dizerken, benim de ateşi yakmamı istedi. "Kızma biraderin nasıl oynandığını biliyorsun, değil mi?" diye sordu.

Çocukken oynadığım günleri anımsayarak. "Aa tabii," dedim. Zarları atıp küçük plastik şeyleri sona götürmeye çalışırsın. "Neyse, nasılsa Phyllis'den kötü olamazsın," dediğinde Kate'in sesinde şimdiye kadar hiç fark etmediğim rekabetçi bir ton vardı. "O Dick'le oynasın sen de benimle eş ol." Başında horoz şapkası olmayan Dick'in tıraşlı kafası ortaya çıkmıştı. Elinde yeni pişirdiği bir tepsi kahve aromalı karamelayla içeri girdi. Karamelalar biraz fazla pişmiş, yoğun kahve ve çikolatalı kıtır şeker haline gelmişti. Oyun tahtalarını hazırlayıp renklerimizi seçerken herkes birer tane aldı. Kate "Ben mavileri isterim," dedi. Birkaç zar attıktan sonra oyunun benim hatırladığıma tam olarak benzemediği ortaya çıktı ve kendimi biçimsiz bir durumda buldum. Kate eş olarak beni seçtiği için pişman olarak nefretle baktı bana. Son-

ra da ben "Bu oyunu öğrenmek bu kadar zor olabilir mi. Yani demek istiyorum ki, yedi yaşındaki çocuklar bile oynuyor," deme gafletinde bulundum.

"Belli ki sende yedi yaş zekâsı bile yok," diye fikrini beyan ederek, bu Hint kökenli oyunun hiçbir inceliğinin farkında olmadığımı ileri süren Kate, benim yeşil taşlarımı tahtanın üzerinde stratejik noktalara sürerken, Dick eğilip onun eline vurdu ve "Bunu yapamazsın," diye bağırdı. "Onun kendi taşlarını sürmesi gerek. Yoksa hiç adil olmaz."

Kate, "Ama benim eşim tam bir alık. Ne yaptığı hakkında hiçbir fikri yok. Benim bu şekilde cezalandırılmam haksızlık," diyerek karşı çıktı.

Dick fikrini değiştirmeksizin, "Onu sen seçtin," diye ısrar etti. "Phyllis'i seçebilirdin. Sen yeni birisiyle şansını denemek istedin."

"Ama onun alığın teki olduğunu bilmiyordum ki..."

Bu arada ikinci ve üçüncü şekerlerimizi yemiştik ve kafein etkisini gösteriyordu. Oyunun temposu da bizim öfkemiz de artmıştı. Oyunun inceliklerini (sanki pek varmış gibi) gerçekten anlamaya başlamıştım ki, şanssız bir zar atışından sonra Kate ayağa kalkıp "Ben bırakıyorum," dedi. "Bu ümitsiz bir durum. Yani bu adam gerçekten ümitsiz bir vaka." Dick oturup acı sona ulaşıncaya kadar (ben de bu sonun çabuk gelmesi için dua ediyordum) oynaması konusunda üsteledi. Ellerimdeki hafif titremenin yediğim şekerlerden olduğunu düşünmek istiyordum. Masa sarsılmaya başlamıştı. Kate'in bir hareketinden sonra Dick, "İşte şimdi büyük bir hata yaptın," dedi. Birkaç dakika Kate'in o hamleyi nasıl yapması gerektiğini tartıştılar. Tekrar Phyllis'in sırası geldiğinde, Kate onu eleştirdi. Benim sıram geldiğinde Dick bana akıl vermeye çalışırken, Kate itiraz etti. "Bakın," dedim, "beni çok zor duruma sokuyorsunuz. Bir taraftan eşimi dinlemek zorundayım, diğer taraftan Dick aranızdaki en iyi oyuncu ve oyunu kazanmak üzere."

Kate, "En iyi oyuncu Dick değil. Ben onu kızma biraderde hayatım boyunca yendim," dedi. Eşimin dediği gibi oynadım.

Hepimizin de kabul ettiği gibi harika bir zar atıp benim açı-

ğımdan yararlanan Dick (bu oyunun zarlarla oynandığını tekrar hatırlatayım), "Bugün Dick'i yenemeyeceksin," dedi. Kate'in bir sonraki atışında Dick tekrar ablasının oyunundaki hataları gösterdi. Bu arada Phyllis sessizce zarlarını atıp küçük kırmızı taşlarını ilerletmeye devam ediyordu. Sonunda iki kolunu havaya kaldırarak "Kazandım! Kazandım!" diye bağırmaya başladı. Onunla Dick kesinlikle kazanmışlardı.

Kate otoriter bir edayla, "Ben bu oyuna itiraz ediyorum," dedi. "Tam bir salakla oynamak zorunda kaldım."

"Bana salak denmesinden hoşlanmıyorum. Sırf bu salak oyunu kazanamadığım için bana salak diyemezsin," diye itiraz ettim. "Zaten tamamen şansa dayalı bir oyun." Dick söylediklerimden alınarak, bunun zekâ ve stratejik düşünme yeteneği gerektiren bir oyun olduğunu ileri sürdü. Kate'in sabrının bunu kavramaya yetmeyeceğini de ilave etti. Kate oyunu kaldırırken "Hepiniz salaksınız," dedi. "Hepiniz gerçekten salaksınız."

Zavallı ihtiyar Phyllis neşeyle, "Ama ben kazandım, kazandım," demeye devam ediyordu.

Kate, "Evet canım kazandın. Şimdi akşam yemeğini hazırlamak gibi önemli bir işle uğraşmaya ne dersin?"

Ben biraz sakin ve sessiz kalabilmek için yukarıya çıkacağımı söyledim. Kate, "Tamam," dedi. "Oyunu nasıl kaybettiğimiz üzerinde *meditasyon* yapabilirsin."

Sıcak pancar çorbası, tabaklara tepeleme doldurulmuş sebzeler, fırında patates, biftek, ızgara domatesten (Kate domatesin sulu olmasının etin kuruluğunu dengelediğini söylerdi) oluşan yemeğimizi yerken benim o sırada yaptığım çalışmayı -Samuel Goldwyn'in hayatını yazarken diğer taraftan da Hollywood'un başlangıcından itibaren geniş bir panoramasını çizmeye çalışıyordum- konuştuk. Kate bu fikre bayılmıştı. Onun Hollywood patronları arasında en renkli ve cesur kişi olduğunu düşünüyordu. "Bütün o korsanların arasında, evet hepsi korsandır, olayların gülünç yanını görebilen bir tek o vardı."

Ona son zamanlarda gördüğüm *K2* oyununu ve iki dağcının da ölmesiyle biten sonunu anlattım. Kate oyun yazarının tiyatro tekniği ve ahlaki açıdan yanlış yaptığını ileri sürdü. Devam ede-

meyecek olan yaralı dağcı, diğerinin de hayatını tehlikeye attığını düşünerek, kendini uçurumdan atmalıydı. "Kendi hayatını feda ederek diğerininkini kurtarmalıydı," dedi. "Bu durumda iki ölümün de sorumlusu oldu. Öteki türlü gerçekten tatmin edici, çok daha iyi bir oyun olabilirdi."

Phyllis bulaşıkları yıkarken Kate ailesiyle ilgili anılarını anlatmaya başladı. Kendisinin hem özel yaşamında hem de mesleğinde daima bir adım önde olmasında, ailesinin büyük katkısı olduğunu söyledi. "Hayat acımasızdır," dedi. Ama insanın bütün zaaflarını bilen ve buna rağmen onu seven bir aileden daha iyi bir destekçi olamazdı. Onun anne babası cesaret, mantık ve toplumla uzlaşmazlık konusunda gerçek birer örnek olmuştu. (Ben, narsisizm yönünden de örnek olduklarını fark etmiştim.)

Kate'in anne ve babası hakkında onları yüceltmeyen tek kelime söylediğini hiçbir zaman işitmedim. Sık sık böylesine canlı ve teşvik edici bir ortamda yetiştiği için ne kadar "şanslı" olduğundan söz ederdi. Ama böyle bir konuşmadan sonra ben satır aralarında bir garez, sesinde bir rahatsızlık fark ederdim. Babasının zorbalığa varan katı tavrına karşı belirgin bir kızgınlığı vardı. Hepburn'lerin hepsi fikirlerini istedikleri gibi açığa vurmakta serbestti, fakat babalarının takdirini kazanacak bir şey yapmaları imkânsızmış gibi görünüyordu. Uyumlu olmak zayıflık belirtisiydi. Karşı gelmek saygısızlık oluyordu. Ne yapsalar yaranamıyorlardı.

Kate'in annesine duyduğu sevgi de hayal kırıklıklarıyla doluydu. Kit Houghton Hepburn, çoğunlukla kocasının teşvikiyle feminizmin gerçek bir öncüsü olsa da, Kate onun bu işi sınırları zorlayarak daha da ileri götürmeyişine içerliyordu. Kit'in diğer kadınlar ve kendi adına yaptıklarını takdir ediyordu, ama bana defalarca, annem eğer kocasına karşı çıkmayı bilseydi, Margaret Sanger gibi ülke çapında biri olabilirdi, demişti. Ama Dr. Hepburn onun kendisini ve çocuklarını ihmal etmesine asla göz yummamıştı.

Burada bir ikilem yaşanıyordu. Kate anne babasının yarattığı güçlü aile yapısından olağanüstü yararlanmıştı. Yine de babasının kendi isteklerini öne çıkararak karısına engel olmasına itirazı

vardı. Bir erkeğin buyruğu altına girmemeye genç yaşta karar vermişti.

Kate'in, çoğu kişiyi içine almadığı dünyasına dostluk ve şefkat sağlayan kardeşleri, Kate için anne ve babası kadar önemliydiler. Her ne kadar bütün kardeşleri onun heyecan verici varlığı ve olağanüstü başarısından mutluluk duyuyor olsalar da, Kate onların bir bedel ödediğinin farkındaydı.

Kardeşlerin her biri, hem dinamik anne babalarına, hem de Kate'e karşı güçlü karakterler geliştirmişlerdi. Onlar gençlik çağına ulaştığında Kate çoktan uluslararası ün sahibi biriydi. İki kız kardeşi onun çocukları gibi duruyordu. Yöredeki tarihi toplumlar konusunda aktif çalışmalar yapan ve tarihe tutkun olan Marion, içlerinde en entelektüel olanıydı. Ama Kate onun aşırı sosyal olduğu kanısındaydı. Belki de anne babasının aşırı uçlardaki görüşleri nedeniyle devamlı toplum dışı kalmaya karşı tepki geliştirdiği için öyleydi. Yine de Kate onun bu eğilimini anlamakta güçlük çekiyordu; Marion her zaman için toplumun bir parçası olmayı istedi, diyordu. Benington Koleji'nden mezun olan Peg açık sözlü, güçlü ve klanın en dik kafalısıydı. Eyaletin kuzeyinde bir inek çiftliğinde, bağımsız bir dul olarak zor fiziki şartlarda yaşıyordu.

Hepburn'lerin erkek çocukları da birbirlerinden aynı derecede farklıydılar. İçlerinde en pasifleri olan Bob mutluluğu düzende bulmuş; Harvard mezunu, düşünceli, ılımlı ve son derece uyumlu bir doktor olmuştu. Diğer taraftan Kate'in küçüğü olan Dick gürültücü ve abartılı bir tipti. Kate'e göre onun başarısının zararını en fazla Dick çekmişti. Çünkü Harvard mezunu ve çok zeki, ve artistik yetenekleri olan Dick, tiyatroda başarılı olmayı çok istemişti. İyi bir müzisyen, eğlenceli bir anlatıcı ve şeytanca gözlemleri olan iyi bir oyun yazarı olduğu halde, kendini Katharine Hepburn'ün kardeşi olarak görülmekten kurtaramıyordu. Kızgınlığını bir alameti farika gibi taşıyordu. Dick dünyada bir ün sahibi olamayınca, Katharine onun sorumluluğunu üstlenerek onu bir çeşit himayesi altına almıştı. Benim Fenwick'te ilk kızmabiraderimi oynadığım dönemde, Dick'in ilk evliliği çoktan yıkılmış, çocukları büyüyüp evden ayrılmıştı ve o Kate'in evinin

batı kanadında oturuyordu. Dick birçok yönden koca bir çocuktu, fakat aynı zamanda müthiş bilgili, çok okumuş ve insanları akıllıca değerlendirebilen biriydi. Kate onun artık hayatla mücadele etmekten vazgeçtiğini söylüyordu. Onun içinde bulunduğu durumdan kendini sorumlu tuttuğu için, kardeşinin tek destekçisiydi. Geçmişte Kate'i delirttiği zamanlar olmuştu, ama benim ilk ziyaretime rastlayan zaman diliminde, artık onu sadece biraz sinirlendirebildiğini gözlemlemiştim. Sonraki yıllarda Kate onun için, "Ne yapabilirim? O benim kardeşim," derdi. Sonuçta Fenwick'te aynı evde yaşadıkları halde, bazı hafta sonları ayrı köşelerini paylaştıkları mutfakta bile birbirlerini görmeden, kendi ev düzenleriyle ilgili dinginliklerini koruyorlardı.

Kate'in bütün kardeşlerinin çocukları vardı ve o yeğenlerinden sevgiyle söz ederdi. Onu ziyarete gelmelerinden mutlu olurdu, ama gittikleri zaman da mutlu olurdu. En yakın ve karmaşık bir ilişki içinde olduğu yeğeni onu Kat Teyze diye çağıran aktris Katharine Houghton idi. Kate'in yeğeni, iş için seyahatte olmadığı zamanlar, çoğunlukla Turtle Bay'deki evin dördüncü katında yaşardı.

O gece Fenwick'te yağmur pencereleri döverken Bayan Hepburn'e çocuk sahibi olmadığı için pişmanlık duyup duymadığını sordum. Hiç tereddüt etmeden, "Benden berbat bir anne olurdu," dedi. "Çünkü ben esasında bencil biriyim. Gerçi böyle olmak bir sürü insanın çocuk sahibi olmasını engellemedi ama..."

Sonra görüşünü açıklamaya çalıştı. "Şimdi diyelim ki benim küçük bir çocuğum var. Akşam saatin sekizi ve birden küçük Johnny veya Janey'nin ateşi kırka çıkıyor. Bu arada St. James Tiyatrosu'nda bin iki yüz kişi beni bekliyor. Düşünüyorum ki, bu insanlardan bazıları bilet alabilmek için aylarca beklemiş, bazıları maddi durumları müsait olmadığı halde birkaç kuruşu bir araya getirmiş, o özel gece için çocuklarına bakacak birisini ayarlamışlar. Ve birden küçük Johnny veya Janey sancılanmış çığlıklar atarak bağırıyor. Benim ne yapacağım belli. Bebeğimin odasına gider bir yastık alır ve o sevgili varlığı boğmaya kalkışırım."

Kate dramatik bir duraksamadan sonra, "Ne kadar korkuncum, değil mi?" dedi. "Ama, korkunç olduğumu bilecek kadar akıllıyım. İşte bu yüzden çocuk sahibi olmadım."

Benim irdelememe gerek kalmadan kendiliğinden, çocukluğunun en etkileyici olayını anlatmaya başladı. Bu olay hayat boyu soğukkanlı ve sevecen olmasında çok önemli bir rol oynamıştı. 1920 yılının paskalya tatilinde Bayan Hepburn o sıralarda on dördüne yaklaşmakta olan Kate ile çok sevdiği ağabeyi Tom'u New York'a yollamış. Orada Kit'in, arkadaşı Avukat Mary Towle'in Greenwich'teki güzel evinde kalıyorlarmış. Birkaç gün Mary Teyzeleriyle şehri gezip bu arada Connecticut'ın en ünlü kişisi olan Mark Twain'i anlatan *Kral Arthur'un Sarayında Connecticut'lı Bir Yanki* isimli oyunu seyretmişler. Bu oyun özellikle West Hartford'da Twain'in eski evlerinden birinde eğitim veren Kingwood Okulu'na giden on beş buçuk yaşındaki Tom'u çok etkilemiş.

Tom, uzun boyluymuş ve yakışıklı olacağa benziyormuş fakat biraz değişik biriymiş. Birçok yönden babasına hiç benzemiyormuş. Afrası tafrası yokmuş. Daha küçükken yüzünde tikler varmış ve daha sonraları strese bağlı olduğu söylenen titremeler başlamış. Dr. Hepburn bunu pek önemsemeyerek kendi babasının da hayatı boyunca kafasını sallayarak yürüdüğünü söylüyormuş. Bayan Hepburn ise, fazla baskıcı ve hiçbir şeyi beğenmeyen dominant babası yüzünden, Tom'un sıkıntı içinde olduğuna inanmaya başlamış. Yine de zamanla Tom bu durumun üstesinden gelerek okulda kendine güvenini kazanmış, popüler, atletik, iyi bir öğrenci olmuş. Komşu çocuklarının çoğunluğu Hepburn'leri hâlâ dışlayıp onları ayrı bir ekip saydıklarından, Kate kendini ağabeyine olağanüstü yakın hissediyor hatta 'Jimmy' onun kıyafetlerini bile giyiyormuş.

Bahar tatilinin cumartesiye rastlayan günü, Tom banjo çalarak vaftiz annesini ve Kate'i eğlendirmiş, sonra çocuklar saat on civarında yatmışlar. Ertesi sabah Tom çatı katındaki yatak odasından kahvaltıya inmemiş. Saat dokuzda Kate ona bakmak için yukarıya çıktığında odasından bir cevap alamamış. İçeri girmiş ve ağabeyinin, kendini çarşafla, henüz inşaatı tamamlanmamış olan odanın çatı kirişine asmış olduğunu görmüş. Kate çarşafı çözüp tenine dokunduğunda soğumuş olduğunu fark etmiş. Henüz on üç yaşında olan Kate, ondan sonra olanları tam olarak hatırlaya-

mayacak kadar büyük bir şoka girmiş. Hatırlayabildiği kadarıyla ağabeyim öldü diye bağırarak karşı evdeki doktora koşmuş. Doktorun evindeki kadın, öldüyse doktora ihtiyacı kalmamıştır, demiş. Bir süre sonra büyükler ortaya çıkmış, Kate'in anne babası New York'a gelmişler. Kate onlarla birlikte araba vapuruyla ağabeyinin vücudunun yakıldığı New Jersey'e geçmiş. Vapurda karşıya geçerken hayatında ilk defa annesinin ağladığını görmüş, ama babasının bir kere bile ağladığını görmemiş.

İnsanlar günlerce bu duruma bir açıklama bulmaya çalışmışlar. Kate'in aklına, Connecticut'lı Yankee oyununda bir kendini asma bölümü olduğu gelmiş. Dr. Hepburn ise bir doktorun anlattığı, boğazını sıkarak asılma taklidi hikâyesinin Tom'u büyülediğini hatırlamış, ama Kate düşündükçe sebebin bunlar olmadığına, böyle bir karara varmanın imkânsız olduğuna karar vermişti. Gerçek olan, bu ailede intihar eğilimi olduğuydu. Ağabeyinin sonunda okulda başarılı olduğu düşünülse bile, Kate, "Tom da hepimiz gibi dışlanmıştı. Bir kızın (kim bilir belki de oğlandı) onu reddettiğini duymuştum. Her ne idiyse, baş edememişti belki," diyordu.

Ne olmuşsa olmuştu ve aile bu olaydan yıllarca söz etmedi. Kazara da, kasıtlı da olsa, başarısız bir aşk veya yeni keşfedilen duygular nedeniyle de intihar etmiş olsa, genç Tom Hepburn ölmüştü ve üzerinde daha fazla düşünmek onu geri getirmeyecekti. Gördüğüm kadarıyla huzur içinde yatmasına da imkân yoktu. Külleri Hartford'daki Cedar Hill Mezarlığı'na gömülmüştü, ama ailesinden onu ziyarete gelen yoktu.

Tom, Kate'in aklından hiçbir zaman çıkmadı. Bir açıklama bulabilmek için sürekli senaryolar üretti. Onun kendi hayatına neden son verdiğini anlayamıyor ama bilerek yaptığını kabulleniyor, "İnsanlar hakkında bilmediğimiz öyle çok şey var ki..." sonucuna varıyordu.

Dr. ve Bayan Hepburn acının hayatlarını yönetmesine izin vermediler. Ailenin her iki kanadında da geçmiş kuşaklar, kendilerini olayların üzerinde tutarak veya yenilgiyi sessizce kabullenerek hayal kırıklıkları, depresyon ve tabii ki akıl hastalıklarıyla başa çıkmışlardı. Matem tutmaya veya yakınmaya bu evde yer

yoktu, hele bu sefer kesinlikle izin verilmiyordu. Bütün Hepburn'ler hayata daha da sıkı sarılarak yaşamlarına devam etmeliydiler.

Bu olayın Kate'i fark ettiğinden de fazla etkilediğini, onun geçmişle ve hatta şimdiki zamanla olan bağlarını kopardığını defalarca gözlemledim. Ailesinin geri kalanı gibi o da hayatın şarkısını dinleyerek "Devam etmelisin," nakaratını tekrarlıyordu, ama bu felaket Kate'i fena vurmuştu. (Şikâyet ediyor gibi olmamak için en fazla beni vurdu demiyordu.) Gençliğinin en uyumsuz yıllarını yaşayan hassas bir genç kızken (çilli, erkek gibi kız, olağanüstü bir kadına dönüşmekteydi), Hepburn'lerin zaten garip insanlar olarak kabul edildiği bu kasabada, esrar perdesiyle örtülü bir intihar olayı, onların daha da garip olarak damgalanmasına neden olmuştu. Kate yeniden yalnızlığa itilmesiyle, güçlü, gururlu, hatta kibirli rolü oynayarak başa çıkıyordu. Duygularını saklayarak, dünyayla ilişki kuracak bir kişilik yaratırken, öteki kişiyi içinde saklamayı öğrenmişti. Kate aktris olma yolundaydı.

Kate'le ikimiz, ikinci gece de gece yarısına kadar oturduk. Yatmaya gitmeden önce ateşi söndürüp ışıkları kapattık. Dick sık sık ocağı açık veya fırında pişen bir şeyler bıraktığından, kontrol etmek için mutfağa gittik. Dick'in hanım arkadaşı Virginia Harrington kocaman bir çikolatalı pasta yapmıştı. Kate benim bir dilim yemem için ısrar etti, kendisi de benim pastamın kremasına işaretparmağını daldırıp koca bir parmak aldı. Üst kata çıkarken son birkaç gündür Kate'in benimle paylaştığı kişisel hikâyeleri ve onları anlatmaktaki acelesini düşündüm.

Sonra, bana anlattığı hikâyelerdeki kişilerin önemli bir bölümünün ölmüş veya ölmek üzere olduğunu fark ettim. Kate'in bir sürü ahbabı ve milyonlarca hayranı olmasına rağmen, ailesi dışında özel bir şeyler paylaşabileceği çok az yakın dostu vardı. Ayrıca ayağındaki sakatlık nedeniyle, hayatında ilk defa daha temposu yavaşlamış, bu da bütün enerjisinin kendi iç dünyasına yönelmesine ve bir sürü şeyi hatırlayarak derin derin düşünmesine neden olmuştu. Birlikte yatağımın örtüsünü açarken "Sen ve ben dünyayı aynı şekilde görüyoruz," diyerek gözlerimin

içine baktı. "Sen bensin." (Aynen böyle dedi, Emily Bronte'nin Cathy'sinin "ben Heathcliff'im" dediği gibi.) İkimizin de hayata iyimser bakmamızı kastettiğini düşünerek -en azından aynı şeylere gülüyorduk- bunu iltifat olarak kabul ettim.

Ertesi sabah artık günlük programımız yerleşmiş gibiydi. Ona katılmadan önce Kate kalkıp yüzmeye gitmiş, kahvaltısını ve gazetelerini okumayı bitirmiş olurdu. Mutfaktaki tepsimin üzerinde bizzat evin hanımı tarafından hazırlanmış bir greyfurt, ve üst katta tartışılacak haberler beni beklerdi. Sonra elinde bloknotuyla günün programını ve yemeklerini not etmek üzere, sihirli bir şekilde Phyllis ortaya çıkıverirdi. Özellikle o pazar sabahı hava bozuktu ve akşama kadar şiddetli fırtına beklenmekteydi. Bir gece önce konuştuğumuz hassas konuları düşünerek Kate'e iyi uyudun mu, diye sordum. "Ben her zaman iyi uyurum, ama artık bu kadar geç yatmaktan vazgeçmemiz gerekiyor," dedi.

Akşamki konuşmalarımızdan dolayı hiçbir mahcubiyet duymuyordu, hatta tamamlamak için çok hevesliydi. Ağabeyinin ölümünden sonra Kinswood'un kız okulu olan Oxford'a gitmemiş, evde özel derslerle eğitim almıştı. Bryn Mawr Kolcji'ne girmeyi başarmıştı, ama ilk yıl hep kendi başınaydı. Yemeklerini arada sırada diğer genç kızlarla birlikte yerken, bir gün okul arkadaşlarından birinin "Sıkılgan güzellik," dediğini duymuştu. Kate "sıkılgan" kısmını kabullenebiliyordu ama geri kalanına şaşırmıştı. Bir daha yemekhaneye hiç gitmedi hep yalnız başına yemek yedi.

Sonraki üç yıl içinde Kate yavaş yavaş kabuğundan çıkıp okuldaki piyeslerde üst üste roller almaya başladı. Güçlü ve güzel bir kadın olmaya başladığından erkek başrollerine çıkmaktan hiç gocunmuyordu. Okul arkadaşı edinmeye pek çaba sarf etmeyerek kendine okul dışında bir sosyal çevre edinmişti. Öğrencilerin çoğu kendilerini Bryn Mawr'ın gotik duvarları arasına kapattığı halde, Kate dışarıdaki erkeklerle arkadaşlık kuruyordu. Kasabada kendi kuralları içinde dolaşan bu genç kız bir yaban gülü gibiydi. Bir partide, güzel sanatlar mastırı yapan Bob McKnight'la tanışıp işi ona çıplak poz verecek kadar ileri götürmüştü. (New York'ta şöminenin üzerinde duran figürler!) İkisi de birbirine

vurulmuştu fakat bir ilişki yaşayamayacak kadar kendi sanatsal hedefleriyle meşguldüler.

Son sınıftayken Kate, bahçesi okulunkine bitişik bir evde oturan Jack Clark adında bir şehirliyle dost olmuştu. Kate "Öyle süs köpeği falan değildi," diye anlatıyordu. Ama Philadelphia'nın ileri gelen ailelerinden birinin 'hayatın mekanizmalarıyla' uğraşmayacak kadar paralı oğullarından biriydi. New York'ta apartmanları vardı; rahat ve amaçsız yaşayan bir adamdı. Clark'ın kendisi gibi varlıklı ve genç biri olan Ludlow Ogden Smith'le ortak yirmi dönümlük bir çiftliği vardı.

Kate sık sık çiftliğe gider, bazen Bryn Mawr'dan arkadaşlarını da peşine takardı. Başına buyruk dolaşan kızlar biraz da tehlikeyle flört ediyorlardı. Bir öğleden sonra Kate iki erkekle yalnız kaldığında onlara çıplak poz verecek kadar ileri gitti. (O sırada yaptığı işten gurur duyuyordu, ama sonra kendisine gönderilen fotoğrafların kopyaları onu endişelendirdi.) "Korkarım ben ölüp gittikten sonra birileri onları bulup, inanılır gibi değil, bu Katharine Hepburn! diyecek," diye anlatmıştı bunu bana.

Yine o yıl Kate, Bryn Marw'ın dekanının evindeki bir öğle yemeğinde, tanınmış bir şair olan H. Phelps Putnam'la tanıştı. Evli bir erkek olduğu halde Putnam'ın çapkınlığı yazarlığından daha ünlüydü. Kate daha sonra, "Böyle birinin Bryn Marw'da olması tavuk kümesine tilki girmesi gibi bir şeydi," diye itiraf etti. Kate ikinci kattaki odasındaki sarmaşığa tutunarak aşağı iner onunla gece yarısı yürüyüşlerine çıkarmış, ama iffetini korumuş. "Sanırım bu onu kudurtmuştur," diyordu.

Henüz yirmi yaşındayken onun *Güneşin Kızları* şiirine ilham verdi.

O aşkın yaşayan başkaldırısıydı,
O aşkın açıklanamayan sonuydu...
O benim gıdam, kız kardeşim, çocuğumdu,
Şehvetim, özgürlüğüm, tutarlılığımdı,
Güzel, acemi ellerini alnıma koyardı.
Hayat ve ölüm kadar kaba

Beyaz şarap kadar okşayıcı ve şefkatliydi
Rüzgârlı bir yaz gününde
Benim için sonsuzun ötesinde değerli
Arzumun maskesiydi.

Kate, Haziran 1928'de Bryn Mawr Koleji'ni bitirdiğinde peşinde bir sürü erkek vardı. O sıralarda "Aşkın elle tutulur anarşisti" olan bu kadın gözünü sadece mesleğine dikmişti.

Peşinden koşanların yardımseverliğine güveniyordu. Jack Clarke'ın gösteri dünyasıyla bağlantılı bazı dostları vardı. Bunlardan Edwin Knopf, Baltimor'da bir tiyatro işletiyordu. Clarke, Kate için ona bir not yazdı ve mezuniyetten sonra tiyatroya giden Kate hemen işe alındı. Belli ki yalnızca görünüşü ve kişiliği yeterli olmuştu. O günlerde tanınmış bir aktris olan Mary Boland'la birlikte *Çariçe*'de küçük bir rol aldı. İşleri yolunda gidiyordu. Rolünü çabucak ezberledi ve Bayan Boland onu kanatlarının altına alarak makyajı ve sahneye giriş yapmayı öğretti. "Hızlı bir yürüyüş, seyirciyi yavaşça içine almaktır," derdi.

İkinci oyundan sonra Khopf, Kate'i New York'ta sahneleyeceği *Büyük Göl* oyununun kadrosuna dahil etmeye karar verdi. Baş erkek oyuncu Kenneth MacKenna, onun yeteneğini ve zayıf yönlerini fark etti. Kadroya dahil olmasını destekledi fakat kazandığı her kuruşu diksiyon derslerine yatırması için de teşvik etti. Hatta bir mektup yazarak onu Broadway'in en iyi iki aktrisi Ina Claire ve Ruth Chatterton'u eğitmekle övünmesi gereken, gösteri dünyasının en iyi diksiyon hocası Frances Robinson-Duff'a yolladı.

Duff, Kate'i öğrenci olarak kabul etti ve onu mum üflemeye, ağzına bilye koyup konuşmaya, belli heceleri söylemeye ve belli sesleri çıkarmaya mecbur eden bazı tekerlemeleri söylemek gibi bütün Henry Higgens egzersizlerini yapmaya zorladı. Bu nedenle de Hepburn hayatının son günlerine kadar bazı kelimelerin yanlış söylenmesinden müthiş rahatsızlık duydu. Öyle durumlarda, Robinson Duff egzersizi yapar gibi araya girerdi. Nefesini diyaframdan kontrol etmeyi hiçbir zaman öğrenemedi. "Sesimi bozuyor," derdi.

Kate'in anne babası onun seçtiği meslekten pek hoşlanmadılar. Babası aktris olmanın aptalca bir hayat yaşamak için akılsızca bir seçim olduğunu düşünüyordu. Annesi ise tiyatro ile hiç ilgilenmezdi, ama bu şekilde kızının mutfak ve çocuk bakıcılığından uzak durup kendini geliştirebileceğini ve kendine ait bir hayatı olabileceğini düşünüyordu. Aslında kuruntularına rağmen Dr. Hepburn da aynı fikirdeydi ve mali açıdan kızına destek oldu.

Kate, New York'a gitti ve orasının ne kadar küçük bir kasaba olduğunu keşfetti. "Manhattan, dünyayla bağlantısı sadece birkaç köprü olan büyülü bir ada gibi," diyordu. Tiyatro dünyası daha da küçüktü. Herkesin herkesle bağlantısı vardı. Kate'in 'Phelpie' dediği Putnam, *Time and Fortune*'un editörlerinden olan arkadaşı Russel Davenport ile bir apartman dairesini paylaşıyordu. Kate onun yanına taşınıverdi ve birden en şık partilerde boy göstermeye, Robert Benchley gibileriyle tanışmaya başladı; görenlerin dönüp bir daha baktığı çekici bir kadın olmuştu.

Kate'in daha sonraları ifade ettiği gibi, genç ve güzel bir aktrisle birlikte yaşadığının bilinmesi Putnam açısından yeterli gibi göründüğünden, genç kızın iffeti emniyetteydi. Aslında bir süre sonra, Putnam'ın kendisini çekici bulmaması Kate'i rahatsız etmeye başladı. O zaman, babasının bu fazlasıyla modern yaşam biçimine izin vermeden önce, şairle özel bir konuşma yapmış olduğunu öğrendi. Babası, kızından daha büyük olan, bu görmüş geçirmiş adama, "Beni dinle Put," demişti, "benim kızım saldırmaya hazır bir boğa ve seni baştan çıkarmak için elinden geleni yapacaktır. Ama ona elini sürecek olursan seni vururum." Putnam kısa bir süre sonra tek başına başka bir eve taşındı.

Hepburn'ün talipleri arasında en ısrarcı olanı Ludlow Smith idi. Kate'in sosyal ve her türlü isteğine cevap verebilecek hareket kabiliyetine sahip olduğundan, en uygun görüneni de oydu. New York'ta iş yapıyordu ve hafta sonlarında Kate'i Fenwick'e götürmek için de bir arabası vardı. Egosu güçlü değildi, aynı zamanda Kate'in egosunun çılgınlıklarına izin verecek kadar da kendine güveni vardı. Kate genelde huysuz ve daima sabırsızdı, ama bütün bunlar Smith'i hiç etkilemiyordu. Ona birçok kereler evlenme teklif ederek Philadelphia dışında uzun ve rahat bir ha-

yat yaşamayı önerdi. Kate ise her seferinde reddedip ona sadece bekaretini verdi. Bir öğleden sonra Jack Clarke'ın evinde ikisi yalnızdılar. Kate ona karşı bir çeşit sevgi duyduğunu hissetti. Bana, "Onun bağlılığına olan minnettarlığımı başka nasıl ifade edebilirdim ki?" demişti. "Galiba eski Yunanda ona 'phlos'," derlerdi diye açıkladım. "Arzu ve ihtirası olmayan derin bir sevgi." Oysa Phelps Putnam'a karşı hiç saygı duymadığı halde, onu arzuluyordu. Ludlow Smith'i kullandığının farkındaydı ama tek tesellisi onun da bunu biliyor olmasıydı. Başarma hırsını hiçbir zaman saklamadı.

Eddie Knopf'un *Büyük Göl* oyununun provaları New York'ta başladı. Kate son dakikada işine son verilen başrol oyuncusunun yedeğiydi. Orada kuliste kendine dağlar kadar güveniyordu. İki aya kalmadan tiyatroda yıldız olmuştu bile. Sonradan "En azından ben öyle düşünüyordum," demişti. "Üstelik de öyle davranıyordum." Long Island'daki Broadway öncesi açılış gecesi oyununda öylesine kendinden geçti ki, Frances Robinson-Duff'ın öğrettiği her şeyi unutarak oyun boyunca koşturup durdu. Ertesi gün işine son verildi.

Büyük Göl'den atılsa da Kate yüzmeyi başarmıştı. O hafta iki önemli Broadway yapımcısı ona iş teklif etti. Birincisi ona beş yıl için iyi bir ücretle kontrat teklif eden J. J. Shubert'ten geldi. Hem kendini bu kadar uzun süreliğine bağlamak istemediği için, hem de istemediği rollere çıkma olasılığını düşünerek onu reddetti. Diğer teklif birkaç önemli yapımı olan Arthur Hopkin'den gelmişti. Kate'i, yeni sahneleyeceği mütevazı bir oyundaki yardımcı rollerden biri için istiyordu. Kate teklifi kabul etti fakat oyun üç gece sonra kaldırıldı. Ancak Kate'in "Hoppy" diye çağırdığı yapımcı ondan hemen başka bir rolü de ezberlemeye başlamasını istedi. Philip Barry'nin *Tatil* adlı oyununda başrol oynayan Bayan Hope Williams'ın yedek oyuncusu olacaktı.

Her ne kadar Kate'in sanatsal yaşamı egosunu tatmin edecek bir hızda ilerlemiyorsa da Hoppy'den ve oyundan hoşlanmıştı. Ümitsizce Hope'un başına bir şey gelmesini bekleyerek rolü kabul etti. "Korkunç bir şey, değil mi?" diye anlatıyordu. "Hep onun hastalanması için dua ederdim." Oyunun açılışına iki hafta

kala, Kate beklemekten kendisinin hasta olacağını düşünmeye başladı. Sabırsız bir anında da Luddy'nin evlenme teklifini kabul ediverdi.

Böyle bir evlilik bin dokuz yüz yirmilerin sonunda her ailenin kızları için çok arzulayacağı bir şey olmasına rağmen, bu kadar geleneksel bir davranış Dr. ve Bayan Hepburn'u çok şaşırtmıştı. Onlara göre kızlarının bu ani evlilik kararı bir çeşit isyandı. Kate artık onlara ihtiyaç duymadan yaşamak istiyordu. Onlara göre, Kate hâlâ kim olduğu ve ne olmak istediği konusunda bir arayış içindeydi, bildikleri tek şey buydu. Kate için çabalama zamanıydı. "Sanki ip cambazıydım ve Ludy benim emniyet kemerimdi," diye itiraf etmişti.

Arthur Hopkins'e *Tatil*'den ayrıldığını bildirdi ve 12 Aralık 1928'de Katharine Hepburn, Ludlow Ogden Smith'le, anne babasının West Hartford, Bloomfield Bulvarı'ndeki 201 Numaralı evinde evlendi. Baba tarafından dedesi olan Reverend Sewell Snowden Hepburn, ailelerinin önünde bir konuşma yaptı. Yeni evliler Bermuda'da kısa bir balayından sonra, oturabilecekleri bir ev aramak üzere Philadelphia'ya geri döndüler.

Gösteri dünyasında sadece altı ay geçirdikten sonra Bayan Ludlow Smith meslek yaşamının perdesini örtmüştü.

IV

Sabah Zaferi

Çabuk pantolonunu çıkar." Fenwick'in antresinde duruyordum ve Katharine Hepburn bana bağırıyordu. 1983 Nisanı'nda, soğuk, rüzgârlı ve yağmurlu bir pazar öğleden sonrasıydı. Yıllar geçtikçe en iyi arkadaşlarımdan birisi haline gelen Irene Mayer Selznick'le olan akşam yemeği randevuma yetişmek için New York'a gitmek zorundaydım. Birkaç saat önce Kate'in erkek kardeşi Bob'la karısı Hartford'dan gelmişler ve arabadan inip eve girinceye kadar geçen birkaç saniye içinde sırılsıklam olmuşlardı.

Kate'in dediği gibi, 'dünyanın en tatlı adamı' sevimli doktor ve kültürlü karısıyla pek güzel vakit geçirirken, yola düşme zamanımın geldiğini söylemiştim. Bu şartlar altında yola çıkmanın ne kadar aptalca olduğunu benimle epeyce tartıştıktan sonra, başa çıkamayacağını anlayan Kate, "En azından akıllı davranıp pantolonunu çıkarmalısın," diye söyleniyordu. "Yola kadar koşup arabayı garaja sokarsın. Sonra ara kapıdan eve girip kuru pantolonunu giyerek tekrar arabaya binebilirsin."

"Hiç gerek yok kocaman bir şemsiye alıp koşacağım," dedim.

Kate, "Ama pantolonun bu rüzgârda korkunç ıslanacak,"

dedi. Ona planımın yeterli olduğunu söyledim. "Ayrıca ben su geçirmezim."

"Sen su geçirmez olabilirsin," diye azarladı beni. "Ama pantolonun geçirir."

Tabii ki arabaya doğru kapıdan fırladığım anda yağmur kırbaç gibi vurmaya başladı. Kate'in kahkahadan kırıldığını duyabiliyordum. Garajın kapısında beni havlularla karşıladı. "İşte şimdi pantolonunu çıkarman gerekiyor bu ıslak şeyin içinde iki saat araba kullanamazsın."

Mahcup mahcup, bu hafta sonu yanımda başka pantolon getirmediğimi söyledim. Kate sağ olsun, hiç sorun değil diyerek hemen Phyllis'i kuru pantolon aramaya yolladı. "Dick'e git," dedi. "Veya benim gardırobuma bak. Eğer hiçbir şey bulamazsan kendi elbiselerinden birini getir."

"Phyllis'in elbisesiyle New York'a gidecek halim yok."

"Belki de bunu yapmak zorunda kalabilirsin," diyen Kate'in çok eğlendiği belliydi. "Ayrıca ne zararı var? Phyllis'in çok güzel kıyafetleri vardır, değil mi Phyllis?"

Kate'in benimle dalga geçtiğini çoktan anlayan Phyllis, "A, tabii, ama benim giysilerime sığmayabilir, boyu çok uzun," diye karşılık verdi.

"Phyllis, lütfen bana bir pantolon bul," diye yalvardım.

Kate bir şey hatırlamıştı. "Biliyor musun, Spence de buraya ilk geldiğinde aynı şey olmuştu. Koşarak arabasına gitmek istemişti."

"Sonra?" diye sordum.

"Sonra bir kadın elbisesi giymek zorunda kaldığını sanmıyorum."

Phyllis elinde soluk sarı bir spor pantolonla geri geldi. Dick'in bu kadar muhafazakâr bir pantolona sahip olduğunu bile düşünmemiş olduğumdan minnetle aldım. Değişmek için yukarı çıkacakken Kate, "Tanrı aşkına pantolonunu burada çıkarabilirsin," dedi. Ben itiraz dahi edemeden "Babam evde hep çıplak dolaşırdı," diye beni ikna etmeye çalıştı.

Tam "Ama o senin ba...." diyecekken bunun daha da beter bir laf olduğunu fark ettim. Eh, Roma'dayken Romalılar gibi

davranmalı, diye düşünerek, sonunda ev sahibeme arkamı dönüp pantolonumu çıkardım. "Bence gömleğini de değiştirmelisin," dedi. Hiç tartışmadan çantamdan kuru bir gömlek çıkardım.

Kocaman bir gülümsemeyle "İşte şimdi hazır oldun," dedi. "Yarın akşam yemeğine geliyorsun. İçki altıda." Uzanıp bana sarıldı, ben de içtenlikle teşekkür ettim. Ben Phyllis, Bob ve Sue ile vedalaşırken çağırdığı Dick uzun donu ve başında kırmızı takkesiyle üst kattan indi. Peşinde manevi yoldaşı Virginia Harrington vardı.

Kate, "Korna..." dedi. "Arabanın kornasını çalmayı unutma. Evin yanındaki yoldan çıkıp ön tarafa geldiğinde iki kere uzun üç kere kısa basacaksın. Bir, iki, bir-iki-üç. Anladın mı? Bir, iki, bir-iki-üç."

"Anladım ama neden?"

Sanki dünyanın en aptal sorusunu sormuşum gibi "Çünkü biz burada böyle yaparız," diye cevap verdi. Sonra açıklamaya girişerek bunun yıllar önce Howard'la kendisinin koyduğu bir 'geliyorum-gidiyorum' işareti olduğunu anlattı. Vedalaşıp arabamı sürdüm. Sola dönünce geleneksel bir, iki, bir-iki-üç işareti verip evin ön tarafına baktım ve yağmurun arasından hepsini kapıda durmuş, bana güle güle demek için el sallarken gördüm. Kate'in kolları ileri uzanmıştı, bunu onun *Venedik Tatili* (Summertime) filminin son sahnesine benzettim.

Hava yüzünden yolculuğum normalden uzun sürdü. Bu süre boyunca, hafta sonundan aklımda kalan sahneleri tekrar tekrar gözümde canlandırdım. Bu sahneler sanki *Para Beraber Gitmez* (You Can't Take İt With You), *Hay Fever,* ya da bazen *Günden Geceye* (Long Day's Journey Into the Night) filmlerinden fırlamış gibiydi. Kiraladığım arabayı iade edip eski editörüm Thomas Congdon ile karısının Batı yakasının yukarısındaki evine gittim. Tom ve karısı Conny benim yakın dostum, adeta ikinci ailem olmuşlardı. Tom bana Goldwyn hakkında röportaj vermeye razı olan bir sürü insanın telefonda bıraktığı mesajları verdi. Bunların arasında Myrna Loy, Sylvia Sidney, Joan Bennett vardı. "Bir de Bayan Lieberson diye biri var," dedi. "Galiba bir yanlışlık yaptın. Onu hiç duymamıştım."

“Hayır duymamışsındır,” dedim. “Ama en çok ilgini çeken o olacak, çünkü sen baleyi seversin. Bayan Lieberson New York City balesinin eski balerinlerinden ve George Balanchine’in eski karısı ‘Vera Zorina’dan başkası değil. Üstelik hepsi bu kadarla kalmıyor Sam Goldwyn ona çılgınca âşıkmış.”

Connie daha çok pantolonumla ilgileniyordu. “Hey! Nereden buldun bunu.”

“Hiç sorma sonra anlatırım.” Duş yapıp üstümü değiştirerek yemeğe koşarken “Sakın beni beklemeyin, geç kalacağım kesin,” dedim. Bir taksiye atlayıp 5. Cadde 61. Sokak’taki Hotel Pierre’e gittim. Asansörle onuncu kata çıkarak tam saat yedide soldaki koridordaki 1007-10 Numaralı dairenin zilini çaldım.

Her ne kadar Hollywood tarihini ondan iyi temsil edebilecek kimse olmasa da, Irene Mayer Selnick kapısını kendisi açmayacak kadar burnu büyük biri değildi. Uzun süredir bu otelde yaşayan Irene, eski eşya alıp satarken New England’da film dağıtımcılığına başlamış, buradan kazandıklarını da sinema tarihinin en güçlü şirketi Metro-Golden-Mayer’e yatırmış olan, efsanevi sinema patronlarından Louis B. Mayer’in kızıydı. Kocası da, Mayer’in ortaklarından birinin oğlu, sinemanın genç patronlarından, *Rüzgâr Gibi Geçti* filmiyle yapımcı olarak büyük ün yapıp hafızalara kazınan David O. Selznick idi. Irene yıllar önce buradaki birkaç daireyi satın alarak birleştirmiş ve Central Park’a bakan lüks bir apartman dairesi haline getirmişti. Boyunun bir elliden fazla olduğunu sanmam. Kısacık, koyu renk saçları vardı ve hayatımda gördüğüm en kurnaz bakışlı gözlere sahipti. O zamana kadar karşılaştığım en güçlü kişilerden biri olduğunu biliyordum.

Soyunun sopunun ünü yetmezmiş gibi, Irene, Selznick’ten boşandıktan sonra New York’a taşınmış ve kendini tiyatro yapımcısı ilan etmişti. İlk girişimi Tennessee Williams, Elia Kazan, genç Marlon Brando gibi yetenekleri bir araya getiren *İhtiras Tramvayı* (A Streetcar Named Desire) oldu. Sonra sırasıyla *The Chalk Garden* ve *Bell, Book and Candle*’ın yapımcılığını yaptı. Bayan Selznick’e huysuz biri olarak nitelemek pek doğru olmaz, ama yine de beni en çok zorlayan kişi olduğunu söyleyebilirim.

İnsan eğer nakavt olup fırlatılıp atılmak istemiyorsa, Irene'e karşı sürekli dikkatli olmak zorundadır. Duygusal, değişken, öküz altında buzağı arayan biri olarak hiçbir şeye yüzeysel bakmaz; kat kat derinlere inerek en basit olaydan bile bambaşka anlamlar çıkarır.

O akşam itibariyle ben Irene'i tanıyalı beş yıl olmuştu. Goldwyn hakkındaki araştırmama ilk başladığımda, oğlu Sam Goldwyn Jr., babası hakkında konuşabileceğim en yetkin kişinin Irene Selznick olduğunu söylemiş, ama seninle konuşacağını hiç sanmam, demişti.

O yüzden, onu araştırmaya başladıktan hemen sonra aramamış, önce konu üzerinde bir yıl çalışmış, doğru soruları sormak için yeterince bilgi edinene kadar beklemiştim. Sonra ona amacımı anlatan bir mektup yazarak *Max Perkins* kitabımla birlikte gönderdim. Arkasından ikinci bir mektup yazarak yakında New York'a geleceğimi, benimle görüşmek için, birkaç dakika ayırabilirse çalışmam açısından çok yararlı olacağını bildirdim. Bir akşam saat ondan sonra Beni Los Angeles'tan arayıncaya kadar, aradan birkaç hafta geçmişti.

O da hatıralarını yazıyormuş ve 1924'te Metro ve Goldwyn şirketlerinin birleşmesi konusunda bir iki teknik sorusu varmış. Acaba bazı tarihleri yeniden düzenleyip elimdeki belgeleri ona yollayabilir miymişim? Bir saatten fazla konuştuk ve ertesi gün elimdeki birkaç belgenin fotokopisini ona acele posta ile yolladım. Yolladığım bilgilerin zaten onun bildiği şeyler olduğuna inanıyordum. Ertesi gece saat on birde tekrar telefon ederek New York'a geldiğimde kendisini aramamı istedi. Sonraki aylarda bir sürü uzun telefon konuşması yaptık ve bu arada ona burun kanseri teşhisi kondu.

Ben New York'a gitmeden, müşterek bir dostumuz, yarısı yok olan burnunu yeniden yapmak için alnından büyük bir parça alınan Bayan Selnick'in hiç kimseyle görüşmediğini söyledi. Yine de onu arayıp geçmiş olsun, dedim, o da ziyaretçi kabul etmediği için özür diledi. Beş dakika sonra beni tekrar arayıp asırlardır kimseyle görüşmediğini, kendisi daha önce hiç görmemiş olduğum için yeni durumunun beni dehşete düşürmeyeceğini san-

dığını söyledi. Belli ki konuşup görüşecek birine ihtiyacı vardı ve ben ideal kişi olabilirdim, dost bir yabancı. O gece yemekten sonra ona gidebilir miyim, diye soruyordu. Ceketimin iç cebine bir bloknot koydum.

Dairesine vardığımda beni ışıkları söndürülmüş küçük bir kütüphaneye buyur etti. Yine de kaşlarının arasındaki ve burnunun kemerindeki ince kırmızı izleri fark edebiliyordum. Goldwyn ailesiyle aramın nasıl olduğunu sorduktan sonra çok zor duyulan alçak bir sesle, babasıyla Sam Goldwyn arasındaki düşmanlığı etraflıca anlatmaya başladı. Orada büyülenmiş gibi oturmuş şaşkınlıktan not bile alamıyordum. Birkaç kez alışkanlıkla kalemime uzandım fakat çıkarmadan durdum. Gece saat bir civarında "Bayan Sclznick sanırım artık dinlenmeniz gerekiyor," dedim. Beni kapıya kadar geçirip "Hiçbirini yazmamış olman çok iyi," dedi. "Yarın akşam yemeğe gelirsen bloknotunu cebinden çıkarmana izin vereceğim."

Sonraki on yıl içinde birlikte pek çok saat geçirdik. Onun şehrinde herkes uykuya yattıktan sonra, New York'ta isem yüz yüze, Los Angeles'ta isem telefonla, görüşürdük. Onun, Goldwyn, Hollywood, hatta dünya hakkındaki yakın gözlemleri benim için çok değerliydi, ama Irene benim üzerimde daha da güçlü bambaşka bir etki yaratmıştı. Kendi iç görüsü bir yana, yıllarca psikanaliz yaptırması ve kişilik bozukluklarıyla dolu bir çevrede, o çevrenin en zorlu iki erkeğiyle yaşamış olması, ona Hollywood'daki bütün sahteliklerin altındaki gerçeği aramayı öğretmişti. Irene, her şeyin altında başka bir anlam olduğuna ve bunun çıplak gözle görülebilenden daha ilginç bir iç gerçeği gösterdiğine inanıyordu. O, konuşulmayan şeylerle, konuşulanlardan daha fazla ilgiliydi. Söylenmeyen şeyler daha önemliydi. Ona göre hiçbir şey doğrudan doğruya söylenemezdi. Her cümlenin şifreli bir mesajı vardı.

Bu yüzden konuşmalarımız Irene'nin daima iki hamle ilerisini düşündüğü satranç karşılaşmalarına benzerdi. Örneğin bir gece yarısı benimle konuşurken, öteki telefonu çaldı. Ona bakmam lazım, seni sonra ararım, diyerek telefonu kapadı. Hakikaten tekrar aradığında, ki o sırada New York'ta saat üçü geçmişti,

ilk lafı "Hayır senin ismin geçmedi," oldu. Bunu söylediğinde, hemen, onu bu saatte arayabilecek tek arkadaşı, benim de son zamanlarda bir röportaj yaptığım William S. Paley'le konuştuğunu anlamamı bekliyordu. Başka bir seferinde ben yazma sürecinin ortalarındayken kitabımın nasıl gittiğini sordu. Ben nasıl da hassas bir noktada olduğumu anlatmaya çalışırken kısaca "Estireceksin," dedi. Ne dediğini pek anlamamıştım bu yüzden ona hikâyenin bütününü tasarladığımı, ikinci kez gözden geçirerek elimdeki bütün bilgileri içine doldurduğumu, şimdi ise baştan gözden geçirip, birtakım şeyleri çıkararak hava alması için bazı pencereler açacağımı anlattım. Benim iki dakikalık açıklamam bitince,"Haa..." dedi "Estireceksin."

Bir gece geç saatlerde onun 1007 no'lu dairesinde çok yoğun bir sohbetin ortasında dışarıdan bir siren sesi duyulduğunda, gözlerimin pencereye doğru kayıp bir an için takıldığını fark etti. "Tamam," dedi. "Şu anda sen kayıpsın. Gittin bile. Bu hikâyeye gelecek sefere devam ederiz."

Babasının hoşuna giden güzel bir koro kızı için 'yanardöner' dediğinde ne demek istediğini anlamak iki günümü aldı. İki taraflı oynayan, demek istiyordu.

Bazen kontrolünden çıkan şeytansı bir kahkahası vardı. Hiçbir şey gözünden kaçmıyordu. Yeni şaşırtıcı veya inanılmaz bir şeyle karşılaştığında "Cehennemin dibine git, doğru cehennemin dibine..." derdi.

O ıslak pazar akşamı Irene, "Ee erkek kardeşini nasıl buldun?" diye sorduğunda ben Fenwick'ten ayrılalı henüz dört saat olmamıştı. Geleneksel olarak oturup içki içtiğimiz küçük kütüphaneye girdik.

Ben, Mary Cassatt'a ait enfes bir küçük kız tablosunun yanındaki dolaptan ince kepekli krakerleri çıkarırken, Irene de buzdolabından bir kavanoz ringa balığı ile soğutulmuş bir şişe çıkardı. Buna "Gary'nin *aquavit*'i,"* derdi. Bu nadide markayla onu yıllar önce Gary Grant tanıştırmıştı. İsveç dışında bulunamadığından, Gary, her zaman Irene'in stokta bir kasa içkisi olmasını

* Aquavit: İsveç rakısı; hayat suyu anlamına gelir.

sağlardı. Ağzımızda, kepekli kraker, ringa balığı ve *aquavit*'in tadı birleştiğinde, Irene her seferinde, "Ah ne kimya!" demeyi ihmal etmezdi. Kendinden geçtiğini belirten birkaç ses çıkarıp Gary'nin şerefine kadeh kaldırdıktan sonra, "Arkadaşım Kate'i tanıdığını daha önce bana söylememiştin," dedi.

Ona geçen haftaya kadar Katharine Hepburn'u tanımadığımı, ama birkaç gün içinde aramızda birdenbire yakın bir dostluk doğduğunu anlattım. Ünlü kişilere ulaşmak için bir sürü yazarın, Irene'in pozisyonundaki birine yanaşabileceğini, Kate'le olan yakın dostluğunu bilmeme rağmen, onun bir an için bile olsa, böyle bir nedenle kendisiyle vakit geçirdiğimi düşünmesini istemediğim için, Kate'ten hiç söz etmediğimi izah ettim. (Örneğin yakın zamanda onunla dostluk kuran bir adamın, asıl niyetinin Moss Hart'ın dul karısı Kitty Carlisle'a yanaşmak olduğunu ortaya çıkarmıştı.) Kate'e de Irene'le olan arkadaşlığımdan ancak Fenwick'teki ikinci günümde söz etmiştim. Sanırım bu bilgi ben oradan ayrıldıktan sonra bir telefon görüşmesine neden olmuştu. Bu iki kadın elli yıllık inişli çıkışlı, karmaşık ilişkileri içinde, yüz seksen derece ters olan hayat görüşlerine rağmen, kesinlikle birbirlerine hayranlık duyarlardı.

Bütün yemek boyunca ve ertesi günün ilk saatlerine kadar Kate'den söz ettikten sonra, iyi ve hızlı oynayan iki usta oyuncu arasında tenis topu durumuna düşmeye başlayacağımı fark ettim. Saat ikiye doğru Irene koltuğundan kalkarak beni omzumdan yakalayıp, "Ona gitmelisin," dedi.

Önce bunun biraz melodramatik bir hareket olduğunu düşündüm, ama sonra onun fevkalade ciddi olduğunu fark ettim. Belli ki, Irene hep yaptığı gibi, daha da fazlasını ifade etmek istiyordu. O sırada yüzümde bir şaşkınlık ifadesi belirdiğinden eminim.

Irenc sesinde belli belirsiz bir acımayla, "Kate'in kimsesi yok," dedi. "Gerçekten konuşabileceği hiç kimse yok. Yıllarca insanları uzaklaştırmak için elinden geleni yaptı. Şimdi ise etrafında kimse kalmadı." Irene'e Kate'in çok aktif bir sosyal yaşamı olduğunu ve insanların sürekli onu arayıp kapısını çaldıklarını anlatarak biraz ileri gittiğini söyledim. Irene, "Ama konuşacak

kimsesi yok," dedi. "Kesinlikle, o kaçık kardeşi olamaz. George Cukor'u tanıyanlardan kaçı hayatta? Grady Sutton'u kim biliyor? Lowell Sherman'ı? Dorothy Arzner'i? Hepsi ya ölü ya da hayattayken bile zaten kimse onların kim olduğunu bilmiyordu."

Alçak bir sesle, "Kate'i severim," dedi. "Bana yazdığı mektupları genç kızlığımızda dinlediğimiz şarkıdaki gibi 'Kız kardeşin Kate' diye imzalardı." Irene'in şimdi Kate'e yapabileceği en büyük iyilik beni ona göndermekti. "Benim taraf tutmama gerek yok, burada hepimiz dostuz," dedi. Irene'e göre, Kate benim arkadaşlığımı talep etmekteydi, kısa bir süre sonra ısrarcı hale gelecekti ve ben onu yüzüstü bırakmamalıydım. İkisi aynı zamanda ararlarsa ve sadece biriyle görüşebileceksem, daima Kate'e gitmeliydim. Duvarında harika bir Matisse asılı olan (her zaman David Selznick'in ikinci karısı Jennifer Jones'a çok fazla benzediğini düşünmüşümdür) büyük odada otururken, şu işe bak, diye düşündüm; burada satır aralarında yazılı pek çok şey var. Irene beni dış kapıya kadar geçirirken "Git ona," diye yineledi.

Öyle yaptım. Ertesi akşam ve ondan sonra birkaç akşam yemekte Kate'le birlikteydim. Yemek boyunca Phyllis'in bizimle oturup arada sırada komik bir gözlemini anlatması ve yemekten sonra Kate'le beni konuşmak için baş başa bırakmak üzere sessizce yok olması adet haline gelmişti. Bu akşam yemeklerinin tek hoşlanmadığım tarafı, Kate'in çok hızlı yemek yemesiydi. Bazen ben daha çorbamı bitirmeden o sabırsızlıkla tatlısını bekliyor olurdu. Bir keresinde bir köşede, Phyllis'e, Schönbrunn Sarayı'nda imparatorun çok hızlı yemek yediğini ve o tabağındaki yemeği bitirir bitirmez, yemeklerini yarılayamadan misafirlerin önündeki tabaklar kaldırıldığı için, hiç kimsenin imparator Franz Josef'in davetlerine katılmak istemediğini anlatırken, hiçbir konuşmanın dışında kalmak istemeyen Kate, "Siz ikiniz orada neler fısıldaşıyorsunuz?" diye atıldığında Phyllis, "Ha, Mr. Berg bizim asiller gibi davrandığımızı düşünüyor," diye cevap verdi. O güne kadar Phyllis'in ne kadar zeki bir kadın olduğunu anlayamamıştım.

Arada sırada Phyllis'e geçmişini sorarak onu da konuşmaya katmaya çalışırdım. Kate de beni destekleyerek, "Dünyanın en

ilginç hikâyeleri onda, ama onunla birlikte mezara gidecek," diyerek onu konuşmaya teşvik ederdi.

Phyllis Wilbourn yüzyılın başında İngiltere'de doğmuş ve hemşirelik eğitimi almış. Şeker hastası olan İngiliz oyuncu Constance Collier yirmili yıllarda Amerika'ya yerleşmeye karar verdiğinde, günlük insülin iğnelerini yapması için devamlı bir hemşire tutmak istemiş, böylece Phyllis onun yanında çalışmaya başlamış. Onun sayesinde Ronald Colman, Noel Coward ve özellikle Charlie Chaplin başta olmak üzere Hollywood'daki bütün İngiliz topluluğunu tanımış. Bayan Collier (Phyllis ondan her zaman öyle söz ederdi) 1955'te öldüğünde ona biraz mücevher, eşya ve orta yaşlı bir kadını hayat boyu geçindirmeye yeterli olamayacak miktarda para bırakmıştı. Phyllis bir gece neşeyle, "Bayan Garbo ona bakmamı istedi," diye anlattı. "Ama Allaha şükür Bayan Hepburn araya girip beni kaptı." Phyllis'e, Greta Garbo'ya bakmanın ne gibi bir sakıncası var, diye sorduğumda, Kate sözümüzü kesip, "Tanrı aşkına ben Garbo'dan çok daha eğlenceliyim," dedi.

Phyllis "Tabii ki öyle," diye onayladı. "Duyduğuma göre Bayan Garbo o kasvetli apartmanda bütün gün oturup Doğu Nehri'ni seyredermiş. Aslında ben de arada sırada birkaç gün dinlensem hiç fena olmayacak ama..."

Kate, "Merak etme, ölünce bol bol dinlenecek vaktin olacak canım," dedi.

Hepburn'ün Basil Rathburn taklidine karşılık, Phyllis bazen yaptığı gibi Nigel Bruce taklidiyle karşılık verdi: "Ah evet, sanırım dinleneceğim."

Zamanla Kate ve Phyllis'le birlikte yediğim akşam yemeklerini, *Ahududu* (Arsenic and the Old Lace) oyununun kendim için hazırladığım özel yapımı olarak kabul etmeye başladım. Bu iki kız kurusu (bu deyim Kate'indi, benim değil) sürekli birbirlerine sataşarak eğlenir ve dokunaklı bir şekilde birbirlerini korurlardı. Kate'in Phyllis hakkında (çoğu kez onun önünde) konuşmadığı, 'Bayan Phyllis'in kendisi için ne kadar vazgeçilmez olduğunu, onun, melek, nimet ve Allahın bir lütfu olduğunu söylemediği pek az gece hatırlıyorum. Ara sıra bana, "Bağırarak konuş, Phyllis

duvar gibi sağır olmaya başladı," derdi. Öte yandan, Phyllis de yalnız yakaladığında, "Bayan Hepburn'ün kulakları iyi duymuyor artık," diye beni kibarca ikaz eder, biraz daha yüksek sesle konuşmamı söylerdi. Aslına bakarsanız, bana ikisinin de böyle bir sorunu yokmuş gibi gelirdi.

İşçi-işveren ilişkisine rağmen Kate sık sık "Phyllis hepimizden zengin," derdi. "Parasını ne yaptığını Allah bilir." Birbirlerinin zayıflıklarını ve huylarını bilen ve gereksinimlerini daima dikkate alan Kate ve Phyllis uzun süredir evli, yaşlı bir çift gibiydiler. Yıllardır birçok kimsenin Bayan Hepburn ve 'refakatçisi' hakkında çeşitli imalarda bulunmuş olmasına rağmen, birlikteliklerinde cinselliği çağrıştıracak en ufak bir şey yoktu. Sadece birbirleri kollar, hatta birbirlerini severlerdi... ve Phyllis her gece bir otobüse veya (seksen yaşına geldiğinde) bir taksiye atlar şehrin yukarı kısmındaki kendi şık döşenmiş dairesine giderdi.

Yine de ilişkileri birçok bakımdan Kate'in Luddy ile olan evliliğinden pek farklı değildi. Hep Kate'e hizmet ediliyordu. Kate, Pennsylvania'da boş bir malikanede oturmaktansa, Broadway'de dolu bir tiyatronun perde arkasında oturmaktan daha büyük mutluluk duyacağına karar verince, Ludlow Ogden Smith ailesi için balayı iki hafta içinde bitmişti. Onun zorlamasıyla Luddy'nin Doğu 39. Sokak'taki evine taşındılar. Orada Kate, Smith adını taşımamak için Luddy'nin adını S. Ogden Ludlow olarak değiştirmesi için ısrar etti. Bu çok basit bir isim, diye diretti. Ayrıca o sıralar ünlü olan şişman bir şarkıcının adıydı. Bay Smith boyun eğdi ve Manhattan'a yerleşir yerleşmez Katharine Hepburn Ludlow, Arthur Hopkins'in yolunu tuttu. Hopkins zaten onu beklediğini ve işinin hazır olduğunu söyledi.

Genç yedek oyuncunun bir gece, yalnızca tek bir gece *Tatil* oyununda Hope Williams'ın yerine sahneye çıkma fırsatı oldu. Ve ancak o zaman Kate, yıldızın ne kadar muhteşem bir oyuncu olduğunu fark etti. Kate, daha önce de Bayan Williams'ın Linda Setton rolünde (kız kardeşiyle evlenmek isteyen asi gence âşık olan, iyi ailenin asi genç kızı) ne kadar başarılı olduğunu fark etmişti, ama sahnede geçirdiği o iki saat ona büyük bir hayranlık

duymasına yol açtı. O rolü kendisinin de yeterince iyi oynadığını düşünüyordu, ama bu saldırgan karakteri son derece çekici bir hale getiren Williams'ın oyunu çok daha parlaktı.

Hepburn, Williams'ın yorumunu, bazı nüanslarını taklit edip kendi yorumuyla birleştirecek kadar beğenmiş, bu da onun oyunculuğunu olumlu anlamda etkileyerek gençlikten kaynaklanan sivriliğini biraz törpülemişti. Örneğin, Hepburn'nun sahnedeki itici ve abartılı yürüyüş şekline karşılık, Hope Williams salına salına zarafetle yürürdü... O demir bir yumruk değil kadife bir eldivendi; saldırgan değil kayıtsız ve neşeliydi. New York sosyetesinin içinden gelen Williams, kısacık kesilmiş saçlarını yandan ayırır, Hepburn'ün tarifine göre, biraz kadın, biraz da erkek çocuğu gibi dururdu. Genç oyuncuyu ondan daha fazla etkileyen hiç kimse olmadı ve Hope Willams doksan yaşında ölene kadar, Kate onunla temasını hiç kesmedi. Pek çok kez, "Hope Williams olmasaydı Katharine Hepburn mesleğinde bu kadar ilerleyemezdi," dediğini hatırlıyorum.

Hepburn bundan sonraki iki yıl bu konuda gerçekten çok özenli davrandı. Kendine bir menajer tutmayı tercih etmediğinden, yapımcıların ofisinde oturup hoş performanslar ve görüşmeler yaparak rol alırdı. Bu roller çoğu zaman baş kadın oyuncunun yedeği olur, bazı zaman da kovulurdu. Kesinlikle güçlü bir kişilikti (değişik bir görünüş ve ses). İnsanlar onu ya çok beğeniyor ya da nefret ediyordu. Yıldız olmak için her şeye sahipti, tutuşmaya hazır bir meşale gibiydi.

Bir yaz sezonunda Stockbridge'deki Berkshire Playhouse, Massachusetts ve Ivoriton Players (Connecticut'ta Fenwick'e çok yakın olan Ivoriton'daki hoş bir tiyatro) dahil olmak üzere birkaç oyunda oynadıktan sonra bile, Hepburn sık sık bulduğu işlerden sık sık kovulmaya devam ediyordu. Mesele herkesin genellikle tahmin ettiği gibi, onun her şeyi biliyorum tavrı veya inatçı bir baş belası olması değildi. Oyun yazarı Philip Barry, onu *The Animal Kingdom* oyunundaki başrolden, açılıştan hemen önce atarken, "Hiç işe yaramaz," demişti. İşte mesele buydu.

Cesareti kırılmayan Kate aramaya devam etti ve yeni ilişkiler kurarak tanınmaya başladı. Stockbridge'de birlikte rol aldığı,

Bayan Robinson-Duff'un öğrencilerinden Laura Harding'le çabucak dost oldu. Laura bir finansçının hoppa kızıydı -sonra da American Express'in mirasçısı oldu. Beşinci Cadde'de bir malikanede yaşayan Laura, sonradan Hepburn'e da atfedilen miktarda bir servetin sahibiydi. Gerçekte Kate böyle görkemli bir yaşamla tanışmasını Laura'ya borçlu olduğunu söylerdi. "Laura benim harika biri olduğumu düşünürdü, ben de onu öyle bulurdum. Biz birbirimizin en iyi yönlerini ortaya çıkarırdık." 1930 yazında aynı oyunda rol aldıktan sonra arkadaşlıkları şehirde de devam etti. Yapımcıların ofislerinc birlikte kazık çaktılar. Bir gün yeni kurulmakta olan Group Theatrc diye bir topluluğun, o gece organizasyon toplantısı yapacağını duymuşlardı. Kate ile Laura, Herold Clurman, Lee Strasberg ve Cheryl Crawford'un bu heyccan vcrici yeni girişim için yapacağı konuşmaları dinlemeye gittiler. Strasberg, "Hcr çeşit oyunda her rolü oynayacağız. Herkes eşit olacak. Bir hafta yıldız olup sonraki oyunda bir mızrak taşıyabilirsiniz," cümlesini sarf edene kadar bu iki acemi, salondaki coşkuyla kendinden geçmişti. Ancak bu cümleyi duymak Kate'e yetti. "Ben yapmam," diyerek ayağa kalkıp salonu terk etti.

1932 yılının başlarında *The Warrior's Husband*'ın başrolü olmadık bir şekilde avucuna düşüverdi. Yazarı Julian Thompson, Amazon kraliçesinin kız kardeşi Antiope ile Theseus'un aşk öyküsünü anlatan tek perdelik bir oyun yazmıştı. Oyunun New York Comedy Club'daki başarılı performansının üzerine, oyunu uzatıp genişletti. Yazar, ilk oyunda Antiope rolünü oynayan Hope Williams'ın yeniden aynı rolü oynayacağını düşünüyordu. Fakat oyunun yazılması bittiğinde, Williams başka bir role angaje olmuştu. Sırtında bir yaban geyiği ile merdivenlerden ikişer üçer atlayarak sahneye girmesi gereken oyuncuyu ararken, yapımcılar doğal olarak, son oyununda Williams'ın yedeği olan, atletik yapılı, Bayan Hepburn'e çevirdiler gözlerini. Yapımcıların bu rol için daha ünlü oyuncuları da dikkate aldığı birkaç hafta boyunca, Hepburn endişeli günler geçirdi. Sonunda onda karar kıldılar.

Kate bir akşam yemekten sonra, "Benim için büyük bir roldü," diye anlatmaya başlamıştı. "Çok gösterişliydi." Her bir göğsünün üzerinde spiral büstiyeri olan metalik bir tunik, işlemelerle

bezenmiş bir miğfer ve deri tozlukları olan şatafatlı bir kıyafet giyiyordu. "Tozluklar bacaklarımı muhteşem gösteriyordu." Geyiği yere atıp diz çökmesiyle son bulan giriş sahnesi her gece tiyatroyu yıktı. Oyun değişik eleştiriler alıyordu, ama göklere çıkarılan Hepburn herkesin dilindeydi. Artık Hollywood'un kapısını çalması an meselesiydi.

Hepburn daha sonra "İşte şansım o anda dönmüştü," diye vurgulamıştı. "Doğru zamanda doğru yerde olmak." O sırada RKO'nun* baş yapımcısı David O. Selznick o günlerin en büyük aktörü John Barrymore'u oynatmak için, Clemence Dane'nin *Bir Boşanma Faturası* oyununun filmini yapmak istiyordu. Selznick ve yönetmen Barrymore'un masum kızını oynatmak için özellikle ilk defa bir filmde rol alacak yeni bir oyuncu bulup ondan bir film yıldızı yaratmak istiyorlardı. Bu rol on yıl önce Katharine Cornell'i yıldız yapmıştı.

Hepburn için başka bir açıdan da mükemmel bir zamanlamaydı. Hollywood beş yıl önce *The Jazz Singer* ile sesli filme geçişinin yarattığı bunalımdan yeni yeni çıkıyordu. Sessiz sinema döneminin büyük yıldızlarının meslek hayatları darmadağın olmuştu. Bazıları bir gece içinde göçmüştü ve yapımcılar ortaya çıkan boşluğu doldurmakta güçlük çekiyordu. Ülkedeki bütün tiyatroları tarayarak ümit veren yeni yönetmenler, oyun yazarları ve özellikle de oyuncu arıyorlardı. Oyuncuların toplumun beğendiği yüzlere sahip olması yetmiyordu. Seslerinin de iyi olması gerekliydi.

Vilma Banky, Pola Negri, Nazimova gibi yabancı aksanlı oyuncular, düşüşü ilk yaşayanlardı. Buna karşılık İsveç'ten gelen gizemli bir genç oyuncu, sesini halka sunan oyuncuların sonuncusu olarak büyük takdir görüyordu. Sessiz film yıldızlığından sesli film yıldızlığına geçişte büyük bir atılım yapan oyuncuların en büyüğü olan Greta Garbo, halkın güzellik anlayışını da değiştirmişti. Garbo'dan önce baş kadın oyuncular yuvarlak yüzlü, biraz tombulca ve köşeli olmaktan çok yuvarlak hatlıydılar. Hep-

*RKO: Radio Keith Orpheom,1923 de kurulmuş olan, o devrin en büyük Hollywood film şirketlerinden biri.

burn hakkında konuştuğumuz ilk gece Irene Selznick'in bana söylediği gibi, "Yapımcılar, onun kadar güzel ama Amerikalı gibi davranan bir Amerikan Garbo'su bulmak için çırpınıyorlardı."

New York'taki bir arkadaşı, Selznick'in baş asistanı Merian Cooper'a *The Warrior's Husband*'ta oynayan genç oyuncunun bir fotoğrafını yollamıştı. Irene Selznick resmi gördüğünde kocasına, "Ama ne bacaklar," deyince, o da hemen Doğu tarafındaki elemanlarını bir deneme çekimi yapmakla görevlendirdi. Hepburn önüne çıkan bu fırsata çok sevindi, ama çekim zamanı geldiğinde onların verdiği sahneyi oynamak istemedi. Yabancı sularda dolaşmaktansa iyice hazmettiği bir oyun olan ve onun yeteneğini daha iyi ortaya çıkaracak *Tatil*'den bir sahne oynamayı tercih etti. Daha sonra Dorothy Parker'la evlenen yakışıklı aktör arkadaşı Alan Campbell'dan da, kendisiyle birlikte çekime katılmasını rica etti.

Deneme çekimine ne David Selznick ne de George Cukor -o sıralar Rochester New York'taki bir tiyatrodan yeni transfer edilmişti- bayıldı. Fakat Cukor onun eğilip kadehini yere koyduğu özel bir ânı gerçek, dramatik ve zarif bularak çok beğenmişti. Deneme filmini gören Irene Selznick de, "Çok özgün," diyerek ağırlığını koydu.

David Selznick bu tecrübesiz sinema oyuncusuna, haftada 500 dolarlık makul bir sözleşme yapmayı teklif etti ama Hepburn reddetti. Selznick her seferinde 250'şer dolar artırarak ilk teklifinin üç katına kadar çıktı. (Aslında dört haftalık bir garanti vererek 1250 dolar teklif etmişti ama Hepburn üç haftalık olsun 1500 dolar isterim deyip fiyatı hakkı olanın çok üzerine çıkarmıştı.) Yapımcıyla anlaştılar. Luddy karısıyla birlikte batıya gidip film çekimi boyunca onunla birlikte kalmayı planlıyordu, ama Kate onun New York'ta kalmasını istedi. 1 Temmuz'da arkadaşı Laura ile birlikte trene bindi. Chicago'da tren değiştirip Los Angeles'a yollandılar.

Bu yolculuk Kate'i heyecanlandırmıştı. Chicago'dan bindikleri trendeki ilk geceye kadar zamanın çok çabuk geçtiğini düşünüyordu. O gece aya bir göz atmak ve temiz hava almak için trenin arka tarafındaki seyir vagonuna gitti ve son vagonun

kapısını açıp platforma çıktığı anda, sol gözüne bir şey kaçtı. Her göz kırpıştırdığında daha da kötü oluyordu. Koşup aynaya baktığında göz akının kıpkırmızı olduğunu gördü. Yol boyunca acı çekerken, Los Angeles'a vardığında bir göz doktoruna görünebileceğini umuyordu. Göz kapakları şişmeye başlamıştı.

Trenin arkasına takılmış özel bir vagonda, o sıralar ağır hasta olan Florenz Zeigfeld karısı Billie Burke ile birlikte seyahat ediyordu. Kate farkında değildi, ama daha sonraları *Oz Büyücüsü*'ndeki kuzeyin iyi cadısı Glinda rolüyle meşhur olan Bayan Burke de, *Bir Boşanma Faturası*'nda Kate'in annesini oynamak üzere, Hollywood yolcusuydu. (Kate'in pek yakında öğreneceği gibi, bu iş ona George Cukor'un efsanevi hatırşinaslığı yüzünden verilmişti.) Artık müthiş bir acı çeken ve görünüşünden dolayı dehşet içinde olan Kate, üstünü değiştirerek 4 Temmuz için, New York'un en pahalı moda evi Elizabeth Hawes'dan aldığı, son model kıyafetini giydi.

Sonradan Irene Selznick "Elizabeth Hawes'a giden herkes bir bildiride bulunacak gibidir," diye anlatmıştı. Ama ne bildiriydi! Hepburn yakasız, bele oturmuş, uzun dar bir ceket ve hemen hemen bileklerine kadar inen bir etekle dik yakalı fırfırlı bir bluzdan oluşan gri ipek bir takım giymiş, lacivert çanta, ayakkabı ve eldivenlerle kıyafetini tamamlamıştı. Bütün bunların üzerinde, başında kenarsız hasır bir şapka vardı. Daha sonraları Bayan Selznick bu şapka için "Bana kendimi kafamda fasulye torbası varmış gibi hissettirmişti," demişti. "Bu kıyafet, ben özel biriyim, farklıyım, bana dikkat edin," diye bağırıyordu.

Hollywood'a gelen yolcularını karşılamak üzere, peronda Kate'in Batı yakasındaki menajeri Leland Hayward ile David'in erkek kardeşi Myron Selznick bekliyordu. Laura Harding, iki erkekten birincisini hemen tanıdı. Gösteri dünyasının en yakışıklı ve centilmen erkeklerinden biri olan bu adamı, Manhattan'a ilk adım attığı zamanlardan tanıyordu. Diğeri ise uzun zamandır Hollywood'un, en yakışıklı olmasa da en karizmatik ve en eğlenceli erkeklerinden biri olarak biliniyordu. Kate sonraları onun, trenden iner inmez duyduğu bir cümlesini hep neşeyle hatırlayacaktı. "Aman Tanrım! Buna haftada bin beş yüz dolar ödüyorlar!"

Kate onlara gözünün şişip kızardığını ve hemen bir doktora görünmesi gerektiğini anlatamadan onu apar topar bir Rolls Royce'a bindirip RKO stüdyolarına götürdüler. *Bir Boşanma Faturası*'nın çekimi beş gün sonra başlıyordu. Bu arada yapılacak provalar, kostümler, makyaj denemeleri nedeniyle kaybedecek bir dakikaları bile yoktu. Kate'i hemen George Cukor'a takdim ettiler, bu heyecan verici enerjik adam da zaten dikilmeye başlanmış olan giysilerin çizimlerini hiç vakit kaybetmeden çıkardı. Hollywood'a kendi kesin kurallarını getirmekte kararlı olan acemi çaylak, kostüm çizimlerine burun kıvırarak "İyi yetişmiş hiçbir İngiliz kızı bu giysileri giymez," dedi. Cukor "Peki sen kendi giydiklerini ne sanıyorsun?" diye taşı gediğine koydu. Hepburn kendi kıyafetinin "İnanılmaz acayip," olduğunun farkındaydı ama "Çok şık olduğunu düşünüyorum," diye cevap verdi. Cukor "Bence gülünç," dedi. Tuş. Kate bu adamı sevmeye başlamıştı bile.

Kuaförler, asistanlar, makyajcılar girip çıktıkça Kate bir doktora görünmesi gerektiğini tekrar edip duruyordu. Sonunda, o sıralar oyunculuğu kadar alkolikliği ve kadınlara düşkünlüğüyle de ün yapmış olan büyük aktör, baş kadın oyuncuyu incelemek ve saygılarını sunmak üzere bizzat geldi. Etrafta bir sürü insan koşuşturup dururken Barrymore, Hepburn'e seninle özel olarak konuşabilir miyiz, diye sordu. Salonda Kate'in ellerini tutarak deneme çekiminden söz edip en teatral sesiyle "Sen, canım, sen büyük bir oyuncu olacaksın," diye ilan etti. Sonra kan oturmuş olan gözüne bakarak elini cebine sokup küçük bir şişe uzattı. "Bende de aynı sorun var. Al şunu. Her gözüne iki damla."

Kate akşamdan kalma olmadığını, gözüne bir şey kaçtığını söyleyerek itiraz edince, göz kırpıp gülümseyerek "Tabii ki öylesin hayatım... İki gözüne de ikişer damla damlatmalısın," dedi.

Kate akşama kadar bir doktora gidemedi. Sonunda görünebildiği doktor, gözünden üç çelik kıymığı çıkarıp ona bazı ağrı kesici ilaçlar ve bir göz bandı verdi. Ertesi gün görev bilinciyle stüdyoya geldiğinde hâlâ acı çekiyordu ve gözünde bant vardı. Cukor ona bir bakış atıp "Burada ne yaptığımızı sanıyorsun? Korsan filmi mi?" diye sordu.

Bir Boşanma Faturası'nın çekimleri 9 Temmuz 1932'de başladı ve Kate hemen ilerleme kaydetti. "Taa en başından itibaren kendimi büyüleyici ve romantik bulduğum bir ortam içinde hissettim," diyordu. Kameraların önüne çıktığında gözü iyileşmişti. Saçlarını biraz kısaltıp kaşlarına şekil vermenin dışında, stüdyo patronları fiziki görünüşünde bir değişiklik talep etmemiş, yalnızca sesinin madeni tınısını azaltmak için biraz daha yumuşak konuşmasını istemişlerdi. Kate'in kendinde yaptığı en can alıcı değişiklik küçük fakat acıtıcı bir kozmetik operasyon oldu. Çekimden iki gün önce burnundaki bütün kılları aldı.

Hepburn, her satırın okunuşu sırasında George Cukor'la müthiş tartışmalara girse de, yönetmeniyle aslında aynı kafada olduklarını fark etti. Uyuşmadıkları zaman da filmin her çekimde onların kendilerini ayrı bir şekilde ifade etmesine izin verdiğini fark etti. Film çevirip de, 'zanaatları' hakkında konuşup seslerini ve hareketlerini çekimlere göre ayarlayamamaktan şikâyet eden sahne sanatçıları, Hepburn'ün hep canını sıkmıştır. "Eğer kamera bir metre yakınında ve mikrofon da başının üzerindeyse belli ki abartılı oynamamak gerekir," derdi.

Sinemanın kıdemlisi John Barrymore'un garip bir şekilde bu adaptasyonu yapmadığını hissediyordu. Amerikan tiyatrosunun bu as elemanına bir şey söylemeyecek kadar saygısı vardı, ama Barrymore'un aşırı rol kestiğini, kendisinin ise çok az rol yaptığını aktörün bildiğini düşünüyordu. Barrymore sık sık bir sahnenin yeniden çekilmesini istiyordu. Sonraları Hepburn bu yeniden çekimler üzerinde çok düşünmüş, "Bunları belki de beni hayal kırıklığına uğratmamak için yapıyordu," hükmüne varmıştı.

Barrymore herkesi, özellikle de acemi kızları etkilemeye bayılırdı. Kate, "Onun, yanından geçen bir kızın vücudunun bir tarafını avuçlamadan geçip gitmesine izin vermesi mümkün değildi," diyordu. Genelde bileğine bir şaplak atmak aklını tekrar işine vermesi için yeterli olabiliyordu. Ama bir defasında bir türlü uslanmadı ve bütün dikkati dağılan Kate, "Seninle bir sahne bile oynamayacağım," diye bağırmaya başladı. Büyük Barrymore buna, "Ama hayatım, zaten hiç oynamadın ki," diye cevap verdi. Birkaç gün sonra Kate'i bir sahneyi tartışmak için stüdyo arazi-

sinde kendisine verilmiş bir bekâr dairesi olan soyunma odasına çağırdı. Kate kapıyı çalıp içeri girdiğinde, onu, başını yatak haline getirilmiş kanepenin koluna dayamış çırılçıplak yatarken buldu.

Filmin sonuna doğru Hepburn, Barrymore'un rol yapışının hayatıyla acınası bir benzerlik ortaya koyduğunu hissetti. Onun hayatında karşılaştığı en cazip ve zeki oyuncu, fakat aynı zamanda en ezik, hüzünlü ve yalnız bir adam olduğunu düşünüyordu. Onun tımarhanedeki hücresinden kaçıp karısının başkasıyla evlenmek üzere olduğunu öğrenen Hillary Fairfield rolünü 'gerçekten çok dokunaklı' bulmuştu.

Onun melodramatik oyununun yanında, kendi çocuklarının da ileride akıl hastası olabileceğini düşünerek, babasına bakmak için nişanlısından ayrılan kızı oynayan Hepburn'ün doğal oyunu, kendini yeni açmış bir çiçek gibi belli ediyordu. Çekimin ilk haftalarında George Cukor, Kate için, 'bacakları olduğunu keşfetmiş bir tay' diyordu. Çekimlerin sonunda ise, Kate'in 'safkan' olduğunu ispatladığını söyledi.

Hepburn'ün başarılı olmaktaki kararlılığı tamamıyla işine odaklanmasını sağlıyordu. İlk zamanlar Hollywood'un sosyal yaşamından kesinlikle uzak durdu. "Benim orada yapacak işim olduğunu hissediyordum ve bunu tehlikeye atmak istemiyordum," diyordu. Laura'nın sosyetik arkadaşlarından birinin Franklin Canyon'da bulduğu rahat bir evi Laura ile birlikte kiralamışlardı. Bir akşam onun başka bir arkadaşı muhafazakâr giyimli Bayan Fairbanks, iki genç kadını akşam yemeğine davet etti. Kate çekimler sürerken hiçbir şekilde dışarı çıkmak istemediğini ısrarla belirterek özür diledi. Bayan Fairbanks çıktıktan sonra Laura dehşete düşmüş olarak, "Sen kime burun kıvırdığının farkında mısın?" diye sordu.

Kate "Bayan Fairbanks bana çok da ilginç biriymiş gibi gelmedi," diye cevap verdi. "Boş ver, kurtulduk işte."

"Belki sen kurtuldun, ama o Mary Pickford'du ve ben onunla ve Mr. Fairbanks ile yemek yemeyi çok isterdim."

Neyse ki Pickford'dan ikinci bir davet geldi ve Hollywood'un yenileri bu sefer kabul ettiler. Kate, Douglas Fairbank'in yanına

oturdu ve onu 'müthiş cana yakın ve etkileyici' buldu. Pickford ise daha da ilginç ve çok zekiydi; 'iş hayatında burnu iyi koku alan biri'ydi. Yemek Kate'e ancak asillerin yemeği böyle olabilir, dedirtecek kadar muhteşemdi. Ev sahipleri yemekten sonra bir film oynattılar. Kate bu prestijli adrese bir daha gelmeyi çok istiyordu. "O gece çok çekici olduğumu düşünmüştüm," diye anlattı, "bir sürü şey hakkında gevezelik yapıyor, her konuda bir fikrim olduğunu belli ediyordum." Bayan Fairbanks, Hepburn'u aynı derecede ilginç bulmamış olmalı ki, bir daha davet etmedi.

Kate "Başka bir nedenle Hearts çiftliğine davet edilmiştim," diye hatırladı. "Çok ilginç olabilirdi, ama ben 'hayır' dedim. Daha aptal birini düşünebilir misin?"

Bir Boşanma Faturası'nın çekimleri bittikten sonra kocasıyla birlikte Avrupa'da ikinci bir balayı geçirmeye gittiler. Kocasından 'birlikte çok güzel yolculuklar yaptık' diye söz ederken, sesinde evliliğinin aşktan çok saygıya dayandığını ifade eden bir şeyler vardı. *Bir Boşanma Faturası,* çekimlerin bitmesinden iki ay sonra, Bay ve Bayan Ludlow, Avusturya'dayken gösterime girdi. Filme dahil olan herkes için büyük başarı oldu. Bir sürü eleştirmen Hepburn'ün görünüşündeki ve sesindeki gariplikten söz etti ama sonuçta çoğunluk onu olağanüstü çekici, farklı ama cazibeli buldu. Kate bütün bunların tek bir adam sayesinde olduğunu söylüyordu.

Ne zaman ilk filminden söz edilse, Kate "Beni George Cukor *takdim etti,*" derdi. "Benim toplulukların kolay alışamayacağı garip bir mahlûk olduğumu biliyordu. O yüzden beni *takdim etti.*" Filmde Hepburn'ün oynadığı karakterin ilk gözüktüğü andan (birkaç basamak merdiveni koşarak indiği ve bir adamın kollarında dans ettiği gösterişli bir girişti) sonra Cukor hikâyenin gelişimi ve karakterin derinleştirilmesine hiçbir katkı sağlamayan birkaç sahne koymuştu. Bu arada kamera Hepburn'ün üzerinde amaçsızca dolaşıyor, seyircinin onunla tanışmasını sağlıyordu. Hepburn, "Şimdiki modern yönetmenler arasında tiyatro geçmişi olanlar çok az," diyordu. "Bu yüzden giriş nosyonları yok ve seyirciye birini takdim etmenin önemini kavrayamıyorlar. Şükürler olsun, George bunu bilirdi. Eğer o bir iki sahne olmasaydı, o iki

üç saniyecik fazladan zamanı bana vermeseydi, bu meslekte asla kalamazdım."

Stüdyonun reklam departmanı onun tanıtımı için elinden geleni yapıyordu. Ama Hepburn'ün sonradan, "Ben o tanıtım denen şeyi hiç sallamadım," diyecekti. "Geri dönüp hakkımda yazılan şeyleri, benim söylemediğim lafların benim ağzımdan aktarılışını okuduğumda, açıkça söyleyeyim, vız geldi. O zamandan beri hakkımda yazılan hiçbir şeyle asla ilgilenmedim." Başlangıçtan itibaren halka açıklanan bilgileri yanlış vermiş, doğum gününü kardeşi Tom'un doğum günü olan 8 Kasım olarak kaydettirmiş ve yaşından iki yıl kırpmıştı.

Katc Hollywood'a tek başına döndü. RKO onun başrol oynaması için proje üstüne projc üretiyordu. Bunların ilki *Cristopher Strong* isimli bir romandan alınan bir filmdi. Fazla melodramatik bir hikâyeydi, ama bazı yönleri Kate'e çok hitap etmişti. Başarıları, tarzı ve davranışlarıyla Hepburn'ün en sevdiği karakter Amelia Earhart'a benzeyen çılgın ve bağımsız bir kadın pilotu oynayacaktı. Bu kadın pilot evli bir adama âşık olarak hamile kalıyor ve o günün sosyal kurallarına uygun olarak dünya yüksek uçuş rekorunu kırmaya çalışırken hayatını kaybediyordu.

Filmde rol almak istemesinin başka bir nedeni de o günlerin yegane kadın yönetmeni olan Dorothy Arzner'di. Hepburn yönetmenlik yapan kadınların bu kadar az sayıda olmasını bir türlü anlayamıyordu. Oysa senaryo yazan ve editörlük yapan bir sürü kadın vardı. Bu konuda stüdyoları yöneten erkeklerden çok, bu iş için yeterli mücadeleyi vermeyen kadınları suçluyordu. "Hollywood'da ikinci sınıf bir vatandaş olduğum hiçbir zaman aklıma gelmedi, " diyordu. "Kadınların öyle olması gerektiği de..."

Cristopher Strong oldukça büyük bir hızla yere çakılıp yanarken Hepburn harika eleştiriler alarak gazetelerin başsayfalarında kendine sağlam bir yer edinmekteydi. Yeni yıldızımız bazı sorumlulukları olduğunu çabucak fark ederek onları yerine getirmeye başlamıştı. Küçük stüdyoların bile ayda hatta iki haftada bir film yaptıkları o dönemde, Hepburn eğer en tepedekiler arasında yer almak istiyorsa, kendi meslek yaşamını kendisinin ele alması gerektiğini fark etmişti. En iyi hikâyeleri bizzat araştırıp bulma-

sı gerekiyordu. Bir öğleden sonra bana, "Ben insanların yazıhanelerinin üzerini pek karıştırmam (bence bu biraz yalandı) ama bir gün Pan Berman'ın masasında bir şey gördüm," diye anlattı. Gördüğü şey Zoë Akins'in yazmış olduğu *Sabah Zaferi* isimli senaryoydu. Pandro S. Berman ise, o sıralar David Selznick'in yirmi yedi yaşındaki asistanıydı ve sinema yapımcısı olarak yeni yeni parlamaya başlamıştı. Hepburn'ün birdenbire ona kanı kaynayıverdi ve Berman'ın sekreterine yapımcıyla daha sonra bir görüşme yapacağını söyleyerek senaryoyu alıp çıktı.

İki saat sonra geri geldiğinde Berman'a "Bu rol benim için yazılmış olmalı," dedi. Sahne aşkıyla yanarak bu meslekte yükselmek için yanında bir veya birkaç sevgiliyle New York'a gelen, sonra da açılış gecesinde oyunu terk eden bir baş kadın oyuncunun yerine sahneye çıkıp, bir gece içinde meşhur olan New Englandlı bir kızın hikâyesinin Kate'e çok uyduğunu kabul etmeyecek pek az insan olabilirdi. Berman, hayır, dedi. Bu rol aslında, sessiz sinema oyuncularından olup, yirmi yedi yaşında *What Price Hollywood*'la (George Cukor'un Bir Boşanma Faturası'ndan hemen önce yönettiği film) dönüş yapan Constance Bennet için yazılmıştı. Filmi onun rol arkadaşı, daha önce de Zoe Atkins'in bir oyunuyla başarı kazanan Lowell Sherman yönetecekti. Bayan Hepburn birden Hollywood'un Broadway'den de küçük bir köy olduğunu fark etti. Kate sonraki günleri bu yapımla ilgili kim varsa hepsiyle bu 'harika' senaryoyu konuşarak geçirdi. Sonunda 'bu rolü oynamak için doğmuş' olduğuna onları inandırıncaya kadar peşlerini bırakmadı.

Topluluk bir hafta prova yaptıktan sonra bütün filmi on yedi gün içinde bitirdi. Hepburn, Yönetmen Lowell Sherman'ın sete hiçbir zaman dokuz on beşten önce gelmediğini, en geç beş buçukta da çıktığını hatırlıyordu. Gırtlak kanseri nedeniyle ölüme çok yaklaşmış olan Sherman, üstelik alkolik olduğu halde bu filme çok şey katmış, eskilerden C. Aubrey Smith ve Adolphe Menjou da dahil olmak üzere bütün oyuncuları sürekli meşgul edip eğlendirmişti. Hepburn'ün filmde romantik olarak ilgilendiği kişi ayrıca iyi arkadaş olduğu Douglas Fairbanks Jr.'dı. Sonradan filmden kesilip atılmıştı, ama Hepburn ile Fairbanks, ara-

larında Doug'un babası ve üvey annesinin de bulunduğu küçük bir seyirci topluluğu önünde, Romeo ve Juliet'teki ünlü balkon sahnesini oynamışlardı. Kate bunun hayatında sahne korkusu yaşadığı ender anlardan biri olduğunu itiraf etti.

Hepburn *Sabah Zaferi*'nde olağanüstü bir performans göstermişti. Aslında basmakalıp sayılabilecek bir hikâyeye, oyuncu olarak özgün bir yaratıcılık ve yeni boyutlar getirmişti. Gerçekte, rolünü yorumlarken başka bir oyuncuyu örnek aldığını itiraf etmişti. Ruth Gorden, *Kilise Faresi* isimli oyunda oynarken hep aynı tonda hızlı hızlı konuşarak hevesli ve sinirli bir kişilik sergilemişti. Hepburn, filmin kahramanı, 'dünyanın en iyi oyuncusu' olmaya kararlı, Eva Lovelace'i oynarken kendi ifadesiyle 'tümüyle Gordon'u' taklit etmişti. Rol yapma sırlarını çalarak veya çalmadan, ne olursa olsun Hepburn başarılıydı ve stüdyonun en değerli oyuncularından biri haline gelmişti.

Bu arada edebiyatın klasik eserlerini sinemaya uyarlamaya meraklı olan David Selznick, sanatsal yönünü ortaya çıkarmak için yanıp tutuşan bir başka Yanki'nin hikâyesinin anlatıldığı ve kendisinin çok sevdiği *Küçük Kadınlar* projesi üzerinde çalışıyordu. Selznick, Louisa May Alcott'un, Massachusetts'te büyüyen dört kız kardeşi konu alan romanını senaryolaştırmaya çalışan birkaç başarısız metin denemesinden sonra, onu yeniden yazdırmak için bir karı kocayı görevlendirmişti. Sarah Y. Mason ve Vicktor Heerman dört hafta sonra, içinde sanki RKO'nun yeni kraliçesi için yazılmış gibi bir rol olan, çarpıcı bir senaryoyu ortaya çıkardılar.

Kate Hepburn, oynadığı Jo March karakteri hakkında, "*Küçük Kadınlar*'daki rolümü kimse, asla benim kadar iyi oynayamaz," derdi. "Bu mümkün değil, gerçekten olamaz... Çünkü ben, onların yaşadığı atmosferde büyümüş, aynı şeyleri yapmaktan zevk almış bir kızdım. Louisa May Alcott'ın kendi hikâyesini yazdığından ve bunu yapan New England'lı bir kızın destek göreceğinden eminim. Bunları biliyorum ve Jo'yu anlıyorum. Ben de küçükken erkek gibi kızdım ve kişiliğim onunkine benziyordu. 'Yaşasın Cristof Colomb!' diye bağırıp gurur duyabilirdim. Büyük bir aileden geldiğim için her zaman çok duygusaldım o

nedenle de olayları abartırdım." David Selznick kabul etti ve Hepburn'u yönetmesi için ikinci kez George Cukor'la anlaştı.

Cukor daha önceki senaryolara göre konuyu fazla duygusal ve süslü bulduğundan, bu projeyi istemiyordu. Selznick ise Alcott'un romanını okuduğunu ve March kadınlarının hayatının arka planında iç savaşın güçlüklerini anlattığını söylüyordu ısrarla. Birlikte yediğimiz akşam yemeklerinden birinde Kate'e anlattığım gibi, Cukor bana, daha sonra senaryonun kaynaklandığı kitabı okuduğunda fikrini değiştirdiğini söylemişti. Kate "Palavraya bak, sana söyleyeyim, o herif kitabı hiçbir zaman okumadı," dedi. Ona, Cukor'un beni, Kate aynen böyle söyleyecek, diye uyardığını anlattım. "Demek inkâr etmiyor. Sana söylüyorum Cukor o kitabı hiç okumadı. Ama fark etmezdi. Senaryo harikaydı ve kitabın ruhuna tamamıyla uyuyordu."

Yönetmenle yıldız, çekim boyunca kişisel nedenlerle değil ama senaryo yüzünden sürekli çatıştılar ve aslında bu mesleki çatışmalar onları birbirlerine yakınlaştırdı. Çoğu zaman Kate, "Ben New England'lıyım," veya "Sen kitabı bile okumadın," diyerek üste çıkardı. Cukor sette yalnızca bir kez ona gerçekten öfkelenmişti. Kate'in üzerinde yedeği olmayan bir kostümle dondurma yerken koşarak merdivenlerden yukarı çıkması gerekiyordu. Cukor defalarca elbiseyi lekelememek için çok dikkatli olması gerektiğini tekrarlayıp sonunda, "Yoksa seni öldürürüm," demişti. Bunca uyarıdan sonra Kate, sanki tersine şartlanmış gibi, dondurmayı üzerine döktü ve gülme krizine yakalandı. Cukor öfkeden çıldırmıştı; ona bir tokat atıp "Seni gidi amatör!" diye bağırarak onu setten kaçırttı. Kate bütün günü kusarak geçirdi.

Hepburn, anneyi oynayan Spring Byinton, March Teyze'yi oynayan büyük karakter oyuncusu Edna May Oliver da dahil olmak üzere filmin bütün kadrosundan çok hoşnut kalmıştı. Kate'in diğer kardeşleri arasında Frances Dee, Meg'i, Jean Parker, Beth'i hamileliğini saklamak için özel kostümler hazırlanan Joan Bennett de Amy'yi oynuyordu. Ama bütün bu göz kamaştırıcı kadronun içinde, halkın gözünde en parlağı Hepburn'ün oynadığı Jo rolüydü. Bir yıldan kısa bir süre içinde Kate Hollywood'da başrol oynamanın ötesine geçmişti. O artık bir yıldızdı.

Buhran yıllarında Hollywood'da sürekli, müzikaller, altın arayıcılarının ve gangsterlerin filmleri yapılırken, RKO aile değerlerini öne çıkaran bir aile dramıyla, alçakgönüllü, bambaşka bir konuya el atarak müthiş bir başarı kazandı. Filmde yeterince acı ve gerçeklik vardı, ama asıl başarısı seyircinin filmdeki karakterlerin hayatlarını sevmesinden geliyordu. O sırada altı yaşında olan Sinema Akademisi, yılın en iyi filmlerini ilan ettiğinde Küçük Kadınlar bu on aday filmin arasına girdi. Katharine Hepburn en iyi kadın oyuncu dalında adaydı ama aynı filmle değil. Listeye *Sabah Zaferi* ile girmişti.

Hepburn yanlış filmle aday olduğuna sonuna kadar inandı. Ona göre, *Sabah Zaferi*'nde 'çok iyiydi' ama o 'hilcli, cazip ve saldırgan' bir roldü. Buna karşılık *Küçük Kadınlar*'da, "Onlara ana yemeği sundum, tatlıyı değil," diyordu. Uzun süre düşündükten sonra, Hepburn 16 Mart 1934'te Ambassador Oteli'nin Fiesta Salonu'nda yapılacak olan ödül törenine katılmamaya karar verdi. O gece Will Rogers, film endüstrisi dışında takma adı Oskar olarak yayılmaya başlamış olan altın heykelleri takdim ctti. Cavalcade'yi en iyi film ve Charles Laughton'u en iyi erkek oyuncu ilan ettikten sonra Katharine Hepburn'u o yılın en iyi kadın oyuncusu olarak takdim etti.

Meslek yaşamının başından itibaren akademi ödülleri Hepburn'e çelişkili geldi. Öncelikle oyuna yeni girmiş çok genç birinin kazanmasının imkânsız olduğunu düşünüyordu. Ama bundan fazlası da vardı. Gerçekten de, kazandığını söylediklerinde bile, Hepburn ödüllere inanmadığını bildiren bir bildiri yayınlamak istedi. "Veya ona benzer eşekçe bir şey," diyecek ve gerçeği sonradan itiraf edecekti: "Benimki aslında sahte bir alçakgönüllülüktü, çünkü kazandığım zamanlar zevkten ölüyordum."

İlk aday olduğu andan itibaren hiçbir akademi ödülü törenine katılmamaya yemin etmişti. Bu yemininden pek de gurur duymuyordu. "İnsanların orada olup yine de kaybetmeleri çok asil bir davranış, benim ise gitmeyi reddedip kaybetmem hiç de asilâne değil," diye itiraf ediyordu. "Babam çocuklarının bir topluluğa girdiğinde gelin veya ceset olamayacakları bir partiye gitmekten korktukları için, utangaç davrandıklarını söylerdi. Belki de

haklıydı. Film endüstrisinde bu kadar önemli bir yere gelip de, bu en büyük kutlamaya gitmeyi reddeden birini savunacak hiçbir mantıklı mazeret bulamıyorum. Affedilmez bir davranış olduğunu biliyorum. Ama yapıyorum işte... Hiçbir mazeretim yok."

Hepburn, kamuoyunun ve film endüstrisinin ödülün önemini büyük ölçüde abarttığını da düşünüyordu aynı zamanda. Çoğunlukla şans ve zamanlama meselesidir, diyordu ısrarla. "Eğer iyi bir rolün varsa büyük bir imkân doğar." "Bazen çok tatsız filmlerin olduğu bir yıla denk gelir, parlayıverirsin, ama gerçeği söylemem gerekirse eğer ödüle değer bir performans göstermişsen, bilirsin. Ama oraya gitmemekle ben çok şımarıkça davrandım." Kate'e 1982'de Oskar'larının nerede durduğunu sorduğumda onları Empire State binasındaki bir müzeye verdiği dışında bir şey söyleyemedi. "Yani eğer törene katılmamışsam onları şöminemin üzerinde sergileyemezdim değil mi? Buna hakkım yoktu," diye açıkladı.

Bir yıldan biraz uzun bir süre içinde mesleğinin zirvelerine yükselen Hepburn, hâlâ ispatlayacak çok şeyi olduğunu düşünüyordu. Batı yakasındaki başarısından sonra stüdyodaki patronlarına artık New York'a, tiyatroya dönmek istediğini söyledi. *The Lake* adlı yeni bir oyunda oynayarak Manhattan'da bir fırtına estireceğini düşünüyordu. RKO, gitmeden önce bir film daha yapmadan onu bırakmıyordu. Kate Spitfire isimli bir filmde rol almaya cesaret edene kadar, hem kendisi hem de stüdyo eli kolu bağlı kaldı. Her şeyin üstesinden gelebileceğini düşünen Kate, Ozark Dağları'nda özgürce yaşayan çıplak ayaklı, cahil üfürükçü Trigger Hicks rolünü kabul etti. Dört hafta için 50.000 dolar, bunu aşacak süre için ise günde 10.000 dolar istedi. Hepburn her şeyini ortaya koymuştu (karşılığında 60.000 dolar alarak) ve eleştirmenlerin gözünde bu işten kazasız belasız kurtulacak kadar itibarı vardı.

Spitfire'ı gören pek az kişinin hemen hemen hepsi, onu Hepburn'ün en kötü filmleri arasına sokar. Yıldızımız da öyle düşünerek sonradan kendini eleştirmişti. "Para için yaptığım nadir işlerden biriydi. Hikâye sıradandı, ben de sıradan bir oyun sergiledim."

Kate'in evlerinde ortalıkta pek az kendi fotoğrafı vardır. Oysa Trigger Hicks rolündeki bir resmi, uzun yıllar önemli bir yerde, Fenwick'teki yatak odasının dışında asılı kalmıştı. Bir kaşını kaldırarak, "Hatırlatma," diye açıklamıştı bana. "Trigger bana alçakgönüllü olmam gerektiğini hatırlatıyor."

Hepburn'ün doğu yakasına dönmek için tiyatrodan başka bir nedeni daha vardı; evliliği... Katharine Hepburn'ün New York'ta iş dünyasında bir kocası olduğunun pek az insan farkındaydı. Kate de onu tamamıyla unutmuş gibiydi. Laura Harding'le yamaçtaki evde sakin bir hayat yaşıyor olmasına rağmen (bu da lezbiyen olduğuna dair dedikoduları alevlendiriyordu) Kate arada bir de cazip erkeklerle birlikte görülürdü. Douglas Fairbanks Jr.'la birkaç kez çıktı ama geceler, genç adamın arzusu hilafına erkenden sona eriyordu. Çalışmadığı zaman en neşeli günlerini Güney Kaliforniya'da büyümüş genç bir aktör olan Joel McCrea ile geçiriyordu. "Öyle yakışıklı, öyle çekiciydi ki..." Sahilden yukarı doğru çıkarak plajda piknik yapıp yüzerlerdi. Onunla da arkadaşlığı platonik kaldı. Gecelerini giderek daha sık, Franklin Canyon'daki evde gizlice buluştuğu, menajeri, kibar Leland Hayward'la geçiriyordu. Kate gibi o da evliydi ve arkadaşlıkları ileri safhadaydı.

Bir aktör kadar yakışıklı ve zarif, aynı zamanda da işinde fevkalade zevkli ve akıllı olan Hayward, gösteri dünyasında türünün tek örneğiydi. Hollywood ve Broadway'de kendine çoktan bir yer edinmişti. Hollywood'un yegane Princeton'lısı diye tanınırdı ki, Princeton'da bir yıl okuduğu dikkate alınırsa, bu doğru bile sayılabilirdi. Kadınlara özellikle de elde edilmesi güç kadınlara düşkündü. Birden sinemanın en sofistike kişisi haline gelen, bu mesafeli yeni yıldız onun aradığı kişiydi.

Hepburn'ün açık havadan hoşlanan, erken yatan, atletik bir kadın olmasına karşılık, Hayward'ın en sevdiği spor geç saatlere kadar klüpleri dolaşmaktı. Saat ve tarihlerinin uyuşmamasına rağmen Kate, "Birbirimiz için gerçekten deli oluyorduk," diyordu. Birlikte olabilmek için sürekli fırsat kolladılar. Kimin üstün olduğunun belli olmadığı sekse dayalı bir ilişkiydi. Birbirlerine çılgınca âşık olduklarından, Hayward, eğer Kate, Luddy'den

boşanırsa kendisinin de karısı, maceraperest Teksas güzeli Lola Gibbs'ten ayrılacağını söyledi. New York'a dönüş Hayward'ı deliye çeviriyordu.

Hepburn'ün Los Angeles'tan ayrılmasının arkasında başka bir sebep daha vardı. Bu, sonradan, 'yalanım yok, dünyada tanıdığım en şeytani kişilik' dediği Jed Harris'ti. 1920 ve 30'ların tiyatro dünyasında hiç kimse aynı anda, onun kadar yüceltilip, onun kadar aşağılanmamıştı. *The Royal Family, The Front Page* ve daha sonra *Our Town* oyunlarının yaratıcısı olan bu parlak yapımcı ve yönetmen (aynı zamanda Laurence Olivier'in, sonradan III. Richard'ı oynarken kötü karakter olarak örnek aldığı adam) meslek hayatında bir düşüş yaşamaktaydı. *The Lake* adlı bir oyunu sahneleyerek çıkışa geçmeye çalışıyordu.

Görüşü sinsi ve amaçları şeytani olan Harris müthiş baştan çıkarıcıydı. Özellikle onun sanatsal başarı vaatleri karşısında kalan kadın oyuncular savunmasız durumdaydı. Ruth Gordon'u çoktan elde edip hamile bırakarak terk etmiş, Margreth Sullavan'ı yeni parlamakta olan kocası Henry Fonda'dan ayırmıştı. Ama bu sefer kurt kuzunun peşinde değildi. Harris'e başvuran Hepburn olmuştu. Başarıdan başı dönen genç oyuncu cesaretini toplayıp doğrudan doğruya onu aradı.

The Lake (Göl) evlenmeyi çok isteyen, ancak düğün günü arabasını göle uçurarak kocasını öldüren bir kadının hikâyesiydi. Hepburn sonradan, Harris'le çalışma fikrine kendimi o kadar kaptırmıştım ki oyunun iyi olup olmadığının bile farkında değildim, diye itiraf edecekti. Onun gayesi "Harris'i tekrar tahtına oturtmaktı. Buna gücümün yeteceğini sandım. Delilik! Acaba ne sanıyordum?"

Aslında hiçbir şey sanmadığını, birdenbire sinema yıldızı statüsüne yükselmenin aşırı kibriyle böyle herkese meydan okuduğunu ancak yıllar sonra anlayacaktı. Uzaktan tanıdığı Helen Hayes bile, olmadık bir not yollayarak Harris'le çalışmaması için uyardı onu. Ama Hepburn 'Hollywood'u fethettikten' sonra bu girişimi bir mücadele olarak göremeyecek kadar kendini beğenmişti. Ama ne yazık ki Harris bir ruh hastasıydı ve Kate'in onu kuyudan çıkarmaya çalışması -eğer maksadı bu idiyse- onu daha

da kızdırıp Kate'e zarar verecek kadar tehlikeli bir hale getirmişti.

Kate daha işin başında her türlü tehlikeye açık olduğunu, bir yıldıza, özellikle de bir film yıldızına verilmesi gerekenden çok daha az bir ücrete razı olarak belli etti. Sonra daha ilk provada Harris onu kırmak için elinden geleni yapmaya başladı. Onu her dakika durdurarak her hareketini düzeltiyor ve çoğu zaman yaptığını tam tersini yapmasını istiyordu. Sonunda piyano çalması (çalıyor gibi yapması) gereken bir sahnede Kate ellerini hem arkadan çalan müziğe uydurup hem de sözlerini söylemeyi bir türlü beceremedi. Harris sahneyi defalarca tekrar ettirirken hâlâ onun başaramamasından büyük zevk alıyordu. Kate itiraz ettiğinde "Helen Hayes benim için piyano çalmayı bile öğrendi," dedi. Bu Kate'in kendine olan bütün güvenini yitirmesi için son darbe oldu. Bu acımasız işkencelerin sonucunda Kate bir robot gibi rol yaptığı hissine kapılmıştı.

The Lake'in ön gösterimi Washington'da yapıldı. Halk büyük ilgi göstermiş biletlerin çoğu önceden satılmıştı. Kate, "Amerikan seyircisi kadar alicenap bir topluluk yoktur," diyordu. "Özellikle de yeni bir yıldız bulduklarında... Birçok film yıldızının, özellikle de otuz-kırk yaşlarına girenlerin, Hollywood'da kendileri için yazılmış roller bulamamaktan şikâyet ederken, neden tiyatroda sahneye çıkmadıklarına hep şaşmışımdır. Eğer Broadway korkutucu geliyorsa, ülkenin her tarafında onları oynatmaktan büyük heyecan duyacak yüzlerce harika tiyatro bulabilirler. Oyuncu oynamalıdır." Fakat bu arada Hepburn kendi performansından memnun değildi. Bu ön gösterimlerde 'çok sıkıcı' olduğunu düşünüyor, Harris'in rejiyi değiştirmesini ve yeniden provaya başlamalarını bekliyordu.

Oysa, New York'ta satılan biletleri gören Harris'in oyunu daha fazla düşünmeye niyeti yoktu. Grubu doğrudan New York'a getirip açılış yaptı. Kate o günler için, "Sanki bir kâbusun içinde uykuda yürüyor gibiydim," demişti. "Hep uyanmayı umuyordum." Eleştirileri hiçbir zaman okumadığını iddia ediyordu ama oyun sahnelenmeye başladıktan sonra onların kendisiyle nasıl dalga geçtiklerini çok iyi biliyordu. Bana gururla o zamanın efsanevi

eleştirmeni Dorothy Parkers'ın en meşhur cümlesini ezbere okumuştu. "Martin Beck'e -1920'lerin ünlü tiyatro binası- gidin ve Katharine Hepburn'ün envai çeşit duygusallığı A'dan Z'ye nasıl sergilediğini görün." Kate ise duygusallık yerine, 'duygusalaklık' diyordu. "Evet ben bir duygusalaktım." Bir hafta geçtikten sonra seyirci azalmaya başladı, fakat yine de yaptığı kontrat gereği, oyun sahnede kaldığı sürece oynamak zorunda olan Kate'in istediği hızda azalmıyordu. Oysa Kate artık bırakıp gitmek istiyordu.

Ama Jed Harris'in henüz onunla işi bitmemişti. Oyun ve baş oyuncu iyi olmasa da, afişlerde Hepburn'ün adının görünmesinin, oynadıkları her şehirde salonu en azından birkaç haftalığına doldurabileceğinin farkındaydı, o. New York'ta yeterince para kazanıp perdeyi kapattıklarında, tam Katharine canını kurtaracakken, Harris oyunu Chicago'ya taşıyacaklarını, sonra da ülkenin her yerini kapsayan bir turneye çıkacaklarını söyledi. Kate'in tahammülü sonuna gelmişti. Halkın da kendisinin de hiç ilgi göstermediği bir oyuna devam etmenin ne manası olduğunu sordu. Harris yüzsüzce "Bak canım, beni sadece seninle kazanacağım para ilgilendiriyor," dedi.

Kate bu cevaptaki dürüstlüğü takdir ederek, oyunu sona erdirmek için ne kadar istediğini sordu. Adam, "Sende ne kadar var?" diye cevap verdi. Kate çantasından banka cüzdanını çıkarıp bakiyeyi Harris'e okudu. Hesabında on üç bin dolar vardı. Adam, "Tamam alıyorum," dedi. Ertesi gün ödeme yapıldı ve oyun birkaç gece daha sahnelendikten sonra perdeyi kapattı. Harris'in iyice gözden düştüğü sonraki yıllarda, yalnızca bir kez bir tiyatroda önemsiz bir karşılaşma dışında Kate onu bir daha görmedi.

Leland Hayward, yıllar sonra Harris'e rastladı. Artık tamamıyla bitmiş olan yapımcı *The Lake*'i kastederek Hayward'a "Ben Katharine Hepburn'u mahvetmek istedim," dedi. Bu itiraf karşısında Hayward şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı neredeyse, ama keskin zekâsı hemen cevabı yapıştırdı. "Ama başaramadın, değil mi?"

Yine de 1934'ün başlarında Jed Harris neredeyse başarmaya çok yaklaşmıştı. Katharine Hepburn kendine olan güveninin

korkunç sarsıldığı ender zamanlarından birini yaşıyordu. Spitfire onun Hollywood'daki geleceği hakkında şüpheler uyandırmış ve bu şüpheleri derinleştirmişti. Evliliğinin de artık hiçbir faydası yoktu. Luddy işini -Katharine'in hiçbir zaman anlamadığı, büyük şirketlere ücret ödemelerini yapan sistem sağlayan bir şirket- New York'a taşımış, Ludlow'lar ayda 100 dolara Turtle Bay, Doğu 49. sokakta bir ev kiralamıştı. Bu arada Kate, meslek yaşamının basamaklarını tekrar tırmanmaya başlamak için acilen Hollywood'da dönmesi gerektiğinin ve Luddy'nin ayak bağı olduğunun bilincindeydi. Luddy onunla birlikte Hollywood'a gitmeye de, New York'ta kalıp evin ocağını tüttürmeye de hazırdı. Fakat Kate artık onu 'kullanıyor' olma düşüncesine bile dayanamıyordu. Luddy, Turtle Bay'deki evden taşındı ama evliliğine son vermedi. Sonunda Kate, "Onu boşayarak, kocama en azından bir kerecik olsun bir iyilik yapmak istedim," deyip, 1934 Nisanı'nda Laura Harding'le birlikte Yucatan'da Merida'ya uçtu ve Meksika usulü boşandı.

Elli yıl sonra, bir akşam yemekten sonra birlikte mutfağı toplarken, ona, kendisiyle hiç karşılaşmadığım Luddy'yle ne diye evlendiğini sordum. Tezgâhı son bir kez sildikten sonra gözlerimin içine bakarak "Çünkü domuzun tekiydim," dedi.

Fenwick'e yaptığım ilk ziyaretten sonra o hafta neredeyse bütün akşam yemeklerini Hepburn'la yemiştim, ama artık Los Angeles'a dönmem gerekiyordu. Goldwyn araştırmamın bütün notları oradaydı ve Esquire için Kate'le yaptığım röportajı da toparlamam gerekiyordu. O perşembe gecesi beni geçirmek için merdivenlerden inerken beni mutfağa soktu ve masanın çekmecesinden bir anahtar çıkardı. Onu avucuma bastırırken, "Bak," dedi, "belli ki New York'a geri geleceksin ve kalacak bir yere ihtiyacın olacak. Tanrının cezası oteller çok pahalı, soğuk ve kişiliksiz. Şey, yani... şimdi yolu öğrendin. Akşam yemeğini her zaman yedide yeriz, saat altıda içkimizi alırız ve eğer yemeği bizimle yiyeceksen saat üçten önce haber vermelisin. Yukarıdaki odada her zaman hazır bir yatak bulunur."

Kapıyı açtı ve beni kaldırıma açılan demir kapıya kadar takip

ederek 49. Sokak'ı yukarıdan aşağıya gözden geçirdi. Gözükmeyi isteyip istemediğini anlayamadım. Ben biraz uzaklaştıktan sonra arkamdan, "Döneceğin zaman haber ver," diye bağırdı. Arkamı döndüğümde yoldan geçenlerden bu sesi tanıyan birkaç kişinin durup ona baktığını gördüm.

Katharine gülümsüyordu.

V

Kibirli Katharine

Bunu duyabiliyor musun?" Katharine Hepburn'ün sesi telefonda, bir kaşığın cam bir bardağa vurulmasından çıkan sesi kastediyordu. "Hayatta yediğim en güzel sıcak çikolatalı tatlıyı bitirmek üzereyim. Dick tam kararında kahve ekleyerek harika bir tatlı yapmış, kahveli dondurmayla birlikte yiyoruz. Harika bir bahar günü ve güneş pırıl pırıl. New York'a o lilyumlu, zambaklı, irisli çiçek buketini sen mi yolladın? Kartta 'Kızmabirader Eşin', yazıyordu o yüzden Marion'u aradım, çünkü ben orada dinlenirken benimle hep o eş olmuştu. Ama o, çiçek yollamadığını söyledi. O zaman, senden olduğunu anladım. Yaptığının çok aptalca olduğunu düşünüyorum, çünkü sen kızmabiraderde ümitsiz bir vakasın. Hiç beceremiyorsun ve ben bir daha seninle o oyunu asla oynamam."

"İleride bu sözünü sana hatırlatmama izin verir misin?"

Telefonda birkaç dakika konuştuk. Kapatmak istemediğini hissediyordum -ben de kapatmak istiyor değildim. Garip bir şekilde havadan sudan konuşmaktan mutlu olduğu belliydi. Bana, hep aynı evde oturduğu ve çok az insanla tanıştığı için yetişkin yaşlarında sosyal yaşamının oldukça kısıtlı hale geldiğini anlatmıştı. Çok az ziyaretçinin uğradığı Fenwick uzun süre onun sü-

kûnet bulmak için kaçtığı bir yer olmuştu, ama kazadan beri faaliyetlerinin iyice azaldığını fark etmiştim. Bu yüzden hayatı onun hoşuna gidenden daha da durgunlaşmıştı. Onu sık sık aramamı isteyerek "Kim bilir belki bir dahaki arayışında ölmüş olurum," dedi.

Ondan sonraki on beş yıl içinde onu muntazaman aradım. Eğer arayı bir haftadan fazla açmışsam telefona, "Seni öldü sandım," diyerek cevap veriyordu. Her zaman işlerimin nasıl gittiğini ve New York'a bir daha ne zaman geleceğimi sorardı.

Aslına bakarsanız birlikte yaptığımız çalışmada (*Esquire*'ın on beşinci yıl dönümü sayısı için yaptığım röportaj) garip bir durum ortaya çıkmıştı. İlk karşılaşmamızdan on beş gün sonra tesadüfen öğrendiğime göre, *Esquire* başka Hollywood kahramanlarıyla da röportajlar ayarlamıştı. "Fark Yaratan Elli Kişi" arasına Gary Cooper, John Wayne gibi yıldızları da ilave etmişlerdi. Seçtikleri kişilere karşı değildim ama -bunu dergidekilere özellikle belirttim- benim Katharine Hepburn'u ikna etmek için kullandığım en önemli argüman, onun bu işte, Hollywood'un tek temsilcisi olacağıydı. Baş editör "Ona söylemezsin," dedi.

Bu tuhaf önerinin kabul edilemez olduğunu belirttim. Dahası da vardı; bu işten henüz hiç para almadığımı ve benimle bir kontrat imzalanmadığını söyledim; bu durumda hukuken işi bırakıp gitmeye hakkım olduğunu hatırlattım. Editör, "Bu hiç profesyonelce olmaz," dedi. Ben de "Sizin yaptığınız da profesyonelce değil, saygın bir kişiye ve bir yazara verdiğiniz sözden dönüyorsunuz," diye karşılık verdim.

New York'a bir dahaki gidişimde durumu Bayan Hepburn'e açıkladım. "Ama bu işten vazgeçersen para alamazsın," diye endişelendi. Bu kararı vermemde onların vereceği paranın benim için ne kadar önemsiz bir ayrıntı olduğunu anlattım. "Güzel," dedi. "Benim de mesleğim açısından böyle bir şeye ihtiyacım yok zaten." Mesele bitmişti.

Kararımızı *Esquire*'a bildirdiğimde çok kızdılar. O öfkeyle hemen yeni bir şey icat ettiler. Kırk dokuz yazar, yaptıkları çalışmaları dergiye verirken Truman Capote'den belli ki basılması imkânsız bir metin gelmişti. Onun adını kapağa koymayı çok

isteyen dergiciler, artık Hepburn hakkında da bir yazı olmasını çok istiyorlardı ve Capote'den onun hakkında bir yazı yazmasını istediler. Capote, Hepburn'u tanımıyordu, ama bir gece tiyatroda Katharine'in ayağına basmasıyla ilgili bir anısı olduğunu söyledi. Sonuçta çıkan dergiyi kendisine götürdüğümde Kate, "Sana onların kaypak olduğunu söylemiştim," dedi. "Peki, onların geri zekâlı olduğunu kim bildi?" Bu olaydan sonra Kate'in nezdindeki kredim çok arttı.

Goldwyn hakkındaki kitabım üzerinde en yoğun çalıştığım dönemdi. Senede beş altı defa New York'a gidip onun hayatına girmiş önemli kişilerle röportajlar yapıyor, bu arada Hepburn'u da sık sık görme fırsatı buluyordum. Her defasında eski günlerden kalma birileriyle yaptığım en son röportajları veya sohbetleri bilmek isterdi. Kendisiyle ilgili projeler azaldıkça benimkilerle yalandan da olsa ilgilenmek hoşuna gidiyordu. Ondan sonraki birkaç yıl, hep bana nasıl yardımcı olabileceğini sordu. Geçmişe baktığımda bana cömertçe verdiği şeyler aklıma geliyor. Birlikte geçirdiğimiz saatler, yediğim yemekler, evinde kalışlarım, samimi sohbetler ve her zaman istememe dahi gerek kalmadan ikram edilen yığınla bitter çikolata. (Kate, "Dünyadaki çikolataların en iyisi, bütün o bademliler, yuvarlaklar, uzunlar, yukarı Broadway'de, Mondel's adındaki küçük dükkânda satılır," derdi.) Ondan hiçbir şey istemedim... Bir istisna dışında. Kitabım için sayısız röportaj yapmıştım, ama önemli bir kaynak kişi benimle görüşmeyi bir türlü kabul etmiyordu. Ben şapkadan tavşan çıkarının diye övünen Kate'den bu konuda yardım istemeye karar verdim.

Irving Berlin, Samuel Goldwyn'in en yakın arkadaşlarındandı ve ben, kitabıma başladığımda doksan yaşını aşmış olan Amerikan bestecilerinin kralına, bir görüşme yapmak için defalarca mektup yazmıştım. Berlin'in büyük kızıyla Goldwyn'in oğlu ona benden söz etmişlerdi. Irene Selznick başvurularımdan birinde adını kullanmamı tavsiye etmişti. Hatta birkaç kez görüştüğüm, Berlin'in özel sekreteri de talebimi ona aktaracağını söylemişti. Berlin'in bunamış olduğunu ve Beekman Meydanı'ndaki evinde bütün gün pijamalarıyla oturup televizyon seyrettiğini; kimsey-

le görüşmediğini duymuştum. Bir gün telefon edip -arka planda televizyon sesi vızıldıyordu- benimle görüşmeyeceğini Sam Goldwyn'in attığı kazıkları düşünmenin bile kendisini çok yorduğunu söyledi. Konuşmayı devam ettirmeme bile imkân vermeden telefonu kapadı. Son kozumu oynama vaktinin geldiğine karar verdim.

New York'ta kaldığım haftalardan birinde Kate'e, "Hep bana nasıl yardımcı olabileceğini soruyorsun. Sanırım bir yolu var. Irving Berlin'e ulaşmam için bir şeyler düşünebilir misin?" diye sordum. Yardım fırsatı bulduğu için Kate'in yüzü bir an için aydınlandı ama hemen ardından kararararak endişeli bir ifade belirdi. "Onun da Garbo'ya benzediğini duymuştum, hiç kimseyle görüşmüyormuş," dedi. Ayrıca ben de onu RKO günlerinden, yani 1930'ların ortalarından beri görmedim." "Anlıyorum," dedim. "Ama yine de bir önerin olursa..."

Ertesi akşam işlerimi bitirip yemek için geldiğimde, Kate'i yüzünde kocaman bir gülümsemeyle her zamanki büyük koltuğunda otururken buldum. Üzerinde günlük giysilerine benzemeyen bir giysi vardı. Hatta hafif makyaj yapıp parfüm sürmüştü. Munis bir kedi edasıyla, "Bilsen ne kadar ilginç bir gün geçirdim," dedi.

"Gerçekten mi?"

"Evet," diyerek anlattı. Öğlen yemeğinden sonra, hemen bir sokak ilerideki, beş katlı Georgian stili bir ev olan, Beekman Place No 17'ye gidip zilini çalmış. Kapıyı açan hizmetçiye Bay Berlin'e bir not bırakacağını söylemiş. Hizmetçi içeriye buyurun dediğinde rahatsız etmek istemediğini, yalnızca Bay Berlin'in hatırını sormak için uğradığını söylemiş. Birden birkaç kat yukarıdan "Kate sen misin?" diye gayet net bir ses duyulmuş. Kate de, "Evet, Irving sen misin?" diye cevap vermiş. Berlin, "Bir dakika bekle aşağıya iniyorum," demiş.

Kate, "Yüz yaşına yaklaşmış bir adam olarak harika görünüyordu," dedi.

"Yüz yaşında, nasıl görünüyorsan görün harikasındır," diye cevap verdim.

"Hayır öyle değil," diye devam etti. "Gayet sağlıklı, bakımlı

ve iyi giyimliydi." Oturma odasında oturduklarında Kate görevini açıklayıp benimle görüşmeyi kabul edeceğini umduğunu söylemiş. Berlin, Goldwyn'i düşündüğüm anda midem bulanmaya başlıyor (Goldwyn'in arkadaşları bile aynı dertten mustaripti), üstüne bir de bir biyografi yazarıyla oturup geçmişi karıştırabileceğimi düşünemiyorum bile, demiş. Ama Kate'in çaya kalmasını isteyince o da kalmış, hem de üç saat. "Harika davrandı. Bir sürü hikâyeler, anılar anlattı. RKO hakkında konuştuk, yıllardır aklıma gelmeyen şeyleri hatırladım. Geçirdiğim en harika öğleden sonralardan biriydi. Yine de seninle görüşmeyi reddetti."

"Pekâlâ," dedim. "Senin iyi vakit geçirmene vesile olduğum için memnunum. En azından Sam Goldwyn hakkında bir şeyler sordun mu?"

"Ah, evet. Onun hakkında bir sürü hikâye anlattı. Çok komik hikâyelerdi... Gülmekten ölüyordum. Ama öyle iyi vakit geçiriyordum ki, Allah'ın cezası hiçbirini hatırlayamıyorum."

Ertesi akşam yemeğe gittiğimde Kate'i yine kendini beğenmiş bir yüz ifadesiyle sırıtırken buldum. "Yine müthiş ilginç bir gün geçirdim," dedi. Bay Berlin'in misafirperverliğinden çok memnun kaldığı için, ertesi gün bir buket çiçek ve bir teşekkür notu ile tekrar ona uğramış. Yine yukarıdan "Kate sen misin?" diyen ses duyulmuş. Irving aşağıya inmiş ve üç saat oturmuşlar. Daha da eğlenceli bir sohbet olmuş. Bir kahkaha atarak, "Ve... seni görmeyi yine reddetti," dedi.

"Çok teşekkürler."

Irving Berlin bir kenara Sam Goldwyn hakkında yaklaşık yüz elli kişiyle konuşmuştum ve elli yıldır sinemanın içinde olan Hepburn bunların birçoğunu tanıyordu. Ona bir süre önce, Goldwyn'in başrol oyuncularından Joel McCrea'yla görüştüğümü söylediğim hafta gözleri parladı. McCrea ile görüşmekten çok hoşlanacağını söyleyerek New York'a bir dahaki gelişinde onu eve davet etmek istediğini söyledi. Ben de, davetini ileteceğimi ama onun ve karısı Frances Dee'nin Kaliforniya'dan pek seyrek uzaklaştıkları izlenimini edindiğimi söyledim. Kate, "Aman Tanrım," dedi. "O ikisi elli yıldır evliler herhalde. Harika bir çifttiler."

Onları en son yakın bir zamanda çiftliklerinde röportaj yapmaya gittiğimde gördüğümden, "Merak etme, hâlâ öyleler," dedim. "Dee'nin vücudu hâlâ muhteşem ve ikisi birlikte çok mutlu görünüyorlar." Hepburn, McCrea'nın hep çiftçi olmak istediğini hatırladı. "Yalnızca bu amacına ulaşmak için oyunculuk yapıyordu. Gariptir ama o zamanının en değeri bilinmeyen aktörlerinden biriydi. Aslında her şeyi yapabilirdi. Onu Hitchcock'un *Yabancı Muhabir*'inde hatırla veya *Tehlikeli Oyun*'da ... Ya bütün o komediler George Stevens'ın filmi (The More The Merrier) ile Preston Sturges'in filmleri, *Sullavan'ın Seyahatleri*, *Palm Beach Hikâyesi*. Atın üzerinde muhteşem dururdu. Fakat onun esas problemi (Kate problem sözcüğünü, her heceye aynı vurguyu yaparak kendine özgü bir biçimde telaffuz ederdi) arkasında hiçbir zaman onu destekleyecek bir stüdyosu olmamasıydı. Onu temsil edecek, reklamını yapacak kimse yoktu. O günlerde bunlar çok önemliydi. Büyük stüdyoların hepsi büyük yıldızları desteklerken böyle şeylere ihtiyaç vardı. Gable ve Crawford'un böyle imkânları oldu. Muazzam oyuncular değildiler ama muazzam kişilikleri vardı ve önemli stüdyolar onlara sonsuz destek verdi." Bir an durdu, sonra, "Bugünün en büyük erkek oyuncuları kimler?" diye sordu.

"Pacino, Hoffman, De Niro, Stallone..."

"Aynen," diyerek sözümü kesti. "İşte sorun burada. O bizim eski çocuklar, Gable, Cooper, Jimmy, Bogie, Spence, yani onlar bir atın üzerinde... veya smokinin içinde muhteşem gözükürlerdi. Bugün bunu yapabilecek birini tanıyor musun?"

Sohbet sırasında ne zaman bir sessizlik olsa Kate, "Başka kimleri gördün?" diye sorardı. Her seferinde sesinde hafif bir özlem vardı. Onun aslında benim kiminle görüştüğümü değil, kendi döneminden kimlerin hayatta olduğunu ve çalıştığını bilmek istediğini sezerim. Kitabıma katkıda bulunacak faydalı ve eğlenceli küçük anılar eklemekten hoşlanıyordu. "Joel beni Barbara Stanwick'e yolladı," dedim.

"Onun da sorunu aynıydı, değil mi? Yani demek istiyorum ki o da serbest çalışan bir oyuncuydu. Joker gibiydi. Başlangıçta onu destekleyen bir stüdyosu yoktu. Oynayabileceği rollerin

yelpazesi çok genişti. Belki klasikler değil, ama ağır dramdan hafif komediye kadar her şeyi oynayabiliyordu. İnsanı güldürür ve ağlatabilirdi. Chaplin ise, aynı anda hem güldürür, hem ağlatırdı tabii ki."

Garbo, sonsuza dek Hepburn'ün en beğendiği yıldız olarak kaldı. "Büyük bir oyuncuydu. Ama bunun da ötesinde müthiş gizemliydi. O perdede göründüğü anda, gözlerini ondan ayıramaz, onun hakkındaki her şeyi bilmek ister, ama ona ulaşamayacağını da bilirdin. İşte sinema yıldızı budur. Biz hepimiz öyle olmak istemişizdir. Keşfedilmek için trenlerle, otobüslerle Hollywood'un yolunu tutan binlerce genç kız da öyle olmak istiyordu."

***

1934'ün ilkbaharında Katharine Hepburn, Hollywood'a geri döndü. O sırada en azından RKO'yla (Hollywood'un en faal stüdyolardan biri olarak kabul ediliyordu) altı filmlik kontratı olan bir yıldızdı. Büyük stüdyoların en küçüğü olan RKO her zaman, düşük bütçeli filmleriyle, yeni keşfettiği yeteneklerle, orijinal senaryoları, ilk Fred Astair-Ginger Rogers müzikalleri (Hepburn'ün Fred, Ginger'a kalite, Ginger, Fred'e seksapel getirmişti sözü meşhurdu) ve *Küçük Kadınlar, King Kong* gibi başarılı filmleriyle övünürdü. Kate Hollywood'a dönerken, aynı zamanda 'benim yakışıklım' dediği, şehrin en çarpıcı erkeklerinden biri olan, Leland Hayward'a dönmekteydi. Jed Hariss'le yaşadığı tiyatro deneyimi, sinemaya dört elle sarılmasına neden olmuştu. Hepburn, ne yazık ki, arada bir kendini gösteren o öç alma duygusuyla geri dönmüştü.

Küçük Kadınlar'daki başarısını tekrarlaması için RKO ona hemen *The Little Minister*'da rol verdi. Bu film de öteki gibi Sir James M. Barry'nin, 19. yüzyılın sevilen roman ve oyunlarından birinin üzerine kurulmuştu. Yönetmen olarak Richard Wallace'ın George Cukor'un yerini alması gibi önemli bir fark dışında, bütün kadro hemen hemen aynıydı. Senaryoya son şeklini yine Heerman'lar verdi. Hikâyede Lady Babbie sık sık Çingene kılığına girip, vasisinin evinden kaçarak İskoçya'daki Auld Licht Kirk

(17. yy. Hıristiyan mezhebi) taraftarları arasına karışırken tanıştığı yeni papaza âşık oluyordu.

Film pek başarı kazanmadı. Stüdyo çok daha fazlasını bekliyordu. Kate bunda George Cukor'un eksikliğinin önemli bir faktör olduğunu düşünüyordu, ama Cukor o sırada hakiki bir klasik olan *David Copperfield*'ı çekmekle meşguldü. Sonunda yıldızımız, *The Little Minister*'ın başarısızlığını yüklendi. Daha sonra itiraf ettiğine göre en büyük neden, aslında daha başından itibaren bu rolü istememiş olmasıydı. "Oynamayı kabul etmemin en büyük sebebi Ginger Rogers'ın bu rolü çok istemiş olmasıydı. Ama stüdyo beni tercih ediyordu ve ben de ondan daha iyi oynayabileceğimi biliyordum. Ne saçma bir sebep! Hâlâ düşündükçe kendimdem tiksinirim."

Yine de iyi bir yönetmenin 'oldukça başarılı bir oyunculuğu' daha iyi bir şekilde kotarabileceğinden emindi. "Geriye dönüp baktığımda... Sanırım ellerimin muhteşem olduğunu keşfetmişim ve oyunculuğumu onların üzerine kurmuşum. Çok tuhaf." İnsan filmi bugün seyrettiğinde bile, Hepburn'ün hafızasının doğruyu söylediğini görebiliyor. Her sahnede elleri mahcup bir şekilde kavuşturulmuş veya kenetlenmiş veya savrulurken görülüyor. Ancak bu role kırılgan, bu dünyaya ait olmayan, peri gibi birinin gerektiği de seziliyor. Hepburn, "Ben o rol için fazla ayağı yere basan bir tiptim," diye kabul etmişti. Pürüzlü bir İskoç aksanıyla konuşmak da sesinin tizleşmesine neden olarak oyuncuyu da seyirciyi de rahatsız ediyordu.

Bunun arkasından hemen, zaman içinde unutulmayı hak eden modern bir aşk hikâyesi olan *Break of Hearts*'a başladı. Bu filmle Hepburn ile John Barrymore'un bir çıkış yapması bekleniyordu. Kate yüksek emelleri olan bir besteciyi, Barrymore ise alkolik bir orkestra şefini oynuyordu. Bu sefer Kate'in adı afişlerde en başa yazılacaktı. Ancak Barrymore bu romantik melodramda oynamayı reddetti ve onun yerine, Amerikan filmlerinde başrol oynayabilen ender Fransız aktörlerden biri olan, Hollywood'da perde içinde veya dışında büyük âşık olarak ün yapmış Charles Boyer geldi. Kate ile Boyer'in arasında mahrem bir ilişki olduğuna dair dedikodular hemen yayıldı. Kate daha sonraları bunu

reddederken, aslında bu konuda çaba göstermediğinin söylenemeyeceğini ifade etti. Çok kötü eleştiriler alan ve gişede de başarısız olan film için de, "Bir hataydı," dedi. "Sanki orada Hollywood'da oturuyordum da, ileri bir adım atmazsam düşecektim, gibi hissetmiştim. Bu filmi çaresizlikten yaptım. Hiç de akıllıca bir davranış değildi."

Tam artık halkın gözünden düşmek üzereyken önüne beyaz perdenin en cazip rollerinden biri çıktı. Kate, *Break of Hearts*'ı bitirmek üzereyken, RKO, Booth Tarkinson'un sessiz sinema devrinin başarılı filmi Alice Adams'ı uyarlıyordu. Filme ismini veren kadın kahraman ortabatıda, sosyal açıdan sınıf atlamaya aşırı hevesli, kendinden üstün, yakışıklı bir adama âşık olan, orta sınıftan bir kızdı. Bu rol Hepburn'ün iştahını kabartmıştı. Kate, "Ben Tarkinson'u okuyarak büyümüştüm. Onun cesur ve çok iyi bir sosyal gözlemci olduğunu düşünürdüm. Senaryonun, Alice'in yükselmek için ümitsizce çırpınışlarını çok iyi anlattığını düşünüyordum. Hiçbir zaman kazanamayacağı bir yarış içindeydi. Bu da oyunu çok eğlenceli kılıyordu. Alice durumun ümitsiz olduğunu anlayamıyor fakat seyirci biliyordu. Alice çabaladıkça daha zavallı durumuna düşüyordu."

Bu rolün Hepburn'e en cazip gelen tarafı, ona rakiplerinin hepsinden daha iyi, yumuşak bir mizah katacağına inanmış olmasıydı. Filmde bunu sağlayabilmek için komedide başarılı bir yönetmende ısrarlı oldu. Stüdyo Samuel Goldwyn'in yeni parlamakta olan, özellikle sosyal dramların ödüllü yönetmeni, William Wyler'le anlaşmak üzereydi. Ama Hepburn'ün tereddütleri vardı ve vakit kazanmaya çalışıyordu. Derken RKO'yla çevirdiği bütün filmlerinde yönetmen asistanlığı yapmış olan arkadaşı Eddie Killy, George Stevens adında genç bir yönetmen önerdi. Stevens komedi kralı yönetmen Hal Roach'ın yanında parlamış ve son zamanlarda, iki değişik aileyi, Cohen'ler ve Kelly'leri anlatan popüler bir komedi dizisinde bir bölüm yönetmişti. Hepburn onunla tanışmak istedi.

Stevens için, "Önce onun gerçekten garip biri olduğunu düşündüm," dedi. "Karanlık yüzlü, mesafeli, yapılı biriydi. Ayrıca pek konuşmuyordu. Önceleri aptal mı, yoksa çok zeki de, baş-

kalarını incelemekle mi meşgul, pek anlayamadım. Onun Alice Adams'ı yönetip yönetmeyeceği kararı resmen yazı tura atarak verildi. Yapımcı Pan Berman havaya bir çeyrek attı. Tura gelip Wyler kazanınca, Berman'la Hepburn birbirlerine baktılar. Berman, yeniden atayım mı diye sorduğunda Hepburn, evet, dedi. "George'un güçlü ve eğlenceli olduğunu hissedebiliyordum. Benim içgüdülerime dayanarak onu aldık. Bu sefer doğru çıktı."

İçgüdüleri tümüyle işe yönelik değildi. Kendine, Leland Hayward'la hâlâ bir geleceği olduğunu, bu geleceğin belki de nikâh dairesine kadar uzanacağını söylese de, bir sürü başka erkeği özellikle de yönetmenleri çok çekici buluyordu. 'Motor' diye seslenen erkekle buna uyarak rol yapan kadın arasında cinsel bir çekim meydana gelmesi çoğu zaman kaçınılmazdır. Çoğu insan bunun Katharine Hepburn'ün çalıştığı setlerde de olabileceğini aklına bile getirmez. Ama Alice Adams'ın çekimleri sırasında Stevens ile Hepburn'ün bir ilişki yaşadığı etraftakilerce açıkça fark edilmişti.

Çok şiddetli bir aşktı. George Cukor'un setlerindeki şakacı mücadelelere benzemeyen, gerçek duygusal düellolar yaşanıyordu. Kate, George Stevens'la çevirdiği ilk film hakkında, "İkimiz de inanılmaz inatçıydık," dedi. "Ama görünüşe göre büyük bir yıldız olduğum için üstünlük bendeydi. Üstelik işi almasına da ben sebep olmuştum. Ama George da yönetmen olduğu için üstün durumdaydı, ayrıca çok sert bir yönetmendi. Onu yerinden oynatmak imkânsızdı. Bir defasında aynı sahneyi (baş erkek oyuncu, yumuşak başlı, yakışıklı Fred MacMurry'le birlikte) yaklaşık seksen kere tekrarlatmıştı."

Stevens için bu tartışmalar, âşıkların önemsiz kavgalarından öte bir şeydi. Kate birçok kere, "Bak Stevens gerçekten dahi bir yönetmendi," demişti. "Onun yönünden, bu kişisel üstünlük iddiası değildi. Bana verebileceği bir şeyleri olduğunu düşünüyordu. Ben bir miktar başarı elde etmiştim, ama yine de sinema denilen bu oyunun acemisi sayılırdım. Benim daha iyi olmak için yönetilmem gerektiğini düşünüyordu. Olduğumdan farklı değil, ama daha iyi olabilirdim."

Bu, filmin en ünlü sahnelerinden birinde, çok açık seçik bel-

liydi: Alice başından sonuna kadar rezil olup aşağılandığı bir sosyetik dans partisinden dönmüştür. Yine de bütün gece cesaretini ve saygınlığını korumayı becermiştir. Ancak yağmur altında eve dönüp, geldiğini haber vermek için anne babasının kapısını tıklattıktan sonra, odasına girdiğinde gözyaşlarını koyverir. Bu sahneyi oynarken Hepburn kendini yatağın üzerine atarak yastığa kapanıp ağlamayı düşünüyordu.

Stevens'ın ise daha iyi bir fikri vardı. Artık alameti farikası haline gelen ünlü yakın çekimlerinden birini yaparak Alice'in bütün perdeyi kaplayacak bir çekimle pencereye doğru yürüyüp dışarıdaki yağmura bakmasını istedi. Cama vurup aşağıya süzülen yağmur damlaları, onun yanaklarından süzülen gözyaşlarının etkisini artıracaktı. Hepburn bu fikri beğenmişti ama oynamaya başladığında gözlerinden yaş akmadı. O zaman setin penceresinden soğuk aldığını ve bunun kendisini dondurduğunu iddia etti. Sahneyi birkaç kez tekrarlamaya çalıştı ama yine başarılı olamadı. O zaman teknik bir problem yaşadığını itiraf etmek yerine, sahnenin yanlış kurgulandığını, bu sahneyi ancak yatağa kapanarak oynamayı düşündüğünü, böylesinin Alice'in karakterine daha uygun düştüğünü, onun gözyaşlarını bastıracağını iddia etti.

Yönctmenle oyuncu karşılıklı kılıçlarını çekmişlerdi. Yönetmen Alice'in bu sahnede kesinlikle ağlayacağını, gözyaşlarını bastırmak isteyenin Alice değil, Katharine Hepburn olduğunu ısrarla belirtti. Sonunda Kate'in mantıksızlığı karşısında Stevens her zamanki soğukkanlılığını kaybederek öfkeden kudurdu. Sahneyi yeniden pencerenin önünde çektiklerinde korkudan, Kate'in gözlerinden yaşlar akıyordu. Kate elli yıl sonra, "Harika bir andı," diye hatırlıyordu. "Ama beni öldüreceğinden korktuğum için yapabilmiştim."

Alice Adams büyük bir başarı kazandı ve Hepburn'ün en sevdiği filmlerinden biri oldu. Aktris de film de, Oskar için aday gösterildiler. O yıl en iyi film ödülünü *Denizde İsyan* (Mutiny on Bounty), en iyi kadın oyuncu ödülünü *Dangerous*'daki rolüyle Bette Davis aldı, ama eleştirmenlerin alkışladığı bu başarılı filmin hemen hemen her sahnesinde görünen Hepburn, halkın kalbinde bir yıldız olarak yerini aldı. Bu atılımı fark eden RKO

yapımcısı Pandro Berman, bir sonraki proje için, Kate ne isterse onu yapacaklarını söyledi. Hepburn'ün arkadaşı George Cukor üç gişe rekoru kıran filmden sonra Compton Mackenzie'nin, *The Early Life and Adventures of Silvia Scarlet* isimli romanına aklını takmıştı. Kanunsuzlar arasında geçen tuhaf hikâyede, bir kız, üçkâğıtçı babasıyla birlikte dolaşabilmek için oğlan çocuğu kılığına giriyordu. Yolculuklarında bir cockney (Londra varoşlarından bir serseri) de dahil olmak üzere, bir sürü garip karakterle karşılaşıyorlardı. Hepburn kitabı çok parlak bulmuştu ama sinema için pek uygun olmadığını düşünüyordu. Cukor ikisi adına da yeterince hevesliydi. Kendi kendilerini gaza getirip Pando Berman'a, bu projeyi istiyoruz dediler. Yapımcı onları reddedemedi.

Hikâye çift cinsiyetli cinsel çağrışımlarıyla şimdiye kadar beyaz perdede gösterilmiş hiçbir şeye benzemiyordu. Saçları oğlan çocuğu gibi kısa kesilen Hepburn için gösterişli bir roldü. Ama daha sonra itiraf ettiği gibi, bir şeyin çok değişik olması onun mutlaka iyi olduğu anlamına gelmiyordu. Kadroda rolünün hakkını veren bir tek kişi olduğunu düşünmüştü. Cockney'i oynayan Gary Grant adında genç bir aktördü bu kişi. Asıl adı Archibald Leach olan bu genç adam, daha önceki üç yıl içinde, yaklaşık yirmi filmde oynamış fakat henüz perdedeki karakterini oturtamamıştı. Bu filmde yakışıklı ama biraz tombuldu. Sonradan ünlü olup epeyce de taklit edilecek İngiliz aksanı yerine, ana diline daha yakın olan akıcı bir cockney aksanıyla konuşuyordu. Hepburn hiçbir film setinde bir aktörle bu kadar hoş vakit geçirmemişti. Yakışıklılığını ve çekiciliğini saygınlığa çevirme yeteneği olan, Bristollu (İngiltere) bu eski dansçı-akrobatla hemen yakın arkadaş oldu. Grant yirminci yüzyılda -çok geçmeden- centilmenliğin ve asaletin simgesi haline gelecekti.

Yıldızımızın gözünde Silvia Scarlet 'berbat' bir filmdi. Daha gösterime girmeden, bütün ilgililer ellerinde 'çok başarısız' bir film olduğunun farkındaydılar. Yakınlardaki Huntington Park'taki ön gösterimden sonra yönetmen ve yıldız, George Cukor'un evinde üzüntülerini paylaşmak için buluştular. Yapımcıya bir dahaki filmde hiç para almadan çalışacaklarını söyleyerek bu filmi unutması için yalvardılar. Berman "Lütfen, zahmet etmeyin," diye karşılık verdi.

Can dostu kalsalar da Hepburn bir süre için, en azından profesyonel açıdan, Cukor'dan uzak durmayı tercih etti. Sonraki üç filmini zorlu ama yola gelir yönetmenlerle yaptı. Tesadüfen bunların hiçbirinin mutlu bir evliliği yoktu. *The Informer*'la Hollywood'u daha yeni fethetmiş olan parlak yönetmen John Ford'la, Max Anderson'un başarılı oyunu *Mary of Scotland*'ı film olarak yönetmesi için anlaşmaya varılmıştı. Başrolde Helen Hayes'in oynadığı Stuart varisi Mary'nin, İngiltere tahtı üzerinde I. Elizabeth'e karşı hak iddia etmesi hakkındaki oyun Broadway'de büyük başarı kazanmıştı.

Hepburn, bu sefer de bu başrol için pek öyle deli olmamıştı. "Bana göre kadın eşeğin biriymiş," diyordu. "Onun yerine Elizabeth'i oynamayı tercih ederdim, en azından o güçlü bir kadın." Ama yine de bu rolün bir yıldızın yükselişi için ne kadar önemli olduğunun farkındaydı ve geçmiş yıllardan biraz tanıdığı Jack Ford'la çalışma fırsatını bulmak hoşuna gitti. Hollywood'un en becerikli aktörlerinden Frederick March, kraliçenin kocası ve koruyucusu Bothwell Kontu James Hepburn'u (gerçekten de uzak bir akrabaydı) oynayacaktı.

Oyundaki hasım için uygun bir oyuncu bulmakta zorlandılar. Bette Davis rolü istedi, ama Warner Brothers onun kısa süre için bile başka stüdyoyla çalışmasına izin vermiyordu. Davis üç yıl sonra korkunç kraliçenin unutulmaz bir portresini onlar için oynayacaktı. Hatta stüdyo patronlarına ciddi dramlarda da oynayabileceğini sürekli kanıtlamaya çalışan Ginger Rogers bile şansını denedi. Bir gece Kate çok şaşkın bir pozda "Onu düşünebiliyor musun?" demişti. "O, bir bâkire kraliçe!"

Bu noktada (şehirdeki bazı çenesi düşüklerin Kibirli Katharine adını taktıkları) Hepburn, her iki rolü birden oynamayı teklif etti. Filmde yardımcı rollerden birini oynayacak olan Ford'un sevgili oyuncularından John Carradine, "Peki ama ikisini de sen oynarsan hangisini ön plana çıkaracağını nasıl bileceksin?" diye sormuştu. Hepburn o sırada bu soruyu pek esprili bulmamıştı ama yıllar sonra anlatırken gülmekten kırılıyordu.

Çekimlerin bitmesinden çok önce Ford projeye olan bütün ilgisini yitirmişti. Setler, sahneleme ve fotoğraflar olağanüstü

güzeldi, ama o karakterlerin canlandırılmasına hiçbir katkıda bulunmuyordu. I. Elizabeth'i oynayan March'ın gerçek karısı Florance Eldridge de dahil olmak üzere, bütün oyuncuları kuklaya indirgemişti. Bir gün Hepburn'e sahneyi kendisinin yönetmesini söyleyerek seti ümitsizlik içinde terk etti. Kate sonuç için, dağ fare doğurdu, diyordu.

Ama Ford (esas adı Sean Aloysius O'Fearna idi), baş kadın oyuncuya olan ilgisini hiç kaybetmemişti. Karısı ve içki şişesiyle sorunları olan bu kızıl saçlı, melankolik, iriyarı İrlandalının en sevdiği şey, Araner adlı teknesine denizci arkadaşlarını, eğlenceyi seven genç kadınları ve bol içki doldurup denize açılmaktı.

Ford, Katharine Hepburn'u baş döndürücü buluyordu. Sette ona hükmetmediği zamanlardaki özel hayatında, itaatkâr bir şekilde kendini tamamıyla Kate'in enerjisine, heyecanına ve yaşama sevincine bırakıyordu. Kate onu Sean diye çağırır, onun, kötülüklerinden ancak denizin üzerinde kurtulabilen trajik biri olduğunu düşünürdü. Sık sık birlikte Araner'le denize açıldılar. Ford genelde her çekimden sonra adamakıllı sarhoş olduğu bir geziye çıkardı, ama *Mary of Scotland*'ın çekimlerinden sonra bu sefer daha sağlıklı bir şey yaparak Kate'le birlikte Fenwick'e koştu. Bir aşk doğmuştu.

Hepburn başarısız olan *Mary of Scotland*'den sonra, Victoria tarzı kostümler içinde, ana karakterin sosyal sınıfını reddederek gayri meşru bir çocuk doğurduğu ve ilerici bir kadın dergisinde editörlük yaptığı bir dram olan *A Woman Rebels*'i çevirdi. Genelde Astair ve Rogers'ın müzikallerini yöneten Mark Sandrich bu filmde oldukça beceriksizdi. Hepburn "Bu filmi yapmak herkes için, özellikle de bu filmde oynamayı kabul ettiğimden dolayı benim için büyük bir yanlıştı," dedi.

Bunu başka bir felaket film takip etti. *Küçük Kadınlar*'da yakaladığı cazibeyi devam ettirmek ümidiyle Quality Street diye başka bir Barrie oyununu filme çektiler. George Stevens'ın hiçbir özelliği olmayan yönetmenliğindeki filmde hepsinin emekleri boşa gitti. Hepburn bu başarısızlıkları 'arka arkaya dört ölü fare' diye hatırlıyordu. "Bu işe bir ara vermem gerektiğini düşünmeye başlamıştım."

Kate'in kaçışının tek nedeni son zamanlarda gösterdiği performans değildi. Bir erkekle birlikte yaşarken araya giren maceraları da kaçırmayarak her şeye sahip olduğunu sanıyordu, ama sonunda yalancı bir cennette olduğunu fark etmişti. "Bir erkek gibi yaşamış olduğumu söyleyebilirsin," dedi. Bu, neredeyse nişanlı gibi olduğu Leland Hayward tarafından terk edilene kadar böyle gitti. O yıl Hayward, George S. Kaufman ile birlikte Sahne Kapısı adındaki çok başarılı yeni oyununu yazmış olan müşterisi Edna Ferber'in yanında olmak için, vaktinin çoğunu New York'ta geçirmişti. Başrolde, Henry Fonda ve William Wyler ile fırtınalı evlilikler yapmış, Jed Harris'le ateşli bir aşk yaşamış olan, yepyeni ünlü yıldız Margaret Sullavan oynuyordu. Kate "O sırada Ferber ile Kaufman, Broadway'in kremasıydılar. Margaret Sullavan da Broadway'in kremasıydı. Eh Leland her zaman kremaya bayılır." Doğu yakasında çok fazla vakit geçirmesine rağmen Hayward sık sık Hepburn'la evlenme arzusunu dile getirmekten vazgeçmiyordu.

1936 Kasımında Hayward'ın yine yok olduğu günlerden birinde Kate, Cukor'un evinde akşam yemeğindeyken, Leland Hayward'ın Margaret Sullavan'la evlendiğini radyodan duydu. Arkasından telgraf geldi. Kate öfkeden deliye dönmüştü, ama annesi, yalnızca gururunun kırıldığını, yoksa aslında kendi evlilik planlarının suya düşmesinden pek fazla üzüntü duymadığını kabul etmesi gerektiğini söylediğinde, durumu kabul etti. Kate yeni evlilere bir tebrik telgrafı yolladı. Eski menajeri ile yüz yüze konuştuğunda ise gelinin düğün sırasında hamile olduğunu öğrendi. Bana, "Bu kadar basitti," dedi. "Onu tuzağa düşürmüş."

Yıllar boyu Kate, Leland Hayward'dan hep şefkatle söz etti. Hayward da aynı şeyi yaptı. Onun Kate'e olan duygularının hiçbir zaman azalmadığını, üçüncü karısı (Sam Goldwyn'in arkadaşı büyükelçi Averal Harriman'la evlendikten sonra tanıştığım, eski Pamela Churchill) da doğrulamıştı. Pamela da bana, Leland Hayward ölüm döşeğindeyken, Katharine'i aradığını, "O en çok seni sevmişti. Şimdi ölüyor. Lütfen gelip onu görür müsün?" dediğini anlatmıştı.

Kate, Pamela Digby, Churchill Hayward'ın kendisini ölüm döşeğinde olan ikinci kocasının başına getirtebilmek için, du-

rumu abarttığını düşünüyordu. "Sanırım başarısının sırrı burada yatıyordu. Erkekleri nasıl memnun edeceğini bilirdi. Kocası, pardon kocaları için her şeyi yapardı."

Kate, Leland Hayward'la olan ilişkisini hiç hafife almazdı. Kendisi için olduğu kadar onun için de kuralsız, gerçek üstü, altın bir dönem olduğunu biliyordu. "Biz birer helyum balonuyduk, sonunda patladık," demişti bir defasında.

Hepburn bir süre için Hollywood'dan uzaklaşmak istiyordu ama Broadway'de alay konusu haline geldiğinin farkındaydı. *The Lake*'in etkileri hâlâ devam ediyordu. Theatre Guild topluluğunun kurucularından Theresa Helburn, Hepburn'u *Jane Eyre* oyununun baş rolü için istiyordu. Kate bu grupta sakin bir liman buldu. Topluluğu sevmişti. Oyuna dair birtakım endişeleri olsa da bunların turne sırasında halledilebileceğini düşünmüştü. Ama Boston ve Chicago'daki gösterimlerden sonra o ve yapımcılar, yazarının oyunda değişiklik yapılmasını kabul etmediğini öğrendiler. Kate'in son iki yılda öğrendiği en önemli şey, içgüdülerinin yanlış bulduğu hiçbir oyunda oynamaması gerektiğiydi. Büyük bir hata daha yapmamak için bu oyunla Broadway'e gitmeyi reddetti.

Hepburn kendini köşeye sıkıştırmıştı. Meslek hayatını yalnızca başrol oyunculuğu üzerine kurmuştu. Ama son iki yılda halk onun oynadığı kahramanlara ilgi göstermiyordu. Geçmişteki hatalardan dolayı kendinden başka suçlayacak kimse yoktu. Önündeki bütün yollar kapanmış gibiydi.

Bu şartlar altında stüdyoların büyük çoğunluğunun onunla işi bitmiş olurdu, ama Pandro Berman, Hepburn'ün kariyerini yeniden hayata geçirmek için bir teşebbüste daha bulundu ve RKO'yu ikna etti. Stüdyo o sırada Berman'a göre sihirli değnek olabilecek yeni bir mal satın almıştı: *Sahne Kapısı.* Kate'in bu değneği tek başına kullanması gerekecekti. Hepburn için bu filmde oynamak, yarasına tuz basmak gibiydi. Margaret Sullavan tarafından yaratılmış bir rolü oynamak zaten yeterince kötüydü. Footligts Club diye bir pansiyonda yaşayıp, hayatta kalma mücadelesi veren bir grup genç kadın oyuncuyu anlatan bir filmde rol almak, daha da kötüydü. Aslında RKO'nun bu filmi yapmasının

esas nedeni "Büyük bir düşüş" yaşamış olan Hepburn'u kurtarmak olduğu kadar stüdyonun o sıralarda yıldızı epeyce parlamış olan diğer kadın oyuncusu Ginger Rogers'ı daha da yüceltmekti. Rogers pansiyona bir oyuncunun nasıl yaşayıp neler hissettiğini görmek için gelen ve bu arada kendisi oyuncu olan şımarık sosyete kızı Terry Randall'ı oynuyordu.

Aslında içki problemleri yaşayan Gregory La Cava, yönettiği hoş komedi *My Man Gofrey*'in başarısı nedeniyle o yılın gözdesiydi. Onun yönetmenliğindc RKO, *Sahne Kapısı*'nın kadrosunu Lucillc Ball, Evc Arden, Ann Miller ve Gail Patric gibi genç yeteneklerle doldurdu. Constance Collicr, herkcsc annelik eden trajikomik pansiyon sahibcsini (Bu rolü Hepburn'e karşı gcrçek hayatta da benimsemcye başlamıştı) oynuyordu. Adolphc Menjou'ya, *Sabah Zaferi*'nde Hepburn'la birlikte kazandığı başarıyı tekrarlayabilir umuduyla Broadway yönetmeni rolü verilmişti. İnsanın yüreğine dokunan Anrca Leeds, (Onun oynadığı karakterin ölümüyle amatör oyuncu Terry Randall sahneye çıkma fırsatı buluyordu). Samuel Goldwyn'den geçici olarak alınmıştı. Her ne kadar Kaufman-Ferber'in yazdığı ve Morrie Ryskind ile Anthony Veiller'in senaryolaştırdığı esas metin üzerinde çalışıyorlarsa da, La Cava sık sık teksti bir kenara atıp doğaçlama yapmayı seviyordu.

Çekimin ilk iki haftasında Hepburn, yalnızca ortalıkta dolaşıp diğerlerinin rol çalışını izliyordu. Sonunda Pan Berman'a gidip "Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Rolümün ne olduğunu bile anlayamadım," dedi. Berman, "Bak Kate başarılı bir filmde küçük de olsa bir rol alabildiğine şükret. Bir kerecik olsun çeneni kapa ve denileni yap," diye cevap verdi. Kate onun doğru söylediğinin farkındaydı ama gerçeği kabullenmeye hazır değildi.

İlk başlarda içki sorunu yüzünden kendisini ürküten fakat sonradan içkinin onun yetenek ve sanatının bir parçası olduğunu anladığı La Cava'ya giderek, "Ben kimim?" diye sordu. "Kim bu karakter, Gregory? Onun kim olduğunu bir türlü anlayamıyorum." La Cava, "Kate bu insanlık için bir soru işareti," diye cevap verdi. Hepburn anlamış gibi başını sallayıp uzaklaştı ama bir dakika sonra geri dönüp "Bu zırva da ne demek oluyor?" diye sordu.

La Cava, "Kate," dedi, "eğer biliyorsam Allah belamı versin."

Kate'in tek bildiği, bu filmin bir yıldız olarak kalabilmesi için büyük bir ihtimalle son şansı olduğuydu. Gururu yeterince kırıldığından ağzını kapatıp, etrafındakilerin parlamasına izin vererek kendini geri plana attı. La Cava, sette Hepburn'ün üzüntülü halini birkaç hafta izledikten sonra karakterin kimliğini ona anlatabildi. Yönetmen, Hepburn'ün bizzat yaşadığı kendine acıma, dışlanma gibi duygularını karakterin gelişimi için kullanmıştı. Terry Randal karakteri, etrafındaki oyuncu adaylarını yüreklendirecek bir kapanış konuşması yapabilen hırslı ve güvenli bir oyuncuya dönüştükçe Kate'in rolünün önemi artıyordu. Kate daha sonraları her gün sürekli doğaçlama yapılan bir sette ve kendi hayatını yansıtan bir rolde oynamanın 'fevkalade ürkütücü' olduğunu itiraf edecekti.

Hepburn'ün mesleki hayal kırıklıklarıyla yüzleşmesine yardımcı olmak için, La Cava, film içinde geçen oyunun Kate'in eski kâbusu *The Lake* olmasına karar verdi. Filmin kahramanı Terry Randal bu oyunla, sonunda başarıyı yakalayabiliyordu. Kate bu fikri duyduğu anda muhteşem buldu. "Tiyatroda yaşadığım trajedi eğlenceli bir hale gelecekti," diye anlattı. La Cava'nın içgüdüleri sayesinde, seyirci Hepburn'ün "Gelin çiçekleri yeniden açmaya başladı," cümlesini alayla değil hep sempatiyle hatırlayacaktı bundan böyle.

Film, o yıl en iyi film ödülüne aday gösterildi -eminim hâlâ bir yerlerde oynatılıyordur- ama gişe başarısı pek parlak olamadı. Finansal açıdan batmadı ama pek fazla gelir de sağlamadı. Kâr getirmemesi konusunda film endüstrisinin uzman kişileri Hepburn'u suçladılar. Oysa Kate'in yeniden popüler olmaya başladığını fark eden RKO onu biraz daha ön plana çıkarmaya karar verdi. *Baby'yi Yetiştirmek* adlı bir farsta rol verdiler. Kate'e.

Bütün uçuk kaçık komedilerde olduğu gibi, ipe sapa gelmez bir konusu olan bu filmde de olaylar değişik sosyal sınıflar arasındaki uyumsuz aşklar ve anlaşmazlıklar etrafında dönüyordu. Bu kez, mirasyedi bir kadın kafasını ısrarla bir paleontolojiste (jeoloji tarihini ve fosilleri araştıran bilim adamı) takıyor, bu ara-

da önemli bir dinozor kemiğini kaybedip, Baby adında bir leopar yavrusu ediniyordu. O zamana kadar aksiyon yüklü dramlarla ün yapmış olan Howard Hawks, filmin hem yapımcılığına hem de yönetmenliğine soyunmuştu. Bu film, onun meslek hayatındaki en başarılı filmlerine bir şablon teşkil edecekti. Hawks filmlerindeki baş erkek oyuncuların yakışıklı ve iyi huylu, kadın oyuncuların ise, hızlı konuşan, azıcık erkeksi, pantolon giyebilen kadınlar olmasından hoşlanıyordu. Her sahneyi dörtnala koşar gibi çekerken parçaları ustalıkla yerine oturturdu.

Kate, "Benim bedenim çok güçlüdür. Ayrıca bedenime güvendiğim için, hareketli komedilerde de gayet iyi oynayabiliyordum. Halka yeterince kendini beğenmiş geldiğimden, beni çamurlarda yuvarlanırken veya elbisem yırtılırken görmek onları eğlendiriyordu," demişti. Harold Lloyd'a benzeyen Profesör David Huxley rolü için, *The Awfull Truth* (Korkunç Gerçek) gösterime girdikten sonra, Hollywood'un en sevilen romantik komedi oyuncusu kabul edilen Gary Grant'ın seçilmesi çok doğaldı. Kate, "Birlikte çok iyiydik. Sanki çok eğleniyormuşuz gibi görünüyordu ki, aslında da öyleydi," diye anlatmıştı.

Charles Ruggles, Walter Catlet, Fritz Feld gibi karakter oyuncularının da dahil olduğu müthiş sahnelere rağmen, *Baby'yi Yetiştirmek* gişede yine balon gibi söndü. Bazıları bunu saçma komedilerin son dönemine gelinmiş olmasına, ekonomik kriz içindeki halkın artık zenginlerin aptal maceralarını seyretmekten bıkmış olmasına bağladı. Ancak o tarihten sonraki üç yıl içinde, bu türün klasikleri arasına girecek üç film çekildi. 'Korkunç gerçek', galiba halkın yıldızımıza olan ilgisini yitirmiş olmasıydı.

Bağımsız Sinema Salonu Sahipleri Derneği'nin başkanı Harry Brant da öyle düşünüyordu. Büyük stüdyolara bağlanmadan çalışan yüzlerce salon sahibi işadamı adına 'gişe felaketi' dediği kadın oyuncuların bir listesini bile yayınlamıştı. Bunların arasında Greta Garbo, Marlene Dietrich, Joan Crawford ve Katharine Hepburn vardı. Hatta bu isimleri büyük posterlere yazdırıp şehrin her tarafına astırdı. Bu sönük yıldızların müşteriyi kaçırdığını söyleyerek yapımcıların onlardan uzak durması gerektiğini iddia ediyordu.

RKO'daki hiç kimsenin buna itiraz edecek hali yoktu. On beş filmin içinde sadece üçünün başarılı olması, daha fazla yatırım yapmak için yeterli değildi. Zaten Hepburn yıldızlığını beş yıl sürdürmüştü ve birkaç istisna dışında bu normal bir süreydi. Stüdyo artık ona olan ilgisini kaybetmişti ve açıkça ikinci sınıf bir film olan *Mother Careys Chickens*'da bir rol teklif etti, Kate'e. Kariyerinin çökmesini kabul etmeyen Hepburn, 200.000 dolar ödeyerek RKO ile olan kontratını iptal ettirdi. Babası, almış olduğu dolgun ücretleri iyi yatırımlarda değerlendirmiş olduğundan, bu gözüpek harekcti yapabilecek maddi gücü vardı.

Bu arada George Cukor, kontratın iptalini avantajlı kılan başka bir tcklifle ortaya çıktı. Büyüklerin yanında mütevazı bir yeri olan Columbia Stüdyosu, RKO'dan içlerinde, *Tatil*'in (1930'da Ann Harding'in oynamıştı) de olduğu birkaç senaryoyu satın almıştı. Columbia'nın başkanı Harry Cohn, filmi yönetmesi için Cukor'u kiraladı. Onlar sosyetik ablasının beceriksiz nişanlısını tavlayan Linda Seton rolü için, Irene Dunne ile anlaşabileceklerini düşünmüşlerdi. Cukor, bu film için Hepburn ve Grant'ın biçilmiş kaftan olduğunu şiddetle savundu. Cukor yine galip geldi. Kate, "Harry Cohn'un şehirdeki en büyük domuz olduğunu biliyordum, ama ağzının biraz bozuk olması dışında, bana hep bir centilmen gibi davranmıştı. Bunun da ötesinde bana bir şans tanıdı. Kötü şöhretimi biliyordu, ama yine de arkamda durdu," demişti.

Kate,*Tatil*'in hem kendisinin en iyi oynadığı hem de Gary Grant'la bir çift olarak en başarılı oldukları filmlerden biri olduğunu düşünürdü. Birlikte çevirdikleri iki filmden sonra tam bir uyum sağlamışlardı. Oynadıkları karakterler gibi onlar da gösterişli olmaktan hoşlanıyorlardı. Kate bunları anlatırken, "Tabii bunlar Gary henüz zengin değilken, hayatını kazanmak için hâlâ çalışmasının gerektiği ve bundan zevk aldığı zamanlarda oldu," diye hatırlatmaktan hoşlanırdı. Linda Seton rolünde Hope Williams'ın yedek oyunculuğunu yaptıktan tam on yıl sonra, Hepburn rolün artık gerçek sahibi olmuştu. Filmde Gary Grant'la birlikte attığı çifte perende de dahil olmak üzere, hem duygulu hem de komik, olağanüstü bir performans gösterdi. Broadway'deki gös-

teriminde rol almış olan Donald Ogden Stewart, oyunu temposu hızlı bir senaryoya dönüştürmüştü. George Cukor, Hepburn'u o zamana dek olamadığı kadar güzel ve muhteşem bir hale getirmişti. Ancak film tam bir fiyasko oldu.

Yıldızımız Hollywood'da son bir kez daha savaş vermek için silahlarını kuşandı, ama MGM'den on bin dolarlık teklifle (ilk filmi için bile bundan fazlasını almıştı) gelen senaryoyu görünce, artık bu şehirden gitmesi gerektiğini anladı. Katharine Hepburn 1938 yazında, Fenwick'e geri döndüğünde, artık gösteri dünyasında bir geleceği kalmamıştı.

Kate, *The Death of a Hired Man*'i kastederek, "Robert Frost'un o şiirini her zaman sevdim," demişti. "Yuva, geri dönmen gerektiğinde, sana kucak açmaları gereken yerdir." (Şiir okuduğunu ilk ve son duyuşumdu.)

Deniz kenarında birkaç iyi arkadaşı ve ailesiyle tenis ve golf oynayarak geçireceği bir yazın, yaralarını saracağını biliyordu. O, aslında Hartford'dan gidip New York'ta yaşamış olsa da, Fenwick en sevdiği yerdi ve son yirmi beş yıldır ailesiyle kucaklaştığı gerçek yuvasıydı.

Hartford'luların büyük çoğunluğu eylül ortalarında Fenwick'i terk ederdi. Ama Hepburn'lerin tuğla temeller üzerinde yükselen büyük ahşap evi, yazlık bir evin ötesindeydi. Kate orada sonsuza kadar kalmayı düşünüyordu ama eylülün yirmi birinde, doğu sahillerini bir haftadır tehdit eden bir tayfun kuzeye doğru esmeye başlayarak Connecticut Nehri'ne yöneldi. Kate o sabah yüzmüş ve golf oynamıştı. Öğleden sonra sular vahşileşerek çimleri istila edip evi dövmeye başladı. Baca devrilip evin bir tarafı çökünce, Kate, annesi, kardeşi Dick ve aşçı yüksek bir yere çıktılar. Arkalarına dönüp baktıklarında evin denize sürüklendiğini gördüler.

Kate geriye dönüp o yıl olanları düşündüğünde, "Sanırım Tanrı bana bir şey söylemeye çalışıyordu," diyordu.

VI

Yeniden Açan Çiçek

1929 yılında, kitap editörü Maxwell Perkins, sekiz gün birlikte balık tutmak için Ernest Hemingway'in Key West'teki evine gitmişti. Ziyaretin sonuna doğru, editör oradaki Golf Stream'in doğa manzaralarına bakarak yazarına, bunları neden yazmıyorsun, diye sordu. Tam o sırada garip büyük bir kuş yanlarından uçtu. Hemingway, "Bir gün belki, ama henüz değil," diye cevap verdi. "Mesela şu pelikan, onun bu doğadaki düzenin içindeki yerini bile henüz bilmiyorum."

Samuel Goldwyn'in biyografisi üzerinde çalıştığım on yıl boyunca Katharine Hepburn de benim pelikanım oldu. Bu olağandışı yaratık, Hollywood'un ayrılmaz bir parçası olmasına rağmen hep onun üstünde, yukarılarda kanat çırpıyordu. Ne zaman araştırmaya son verip, yazmaya başlamam gerektiği konusunda, onun film dünyasındaki rolünü kavramayı ölçü olarak almıştım.

Gerçekten de iyi bir mihenk taşı olduğunu ispatladı. Samuel Goldwyn'le hiç birlikte çalışmadığı halde, adı her an bir söyleşide veya bir dokümanda önüme çıkıyordu. Aslında, "İnsanın Hollywood'daki yeri Goldwyn'lerin masasının neresinde oturduğundan belli olur," diyerek, onlar hakkındaki en keskin gözlemi de Kate yapmıştı. Kendini Hollywood'da bir yabancı gibi gören biri olarak, orayı altmış yıl boyunca unutulmaz şekilde etkilemişti.

Lucille Ball (*Sahne Kapısı*'nda rol almadan önce yeni Goldwyn yıldızı olarak lanse edilmişti) Hepburn'u takdir ve hayranlıkla anıyordu. Kate'in kendine olan güvenini hatırlayarak, "Hepimiz bir Katharine olmayı hayal ederdik," demişti. "Hatta Ginger bile. Yok özellikle de Ginger." *Küçük Kadınlar*'da rol almış olan Joan Bennett -Goldwyn'in sessiz filmlerinin çocuk oyuncusuydu-, "Kate her zaman bir yıldızdı. Bunun tersini düşünmek söz konusu bile olamazdı, ama işi gücü herkese akıl vermekti. Aslında önerileri yabana atılır cinsten de değildi..." demişti. Joseph L. Mankiewicks (Goldwyn'de Guys and Dolls'ın yönetmeni), Hollywood'un insanların iyi ve kötü taraflarını nasıl ortaya çıkardığından söz ederken Kate'in lafı geçtiğinde, "Biliyor musun, Katharine Hepburn benim gerçekten yüzüme tükürdü," demişti. Tam ben bunun Kate'in mi yoksa Mankiewicks'in mi kötü yanını ortaya koyduğunu düşünmeye çalışırken, utangaç bir tavırla, "Bunu hak etmiştim," diye ilave etmişti.

Edith Mayer Goetz'le tanıştığımda, kardeşi Irene Selznick'le on yıldır konuşmuyordu. (Irene umursamaz bir tavırla "Biz sosyetede üstünlük kavgasındaydık," demişti. Bundan iki kardeşin yetmiş yıldır rekabet ve kavga içinde olduğunu çıkarmıştım. Edie kavganın nedenlerini anlayamayacak kadar yüzeysel biriydi.) Röportaj yaparken Bayan Goetz, Hepburn'dan söz ederek Spencer'la ikisinin, Holmby Hills'teki sanat eserleriyle dolu muhteşem evini sık sık ziyaret etmeleriyle övünmüştü. Bunu Irene'e söylediğimde, "Aman ne kadar görgüsüz, üstelik de yalan," dedi. Aslında Bayan Goetz'ün bu iddiası beni de şaşırtmıştı çünkü, Kate bana, Spencer'la ikisinin çift olarak pek az kişiyle görüştüklerini anlatmıştı. Görüştüklerinin arasında Goetz'lerin olması da pek inanılır gibi değildi.

Bayan Goetz'e 'dostluklarını' sorduğumda, hemen efsanevi partilerinin davetli listelerini ortaya çıkardı. İşte Katharine Hepburn ve Spencer Tracy, yeni evlenen Frank Sinatra ile Mia Farrow şerefine verilen partiye gelmişlerdi. Kate sonradan bana, "Frank'i pek sevmezdim. Hele kızı hiç sorma," demişti. (Kate, Mia Farrow'un babası Avustralyalı yönetmen-yazar John'u o kadar dejenere buluyordu ki, ona göre, o kızın düzgün bir kişiliğinin

olması mümkün değildi.) "Ama Frank'le Spence iyi arkadaştılar. Üstelik o gezmeyi severdi, o yüzden ayrı ayrı arabalarla o partiye gittik. Ama Goetz'lerin evinin içini hayatımda iki defadan fazla gördüğümü hatırlamıyorum."

Röportajdan çıkarken Bayan Goetz'in uşağı -hanımefendi onu Buckingham Sarayı'ndan almakla övünmüştü- herhalde bir yerlerde uyuyup kaldığından bütün aramalara rağmen bulunamadı vc ev sahibem beni kapıya kadar kendisi götürmek zorunda kaldı. Ben, kapının garip kolüyla bir sürc mücadele edip de kapıyı açmayı beceremcyincc, "Bayan Goetz, rica etscm bu kapıyı açmak için bana yardımcı olur musunuz?" dediğimde, "Yo," dedi, "bana kapıları hep başkaları açar." (Irenc buna yıllarca güldü. Evine her gidişimdc beni geçirirken bu lafı tckrarlardı.)

Tabii ki Georgc Cukor'la yaptığımız hiçbir sohbet Kate'in adı geçmeden tamamlanmazdı. Sanırım dünyada onu Kate kadar eğlendiren hiç kimse olmamıştı. Oysa Kate hep onun hayatında ikinci kcmancıyı oynadığını düşünürdü. Birlikte yaklaşık bir düzine film çevirdiler ve Cukor yıllarca onun patronu oldu ve Kate, Cukor'un evine habersiz gircbilen tek kişiydi. Bu hafta arası bir akşam ycmcği dc olabilirdi, ("Beni hep masanın sonuna doğru Irene Selznick'in yanına oturturdu," demişti.) Cumartesi akşamları diğer büyük kadın oyuncuların saçlarını salıp rol kaptıkları bahçe partilerinc, hatta pazar günlcri yalnızca erkeklerin katıldığı havuz partilerine de çağrılırdı, ama Kate, George'un hayatındaki esas kadının Sam Goldwyn'in karısı Frances olduğunu biliyordu.

Bu ikisi, tiyatroya yeni başladıkları sıralarda, New York eyaletinin yukarı kısmında, aynı pansiyonda kalmış hemen dost olmuşlardı. Biraz yabani olan Cukor, Frances'le bir hayran kazanmıştı. Bu 'melek' onun kanatlarının altına girip bütün sanatsal fikirlerini paylaştı. Cukor çabuk öğrenen bu kıymet bilir öğrencisinde Yunan tanrıçalarının mermer güzelliğini bulmaktan çok memnundu. Sonraki elli yılda arkadaşlıkları daha da derinleşti. Bu arada Cukor'un etrafında Hollywood'un ünlü kadınlarının sayısı gidcrek arttığından Frances onlara George'un haremi derdi. 1930'lardan sonra Georgc, Frances'ten başka hiçbir kadına

bakmasa da o, "Ben George'un ikinci gözdesiyim birincisi her zaman Kate'dir," derdi. George'un ilgisi konusunda zihninde bir rekabet yaratmıştı.

Kate bu tip konuşmaları saçma bulurdu. "George'la ben birbirimizi çok severdik ama ne zaman kişisel bir meselesi olsa eminim önce Frances'e açılırdı. Onunla müthiş uyumluyduk... Ama Frances'le bir geçmişleri vardı. Güven. Derin bir güven." Bayan Goldwyn ile Bayan Hepburn hiçbir zaman arkadaş olmadılar ama birbirlerine karşı her zaman saygılı davrandılar. 1974'te Sam Goldwyn öldüğünde oğlu, aile mezarlığında George Cukor için bir yer ayrılmış olduğunu öğrendi. Bunu annesine söylediği zaman, Frances hafifçe gülerek "Güzel, hiç değilse Kate oraya erişemeyecek," demişti.

Frances dul kaldıktan on beş ay sonra gırtlak kanserine yakalandı. Hızla metastaz yapan hastalık beyne sıçradı. Kate, George'un o sırada Frances'e gösterdiği ilgiyi hep sevecenlikle hatırlar. Kate onları birkaç kere yemeğe davet etti. Giderek daha güçsüzleşen Frances'in ağzının kenarından yiyecek sızar veya burnu akardı. George peçeteyle onun ağzını burnunu silerdi. Frances 1976'da öldü ve kocasının yanına gömüldü.

George Cukor, 24 Ocak 1983'te -ben Hepburn'la tanışmadan birkaç ay önce- seksen üç yaşında öldü. Ölümünden birkaç saat sonra Samuel Goldwyn Jr.'ın Cukor'un avukatını arayıp Frances'in onun cenazesiyle ilgili düzenlemeleri önceden yaptığını haber verdiğini, Kate bilmiyordu. Avukat, Cukor'un vasiyetinde de aynı bilgiyi bulmuştu. Cukor, Forest Lawn Mezarlığı'nda, önemli kişilerin bulunduğu duvarlarla çevrilmiş büyük özel bölümde, iki kilitli kapının arkasında, Goldwyn'lerin -ve Frances'in kaçık annesinin- yanında ebedi istrahatgâhında yatıyor. Goldwyn'in mezarını görmek için bu özel kabristana gittiğim gün, birkaç blok ötede Spencer Tracy'nin mezarını gördüm. Bu bilgiyi söylediğimde Kate, "Ne kadar ilginç, bunu bilmiyordum... Oraya hiç gitmedim. İçeri girmek için bir anahtar mı gerektiğini söylüyorsun? Ne kadar olağanüstü!" dedi. Sonra bir konu üzerinde söylenecek başka bir şey kalmadığı zamanlarda yaptığı gibi, ekledi: "Hayat bu..."

1938'deki tayfunun Fenwick'teki evi yıkmasından hemen sonra Hepburn'ler evi yeniden yapmaya başladılar. Kate, "Ama bu sefer dersimizi almıştık ve evi tuğladan yaptırdık," diyordu. Evi aynı yere yaptırırken tabanını doksan santim yükselttiler. Ama aradan geçen yarım yüzyıl içinde bir sürü fırtına zaman zaman evin alt katının suyla dolmasına ve kumsalın giderek küçülmesine yol açınca, Kate yine de doğru hesaplayamadıklarını üzüntüyle fark etti. Büyük tayfundan sonraki günlerde Kate kumu tarayarak annesinin bir düzine gümüş tabağını ve çay takımının tamamını meydana çıkardı. Yaşadıkları doğal afetten başka, Kate'in hafızasında 1938 yılından kalan iki önemli şey daha vardı.

Neredeyse üç yıldır Katharine Hepburn'ün, o tarihe kadar beraber olduklarının hepsinden daha heyecan verici ve karmaşık bir sevgilisi vardı -Howard Hughes. Tool Company'nin varisi, film yapımcısı, çapkınlığı dillerde dolaşan, uzun boylu, yakışıklı Hughes, beyaz perdede ilk gördüğü günden itibaren Katharine Hepburn'e vurulmuştu. Delikanlılık çağında yetim kalmış ve amcası, başarılı yazar -Goldwyn'e yazardı- Rupert'in peşinden Hollywood'a gelmiş, film yıldızlarıyla vakit geçirirken sessiz sinema dönemi yıldızlarından kendinden beş yaş büyük Billie Dove'a aşık olmuştu. Ama 1935'ten beri gözü Katharine'deydi.

Kate ile George Cukor, 1936 yılının başlarında Trancas Beach yakınlarında, *Sylvia Scarlett*'i çekerlerken, yardımcılarına kendileri ve oyuncularıyla elemanlarından bazıları için piknik yemekleri hazırlatırlardı. Bir öğle tatilinde tepelerinde tur atan bir uçak alçaldı ve biraz ileriye indi. Kate birden Gary Grant'ın mahcubiyetle gülümsediğini fark etti. Grant, "Bu benim arkadaşım Howard Hughes," dedi.

Hepburn, Hughes'un kendisiyle tanışmayı çok istediğini biliyordu, ama arkadaşı Gary'nin onları bu şekilde tanıştırmasına kızmıştı. "Her halde oğlanlar bu şekilde karşılaşmanın 'şirin' olacağını düşünmüşlerdi," demişti. "Onlara romantik ve karşı konulmaz bir durum olacakmış gibi gelmişti. Ama Howard'la tanışıp el sıkışırken, ikimiz de çok utandık. Öyle sahteydi ki... Hiç öyle, rastlantıymış gibi görünmüyordu, sahnedeymiş gibiydik. O kadar kızmıştım ki, yemeğimi yerken ikisinin de suratına bile bakmadım."

Kısa bir zaman sonra Kate, Bell Air Kulübü'nde golf oynarken Hughes yine aynı numarayı yaparak bu sefer yedinci deliğin yanına indi. "Uçaktan elinde golf çantasıyla çıktı. Dokuzuncu deliği hocam ve benimle birlikte bitirdi. Çok iyi bir golfçuydu ama çok sinirdi. Yine de... anlıyor musun, Howard kelimelerin değil, aksiyonların adamıydı. Sanırım onun için duygularını ifade etmenin en iyi yolu buydu.

Hughes pratik bir hayalperestti. Planlı 'ani' hareketlere yatkındı. Anında aklına geldiği gibi hareket etmeyi severdi de, aslında bütün detayları da önceden düşünmüş olurdu. Bu sefer de birden uçağını bir golf sahasının ortasında bulmuştu. İnecek mesafe vardı ama kalkacak mesafe yoktu. Hughes bu durumu da önceden düşünmüştü. Kate'in işaret ettiği gibi, 'parasının çözemeyeceği hiçbir mesele olamazdı.' Çağırdığı birkaç teknisyen uçağı söküp taşıdılar. Kendisini ise eve benim bırakacağımı düşünüyordu. Ne sinir! Ama Tanrım! O kadar heyecan verici, o kadar eğlenceliydi ki..."

Hepburn Hughes'u Beverly Hills'te kaldığı otele götürdü ve kısa sürede, Cehennem Melekleri, *Baş Sayfa* ve *Yaralı Yüz* filmlerinden sonra, artık film yapımcılığıyla ilgilenmediğini de öğrendi. "Çok zeki biriydi. Kesinlikle bu tür aptallıklar yapacak biri değildi." Ama film yıldızlarına olan tutkusu devam ediyordu.

1936 yılında, Hepburn *Jane Eyre* ile turnedeyken, Boston'daki gösteriden önce, Hughes birden ortaya çıkıverdi. Sonra Chicago'da da aynı şey oldu. Zamanla Kate bu tempoya kapıldı ve teslim oldu. "Sanırım ikimizde heyecan peşindeydik," diyordu. "Ben hep hareket halinde olmayı severdim, Howard da maceraya bayılırdı. Yine de o her şeyi enine boyuna düşünürdü, bense içgüdülerimle hareket ederdim. Ama bir sürü ortak ilgi alanımız vardı. Bu ilgi alanlarından biri de ünlü olmaktı. Howard'la tanıştığımda onun en hayranlık duyduğu kişi Lindbergh'di, ama başardıklarına değil, şöhretine hayranlık duyuyordu. Howard havacılıkta yeni rekorlar kırmayı arzu ediyordu ama sanırım bunu yalnızca ünlü olmak için yapmak istiyordu. Bildiğin gibi ben de yıldız olmak istiyordum hatta yıldız olmak için ölüyordum."

İkisinin de kalabalıklardan hoşlanmaması ise büyük çeliş-

kiydi. Gerçekten de enerjilerinin büyük bir kısmını kalabalıktan kurtulup mahremiyetlerini korumak için harcıyorlardı. Sürekli olarak kameralardan, patlayan flaşlardan kaçmaktaydılar.

Kate, "Sanırım bu ikimiz için de eğlencenin bir parçasıydı," diyordu. "Bu oyunu kalabalıklarla birlikte oynuyorduk. İkimiz birlikte oynadığımız için de daha zevkli oluyordu. Sanırım ilişkimizin temelinde bu yatıyordu. İkimiz de rahat ortamlarda yetişmiş ünlü kişilerdik. Birbirimizi anlıyorduk. Birbirimize uygun olduğumuzu düşünüyorduk ve gizliden gizliye, halkın da bizi birbirimize yakıştırdığını hissediyorduk. Birlikte dolaşmamız ünümüze ün katıyordu. Ama sorun da buradaydı. Ben yalnızlığı seven biriyimdir. Bu da ciddi bir ilişki için büyük bir engel teşkil eder."

Ama yine de bu durum, iki olağanüstü çekici insan için büyük bir zevkti. Kate'in hiç kimse hakkında konuşurken gözlerinin bu kadar parladığını görmedim. Belli ki bu Kate'in yaşadığı en zevkli ilişkiydi. Çok derin olmayabilirdi ama fiziksel çekimin en yoğun yaşandığı ilişkiydi. Ah Eros!

Birlikte oldukları sırada Kate giderek Hughes'un da yalnız bir adam olduğunu keşfetmişti. Bunun en önemli nedeni, Howard'ın genç yaşta anne babasını yitirmiş olmasıydı ama Kate bunun yanında yine aynı derecede önemli başka bir sebep olduğunu düşünüyordu. "İnsanlar onun ne kadar ağır işittiğinin farkında değildi," diye açıklamıştı. "Hem de on beş yaşından beri... Bu durum onun hayatını çok etkilemişti; bazen iyi bazen kötü yönde. İnsanlara uzak durup her işe kendi başına girişmeyi öğrendi. Ama yine bu nedenle sonsuz bir yalnızlık içinde insanlardan kaçarak yaşadı."

Benim deneyimlerime göre Kate insanların daima açık seçik ve duyulabilir bir sesle konuşmalarını beklerdi. Eğer birisi konuşurken duraklarsa hemen "Ne diyecektin?" diye sözünü keser, lafı ağzının içinde yuvarlayanlara, "Anlayamadım," veya "Yüksek sesle konuş seni duyamıyorum," derdi. Onun anlattığına göre Howard Hughes bunu hiçbir zaman yapmazdı. Bu yüzden de insanlardan uzaklaşıyordu. Kate'e göre onun zayıf tarafı sağırlığı değil, bunu insanlardan saklamasıydı. Bu yüzden konuşmaların

büyük bir kısmını duyamıyor, duyduğu kısmını da yanlış anlıyordu. Kate, onun, çok basit bir şey yüzünden hayatını mahvettiğine, inanırdı.

Yıllar sonra yüksek sesle düşünürken, "Yani böyle bir şey insanı ne hale sokar," demişti. "Howard bu yüzden kendi dünyasına çekildi. Giderek daha çok kendine dönmeye başladı ve kafasını hayatının ayrıntılarına taktı. İlk çıkmaya başladığımız zamanlar da mikrop ve hastalıklardan ürkerdi. Sürekli ellerini yıkar ve sık sık duş yapardı. Onun duşunu kendisinden başkası kullanamazdı. Duş her seferinde dezenfekte edilirdi. Şimdi bunların hepsi mantıklı geliyor. Bugün doktorlar bize mikrop bulaştırmamamız için ellerimizi sık sık yıkamamız gerektiğini söylüyorlar. Ben de çok duş yaparım. Ama Haward yalnızlığının içinde -onun içinde bir yalnızlık kuyusu olduğuna inanırdım- yavaş yavaş çizgiyi geçti. Tuhaf davranışlardan, nörotik davranışlara doğru yol aldı. Yetişme koşullarını da dikkate almak lazım, bu dünyada tamamıyla yalnızdı... Yıllar sonra bir uçak kazası geçirdi ve ağrıları nedeniyle aldığı ağrı kesiciler yüzünden morfin bağımlısı oldu. Tabii bir de sağırlığı vardı... Başının içinde sürekli bir kulak çınlaması vardı. Eminim yıllar yılı birtakım sesler duyarak yaşadı. Biliyorsun biz çok kırılgan, çok zayıf yaratıklarız... Bu olağanüstü zeki adama bak... zeki derken, her giriştiği işte olağanüstü parlak olan bu adam, her zaman delilik sınırının çok yakınındaydı ve hep sınırı aşma eğilimindeydi."

İkisi baş başa olduklarında çoğunlukla çılgınca eğlenirlerdi. Kate en azından birbirlerinin 'kavram'ına âşık olduklarında ısrar ediyordu. Beraber uçuşa çıkarlardı. Hatta bir seferinde, Hepburn uçağı 59. Cadde'deki köprünün altından geçirmişti. Hughes'un uçağının kanadından Long Island Boğazı'na dalışlar yaptılar. Fenwick'te golf oynadılar. Orada yanlarında sık sık elinde sinema kamerasıyla Luddy oluyordu. Hughes bir seferinde, Kate ve babasıyla golf oynarken Luddy'nin sürekli yanlarında olmasından, üstelik sinema kamerasıyla özel hayatlarına burnunu sokmasından şikâyet etti. Dr. Hepburn hemen müdahale etti "Howard, Luddy sen buralara gelmeden önce de yıllarca bizim fotoğraflarımızı çekti. Sen gittikten sonra da daha yıllarca çekmeye devam edecek. O bu ailenin bir parçası. Hadi sür şu arabayı şimdi."

Hughes, Hepburn'lerin yanında kendini hiçbir zaman rahat hissetmedi. Kate'in dediği gibi, o aslında hiçbir ailenin yanında kendini rahat hissetmiyordu. Kate annem babam ve üç kardeşimle olan yakın ilişkimi bildiği için bana, "Eğer kendin birbirine bağlı bir ailede yetişmemişsen, aileye gerçekten bağlı olmanın nasıl bir şey olduğunu anlamak zordur. Sen bunu anlayabilirsin," diyordu. "Ben de anlayabilirim, ama Howard hiçbir zaman anlamadı."

Hepburn'la Hughes, kendi başlarına kaldıklarında, Hughes'un Muirfield yolunda, golf kulübünün yanındaki Monterey stili büyük evde sükûnet içinde evcilik oynuyorlardı. Kate, "Golf topları bahçemize kaçardı," diye anlatıyordu. Kulübün sakin olduğu günlerde -ikisi de bundan çok hoşlanırdı- çitin öteki tarafına geçip dokuz delik oynarlardı. Bu arada ikisi de mesleklerinin peşinde koşuyorlardı. Hughes havacılıkta giderek yetkin bir hale gelirken, Hepburn'ün Hollywood'da işi bitmiş gibi görünüyordu.

Hughes, Hepburn'la beraber olmaya devam ettikçe onunla evlenme arzusu artıyordu. Mesleğinde inişe geçmiş olmasının, Kate'i evlenme fikrine yaklaştırmış olabileceği düşüncesiyle, ona evlenme teklif etti -birkaç kez. Ancak Kate'i yanlış anlamıştı. Profesyonel yaşamındaki başarısızlık Hepburn'u bağımsızlığına daha düşkün yapmış, kendi ayakları üzerinde durma hırsını kamçılamıştı. Bir öğleden sonra Kate bana "Bak şimdi dikkatle dinle," demişti. "Sanırım Howard bana gerçekten âşıktı, ben de onunla birlikte olmayı çok seviyordum. Ama gerçekçi olmak gerekirse, bu ne biçim bir evlilik olurdu ki? Ben bütün çabamla, mesleğimde toparlanmaya çalışıyordum. Tek düşündüğüm kendim... kendim... ve kendimdi. Ancak meslek yaşamım başka türlü olsaydı da onunla evlenmezdim. Bu konuda ona karşı hep dürüst davrandım, ama o beni duymadı bile."

"Belki de seni duyamıyordu," dedim.

"Howard yalnızca duymak istediklerini duyardı."

1938 Haziranında Hughes, bir dünya rekoru olan, üç gün on dokuz saat on yedi dakika süren dünya turuna çıktığında, Kate onun evlenme teklifini çoktan reddetmişti. Howard bu yolculuk

nedeniyle ismini Broadway'deki 'Kahramanlar Vadisi'ne yazdırmayı başardı. Bu arada magazin meraklıları, onun Katharine Hepburn'la evlenme beklentisi içinde olduğunu fısıldayıp duruyorlardı.

Aslında Hepburn o yaz, kendisine evlenme teklifinden çok daha cazip bir teklif getiren başka bir adayla görüşüyordu. Kendi iş hayatı da inişte olan eski arkadaşı Philip Barry, bir gün Maine'den telefon ederek kendini çaya davet ettirmişti. Kate, "Çok şaşırmıştım," diyordu. "Çünkü sekiz yıl önce, onun beni Animal Kingdom'daki yedek oyunculuktan kovuşundan beri görüşmemiştik."

Barry, Fenwick'teki iskelenin üzerinde düşündüğü iki hikâyeyi, içinde sürekli Kate'in sesini duyduğu iki oyunu anlattı. Biri bir baba kızın hikâyesi olan *Second Threshold*'du. Öteki hikâye, kendini yetiştirmiş, sıkıcı bir adamla evlenmek üzere olan -bu sefer sınıf atlamak için- genç, zengin bir dulun Philadelphia'daki sosyetik düğününde geçiyordu. Olaylar alçak eski kocanın -aynen Luddy gibi karısının hayatından çıkamayan- yaptığı numaraların etrafında dönüyordu. Barry ve Hepburn denizdeki yelkenlilere bakarak kadın kahramanı konuştular. Kadın ilk evliliğinde kolay lokma olmadığını göstermişti. Kendini ezdirmeyen, kolayca kandırılamayan biriydi. Kate ikinci hikâyeyi istemişti çünkü 'daha eğlenceli' olacağını düşünüyordu. Birkaç hafta içinde, *Philadelphia Hikâyesi*'nin (Philadelphia Story) birinci perdesini okumaya başlamıştı.

Sonra 1938 tayfunu çıkageldi. Hughes pilotuyla Fenwick'e büyük şişelerde içme suyu yolladı. Barry'nin uzattığı can simidini duyunca da, Kate'e bir akıl verdi. Daha perde açılmadan bu yeni oyunun film haklarını satın almasını söyledi. Eğer *Philadelphia Hikâyesi* o kadar iyiyse, Kate için Hollywood'a dönüş bileti olabilirdi. Başarılı olmasa da bu safhada yapılan yatırımın maliyeti düşük olurdu. Hatta Hughes, film haklarını Kate'e hediye etmek üzere satın alacak kadar işi ileri götürdü. Kendine de küçük bir yüzde ayırdı. Howard bir süre sonra yeni işlere atılıp yeni aşk maceraları yaşadığı halde, *Philadelphia Hikâyesi*'ndeki ortaklıkları nedeniyle Hepburn'la aralarındaki bağ hiç kopmadı.

Barry oyunu yazmayı bitirirken Hepburn da sahnelenmesi için çalışmalara başladı. Kendisinde *Jane Eyre*'de rol verdikleri, daha sonra da problemsiz ayrılmasına yardımcı oldukları için, Theatre Guild topluluğuna gönül bağı vardı. Barry ise onlarla kötü bir tecrübe yaşadığından başkasına gitmek istiyordu. İkisi dc topluluğun iflasın eşiğinde olduğunun farkında değildi. Bu arada Guild topluluğu Hepburn'ün Hollywood'dan kovulduğunu bilmiyordu. Kate, "Hcpimiz sıfırı tükctmiştik, ama kimse kimsenin gerçeğinin farkında değildi," diyordu. "Hepimiz ümitsiz vakaydık."

Sonunda Hughcs ilc Hepburn sahnclcme giderlerinin yarısını birlikte karşılayarak kâr ortağı olunca, hcpsi bir araya geldilcr. Son zamanlarda Clare Boothe Luce'un *Küçük Kadınlar*'ında büyük başarı kazanmış olan Robert B. Sinclair'ın yönetiminde iyi bir kadro kurdular. Bu arada Barry son sahneyi yazma mücadelesi veriyordu.

Tracy'nin ilk kocasını oynaması için, Mercury Theatre'dan Joseph Cotten'ı yakaladılar. Kate, A *Woman Rebels*'ten rol arkadaşı Van Heflin'in güçlü oyununu hatırladı ve ona sosyetik Philadelphia düğününü takip eden alaycı gazeteci rolünü verdiler. Shirlcy Boot onun fotoğrafçısı oldu. Kate onun oyununu harika bulmuştu çünkü rolüne yazılı olandan fazlasını katıyordu. Şansları yaver gitti ve oyunun kahramanı Tracy Lord'un çok bilmiş kız kardeşini oynamak üzere on yaşındaki yetenekli Lenore Lonergan'ı keşfettiler. Kate onun gelecek vaat ettiğini düşünüyordu. Taşradaki oyunlardan birinden sonra Lawrence Langner sahne arkasına gelip Kate'e, "Bu kız seni taklit ediyor, bütün hareketleri jestleri tıpkı sen," demişti.

Kate ise büyük bir ciddiyetle, "Tamamen yanılıyorsun. Asıl ben onu taklit ediyorum," karşılığını vermişti.

Sonunda, Barry'nin oyunu yazmayı bitirdiği anda Kate, "Başarının kokusunu alıyorum," demişti. Onu en fazla etkileyen komedinin zarafeti -içinde ucuza kaçan hiçbir şey yoktu, yalnızca karakterlerden kaynaklanan gerçek mizahtı- ve dramatik yapısıydı. "İnsanlar Phill Barry'nin yazdığı oyunun ne kadar dahice olduğunun farkına varamadılar," diyordu. "Üç farklı sosyal po-

zisyondaki üç adamı alıp nasıl bir araya getirdiğini..." Oyunun son dakikasına kadar Tracy'nin onlardan herhangi biriyle evlenmesi için yeterince sebep var, ama oyun en gerçekçi ve romantik sonuca ulaşıyor, bütün bunlar yetmezmiş gibi oyunun tamamı Hepburn'e oyunculuğunu gösterme fırsatı veriyor, üç erkek ayaklarına kapanırken o zekice diyalogları makineli tüfek gibi döktürüyordu. Kate *Philadelphia Hikâyesi*'ndeki rolü için "Bir oyuncu böyle bir role hayatında pek ender rastlar," diyordu. "Zaten fazlası da gerekmez."

Ayrıca çok başka bir nedenden dolayı Tracy Lord'un Hepburn'ün hayatına girişinin zamanlaması mükemmeldi. 1930'ların sonlarındaki bütün kadın oyuncular gibi Kate de hayatının rolü olabilecek Scarlet O'Hara rolünü kaçırdığını düşünüyordu. Bir an için bu rolü ona verebileceklerini sanmıştı. Birkaç yıl önce yazarı Margreth Mitchell'in isteğiyle, *Rüzgâr Gibi Geçti*'nin prova baskısının yollandığı ilk oyuncuydu. Role bayılmış ve kendini hemen o rolde görmüştü. Ancak Pandro Berman'ın asistanı kitabı okuyup konuyu anlattığında Berman, Hepburn'ün Scarlet rolü için yanlış seçim olacağını hissettiğinden, RKO proje için teklifte bulunmadı. Aslında filmin haklarını bir şarkı fiyatına satın alabilirlerdi.

Birkaç hafta sonra Hepburn ile George Cukor, Myron Selznick'i Arrowhead Gölü'nün yanındaki yazlık evinde ziyarete gitmişlerdi. David Selznick elinde kitabın prova baskısıyla kapıyı açtı. Hepburn hemen, "Okumaya bile zahmet etme David, hemen satın al. Müthiş sansasyonel bir kitap," dedi. Zaten Selznick'in ikna edilmeye ihtiyacı yoktu. Kitabın sonsuz imkânlarını anında fark etmişti. Film haklarını 50.000 dolara satın aldı. Yönetmeni George Cukor olacaktı; Selznick rol için Hepburn'u istediğini söyledi... ama bu ilk başlardaydı.

Sonraki birkaç ay içinde Hollywood'daki bütün kadın oyuncular veya onların menajerleri Selznick'i aradı. Selznick'in, Rhett Butler'ı oynayan Clark Gable'ın Katharine Hepburn'ün peşini tüm o savaş yılları boyunca ihtirasla kovalamayacağı kanısına nasıl vardığı yıllarca konuşuldu. Ama aslında yapımcının ona bu rolü vermesini engelleyen kişi, Kate'in en büyük destek-

leyicisiydi. George Cukor'du. Kate, "Bu rolün benim için uygun olmadığını düşünüyordu. Ben bir kadın kahramandım, Scarlet ise kötü kalpli seksi biriydi," diye açıklamıştı bu durumu. Filmin yönetmeni Cukor'un, daha ilk günden itibaren Kate'in bu role uygun olmadığına şiddetle inanması, Selznick'e araştırma sahasını genişletme fırsatı verdi.

Selznick baş oyuncuyu bulmakta geciktikçe sorun daha da büyüdü. Scarlett rolü için uygun oyuncu bulmak, adeta uluslararası bir define avcılığına dönüştü. Sinema seyircisi de konuyla çok ilgileniyordu. Filmin çekimlerine başlanması gereken gün geldiğinde, Hepburn, Selznick'e giderek, "David bu rol için hiç tanınmamış birini bulmalısın," dedi. "Bu olayı çok büyüttün, artık çözmc zamanı geldi. Beni veya tanınmış başka bir oyuncuyu oynatamazsın, çünkü seyirci sinemaya çok farklı bir beklentiyle girecek." Yine de filmde başrolün kendisine verilme ihtimalini umutla bekliyordu. Bu nedenle son bir sondaj yaparak, "Bak," dedi, "kostümleri Walter Plunkett hazırlayacak. Walter gözü kapalıyken bile tanır beni. Benim için bir gecede dört kostüm dikebilir ve bunu memnuniyetle yapar da. Eğer zor durumda kalırsanız bana yirmi dört saat önce haber vermeniz yeter." Hepburn ikinci tercih -belki de onuncu- olmaktan hiç hoşlanmıyordu ama bu rolü alması için tek yolun, çaresizlik içinde yapılacak bir gece yarısı tercihi olduğunu biliyor ve bunun için dua ediyordu. Daha bir hafta geçmemişti ki Selznick, Vivien Leigh'ye rastladı. Yarışma bitmişti.

Rüzgâr Gibi Geçti çekildiği sırada Hollywood'un diğer başrol kadınları çok önemli rollere imza atmaktaydı. Bu filmlerle 1939 Hollywood'un en parlak yılı olacaktı. Garbo, *Ninotchaka*'da oynuyordu. Crawford, Norma Shearer, Rosalind Russell, Paulette Goddard ve Joan Fontain'le birlikte *The Woman*'da ilk önemli sevimsiz rolünü alarak bir fahişeyi oynuyordu. Greer Garson, *Elveda Bay Chips*'te, Bette Davies, *Private Lives of Elizabeth and Essex*, Dark Victory, *The Old Maid* (Miriam Hopkins'le karşılıklı) ve Juarez'de (İmparatoriçe Carlotta olarak), Jean Arthur, Jimmy Stewart'la birlikte *Bay Smith Washington*'a Gidiyor'da, ve Gary Grant'la *Yalnız Melekler Kanatlı Olur*'da, Irenne Dunne

Charles Boyer'le *Aşk Macerası*'ndaydı. Ginger Rogers, Fred Astair'la dans ediyor (The Story of Vernon and Irene Castle) Judy Garland, *Oz Büyücüsü*'nde (The Wizard of Oz) gökkuşağının altından geçiyordu. Pamuk Prenses bile yedi cüceleriyle birlikte hoplayıp duruyordu.

Katharine Hepburn ise altı yılda on beş film çevirmiş olmasına rağmen, o yıl beyaz perdede gözükmüyordu. Onun yerine Wilmington, Washington, Boston, ve *Philadelphia Hikâyesi*'ne adını veren şehrin afişlerinde dolaşıp duruyordu. Taşrada geçen beş hafta içinde hem Kate hem de oyun çok iyi eleştiriler aldı. Yıldızımız başarılarının ağızdan ağıza yayılmasının önemini bildiğinden, Broadway'e gelmeden önce turnenin mümkün olduğunca uzatılması için yapımcıya yalvardı. Philip Barry ile bu girişimin ortağı olan Theatre Guild'e "Eleştirmenler bana biraz garip davranır," diye açıklamaya çalıştı. "Beni hemen yere çarparlar." O şiddetle karşı çıktığı halde, diğerlerinin oyuyla *Philadelphia Hikâyesi*, 29 Mart 1939'da Shubert Tiyatrosu'nda perdeyi açtı.

Kate'in değerlendirmesine göre, oyun hem eleştirmenler açısından hem de parasal anlamda olağanüstü bir başarı kazandı. Ama Kate'in umduğu gibi, aynı başarıyı filmde tekrarlaması için gereken yola girmesi biraz zaman aldı. Kate, Harold Freedman adında bir menajer -bazı oyun yazarlarını ve Lunts gibi birkaç oyuncuyu temsil ediyordu- tuttu, ama film haklarının kendisinde olduğunu kimseye söylememesi talimatını verdi. Ve tabii ki bütün büyük stüdyolar arayıp kendi yıldızları için oyunun film haklarını satın almak istediler. Freedman onları oyaladı. Bu arada Hepburn gecelik başarılarına devam ederek Broadway'de dört yüz kereden fazla sahneye çıktı. (Sonradan çıktığı turnede iki yüz elli gösteri daha yapacaktı.) Sonuçta Hepburn'ün oyundan aldığı ücretle elde ettiği kârın toplamı yarım milyon dolara yakındı. Daha da önemlisi, bu oyunla kariyerini yeniden canlandırmaya yetecek kadar seyirci kazanmış olmasıydı.

Oyun bir yıl kadar salonları doldurduktan sonra, Howard Hughes film haklarının ortağı olarak stüdyolarla görüşmelere başladı. Samuel Goldwyn'in sahasında özel bir ofisi olduğu için oradan başladı. Goldwyn, Hepburn'u bu proje için en iyi takımın

kendilerinde olduğunu ikna etmek üzere en iyi yönetmeni olan William Wyler'i özel olarak New York'a gönderecek kadar ilgilendi bu konuyla. Turtle Bay'deki bahçede otururken Kate yönetmene, bizzat Goldwyn'e söylediğinin aynısını söyledi. Eğer C. K. Dexter'i oynamak üzere Gary Cooper'ı ayarlayabilirlerse, anlaşmayı hemen yapacaktı. Bunu para için yapmadığını açıkladı. Hollywood'dan ayrıldığında gişe felaketi sayılıyordu. Yanına bir veya iki güçlü erkek oyuncuyu panzehir olarak almazsa başarılı olamayacağını bilecek kadar akıllıydı. Goldwyn'le kontratı olduğu halde, Cooper, Hepburn'la birlikte oynamayı reddetti.

Warner Brothers, Kate'le şansını denemek istedi ve filmi yapmak için yüklü bir para ve Errol Flynn'i teklif etti. Hepburn bu teklifi kabul etmek üzereyken hep beklediği telefon geldi ve sinema dünyasının en büyük adamı Louis B. Mayer bizzat aradı. Mayer, New York'tayken koluna Norma Shearer'i takıp *Philadelphia Hikâyesi*'ni görmeye gelmiş ve sonra kulise giderek tebriklerini sunmuştu. Ertesi gün arayarak, gelip film hakkında konuşmak istediğini söyledi. Kate annesinin Hartford'daki yerel otoriteyi etkileme taktiğini hatırlayarak, "Yo, Bay Mayer, ben size gelirim," dedi.

New York'daki ofisinde L. B. Mayer, Shearer'i başrolde oynatmak üzere, Hepburn'dan film haklarını satın olmak için, her sözü söyleyip her yolu denedi. Sonunda Hepburn "Bay Mayer, beni etkilemeye çalıştığınızın farkındayım ve şaşılacak şey, ama etkilendim. Siz gerçek bir sanatçısınız, ama bu mal benim için para kazanmanın da ötesinde bir anlam taşıyor. Onu tam olarak aldığım fiyata satıp tek bir kuruş bile kâr etmeyebilirim. Bu benim için iyi bir role çıkmak için fırsat ve kendime makul bir ücret talep edeceğim. Ama sizden tek isteğim iki yıldız oyuncu," dedi. Mayer kimleri istediğini sordu.

Kate en iyileri hedefleyerek "Gable ve Tracy," dedi. Mayer ikisinin de bu teklifi kabul edeceğini sanmadığını, ama yine de deneyeceğini söyledi. Mayer kısa sürede aktörlerden birinin zaten serbest olmadığını -Kate bunun Tracy olduğunu öğrenmişti-, diğerinin ise teklifi kabul etmediğini bildirdi. (Kate aslında Gable'ın bu işi kabul etmemesine -bir yıldız olarak çok güçlü olma-

sına rağmen- memnun olmuştu. Çünkü onun her iki rol için de uygun olmadığını düşünüyordu. Belki gazeteciyi oynayabilirdi. (Bu rolün Spencer'a verilmesi düşünülmüştü.) Sonunda Mayer, "Sana Jimmy Steward'ı (o henüz rol seçecek kadar güçlü değildi) verebilirim-" dedi. "Ayrıca kimi istersen alman için 150.000 dolar veririm." Bu oldukça büyük bir paraydı. Arkadaşı Gary Grant'ı araması için yeterliydi. Grant bu tekliften çok memnun kalarak C. K. Dexter Haven rolünü seçti. Aldığı ücreti de İngiliz Savaş Kurbanları Vakfı'na bağışladı. Mayer filmin yapımcılığını, Hollywood'un en zorlu yapımcılarından Joseph L. Mankiewicz'e verdi. Kendi yönetmenini seçme hakkı olan Hepburn, Cukor'dan başkasını düşünmüyordu.

"George oyunu Chicago'da görmüş ve berbat -gerçekten berbat- bulmuştu. Oyunu beğenmişti, ama yönetmenlik kötüydü. Tabii bunda oyunu kendisinin yönetmemiş olmasının da payı vardı. Ama şimdi düşündüğümde, oyunu beğenmeyerek kendini yüceltmek gibi bir kaygısı olmadığını anlıyorum. Bu kanaat daha ziyade, George'un tempoyu hiç düşürmeyen çok parlak bir yönetmen olmasından kaynaklanıyordu. Kılı kırk yarmayı, yapmacık tavırları sevmezdi, onun her karakteri sürekli bir devinim içinde olmalıydı; iyi bir oyun da, güneş sistemi gibi hareket etmeli, bütün gezegenler kendi yörüngesi içinde sürekli dönmeliydi. Yapımcımızın (Bob Sinclair) bunu yapmadığını düşünüyordu," diye anlatmıştı yaşadıklarını. Sonra "Ve tabii ki George beni gerçekten tanıyor ve bu filmin benim için büyük bir vitrin yaratmasını istiyordu," diye eklemişti.

Hepburn'la Cukor çoktandır aynı dilden konuşmaya başlamışlardı. Kate, "İşte o yüzden filme başladığımızda ona, 'bak giriş sahnesinin görkemli olmasını istemiyorum. Seyirciler beni bir yıldır görmedi ve beni fazla ukala bulduklarını belli ettiler. Bir sürü insan benim yere kapaklandığımı görmeyi tercih eder,' demiştim," diye açıklamıştı.

Cukor, "Veya kıçının üzerine oturduğunu," diye düzeltmişti.

Bu öneriden yola çıkan senaryo yazarı Donald Stewart, oyunu filme uyarlarken dahice bir giriş sahnesi yarattı. Cukor, Katharine Hepburn'u, *Bir Boşanma Faturası*'yla tanıtırken nasıl göz

kamaştırıcı bir iş yaptıysa, onu *Philadelphia Hikâyesi*'yle yeniden yaratırken de aynı ölçüde başarılıydı. Açılış sahnesi, Tracy Lord, kocası C. K. Dexter'ı eşyaları ve golf sopalarıyla birlikte evden atarken başlıyordu. Sopalardan birini dizine dayayıp kırdığında ise çizmeyi aşıyordu. Geri dönen koca onu suratından itiyor, Tracy poposunun üzerine düşüyordu. Kate, "İşte buna bayılmıştım," diye anlattı. "Tracy'nin de benim de tam ihtiyacımız olan şey buydu."

Seyirci Katharine Hepburn'u en son *Tatil*'in sonunda Gary Grant'la kaçarken görmüştü. Bu yüzden Kate bu sahnenin kendisini sevmeyenler kadar hayranları için de eğlenceli olacağını düşünüyordu. Kate bir kahkaha atarak "Aslında sana söylemem gerekir," dedi. "Gerçekte herkesin bana hayran olduğuna ama gişe başarısızlıklarıma kötü filmlerin neden olduğuna yürekten inanıyordum. Bazı yönlerden bu açılış sahnesi benimle kaçmanın eğlenceli ama birlikte yaşamanın zor olduğunu gösteriyordu. Bazen hayat sanatı taklit eder."

Hepburn RKO ve Columbia'daki film yapımından hiç şikâyet etmese de, efsanevi MGM yapım ekibiyle yaptığı çalışmadan sonra, onların ne kadar sönük kaldığını fark etti. Burada her şey birinci sınıftı. Dört Oskar ödülünün ilkini *Büyük Vals*'le kısa bir süre önce kazanmış olan Joseph Ruttenberg fotoğraf yönetmeniydi. Daha sonra, aslında kendi eseri olan o altın heykellerin yedisini alacak olan Cedric Gibbons sanat yönetmenliğini yapıyordu. Her biri görsel bir şaheser olan kostümleri Garbo'ya da kostüm yapan Adrian hazırlamıştı. Franz Waxman düzenlediği en olağanüstü film müziklerinden birini yaptı. Henry Daniel, Roland Young ve Shirley Booth rolündeki Ruth Hasley de dahil olmak üzere, bütün yardımcı oyuncular birer yıldız gibi oynadılar. Kate, "Küçük kız rolü konusunda yine şanslıydık," diyordu. "Bu seferki Virginia Weidler'di ve beni gülmekten öldürüyordu. Öylesine komikti ki, onunla olan sahnelerde zorlanıyordum. Gerçekten, ona bakamıyordum bile... O kadar komikti." Eski bir tiyatro ve sessiz sinema dönemi oyuncusu John Holiday, filmde küçük fakat önemli bir rol olan Seth Lord'u oynuyordu. Oyunun en can alıcı sahnesindeki konuşmayı o yapacaktı. Orada baba kı-

zının harika niteliklerini saydıktan sonra "Sende hoş bir kadın olmak için her türlü özellik var, ama çok önemli bir şey eksik kalıyor, anlayışlı bir kalp. O olmadan taştan yapılmış olsan da olur," diye ilave etmekten kendisini alamıyordu.

Bugün *Philadelphia Hikâyesi* tabii ki yıldızlarıyla hatırlanıyor. Hepburn hiç o kadar şahane ve etkili olmamıştı. Kendini bulmuş modern bir kadındı. Cukor onun oyunculuğunu yakından izleyerek seyircinin, kahkahaların ardından ona hemen acıyacak şekilde yeterince gülmesini sağladı. Eleştirmenler onun özgün oyunculuğunu göklere çıkarıp 'yeni bir Hepburn'ün doğuşu'ndan söz ederken, kendisi aslında ilhamını eski bir ilaheden aldığını biliyordu. "Hep Hope Williams'ı düşünüyordum," diye itirafta bulundu. "Sürekli Hope'un her şeyi nasıl çekici hale getirdiğini düşünüyordum. Tracy'nin acınacak bir ukala durumuna düşmemesi için Williams'ın bütün numaralarını yapmalıydım."

Gary Grant olağanüstü çekici, esprili ve umursamazdı, ama filmin ortaya çıkardığı yeni kahraman James Stewart oldu. Onun oynadığı Macauley 'Mike' Connor rolü, Tracy'nin erkek kardeşi olan başka bir karakterin çıkarılması nedeniyle, oyun sahnelenirken kısaltılmıştı, ama Stewart bu rolde şimdiye kadar hiç olmadığınca alaycıydı. Kate ayrıca "Jimmy her zaman yakışıklıydı ama ilk defa gerçekten seksiydi. Bildiğin gibi o sıralar Hollywood'un gözde bekârları arasındaydı ama film dünyasındakilerin dışındaki kişiler onun uslu çocuk olduğunu sanıyordu. Tehlikesiz biri," diye işaret etti. Bu özelliği Cukor'un dahice yönettiği rollerden birinin yaratılmasına neden oldu.

Stewart, filmin kadın kahramanına aşkını itiraf etmeden önce yapacağı hayati konuşmaya birkaç kez girişip vurguda başarılı olamayınca, Cukor onu bir kenara çekmiş, "Bak Jim, sirkle birlikte evden kaçan genç delikanlı olduğunu unut ve bu sahneyi dümdüz oyna," demişti. Kate insanların bir yönetmenin oyuncuya neler verebileceğini bilmediğini söylerdi. Bu ufacık ikaz büyük bir örnekti. "İlahi ilham!"

Eski Oskar takipçileri, Stewart'ın o yıl birlikte yarıştığı Rebeca'daki Lawrence Olivier ve *Gazap Üzümleri*'ndeki Henry Fonda'yı geçerek Oskar'ı almasını, bir yıl önce *Bay Smith Was-*

hington'a *Gidiyor* için ona Oskar verilmemesinin telafisi oarak görürler. Hepburn onlara katılmıyordu. "Bence Jimmy sürpriz bir şekilde gerçekten göz kamaştırıcıydı. Sanırım o yaptığı büyük konuşma onu zirveye oturttu." Hepburn ise unutulmayacak rolüyle alabileceği Oskar'ı *Kitty Foyle*'de oynayan Ginger Rogers'a kaptırdı. Dışarıya karşı, kazanmak Ginger Rogers'ın hakkıydı, diye konuşuyordu, ama yakınlarına, "Aptal bir komedide aptal bir roldü, iyi ki ben reddetmişim," diyordu.

Philadelphia Hikâyesi'nin olağanüstü başarısı (Yalnızca Radio City Music Hall'da altı hafta içinde 600.000 dolar hasılat yapmıştı.) Hepburn'u özellikle sinema patronlarının gözünde tekrar zirveye taşımıştı. Irene Mayer babasını anlatırken, "Babam Kate'e tapardı," demişti. "Kate, babamın Amerika'nın iyi yanları diye düşündüğü şeylerin hepsini birden temsil ediyordu. Birbirine sımsıkı bağlı bir ailesi vardı; birinci sınıf eğitim almıştı ve çok zarifti. Üstelik hava atmazdı. Kafası iş konularında iyi çalışır, dişiliğinden hiçbir şey kaybetmeden açık sözlü davranabilirdi."

Stüdyosunun yaramaz çocuğu Judy Garland'la başa çıkabilmek için Bay Mayer birkaç kez Hepburn'ün yardımına başvurmuştu. Stüdyo doktorları Garland'a kilo vermesi için amfetaminler ve uyuması için barbituratlar vererek sistemini altüst etmişlerdi ve Garland düştüğü bu durumdan kurtulmak için ümitsizce savaşıyordu. Mayer, Hepburn'e, bu genç şarkıcının esas sorununun kişilik zafiyeti olduğunu, Kate'in zaman zaman onun yanında bulunarak ona iyi örnek olmasını istediğini söyledi. Daha sonraki bir konuşmamızda, George Cukor da bana, "Judy MGM'deki bütün kadınlar gibi Kate'e tapardı," demişti. Ama Hepburn, Garland'ın ilaç bağımlısı olmasında stüdyonun ne kadar suçlu olduğunu ancak yıllar sonra fark etti. Kate, "Judy ile tanıştığımda sorunun ne olduğunu anlamamıştım. Problemlerinin kaynağını öğrendiğimde ise artık yardım edebilmem için çok geçti," demişti. İki yıldızın da birbirinin yeteneğine hayran olmaktan başka yapacağı bir şey yoktu.

1940'ların başında, Louis B. Mayer, stüdyosuna bağlı tüm oyuncularla (Hollywood'da gökyüzündekinden daha fazla yıl-

dız vardı derler) resim çektirirken en ön sıraya oturduğunda, sağ tarafına Hepburn'ün oturtulmasında ısrarcı olmuştu. (Mayer'in dikenlerini çıkarmasına engel olabilen öteki gül ise Greer Garson'du.)

Irene, babasının Kate'e olan hayranlığını kolayca anlayabiliyor fakat buna çok kızıyordu. Mayer, Kate'de hayranlık duyduğu her şeyi kendi çocuklarından esirgemişti. Irene zeki bir kızdı ama 'fazla akıllı olur, koca bulamaz' diye üniversiteye gönderilmemişti. Dr. Hepburn kızlarına bağımsız davranma imkânı verdiği halde, Mayer kendi kızlarına sonsuz kurallar koyuyor, yalnızca kendisinin istediği şeyleri yapmalarına izin veriyordu. Kate'in Hollywood çevrelerinde açık sözlü olabilmesinin önemli nedenlerinden biri, orada kendi başına yaşıyor olmasıydı. Diğer büyük kadın oyuncuların hemen hemen hepsinin yanında, onları gözeten veya menajerliklerini yapan anneleri olurdu. Hepburn ise bu şehirde yanında bir koca -hatta bazen menajer- bile olmadan tek başına dolaşıyordu. Öte yandan Irene'in babası, her gece yirmisini aşmış kızları hâlâ evlenmediği için nutuklar çekiyor, "Benim L.B. Mayer olmam yetmez mi?" diye kükreyerek masayı yumrukluyordu.

Aslında Selznick birkaç yıldır Irene'le evlenmek istiyordu, ama Mayer, büyük kızı Edie evlenmeden buna izin vermiyordu. Ancak Edie, Hollywood tarihinin en muhteşem düğünlerinden biriyle, William Goetz isimli bir yapımcıyla (Irene 'Hollywood'un en küfürbaz ahmağıydı' demişti) dünya evine girdikten sonra, Irene ile David sessiz sedasız bir törenle evlenebildiler. Benim Pierre'de geç vakitlere kadar oturduğum gecelerden birinde, Gary Grant'nin hayat iksirinden birkaç kadeh içtikten sonra, Irene birdenbire gözyaşlarına boğularak Goetz ile Edie'nin flört ettiği dönemde, bu ilişkinin yürümesi için gizlice ne dolaplar çevirdiğini anlattı. İkisinin birbiri hakkında iyi sözler söylediğini uydurduğunu, babasını Goetz'in işlerine yardım etmesi için teşvik ettiğini itiraf etti. Ben, "Ama sonuç iyi oldu. Goetz'ler uzun süre (Hollywood standartlarına göre) evli kaldılar. Edie mutlu olduklarını söylüyordu. Hatta Bill'in babandan bile daha başarılı olmasıyla övünüyordu," dedim.

Irene, "Bu sana her şeyi anlatmıyor mu?" dedi hüzünle. "Bu konuda kendimi hep çok suçlu hissettim ama başka çarem yoktu."

Bütün Mayer'ler hayatları boyunca birbiriyle kavgalı oldular. Irene ile Edie yıllarca birbiriyle konuşmadı. Irene iki oğlundan birisiyle sürekli çatıştı. L.B. Mayer öldüğünde Edie'ye ve çocuklarına mirasından hiçbir şey bırakmadı. Kate "Ama L.B. iş hayatında Hollywood'da tanıdığım en dürüst adamdı," diyordu. "Mert bir vurucuydu. Anlaşmaları onun ofisinde el sıkışıp bitirirdik. Sonra ben Benjamin K. Thaw'a (MGM'in sahibi Locws Inc.'in genel müdür yardımcısı) gider detayları konuşurdum. Kontrat imzalandığında ise 'Bak benim avukatım falan yok. Sizin beni aldatmayacağınızı biliyorum. Şunu sizin avukatlardan biri benim için gözden geçirsin' derdim, o da bunu yapardı."

Irene sonunda; "Sanırım babamın Kate'te en sevdiği şey bu güvendi. Kate babamın bütün iyi yönlerini ortaya çıkarırdı," dedi.

Hepburn "Ah o adamlar, Mayer'ler, Goldwyn'ler... Sakın yanılmayasın, onların hepsi korsandı. Gerçek birer eşkıyaydılar, ama yine de romantik ve kumarbazdılar. Fikirlerini açıkça ifade etmekten hiç korkmaz, paralarını söyledikleri yere yatırırlardı. Çünkü onlar sinemaya inanıyorlardı. Sinema onların rüyasıydı. Ben, Garbo, Greer ve Joan (Crawford), bizler o rüyanın birer parçasıydık," diyordu.

Kazandığı zaferden sonra Hepburn'la Mayer birlikte çalışmaya karar verdiler. Hatta stüdyo, yıldızı yapımcılık ve yönetmenlik yapması için bile teşvik etti. Kate "Ama ben çokyönlü biri değilimdir. Benim isteğim yıldız olmaktı. O yüzden yapımın diğer ayrıntılarıyla uğraşmak istemiyordum," diyordu. Yine de her yapımda kendisini doğrudan ilgilendirsin ilgilendirmesin, en önemsiz konuda bile sesini duyururdu. Sonraki on beş yıl içinde, on filmde Mayer'le birlikte çalıştılar. Kate'e arada çıkan işleri de yapabilme serbestisini veren üçer yıllık kontratlar yaptılar.

Philadelphia Hikâyesi'nin çekiminden sonra Kate, Theatre Guild'e verdiği sözü yerine getirerek turneyi tamamladı. Bu yaptığının film piyasaya çıkana kadar iyi bir reklam olacağının

farkındaydı. Oyunu filmin ilk gösterimi yapılıncaya kadar sürdürüp son temsili tam uygun düştüğü gibi Philadelphia'da verdiler. 15 Şubat 1941'de son gösterim için sahneye çıkmadan önce Kate sahne amirine gidip. "Eğer oyunun sonunda sana bir işaret verirsem perdeyi indirmeyip bir an için bekle, dedi. Yıldızımız seyircinin oyunun önemli anlarındaki tepkilerinden o sırada o salonda olan herkesin oyunu daha önce görmüş olduğunu fark etti. O geceki seyircisi onun gerçek hayranlarıydı. Oyun sona erdiğinde kalabalık çılgına dönmüştü. Hepburn, Joseph Cotton'ın kollarından sıyrılıp bir adım öne çıkarak son selamını verirken bir oyunun sona ermesinin ne kadar kötü bir an olduğunu düşünüyordu. Sahne amirine işaretini verdi ve seyirciyi susturarak onlara, "Bu oyunda perde hiçbir zaman kapanmayacak," dedi. Bu sözle birlikte oyuncular sahneden çekildiler. Seyirciler Philadelphia sokaklarına dağılırken yardımcı elemanlar ışıkları açıp dekorları sökmeye başlamışlardı.

Birkaç hafta sonra Kate, Amerikan tiyatrosunun first lady'si sayılan, kendisinin de büyük hayranlık duyduğu Helen Hayes'in bir arkadaşına, "O Tanrı'nın belası Kate ucuz işler peşinde. Milyonlarca oyuncunun daha başarılı neleri var. Bu benim aklıma neden daha önce gelmedi," dediğini duydu. Kate bunu anlatırken "Herhalde kendimden utanmalıydım," diyerek gülüyordu.

1940'ların başında kendini böyle bir şey yapamayacak kadar iyi hissediyordu. Hepburn yine revaçtaydı. 1940 yılında Franklin D. Roosevelt onu Hyde Park'a davet etti. Kate orada başkanın üçüncü dönemde yeniden seçilmesi için radyoda konuşma yaptı. Birkaç ay sonra Elenor Roosevelt, Hepburn'ün Savunmada Kadınlar isimli bir belgeseli seslendirmesini istedi. Hollywood'da ise onunla film yapmak isteyen yalnızca Mayer değildi. Bir sürü yazar onu düşünerek yeni senaryolar tasarlıyorlardı.

Örneğin Ring Lardner Jr., Dorothy Thompson'dan esinlenerek gazetesinin spor yazarına âşık olan ünlü bir kadın köşe yazarı hikâyesi yaratmayı istiyordu. Bu, karşı cinsten iki kişinin zekice diyaloglarla bol bol kavga edebileceği bir ortam olabilirdi. Zıtların birbirini çekmesinden doğan komik durumlar ortaya çıkacaktı. Hikâyenin odak noktası çiftin birlikte gittikleri bir beysbol

maçıydı. Erkek dış siyasete ne kadar yabancıysa, kadın da maça o kadar yabancıydı. Lardner hikâyenin ana hatlarını arkadaşı Garson Kanin'e verdi. Kanin, Hepburn'ün arkadaşı ve Ruth Gordon'un kocasıydı. Lardner senaryoyu birlikte yazabileceklerini düşünüyordu. Hepburn, Kanin'i çok zeki bulur ve bazen fazla içine dönük olduğunu düşünmesine rağmen ondan hoşlanırdı. Karısından on beş yaş küçük olması da Hepburn'u biraz işkillendiriyordu. Kendinden büyük kadınlarla evli, bu şımarık adamlar için 'annelerini arayan prensler' derdi. Bütün bunlara rağmen fikri beğendi. Kanin, ülke savaşa giderken askere yazılıncaya kadar konu üzerinde çalıştı. Sonra da kendi yerini doldurması için erkek kardeşini önerdi.

İki çaylak yazar, Michael Kanin'le Lardner, birkaç müsvedde yazıp Hepburn için Tess Harding karakterini yarattılar. Daha da önemlisi Hepburn daha ilk baştan, spor yazarı Sam Craig rolünün, birlikte çalışmayı en fazla istediği oyuncu Spencer Tracy'ye çekici gelecek şekilde yazılması gerektiğini bildirmişti. Kate sonraları bunu anlatırken, Tracy'ye bu yemi hazırlamasının kişisel bir tarafı olmadığını, olaya yalnızca profesyonel açıdan baktığını söylüyordu ısrarla. O sırada yalnızca Spencer Tracy'nin "Beyaz perdenin en iyi oyuncusu," olduğunu düşünüyordu.

1940'ta bu yaygın bir kanıydı. Spencer Tracy o zamana kadar kırktan fazla filmde görünmüş, gangsterden papaza kadar her rolün üstesinden gelerek *Cesur Kaptanlar*'daki Portekizli Balıkçı Manuel ve *Boys in Town*'daki papaz Flanagan rolleriyle art arda Oskar kazanmıştı. Artık bir oyuncu, hatta bir film yıldızından da öte biri olmuştu. Doğal oyunuyla Tracy sinemada defalarca dürüst Amerikalıyı temsil ederek bir milli kahraman haline gelmişti. Kate'in dikkatsiz bir anında söylediği gibi, "O tam bir erkekti".

Bu özelliğini, aslında çok hassas olan iç dünyasını saklamak için sert bir görünüme bürünerek kullanmaktan korkmamıştı. Kate onun Frits Lang'in *Fury*'sindeki oyunculuğunu düşünüyordu. Güçlü bir mafya babasına karşı çıkan sıradan bir adamı oynuyordu. "Bir filmde yapılabileceklerin en iyisini yapmıştı. Sadeliği göz kamaştırıcıydı." Bir gece Kate bana, "Cesur Kaptanlar'ı en az yedi kere seyrettim ama son sahneyi hiçbir zaman göremedim.

Çünkü Spencer bacaklarını kaybettiğini oğlana belli etmeden öldüğünde, ben gözyaşları içinde oluyorum," diye anlattı.

Kanin ve Lardner'in eserinin piyasa için hazır olduğunu düşündüğünde Kate onu, yazarların ismini gizleyerek, Joe Mackiewicz'e yolladı. Cevap vermesi için yirmi dört saat tanırken, ondan eseri yalnızca kalitesi açısından değil, Tracy'ye çekici gelip gelmeyeceğini de düşünerek değerlendirmesini istiyordu. Ya Tracy olurdu ya da MGM'ye gitmeyecekti. Mackiewicz her iki konuda da onay verince Kate, Bay Mayer'le görüşmek üzere Los Angeles'e gitti.

Ayrıca *Philadelphia Hikâyesi*'nde olduğu gibi Hepburn senaryonun haklarının sahibiydi. Mayer hikâye için ne kadar istediğini ve yazarın kim olduğunu sordu. Kate kendisi için 125.000 dolar, yazarlar için de aynısını istedi. İsim vermeyi reddetti çünkü tecrübesiz yazarlara böyle yüksek bir ücret ödemeyeceklerini biliyordu. Mayer isimleri öğrenmekte ısrar edince, Hepburn onun gururunun anlaşmayı müzakere etmeye engel olmaya başladığını hissetti. Yine annesinin Hartford'daki kalantorlara davranışını hatırladı. Annesi hiçbir zaman egosunun kendisini hedefinden uzaklaştırmasına izin vermezdi. Kendi kendine "Sen çayı koy Kath," dedi. Sonra Mayer'in senaryoyu satın alma kararını beklemeden, o gün oraya kontrat yapmaya değil, yalnızca MGM ve Spencer Tracy'nin konuyla ilgilenip ilgilenmediğini öğrenmek için geldiğini söyledi. Mayer'in ilgilendiği açıktı. Bu kadarı Kate'in yazarları senaryo üzerinde biraz daha çalışmak üzere teşvik etmesi için yeterliydi. Ne yazık ki, Tracy o sırada Marjorine Kinnan Rawling'in klasik eseri *İki Yavru*'yu çekmekteydi.

Hepburn o sırada, *İki Yavru*'nun daha başından beri kötü hava ve aktörleri canlı canlı yiyen böcek belasına çattığını bilmiyordu. Kameranın etrafında uçuşan böcekler yüzünden çekilen filmin büyük bir kısmı ziyan oluyordu. Tanrı Kate'e yardım etti, filmin çekimine ara verildi (Bu ara beş yıl sürdü ve sonunda filmde Gregory Peck oynadı). Spencer Tracy yeni bir film aramaya başlamıştı. Kate'in dediği gibi 'oğlanlar' senaryoyu alelacele tamamladılar. Tracy ortaya çıkanı beğendi ve oynamaya karar verdi.

1941 Ağustosunun başlarında Hepburn MGM'deki Thalberg binasından çıkarken, yemeğe giden Joe Mankiewicz'le Spencer Tracy'ye rastladı. İki yıldız aynı stüdyoda çalıştıkları halde o zamana kadar hiç karşılaşmamışlardı. Birbirlerine doğru yürüdüler ve Mankiewicz gereksiz tanıştırmayı yaptı. Kate elini uzatıp yeni filmin kahramanını tepeden tırnağa süzdü. Sonra ayağındaki topuklu ayakkabılara mazeret arar gibi, biraz kırıtarak, "Bay Tracy düşündüğüm kadar uzun boylu değilmişsiniz," deyince, Mankiewicz araya girerek "Merak etme Kate, o seni icap ettiği kadar ufaltır," dedi.

VII

Tetikte

Kate her telefon konuşmamızda veya her ziyaretimde, bir yerde sözü mutlaka Irene'e getirerek, "Arkadaşın Irene nasıl?" diye sorardı. Bu soru içinde biraz da hüzün barındıran bir sürü anlam yüklüydü.

Katharine Hepburn'le Irene Selznick'in arkadaşlıkları neresinden baksanız elli yıldan eskidir. Kate, Irene'i, David Selznick'le olan amfetamin yüklü, fırtınalı on beş yıllık evlilik döneminden beri tanır. Bu evlilik sona erip Irene kendine Hollywood'da güçlü bir yer edindiğinde, iki kadın birbirine daha da fazla yakınlaşmışlardı. Irene, Kate'in Hollywood'a gelişi, sürgüne gitmesi, yeniden dönüşü ve sonraki elli yıllık başarıları sırasında hep onun çevresindeydi. Kate'in otuzlu yıllardaki bir sürü gönül macerasının ve sonraki yirmi beş yıllık büyük aşkının şahidi olmuştu. Selznick'lerin oğullarından bazen biri, bazen diğeri bazen de ikisi birden anneleriyle kavgalı olduğundan, 'Kate Kardeş', Jeffrey ile Danny'in en sevdiği 'teyze'leri olmuştu. Bütün bu ortak geçmişe rağmen 1980'lerin başında bu iki kadın birbiriyle konuşmayı kesti. Ama Irene'le "Arkadaşın Kate nasıl?" diye sormadığı tek bir telefon konuşması yaptığımızı hatırlamıyorum.

Aslında onların araları açılmamış, ama hayatın akışı içinde

ikisi de farklı yönlere sürüklenmişti. Aralarında sadece bir ay fark olmasına rağmen seksen yaşına değişik şekillerde girmişlerdi. Hayatı boyunca hastalık hastası olan Irene (midesini bulandıran kız kardeşiyle birlikteyken başka türlü dikkat çekmesi imkânsızdı) yaşından gurur duyuyordu. Tanı konulamayan bir takım ağrılardan ara sıra şikâyetçi olsa da bütün iyi şeylere sahip olmakla övünüyor ve anılarını anlatan bir kitap üzerinde çalışıyordu. Kate ise bir türlü iyileşmeyen ayağından hiç şikâyet etmeden, kendi kendine buz tedavisi uyguluyor, elinden geldiğince sağlığına dikkat ediyor ve gelen iş tekliflerini değerlendiriyordu. Tek şikâyeti, artık eskisi gibi her şeyi hatırlayamamasıydı. Yıllar boyunca ona hatıralarını kaleme almasını söyledim. Aslında sessizce yazdığını öğrenmiştim, ama onların yayınlanmasının oyunculuk hayatının bir nevi ölümü olacağını düşünüyordu. Hiçbir zaman doğum günü kutlaması yapmazdı, ama basın her yıl bu olayı (üstelik genellikle 1932'de reklam amaçlı olarak yanlış bildirdiği günde) yaygarayla bildirirdi. 1989'un Mayıs ayında bir gazete yetmiş dokuz yaşına girdiğini yazdı. Irene, Kate'e bu vesileyle yazdığı notta, "Benim her yıl yaşlanıyor olmam zaten yeterince kötü, sen de boyuna gençleşmek zorunda mısın?" demişti. Irene bu notuna hiçbir cevap alamadı. Birkaç gece sonraki yemekte bana, "Benim bildiğim Kate beni arardı ve yazdığıma birlikte gülerdik," dedi.

Bu konuda birbirlerine veya bana hiçbir zaman doğrudan bir şey söylemediler ama hayat çizgileri onları bir daha bir araya getirmeyecekti. Birincisi Irene artık pek fazla dışarı çıkmıyordu. Kendisinin de dediği gibi, içi hâlâ, politikadan Broadway'e, Broadway'den çocuklarına, hemen hemen her konuda öfkeyle doluydu. Sosyal hayatı başta Bay Paley olmak üzere yakın arkadaşları Kitty Carllisle Hart, Leonora Hornblow ve Jean Kerr'le yaptığı uzun telefon konuşmaları veya ikili yenen akşam yemeklerinden ibaret olmaya başlamıştı. Ara sıra bana, "Canım Post House lokantasında fasulye çorbası içmek istiyor," veya "Bu gece canım Çin yemeği istiyor," derdi. Hiç düşünmeden Çin mahallesine koşar her biri değişik bir lokantada olmak üzere beş altı çeşit Çin yemeği yerdik -bunlardan biri Pekin ördeği, öbürü börekleri, bir

diğeri de çorbasıyla meşhurdu. Ama böyle geceler giderek azaldı Hotel Pierre'e her gidişimde onu dışarıya çıkma riskini almakta daha az istekli buluyordum.

Irene'e göre, Kate utanç verici bir şekilde yaşlanıyordu. Yıllarca özel hayatını gizledikten sonra şimdi sürekli ortalıktaydı. Gereksiz yere manşetlere çıkıyordu. Tiyatroda Candid'i seyrederken seyircilerin rahatsız sıralar üzerinde oturması gerektiğinde, kendisi daha rahat bir koltuk istemiş ve sahnede oturmuştu. Yeğeni Katharine Houghton'un yazdığı bir oyunu görmeye gittiğinde düşüp bayıldı. Aslında bu onun suçu değildi. Hâlâ kurumamış olan dekorların boya kokusu onu kendinden geçirmişti. Şarkıcının özel misafiri olarak Madison Squere Garden'da bir Michael Jackson konserine gitti. Irene'in, "Berbat ve aşağılık," dediği birtakım TV filmlerinde rol alıyordu. Irene bu konudaki görüşünü güçlendirmek için, "Babam, 'Garbo doğrusunu yaptı' derdi. Perdeden herkes seni seviyorken çekilmesini bilmek lazım," diyordu.

Belki de Irene'e en zor gelen Kate'in çoğunluğu genç, bir sürü yeni arkadaşla birlikte takılmasıydı. Kış Aslanı'nında yönetmenliğini yapmış olan Anthony Harvey birçok yönden Kate'in hayatında George Cukor'un yerini alarak sevgili bir dost olmuştu. Kate'e, filmlerde ve tiyatroda piyano çalma rollerini çalıştıran Laura Fratti, entelektüel kocası ve kızıyla birlikte sık sık uğruyordu. The West Side Walts'la turnedeyken sahne amirliğini yapan Sally Lapiduss, Kate'le birlikte New York'a gelmiş, kendisi başarılı bir televizyon yazarı ve yapımcısı olmadan önce onun asistanlığını yapmış ve dostu olmuştu.

Bir gece Irene biraz da özlemle, "O telefon numarasının devlet sırrı gibi saklandığı, yalnızca birkaç kişide olduğu günleri hatırlıyorum," demişti. "Şimdi herkeste var." Bayan Selznick'in telefon numarası ise her zaman telefon rehberinde kayıtlıydı. Bir keresinde bana, "Eğer seni bulmalarını istemiyorsan numaranı Manhattan telefon rehberine koydur," demişti. Irene, Kate'in hayatına girip çıkan herkesten bir şekilde haberdar olurdu -Norah'tan öğrendiğinden şüphe ediyordum. Ondan hoşlanırdı, Norah da konuşmayı severdi.

Irene, 1983'te gecenin geç bir saatinde telefonda bana "Cindy kim?" Diye sordu. "Vallahi bilmiyorum. Henüz tanışmadım," dedim.

Irene, "Tanışsan iyi olur," dedi. "Çünkü senin iki yüz kırk dörtdeki odanı kapmış."

Cindy aslında, Bowdoin Üniversitesi'nde efsanevi gazeteci Fred Friendly'nin yardımcılığını yaparak Manhattan'a gelme başarısını gösteren Cynthia McFadden isimli Main'li bir genç kadındı. Friendly'nin Public Broadcasting'de yaptığı toplum ve medya seminerlerinin baş yapımcısıydı. Bu seminerler dizisinde, bir hukuk profesörü bir grup uzmana ahlaki ve hukuki konularda değişik sorular soruyor, onların birbirleriyle tartışmasını sağlayarak Sokratvari bir ortam yaratıyordu. Columbia Üniversitesi'nin hukuk bölümünden mezun, hırslı bir kadın olan Cynthia, Lewis Lapham'ın kitaplarıyla ilgili bir şov hazırlamak üzere gelmişti.

Cynthia'yı Kate'le tanıştıran, onun bizzat Kate ve Kathy Houghton'la buluşmasını sağlayan Hepburn'ün kız kardeşi Marion idi. Çarçabuk yakın dost oldular. Bir gece Los Angeles'tan onu aradığımda Kate'i bana oldukça neşeli gibi gelen bir yemeğin ortasında yakaladım. "Sen de burada olmalıydın," diyordu. "Sana yemekte eşlik edecek biri bile var. Harika bir genç kız. Kocaman yeşil gözleri var. Saçları da tepesine toplanmış, topuz gibi," Bu arada genç bir sesin odanın öbür tarafından seslendiğini duydum. "Söyle ona, sana benziyorum," diyordu. Kate sanki yeni fark ediyormuş gibi, "Sahi evet, galiba bana benziyor," dedi.

New York'a bir dahaki gidişimde bir akşam yemeğinde Cynthia ile tanıştığımda onu gerçekten Kate'in anlattığı kadar hoş buldum ama, Kate'e beklediğim kadar benzemiyordu. Kate odam dolu olduğu için özür dileyerek bana başka bir oda vermeyi teklif etti. Aslında ben şehrin diğer tarafındaki bir arkadaşımda kalmayı planlamıştım. Sonraki birkaç yıl boyunca Cynthia'nın Kate'le dostluğu ve meslek yaşamı çok gelişti. Kate'in üzerine titriyor, ona şefkat ve saygı gösteriyordu. Bu taze kanın, Manhattan'da yeni bir mesleğe başlayan genç bir kadının evine yerleşmesinin, Kate'in üzerinde canlandırıcı bir iksir etkisi yaptığı açıkça görülebiliyordu.

Kate hâlâ ikimizin baş başa yediği yemekleri tercih etse de Cynthia'nın, Kathy Houghton veya Tony Harvey'in de bize katıldığı zamanlar çok eğleniyorduk. Bir gece Kate ve Cynthia ile birlikte tiyatrodan eski arkadaşı Nancy Hamilton'un evine gittik. Birçok yeteneği arasında şarkı sözü yazıcılığı da olan Nancy, Kirsten Flagstad'ın Wagner'in bestelerini söylediği bir plağı çalmak istedi. Kate bundan çok sıkılmıştı. Nancy Hamilton'u plağı susturup sohbete devam etmeye ikna etmek istedi ama Nancy müziği susturmak istemiyordu. Kate bana ümitsiz bakışlar atarak, gözleriyle, bir şeyler yap, diyordu. Bir aryanın bitişinde piyanoya oturarak çalmaya başladım. Ev sahibinin beni görmezden gelmesi mümkün değildi. Aklıma gelen ilk şarkı Coco oldu. Kate bunu yüzlerce defa söylemişti. Başından sonuna kadar çaldığımda Kate şaşkınlık içinde bakarak, "Tekrar çal," dedi. Söylediğini yaptım. Daha da şaşırmıştı. "Neydi bu şarkı, onu daha önce duymuştum," dedi.

Önce güldüm ama sonra şaka yapmadığını fark edince, "Duymak mı?" dedim, "Sen onu dört yüz kere söyledin. Coco bu..."

Kate "Aman Tanrım!" dedi. "Hatırlamamamın bir nedeni olduğundan emindim. O şarkıya hiç dayanamazdım."

Cynthia yeni insanlarla tanışmaktan her zaman çok hoşlanırdı. Bu yüzden Kate'in de daha sosyal yaşamasını sağlıyor, bu da onun halkın önüne çıkma arzusunu azaltıyordu. Hepburn arada bir akşam yemeği davetlerini kabul etmenin yanı sıra, gündüzleri sık sık şehre giderek lüzumsuz işlerle vakit geçiriyordu. Bir gün mükemmel bir havuç soyacağı bulmak üzere evden çıktık. Tam onun istediği model ve boyutta olanını satan bir mutfak eşyaları mağazası buluncaya kadar şoför bize üç dükkân gezdirdi. O mağazadaki bir düzine kadar inşanın birdenbire havuç soyacaklarıyla ilgilenmeye başlaması ve Kate'in onlara fark ettirmeden fark edildiğinin keyfini çıkarması beni büyülemişti.

Kate'le Phyllis (Kate para taşımaz yalnızca çek kullanırdı. Evle ilgili harcamaları yapmak için çantasından para çıkaran Phyllis'ti.) Para ödemek için kasaya gittiklerinde ben oradaki kalabalığın yanında kaldım. Oradaki on iki kişiden, on biri çok heyecanlanmıştı. "Gerçekten o mu? Hâlâ harika görünüyor." "An-

neannemin en sevdiği oyuncuydu." "Annemin en sevdiği oyuncuydu." Yalnızca üzerine sımsıkı bir kıyafet giymiş ev kadını kılıklı orta yaşlı bir kadın, "Ben onun hep çok abartılı rol yaptığını düşünmüşümdür," dedi. Küçük anketimin sonuçlarını Kate'e anlattığımda, "Bir dahaki sefere onlara teyzen olduğumu söyle, böylece beni eleştirmeyecek kadar nazik davranırlar, en azından senin yanında," dedi. Kate Broadway'deki her oyuna gider, ilgisini çekecek pek fazla bir şey bulamasa da ara sıra hadi sinemaya kaçalım derdi. Aksiyon filmlerine gitmez, Sylvester Stallone ile Arnold Schwarzenegger'in uluslararası oyuncular olduğuna inanamazdı. Filmlerinden birinin reklamını izledikten sonra ikincisi için, "Onu anlayamıyorum," dedi. Avusturya doğumlu vücut yapıcı oyuncunun dünya çapındaki şöhretini anlatmaya çalıştım. Kate, "Hayır konuştuğunu anlayamıyorum, kesinlikle anlamıyorum," dedi. Merchant-Ivory filmlerinin çoğunu sıkıcı buluyordu ama Vanessa Redgrave'in (seyrettiği bütün filmlerinde olduğu gibi) Boston'lular filmindeki oyununa bayılmıştı. *Cumartesi Gecesi Ateşi*'inde (Saturday Night Fever) gördüğü John Travolta'ya delirdi. *Norma Rae* ve *Places in the Heart*'ta Sally Field'a hayran oldu. Harrison Ford'u önce *Mosquito Coast* sonra da *Çalışan Kız*'da beğendi. İkincisindeki yeni yıldız, Melanie Griffith ona Judy Hollyday'i hatırlatmıştı. "Ama korkarım kariyeri çabuk sona erecek," demişti. Sonra "Biraz uyuşuk bir hali var. Judy enerji doluydu," diye açıklamıştı. Woody Allen'a hiç dayanamıyordu yine de *Kahire'nin Mor Gülü*'nde kendi döneminin RKO filmlerini hatırlatan bir tat bulmuştu. Julia Robers'ı *Mystic Pizza*'da gördüğünde bundan sonraki büyük yıldızın o olacağına dair kehanette bulundu. En sevmediği oyuncu Meryl Streep'ti. Kafasının içinde dönen çarkları kastederek, "Klik klik klik..." derdi.

Hepburn'ün sahnede en beğenmediği oyuncu Glenn Close'du. Bir gün Tom Stoppard'ın oyunu The Real Thing'de Jeremy Irons'un karşısındaki oyununu seyrettikten sonra, "Kadının çok çirkin kocaman ayakları var," demişti. "Üstelik bütün oyun boyunca çıplak ayak dolaşıp bütün oyunu rezil ediyor." Irons'ın seyre değer bir performans sergilediğini düşünmüştü ama iyi ye-

tişmiş bir oyuncu olmadığını sanıyordu. "Kişisel bir gösteriydi. Aynen benim gibi kendine özgü hareketlere ve sevimliliğe dayanıyor." Diğer taraftan o sırada Royal Shakespear Company ile New York'a gelerek Derec Jakobi ile birlikte *Kuru Gürültü* ve *Cyrano de Bergerac*'da oynayan Irons'ın karısı Sinead Cusack'a hayran kalmıştı. Hepburn onun seyrettiği en heyecan verici oyunculardan biri olduğunu düşünüyordu.

Gelnn Close'ın ayaklarına rağmen Kate, *The Real Thing*'i görmemde ısrar etti. Stopard'ın soğuk bir yazar olduğunu ama bu oyunun onun yazdığı en duygusal oyun olduğunu düşünüyordu. Çarşamba matinesi için iki bilet ayarladı, biri benim içindi, ötekini de, "Arkadaşın Irene için," diye vermişti. (Irene sonradan Irons'un oyunculuğunun hayatında gördüğü en iyi üç oyunculuk arasında sayılabileceği değerlendirmesini yaptı. Bunlara Brando'nun *İhtiras Tramvayı*'ndaki oyunu da dahildi. Üçüncüsü ise *Requem for a Heavy Weight*'deki John Lithgow'du. Bu oyun Rod Serling'in kısa bir televizyon oyunundan uyarlanmış ama Broadway'de sahneden çabuk kalkmıştı.)

O gece ayrıca Kate, Irene ile beni akşam yemeğine çağırdı. Bu davet Irene'i çok sevindirdi ve gerçekten ilginç ve eğlenceli bir gece geçirdik. O gece arkama yaslanıp bu iki eski arkadaşın gösteri dünyasında yarım asırdır tanıdıkları kişileri, bütün Hollywood ünlülerini, yapımcı Hugh "Binky" Beaument, menajer Audrey Wood, Lilian Hellman, Talluhlah Bankhead de dahil olmak üzere Broadway'deki müşterek dostlarını anmalarını izledim. Irene, "Hatırlıyor musun, Myron nasıl da hep o lanet olası Malicious adlı ata oynardı," diyordu; "üstelik de iyi iş çıkarır, her seferinde kazanırdı."

Ertesi sabah Kate, "Irene'i görmek güzeldi ama," dedi, "sürekli ağrılar sızılar, bir de ölmüş insanlardan söz ediyor." Irene de, "Kate'i görmek güzeldi," dedi "ama onun arkadaşlarından bir tek sana tahammül edebiliyorum." Irene, Cynthia McFadden ile tanışmamış olduğu halde ondan hoşlanmıyordu. Kate'in bu genç kadının meslek yaşamına fazla ilgi duyması Irene'i kızdırıyordu. Arada sırada benim Fenwick'e yaptığım ziyaretleri merak ederdi. Özlemle, "Yatakları kim yapıyor?" diye sorduğunda, herkesin

kendi yatağını yaptığını söylemiştim. Eğer ben ağır davranırsam, bazen benimkini de Kate yapıyordu. "İşte ben de bundan korkuyordum," demişti. Bu ziyaretten sonra, Irene Doğu 49. Cadde 244 Numara'ya yalnızca bir kere daha gitti.

1988 yılı baharının sonlarına doğru Goldwyn biyografimi bitirdiğim sırada yayıncım Alfred A. Knopf sarsıntılı bir dönem geçiriyordu. Firmanın uzun yıllar kahrını çekmiş olan editörüm Robert Gottlieb, *The New Yorker*'dan editörlük teklifi alarak yayınevini bırakmaya karar vermişti. Onun yerine Londra'dan çok parlak bir beyefendi olan Sonny Mehta geldi. Benim kitabımın editörlüğü ise Gottlieb'in yardımcılarından birine verildi. Üzerinde sekiz yıldır çalıştığım, bin iki yüz sayfalık taslağı ona verirken bir editörün hayatında ender duyabileceği bir ricada bulundum "Lütfen," diye yalvardım. "Kesebileceğiniz kadarını kesin. Bana göre bunun dört yüz sayfa fazlası var. Onun için, en ufak tereddüde düştüğünüz her şeyi çıksın diye işaretleyin."

Dört ay sonra editör müsveddeleri geri verdiğinde sadece on iki sayfalık bir kısaltma yapabilmişti. Yayıncılığını Irene yapacağı için, 'gözden geçirilmiş' şeklini ona yolladım. Bir gün sonra telefon edip "Sanırım bana yanlış sayfaları yollamışsın. Bunlar ilk müsveddeler," dedi. Onların gözden geçirilmiş olduğunu anlattığımda ise Irene bunun kabul edilemez bir şey olduğunu söyledi. Irene'e göre kitabın içinde her şey vardı ama orantı yoktu. Eğer Knofp'un elinden daha iyisi gelmiyorsa editörlüğü kendisi yapacaktı. Sonraki on günde kelime kelime çalışarak bunu yaptı da. Bir gün bana, "Kitabında Zsa Zsa Gabor var ama Peal White yok," diye bağırdı. Sessiz sinemanın en uçuk kadın oyuncusunu dışladığımı hatırlatıyordu. Onun gözden geçirdiği nüshanın bütün kenarları yazıyla doluydu ve hepsi mükemmel notlardı. Goldwyn'in yapımcılığını yaptığı *The Hurycane*'nin başrol oyuncusu John Hall'u yazdığım paragrafın kenarına "Sonny Tufts" diye not düşmüştü. Pek fazla dikkat çekmemiş olan Tufts ikinci adam rolündeydi.

Irene'in benim kitabımla editörcülük oynadığı hafta, Pierre'e yeni bir başahçı gelmişti. Irene müsveddeyi tartışırken yeni aşçının hazırladığı yemekleri birlikte denememizi istedi. Bir taraftan

ağır ıstakoz soslu kalkan balıklarımızı yerken bana tek paragrafa indirilmesi gereken uzun sayfaları, bir cümle ile özetlenebilecek paragrafları ve iki kelime ile anlatılabilecek cümlelerimi gösteriyordu. Goldwyn'in *A Song is Born* filmine geldiğinde ben onun da büyük bir kısmının kesilmesi gerektiğini söyledim. Bunu duyunca Irene elimden bir ekmek parçası kaparak tabağındaki sosu sıyırdı. Dramatik bir sesle "Bu sosu bu kadar güzel yapan nedir?" Diye sorduktan sonra benim cevap vermeme fırsat bırakmadan kendi cevabını kendisi verdi. "Yoğunlaştırma."

Irene ertesi sabah telefon edip az önce Bob Gottlieb'i (onu üçüncü oğlu sayardı) arayarak 'canına okuduğunu' söyledi. Müsveddenin üzerinden mümkün olduğunca çabuk geçerek ortaya çıkanı çoktan *The New Yorker*'da işe başlamış olan Gottlieb'e yollamamı istedi.

Irene'in önerileri çerçevesinde müsveddeyi üç yüz sayfa kısalttım. Sonra Bob Gottlieb dehasını konuşturdu ve kısaltacak yüz sayfa daha buldu. Kitap basım aşamasına gelince kendime yeni bir konu aramaya başladım.

Knoft'daki editörlerden biri, beni Tennesee Williams'ın terekesini yöneten bir hanımla -Maria Grenfell, Lady St. Just- tanıştırdı. Lady St. Just harıl harıl Williams'ın biyografisini yazacak bir yazar arıyordu. Bu o sırada roman yazmayan yazarlar arasında arzu edilen bir işti. Amerikanın en iyi oyun yazarı olduğu tartışılan (Williams'cılarla O'Neill'ciler hangisinin daha büyük olduğunu hâlâ tartışırlar) Williams, arkasında yayınlanmamış bir sürü şey bırakmıştı ve hâlâ ortada doğru dürüst araştırılıp doğru dürüst yazılmış bir biyografisi yoktu. Lady St. Just çok renkli bir kişilikti. Bazıları onun *Kızgın Damdaki Kedi*'deki Meggy karakteri için Williams'a ilham verdiğini söylerdi. Morgan Bank'ın varisiyle evlenmiş eski bir oyuncuydu. Eski dostu Tennesee'nin ölümünden sonra onun eserleriyle ilgilenme işi Lady'ye kalmıştı. Onunla yemek yiyeceğimi söylediğimde Irene, "O kadının sokaklarda çalıştığı günleri bilirim," dedi.

Ertesi gün Lady St. Just'la toplantımız öyle başarılı geçti ki, Williams'ın arşivlerine girebilmem için gerekli hak ve izinleri sağlamak için, hemen beni elimden tutup vasiyeti birlikte yönet-

tiği iki ayrı avukatlık şirketine götürdü. Benim de arkadaşım ve harika bir adam olan Lyle Leverich sağlığında bizzat Williams'tan aldığı yetkiyle senelerdir bir Williams biyografisi üzerinde çalışıyordu. Fakat vasiyetin yöneticileri onu her aşamada engellemeye kalkmışlardı, hatta en son olarak ona Williams'tan alıntı yapma hakkını vermeyeceklerini söylemişlerdi. Kendi kitabımı en az on yıl sonra yayınlayabileceğimi ve Leverich'in benim ulaşabileceğim bilgilere hiçbir zaman erişemeyeceğini bildiğim için, vasiyet yöneticilerini onun kitabını basmaları konusunda etkileyebileceğimi düşündüm. Williams'ın resmi biyografisini yazmamla ilgili bütün işlemler çabucak tamamlandı -biraz aceleye gelmiş olsa da... Özellikle avukatlardan biri bana Leverich'in yetki anlaşmasını gösterip, "Bu anlaşma Maria'nın iddia ettiği gibi palavra bir şey değil," dediğinde içime bir kurt düşmüştü. Yine de Hotel Pierre'e giderek iyi haberi Irene verdim. "Tebrikler," dedi "şimdiden deli gibi koşturmaya başla."

İhtiras Tramvayı'nın film yapımcılığını yapmış birine konumun önemini anlatmama gerek yoktu. Ama o beni böyle bir kitabı yazmaya başlamanın yılanlarla dolu bir sepete girmek olduğu konusunda uyarmaya kendini mecbur hissetti. Maria Just denilen kadınla çalışmaya sabrımın yetmeyeceğini, Tennessee Williams'ın işlerinin aynen sağlığında olduğu gibi ölümünden sonra da lağım çukuru olduğunu söyledi. Hayatımın bundan sonraki on yılının kaderini belirleyecek bir anlaşmayı imzalamadan önce konuyu bütün yönleriyle tartışabileceğim birini bulduğum için çok memnun olmuştum. Williams'ın hayatındaki trajedilerle ilgili güçlü bir savunma yaptım. Irene benim bu içten söylevimi dinledikten sonra, "Berbat bir üçüncü perde," diyerek konuyu kapattı.

O gece yanından ayrılmadan önce Irene bu konuyu 'Arkadaşın Kate'le konuşmamı önerdi. Hepburn onun en gözde iki oyununda rol almıştı. Violet Venable ve Amanda Wingfield rollerinden sonra, Williams sırf onun için *İguananın Gecesi*'indeki Hannah Jelkes rolünü yazmıştı. Ertesi gün 244 numaraya uğradım. Kate, "Korkarım ki Irene haklı," dedi. "Tennessee'nin hayatı bir kâbustu. Tamamıyla kâbus. Senin için de hiçbir zaman uya-

namayacağın bir kâbus olabilir. O insanlarla, onun çevresindeki insanlarla, yıllarını geçirmek istemezsin, inan bana." Kate benim Goldwyn müsveddelerimin son halini okumayı yeni bitirmişti. Hemen yayıncıma telefonu açıp onlara istemelerine gerek kalmadan bir reklam sloganı vermiş ve "Bu Goldwyn denilen herif bir hayduttu ama hayatında önemli şeyler vardı. Gerçek hayatta öldüğünde hiç umurumda olmamıştı, ama kitabın sonunda öldüğünde umurumdaydı. Tennessee hakkında böyle hissedebileceğini sanmıyorum. Onun hayatı başından sonuna kadar intihardı. Kendisiyle birlikte başkalarını da lağım çukuruna sürükledi. Korkarım seni de sürükleyebilir," diye uyarmıştı beni.

Tekrar düşündüm. Ama daha endişelerimi kimseye açmadan, bazı insanların hakkında garip şakalar yaptığı Lady St. Just birdenbire tekliflerini geri aldıklarını söyledi. Sebep olarak da benim yetersiz olduğumu duyduğunu söyledi. Dava kapandı. Ben bir kez daha oltamı biyografi sularına atmaya başladım.

Bir gece akşam yemeğinde Kate yeni bir projem olup olmadığını sorduğunda ona, dostluğumuzu bilen üç yayıncının ayrı ayrı beni arayarak kendisi hakkında yazmamı önerdiğini anlattım. "Evet yazmalısın," dedi. "Ama ben hayattayken değil."

Antenlerimi açık tutmaya devam ediyordum. Knopt'daki editörüme yeni bir konu aradığımı, Amerikan kültürünü temsil edecek birini istediğimi, fakat daha önce Perkins ve Goldwyn'i yazmış olduğum için, bu sefer sinema ve yayın dünyasının dışından birini tercih edeceğimi söyleyince, Kate bu sefer de İtalyan yönetmen Luchino Visconti'yi önerdi. Aramaya devam etmeye karar verdim.

O sırada G.P. Putnam's Sons'ın başında olan Phyllis Grann'in teşvikiyle Charles Lindbergh'in yayın haklarının peşine düştüm. Bu iş bir yılımı aldı. Irene fikri duyduğunda "Ah ha Goyishkeit!*" diye bağırdı. Ama bir hain ve kurban olan bu büyük kahramanın hikâyesinin dramatik imkânlarını hemen fark etti. "Ondan hiç hoşlanmam ama hakkında daha fazla şey öğrenmeyi isterdim. Benim yaşımda bunu pek fazla kimse için söyleyemem."

* İbranice: Çok nazik

Kate daha ağzımdan çıkmadan fikre bayıldı. "Okumak için sabırsızlanıyorum," dedi. "Bu hikâyede gösteri, trajedi, zıtlıklar, esrar, aşk her şey var. Mutlaka yapmalısın bunu. Ona yayın hakları durumunda epeyce karışıklık olduğunu anlattım. Lindbergh vasiyetinde karısı da öldükten sonra birkaç yıl geçmeden evraklarına bakılmasını yasaklamıştı. Anne Morrow Lindbergh ise hâlâ hayatta ve sağlıklıydı. Kate'e Lindbergh'in çocuklarına ulaşmak için birtakım yollar bulduğumu fakat anahtarın hâlâ annelerinin elinde olduğunu anlattım.

Kate "Sen bana adresi bul, ben ona bir mektup yazarım," dedi. "Sence bunun bir yardımı olur mu?" diye sordum. Bana göre olabilirdi ama yine de çok emin değildim. "Onu tanıyor musun?" dedim. Kate, "Hayır," dedi. "Ama yıllarca aynı doktora gittik. Ve sanırım o benim kim olduğumu biliyordur."

Phyllis her zamanki sevimli tavrıyla malumu ilan ederek araya girdi. "Senin kim olduğunu herkes bilir. Seni bütün dünya tanır."

"Evet canım herkes tanır, ama bu biraz karmaşık bir konu... Scott sen yine de bu konuyu düşün. Ben yarın mektubu yazarım, sen sonra gönderip göndermeyeceğine karar verirsin."

Bunun çok iyi bir fikir ve cömertçe bir davranış olduğunu söyledim. Ve hepimizin bu konuyu sır olarak saklamamız gerektiğini vurguladım. Kate, "Phyllis'i merak etme. O zaten sır küpüdür. Yıllardır ne sırlar sakladı. Aslında onda hafıza diye bir şey de kalmadı ya... Neyi hatırlayabildiğini ancak Tanrı bilir," dedi.

Phyllis, "Bu doğru değil," diye itiraz etti. "Ben hatırlayabildiğim her şeyi hatırlıyorum."

"Tabii canım..."

Ertesi gün Kate bana Cynthia'ya daktilo etmesi için verdiği mektubu gösterdi. Güçlü ve açık bir ifadesi vardı. Mektubun yardımcı olacağına, en azından bir zararı olmayacağına karar verdik. Kate'in mektubu postaya vermesinden birkaç gün sonra Bayan Lindbergh'in benimle görüşmeyi kabul ettiği haberi geldi. Bu ölmüş kocasının biyografisini benim yazmama izin verebileceğinin ilk işaretiydi. Birkaç hafta sonra da izni aldım.

New Haven'da Yale Üniversitesi'nin, Fenwick'ten otoyol-

la altmış kilometre ilerisindeki, Sterling Memorial Kütüphanesi'nde muhafaza edilen, yaklaşık iki bin kutu evrakı görmeye yetkili tek kişi ben olmuştum birdenbire. Bundan sonraki birkaç yıl çalışmalarımın merkezi Connecticut olacaktı ve ben Kate ile daha yakın ve yoğun bir ilişki içinde olacaktım. Hepburn eskisine göre çok daha fazla ortalıkta görünmeye devam ediyordu. New Jersey'deki Oyuncular Evi menfaatine verilecek daveti kabul etmiş, moda dünyasından verilecek bir ödülü alacağını söylemiş, uzun ve dokunaklı bir konuşma hazırlayarak yıllık aile planlaması kongresine şeref konuğu olarak katılmıştı. (Bu ödülün davetiyesini açtığında, ben, 'Audrey'i kastetmediklerinden emin misin?' diye sorunca, elindeki dondurma külahını suratımın ortasına yapıştırmıştı.) Ona, konuşmasının sonunu, 'Ben aile planlamasına inanıyorum çünkü buna inanan annemle babamın benim için iyi şeyler yaptığını biliyorum,' diye bağlamasını önerdim, ama o bu cümleyi 'basmakalıp' buldu. 1990 yılında Kate daha önce birkaç kez reddettiği prestijli ödüllerden Kennedy Center Şeref Ödülü'nü kabul etti. Ona neden bu yıl bu merasime katılmaya karar verdiğini sorduğumda, ödülü koyan, Paramount'un sahibinin oğlu George Stevens Jr.'ı daha fazla reddedemediğini söyledi. "Ayrıca," dedi, "Regan'ların Beyaz Saray'dan çıkmasını bekledim. O insanla hiçbir ilişkim olmasını istemiyordum."

Bu arada belgesel film çevirenlerin de hayatına, evlerine ve kişisel tarihine girmesine izin vermeye başladı. Bazen filmin çekiminden önceki gece bir bahaneyle bana telefon ediyor, neler söyleyebileceğini benimle tartışıyordu. Katharine Hepburn'ün aslında bir akıl hocasına ihtiyacı yoktu, fakat sanırım o yaşta kendi özel yaşamı özellikle de bütün hayatı boyunca sözünü etmekten sakındığı Spencer Tracy konusunu konuşmanın doğru olup olmadığını, kendi kendine sorgulamaktaydı. Bu konudan uzak durmasının en önemli nedeni Tracy'nin dul karısıydı. Ama Louise Tracy, 1983'te ölmüş, Kate kızları Susie ile görüşmeye başlamıştı. Onu çok sever, dost olduklarını sık sık tekrarlardı. Ona genel alarak bir tavsiyede bulundum, eğer bu yapılmakta olan belgeselde Spencer Tracy konusu ele alınacaksa çekingen davranmamalıydı. Kate, yani ne demek istiyorsun, diye sordu.

Ona şimdiye kadar bir sürü insanın onların ilişkisi konusunda bir sürü fikir yürüttüğünü, fakat kendi ağzından duyuluncaya kadar bütün o söylenenlerin laftan ibaret olduğunu söyledim. Gerçek duygularını ancak Kate'in kendisi bilebilirdi ve eğer bunları açıklayacaksa bunu bütün samimiyetiyle yapmalıydı.

"Ne kadar açık davranmalıyım," diye sordu. Özel hayatını yıllardır özenle gizli tutmuş bir insanın bu soruyu sorması beni altüst etti. Giderek endişelendiğini anlayabiliyordum, açıklamalara hazırdı ama her şeyi ortaya dökmeyi istemiyordu. Açıklama ve yorumlarında Tracy'yi değil, kendini anlatmasını, kendi duygularından söz etmesini önerdim. Eğer elinde olsaydı, ona bugün ne derdin, diye sordum. Bu seyirciye Tracy'nin yirmi yıl sonra onun için ne anlama geldiğini anlatabilirdi. O gece oturup Tracy'ye bir mektup yazdı. Bu mektup Kate'in kendi duygu ve düşüncelerine uzaktan bakmasına vesile oldu. Ertesi gün mektubu dramatik bir şekilde kameranın önünde okuduğunda çok şaşırdım.

Arkadaşım Irene bir seferinde, "Spence'i severdim ama onu ve Kate'le olan ilişkisini hiçbir zaman anlayamadım," demişti. Birçok yönden Kate de anlayamamıştı. Ona yazdığı açık mektup bir sorular dizisiydi. Neden uyuyamazdın? Neler yapmaktan hoşlanırdın? Hangi düşmanlarla savaşıyordun? Neden alkolizme sığınmıştın. Benden mi kaçıyordun? Kate'in mektubunu, "Bütün bunları sana hep sormak istedim," diye bitirmiş olması bunu daha da açık gösteriyordu.

Spencer Bonaventure Tracy, 5 Nisan 1900 tarihinde, Protestanlıktan Christian Scientist* mezhebine geçmiş olan, Carrie Brown ile John Tracy'nin ikinci oğlu olarak Milwaukee'de doğdu. Büyük patates kıtlığı sırasında göçmen olarak Amerika'ya gelen bir ailenin oğlu olan babası, aşırı içki içen İrlandalı Katolikti. John bir kamyon firmasının genel satış müdürü olmak üzere meslek basamaklarını tırmanırken, Tracy'ler ortabatılı, orta sınıf bir Amerikan ailesi haline geldiler. Onunla hiç tanışmamış olan

---

* 1865'de Amerika'da kurulmuş, duayla tedaviye inanan bir Hıristiyan mezhebi.

Kate'e göre, baba Tracy çok çalışıp çok içer, oğullarının hep hazır olda durmasını isterdi. Spencer bunu çoğu zaman başaramamıştı.

Göründüğü kadarıyla sıradan bir zekâya ve görünüşe sahip olan Spencer gençliğinde birkaç okuldan atıldı ve liseyi bitirip Ripon Üniversitesi'ne gitmeden önce deniz kuvvetlerinde askerlik yaptı. Yatakhane arkadaşı onu tiyatro koluyla tanıştırana kadar kendini bulamamıştı. Ripon'un sahnesinde Tracy'nin olağanüstü bir ezber ve doğal rol yapma yeteneği olduğu ortaya çıktı. Mükemmel olduğu bir şeyi yapmak ona okulda bir kimlik kazandırdı.

Broadway'in başarılı oyunları zaman zaman Milwaukce'ye turneye gelirdi. Tracy ilk profcsyonel tiyatroyu, Laurette Taylor'un oynadığı popüler komedi *Peg o' My Heart* ile gördü. Genç üniversiteli bu oyunu gördüğünde oyun epeyce eskimişti vc Taylor yıllardır aynı rolü oynamaktaydı. Kate, "Spence onun bütün hayatı boyunca seyrettiği en iyi oyun olduğunu söylerdi," dedi.

Okuldaki birinci yılın sonunda Tracy münazara takımına katılma teklifi aldığında üzerine atladı, çünkü bu işin ucunda bir New York seyahati vardı. Orada birçok oyun seyretmekle kalmadı, Academy of Dramatic Arts'ın seçmelerine katıldı. Kabul edilince de oyunculuk eğitimi almak üzere Ripon'dan ayrıldı. Babasının hiç beklenmeyen şekilde onay vcrmesinde şaşılacak bir şey yoktu, çünkü Spencer ordudan aldığı eski muharip maaşıyla kendini geçindirebilecek durumdaydı. Aynı akademiden Milwaukee'li Pat O'Brien ile küçük bir odayı paylaşıyorlardı. Çabucak küçük rollerde görünmeye başladı. Bunlardan biri Theatre Guild'in sahneye koyduğu R.U.R.'deki robot rolüydü ki, bu oyunda hiç repliği yoktu.

1923 yılında Tracy akademiden mezun olarak yaz oyunlarında küçük roller almaya başladı. New York eyaletindeki White Plains'de oynadığı grupta başrol oynayan Louise Treadwell'le tanıştı. Grup bir sezon sonra dağılmış fakat Treadwell, Cincinatti'deki başka bir grubun aynı pozisyon için yaptığı teklifi kabul ederken Spencer Tracy'nin başrol oynaması şartını koşmuştu. O sonbaharda evlendiler.

Dokuz buçuk ay sonra doğan ilk oğulları John'ın tamamıyla sağır olduğunu bir yıl sonra fark ettiler. Oğlanın durumu Hepburn'ün hiçbir zaman karışmak istemediği karanlık bir konu olarak kalmışsa da, Kate bir gün bana, "Spencer hayatı boyunca kendini suçladı," diye anlatmıştı. "Allah'ın böylesine masum bir yaratığı dünyaya bu şekilde getireceğine inanmıyor ve bunun kendi suçu olduğunu düşünüyordu. Bu onun taşıması gereken bir yüktü ve daha fazla dayanamayınca unutmak için içkiye sığındı." Kate'in Spencer'ın evliliği hakkında anlattığı pek az şey, bende bu evliliğin Spencer'ın karısına duyduğu sevgiye değil, minnete (ona ve yeteneğine inandığı için) dayandığı hissini uyandırdı. Tracy'lerin hayatı, erkeğin minnet ve suçluluk duygusuyla birbirine bağlanmıştı.

Birkaç yıl boyunca Tracy işinde bir teselli bulamadı. *A Royal Fandango* isimli çabuk unutulan bir oyunda, Ethel Barrymore ve umut veren genç bir oyuncu olan Edward G. Robinson'la birlikte oynadı ama oyun çabuk sona erdi. (Ethel Barrymore en başta, Spencer Tracy en sonda olmak üzere, oyunun broşüründeki oynayanlar listesi çerçevelenmiş olarak Kate'in yazı masasında dururdu.) Spencer şişelerde ve genelevlerde teselli ararken, karısı onun davranışlarına göz yumdu.

Sırf iş alabilmek için oynadığı kötü oyunlardaki iyi oyunculuğu yedi yıl sürdükten sonra, hapishanede geçen bir dram olan *The Last Mile* oyununda, başrol oyuncusu olarak Killer Mears rolünü aldı. 1930'un Şubatında başlayan ve hemen başarılı olan bu oyun sayesinde, yıldız bir gece içinde yılın sansasyonunu yaratarak eleştirmenlerden dikkat çekici övgüler aldı.

Bu tabii ki Hollywood'un dikkatini çekti. O sırada John Ford, Fox adına çekeceği bir hapishane filmi için aktör aramak üzere New York'a gelmişti. Tracy, o sırada piyasaya yeni giren Humphrey Bogart'ın da oynadığı filmde oynamak için oyundan altı hafta izin aldı. Sonra tekrar Broadway'e döndü.

Up the River başarı kazanınca Fox, Tracy'e beş yıllık bir kontrat teklif etti. Aktör karısı ve oğluyla birlikte Hollywood'a taşındı. Bu süre içinde birçoğu çabucak unutulup giden iki düzine kadar film çevirdi. Bir anda yıldız olan Katharine Hepburn'ün ak-

sine Tracy, birçok stüdyo oyuncusu gibi, stüdyonun sahip olduğu salonları boş bırakmamak için hazırlanmış senaryolarda boşluk dolduruyordu. Tracy bu arada üzüntülerini içkiyle boğmaya, bir gecelik ilişkilerde huzur aramaya devam ederek Hollywood'un en çok içen ve en fazla kadın peşinde koşan adamı olarak şöhret yaptı. Louise Tracy ancak kocası rol arkadaşlarından biriyle ciddi bir ilişkiye girdiğinde endişelerini açıkladı. Tracy'ler ayrı yaşamaya başladı ve Spencer Loretta Young ile evleneceğini ilan etti. Sonunda Young teklifi kabul etmedi ve Louise Tracy kocasını geri aldı.

Stüdyosu artık ona eskisi gibi bakmıyordu. Tracy'nin güçlü oyunculuğuna -özellikle Preston Sturges'in yönettiği *Güç ve Zafer*'deki- rağmen sürekli içki içmesinden ve basındaki kötü şöhretinden bıkmışlardı. Bir film çekimi sırasında o kadar uzun bir süre ortalıktan yok olmuştu ki yerine başkasını oynatmak zorunda kaldılar. 1935 Mayısında stüdyo kontratı yenilemedi.

MGM ona daha cömert bir teklif getirmekte gecikmedi. Bu teklifle birlikte daha iyi filmler ve rol arkadaşları da geldi. Sonraki beş yıl içinde Tracy, Clark Gable'la iki film (San Francisco ve Deneme Pilot'u) çevirerek üst üste iki Oskar aldı. Myrna Loy (Whipsaw) ve Joan Crawford (Mannequin) ile rol arkadaşlığı ve ilişki yaşadı. Tracy'nin maceraları hakkındaki bitmez tükenmez dedikodulara rağmen, herkes onun Hollywood'un en iyi oyuncusu olduğunu kabul ediyordu. Louise kendini resmi Bayan Spencer Tracy rolüyle tatmin ediyor, Louise adını verip, Susie diye çağırdıkları ikinci çocuklarıyla ilgileniyordu.

1941 yılında Tracy, MGM'nin yeniden çevirmek istediği *Dr. Jekyll ve Bay Hyde* filminde rol almayı isteksizce kabul etti. Bu ikili rolü çok az makyajla karakterlerin zıtlıklarını içten gelen ifadelerle vererek oynamayı umuyordu. Stüdyo ve yönetmen Victor Fleming ise olayı başka türlü görüyordu. Film Tracy için kötü bir deneyim oldu. En başarısız filmiydi. Tracy'ye pek seyrek yöneltilen kötü eleştirilerden büyük bir kısmı bu filmle geldi. Tracy'nin tek kazancı filmin baş kadın oyuncusu Ingrid Bergman'la aralarında doğan aşktı. Bergman henüz pek az filmde oynamıştı, ama sağlıklı, düzgün görünüşü ve dikkat çekici sesi

sayesinde, Hollywood'da yıldızı Hepburn'ünki gibi hızla yükseldi. Bergman evli ve çocuklu bir kadın olduğu halde Tracy ile aralarındaki ilişki setin dışına taşmıştı. Kısa bir süre sonra, Tracy *İki Yavru*'nun çekimleri için Florida'ya gitti ama o iş bittiğinde âşıklar ilişkilerine bıraktıkları yerden devam ettiler.

Yıllar içinde, hayatındaki önemli olaylar konusunda Kate'in güvenilir bir hafızası olduğunu gördüm, ama pek de hatırlamayı tercih etmediği olayları özellikle bulanık hatırlardı. Tracy ile karşılaşmalarından hemen önce, hatıra defterine Tracy'nin *Dr. Jekyll ve Bay Hyde*'daki oyunculuğu hakkındaki düşüncelerini, Tracy'nin filmde kullanılan giysi ve aksesuarlardan fazlasıyla utandığı için, haklı olarak sete perdeleri kapatılmış bir limuzinle gidip geldiğini, ayrıntılı bir şekilde yazmıştı. Açık açık, "Ingrid orospuyu oynuyordu," demişti. "Sanırım bir de ödül aldı." Bu konuda yanılıyordu, ama hayranlık duyduğu bu oyuncuyu övmeden de geçemiyordu. Bergman üç Oskar'ından ilkini birkaç yıl sonra *Işıklar Sönerken* ile alacaktı.

Yılın Kadını'nın çekimine 1941 Ağustosunun sonlarında başlandı. Joe Mankiewicz "Stüdyoda o sırada çekilen en büyük filmdi," diye anlatmıştı. "Hollywood'da herkes bundan bahsediyordu. Zaten Spence'le ilgili her şey büyük olurdu, Kate de büyük bir dönüş yapmıştı ama hâlâ tehlikeli sularda yol aldığını biliyordu. Tek bir filmle bir meslek yeniden yaratılamazdı. Bütün bunlar dedikodu çarklarını döndürmeye yetmezmiş gibi Kate film yönetmenini bizzat seçmiş, George Cukor'la yaşadığı son başarıyı tekrarlamak yerine yeniden George Stevens'a dönmüştü.

Ve kısa bir süre için kendini Stevens'ın kollarında da buldu. Tracy ile Cukor yıllar içinde yakın arkadaş oldular, ama o sırada yapımcı gibi hareket eden Kate, Tracy'nin kendini tamamıyla rahat hissedebileceği bir yönetmen olsun istemişti. "Onun ekipte beysbol falan konuşabileceği iriyarı, erkek gibi bir erkek olsun istedim," demişti.

Birkaç gün içinde MGM setinde beklenmedik bir gelişme oldu. Filmdeki romantik aşk, gösterişsiz basit bir adamın, hareketli, gösterişli, şehirli kadına olan aşkı bütün oyuncuların

ve ekibin gözleri önünde hayata geçmeye başladı. İlk başlarda yapımcı Mankiewicz, acaba bunu ben mi hayal ediyorum, diye şüpheye düşmüştü, fakat çekimler ilerledikçe orada bulunan herkes durumu fark etmeye başlamıştı. Yıllar sonra yönetmen, "Bu kadar da berbat bir şey olamazdı. Filmin bitmiş halinde, her şey bütün dünyanın gözleri önüne serilmişti," diyecekti.

Mükemmel oyunculuğunun yanı sıra Tracy, o yaylanan yürüyüşüyle hiçbir filminde bu kadar çekici olmamış, hele Hepburn hiçbir zaman bu kadar seksi ve yumuşak başlı gözükmemişti. Kate acemilik günlerindeki erkeksi tavırlarını bırakmış, çarpıcı, çağdaş bir kadın olmuştu. Mankiewicz, "Canı cehenneme, Kate muhteşemdi ve birbirlerine âşıktılar. O Allahın cezası filmi seyretmek insana hâlâ heyecan verir," diyordu. Sam Craig'in (filmin erkek kahramanı] Tess Harding'le (filmin kadın kahramanı) çorabını düzeltirken karşılaştığı ilk sahne, peşinde dolaşırken kadının onu yakaladığı an ve daha sonra birlikte ilk beysbol maçına gidişleri bu nedenle klasik sahneler haline gelmiştir.

Yılın Kadını, daha önceden örneği görülmemiş bir romantik komediydi. Bu modern ve sofistike filmin, kadın kahramanı, en az erkek kahraman kadar başarılı, güçlü ama incinebilir biriydi. Kate, *His Girl Friday*'deki Rosalind Russell hatta *Bay Smith Washington*'a Gidiyor'daki Jean Arthur'un aksine, Tess Harding'in 'bir erkek gibi davranmadığını' göstermenin önemine inanıyordu. "Hatta Tess erkeklerin dünyasına bile girmeye çalışmıyordu. Aynen benim gibi erkeklerin dünyasında üzerinde pek de fazla düşünmeden çalışıyor ve başarılı oluyordu. Anneme de benziyor, kadınlığından hiçbir fedakârlıkta bulunmadan erkeklerin karşısına dikilebiliyordu," diye anlatıyordu.

Aslında film feminizm açısından uzlaşmacı bir tavır sergiliyordu. Bu konuda ödün verdiği için Kate kendini hiçbir zaman affetmedi. İlk senaryoda Sam'le evlendikten sonra Tess ev kadınından çok bir meslek kadını gibi davranmaya devam ediyor, Sam de onu terk ediyordu. Ama babasının ikinci evliliği sırasında ettiği yeminleri duyunca, kendi evliliğinin değerini anlayarak, karşılıklı alıp verme üzerine kurulmuş bir ilişkinin kutsallığına inanıyordu. Orijinal senaryonun son sahnesinde artık kocasından

daha fanatik bir beysbol seyircisi olan Tess, bir maçta görünüyordu. Kate, "Ama 1941 yılında hâlâ erkekler erkekti ve kadınlar çoğunlukla evde oturuyordu. Bu nedenle yöneticiler böyle bir sonun seyircinin hoşuna gitmeyeceğini düşündüler," diye açıkladı.

Sonunda yeni bir final sahnesi tasarlandı. Burada Tess kocasına kahvaltı hazırlamaya çalışırken görülüyordu. Doğaçlama olarak çekilen sahnede Tess, bir kahve yapıp ekmek kızartmayı bile beceremiyordu. Kate'in açıkladığı gibi bu sahne belli belirsiz bir şekilde Tess'i cezalandırıyor, kadın seyirciye, "Bu kadarını ben bile yapabilirim," deme fırsatı veriyor, erkekler de "Benim karım en iyisidir," diyebiliyorlardı. O kadar güçlü ve burnu büyük görünen Katharine Hepburn'ün ise aslında kendini sevecek iyi bir kocaya ne kadar ihtiyacı olduğu ortaya çıkıyordu.

Hepburn mesleğini hiçbir zaman taviz vermeden yürüttüğü için, insanlar yıllar boyunca ona büyük hayranlık besledi. Bu hayranlık Kate'in hoşuna gitmekten çok onu kızdırıyordu. Çünkü bu inancın yanlış olduğunu ve verdiği mücadeleyi göz ardı ettiğini düşünüyordu. "Ben de sağda solda uzlaşmacı olmak zorunda kaldım. Ama mücadele vereceğim konuyu çok dikkatle seçtim. Ancak önemli konularda savaş verdim. Kazanabilme ümidi olanları seçtim. Birçok kereler kaybettim ve hatalı olduğum çıktı ortaya," diyordu. Hiç şüphesiz pek çok kez taviz vermişti, ama genellikle kazanmak için eğilmişti.

Amerika'nın İkinci Dünya Savaşı'na girdiği ve birçok kadının hayatında ilk defa evden çıkıp, dışarıda çalışmaya başladığı sırada vizyona giren *Yılın Kadını*, çok büyük bir başarı kazandı. Film dünyanın bir sonraki yarım yüzyıl içinde tanışacağı feminizm hareketinin ilk işaretlerini veriyordu. Daha da önemlisi çok eğlenceliydi. Filmin ana yapısı yıldızlarının arasındaki elektrikle güçlenmiş, Tracy ve Hepburn'ün sonraki yirmi yılda çevireceği sekiz film için bir şablon oluşturmuştu. Onlar beyaz perde tarihinin en uzun birlikte rol alan romantik çiftiydi. Bir gün Kate kahkahalarla gülerek, "Aman Tanrım biz Abbot'la Costello'dan (uzun yıllar birlikte film çeviren iki komedyen) bile daha uzun süre birlikte film çevirdik," diyordu.

Afişlerde Tracy daima birinci sıradaydı. Kate, "Öyle olması

da gerekirdi," diye açıklamıştı. "Birlikte çalışmaya başladığımızda ben daha yeni dönüş yapmıştım; Spence ise kendi alanında zirvedeydi ve hiçbir zaman uzaklaşmamıştı. Benimle çalıştığı için ona minnettardım."

Joe Mankiewicz bir seferinde bu konuyu Spencer'la konuşurken "Önce kadınlar ve çocuklar derler," dediğinde Tracy, "Canları cehenneme, bu bir film, batmakta olan bir gemi değil," diye cevap vermişti.

Kate'le yaptığım ilk konuşmalardan birinde (1983'te röportaj yaptığımda) ona, Astair ve Rogers'ın her birinin birlikteliklerine olan katkısı hakkındaki söylediğini hatırlatarak, o isimlerin yerine Tracy ve Hepburn desek neler söylerdin diye sormuştum. "Sanırım bizimki tamamiyle farklıydı," diye cevap vermişti. "O öylesine istikrarlı bense o denli değişkendim ki, birbirimizi çileden çıkarıyorduk. İşin eğlenceli tarafı birbirimize meydan okumamızdı. Ama gerçek olan şu ki, görünüş olarak da birbirimize çok yakışıyorduk." *Yılın Kadını*'nın çekimleri bittiğinde Hepburn'la Tracy artık birlikteydiler. Tracy, Encino'daki çiftlik evine, gerçek anlamıyla, bir daha hiç dönmedi.

Hepburn kendini, o zamana kadar hiç yaşamadığı şekilde aşka teslim etmişti. Otuz dört yaşına gelmiş olan Kate, arkasında bir sürü kırık kalp bırakmıştı ve etrafında bir sürü talibi vardı, ama bana Fenwick'teki ilk gecede itiraf ettiği gibi o, 'kafasına balyoz yemiş gibiydi'. Spencer'a güzel çocuk denilemezdi ama sert ve sade görünüşü Kate'e çekici geliyordu. George Stevens ve John Ford'u tarif ederken yaptığı gibi, Spencer için de defalarca 'tam erkek' tanımlamasını kullanmıştı. İriyarı, kızıl saçlı ve son derece doğal bir adam olan Spencer, resimlerinden gördüğüm kadarıyla, Dr. Thomas Norval Hepburn'u andırıyordu. Kate onun, hiç tartışmasız film dünyasının en iyi oyuncusu olduğuna inanıyordu. Yeteneğinden söz ederken, "Peynir ekmek gibiydi," derdi. Son derece sade, temel ve yalnızca gerektiği gibi... Kişisel hayatı Hollywood'daki herkesin malumuydu ve kadınlar tarafından beğenilmesi onu Hepburn'ün gözünde daha da çekici yapıyordu.

Kate'i en çok çeken tarafının çaresizliği olduğunu hissetmiştim. Tracy'de felaketin sınırlarında dolaşan bir yalnızlığın hüznü

vardı. Bunlar Hepburn'ün kurtarıcı yönünü ortaya çıkardı. Otuz beş yıl 'ben, ben, ben' diye yaşadıktan sonra, artık bir başkası için yaşamanın zamanı geldiğine inanmıştı. Kendisinin de kabul ettiği gibi, bir başkasını ondan neler alabileceğini değil ona neler verebileceğini düşünerek sevmenin ne demek olduğunun ilk defa farkına varıyordu.

Bilerek ve isteyerek, kendi arzularını söndürüp kişiliğini bastırarak kendini onun istek ve ihtiyaçlarına adadı. Mücadeleci, ele avuca sığmaz, çoğu zaman insanı rahatsız edecek derecede bağırıp çağıran, coşkulu, bazen yorucu biri olan Hepburn, hayatının en zor rolüne soyunmuştu. Tracy'nin sevgilisi ve yaşam arkadaşı olarak, bazen de kölesi gibi davranarak, inanılmaz sabır gösterip ona sonsuz destek vererek, kendi hayatını inkâr ettiği zamanlar olmuştu. Kate sürekli Tracy'nin aşağılamalarına maruz kalır, bu bazen de yabancıların önünde olurdu. Film setlerinde veya evin oturma odasında onun gerçekten ayaklarının dibinde otururdu.

Birlikte harika şeyler yaşadılar. Kate'e göre bunların en güzeli, ikisinin sükûnet içinde baş başa oldukları zamanlardı. Evli bir çift gibi yaşıyorlar, birlikte akşam yemeğinde etle patates yiyor, pazar gazetelerini okuyup, arabayla sahilde geziyor, resim yapıyorlardı. Genelde duygularını rahat ifade edemeyen Tracy, Kate'e, ancak yalnız oldukları veya George Cukor, Garson Kanin, Ruth Gordon, sonraları Bogard ve Bacall gibi güvendiği dostlarının yanında sevgi ve şefkat gösterebiliyordu. İkisinin de ayrı evi vardı ve sosyal olaylara ayrı ayrı katılırlardı. Tracy karısıyla düzenli olarak görüşürdü.

Dedikodunun kutsal olduğu bu sanayide, birtakım köşe yazarları büyük güç sahibi olmuşlardı. Onların yazdığı her şey bütün dünyaya yayılırdı. Louella Parsons, Hedda Hopper, Sheillah Graham ve onların taklitçileri bu yüzden hem korkulan hem de yaltaklanılan tiplerdi. Hepburn ile Tracy genelde onları görmezden gelirdi. Aslında bu leş kargalarına böyle davranmak, onların bazen çok çirkin, hatta insanın meslek hayatını söndürecek yazılar yazmasına sebep olurdu. Gariptir ki, Hepburn ve Tracy ile fazla uğraşmadılar. İkisinin stüdyo dışındaki hayatı hakkında çok az yazı çıktı. Birbirini küçümseyerek gizli düşmanlığını sürdürmek her iki tarafın da kolayına geliyordu.

Bir seferinde Kate'e, onun Tracy ile olan ilişkisini görmezden gelmelerinin bir nedeni de, dedikodu yazarlarının ona duyduğu gizli hayranlık olabilir mi, diye sormuştum. Herhalde Kate'in erkeklerin dünyasında vermiş olduğu mücadeleyi onlar da takdir ediyordu. Daha sonraki yıllarda bir Hollywood davetinde Hedda Hopper Hepburn'e elini uzatarak, "Artık silahlarımızı gömüp arkadaş olmanın zamanı gelmedi mi?" diye sormuştu. Hepburn "Ah Hedda," diye cevap verdi. "Bu kadar yıl birbirimizle konuşmadan yaşayabildik böyle mükemmel bir düşmanlığı niye bozalım ki?"

Yılın Kadını filminin çekimi sırasında ve sonraki yıllar boyunca Tracy ile Hepburn'ün arkadaşları, sonra da hayranları, ikisinin niye evlenemeyeceği konusunda otorite kesildiler. Karısı onu asla boşamaz, diyorlardı. Sağır olan oğlu için duyduğu suçluluk ve Katolik olması yüzünden Tracy boşanmayı asla isteyemez. Ama Kate'in en önemlisi, diye ısrarla belirttiği çok önemli bir neden daha vardı. Bunu bana Fenwick'teki ilk gecemizde söylemişti: "Ben hiçbir zaman Spencer Tracy ile evlenmek istemedim."

Hepburn'nun daima evli veya başka bir kadına bağlı olan erkeklere ilgi duyduğu da sık sık dile getirilen sebepler arasındaydı. Bunun doğru bir tarafı vardı, ama benim düşünceme göre bu daha çok, Kate'in evlenmesi mümkün olmayan erkekleri çekici bulmasından ileri geliyordu. Kate'in sık sık belirttiği gibi o, bir erkek gibi yaşamayı, kendi faturalarını kendi ödemeyi ve hiç kimseye hesap vermemeyi seviyordu ve bunu yapacak güce sahipti.

Bir baş kadın oyuncunun meslek yaşamı nadiren on yılı aşar, birçoğu sonunda zor durumlara düşerdi. Film dünyasına giren yıldızların büyük kısmı, kendilerini birdenbire pek çabuk alıştıkları bir yaşam tarzı içinde bulur ama bu yaşamı pek uzun sürdüremeyeceklerini kısa bir süre sonra fark ederlerdi. Bu olgu onların neden o kadar sık evlenip boşandıklarını kısmen açıklar. En azından bir kere para için evlenirler. (Joan Crowford, Bette Davis, Myrna Loy, Greer Garson, Jennifer Jones gibi defalarca evlenen yıldızların kocalarının en az biri mutlaka zengin bir iş adamıdır.) Hepburn için bu söz konusu olamazdı. Meslek hayatı-

nın başlarında Luddy tabii ki yardımcı olmuştu, Howard Hughes onu göklere çıkarmıştı, ama Kate onlara daha fazla borçlanmamak için onları terk etti. O erkeğinden daha azını bekliyordu, fazlasını değil.

İstediği hayat tarzını Spencer Tracy ile bir adım daha ileri götürebilmiş, bir çeyrek asır boyunca yoğun ve içten bir ilişki yaşamıştı.

Her evli çift gibi Tracy ile Hepburn'ün ortak yaşamları da inişli çıkışlıydı. Ama birbirlerine resmi bir mühürle bağlamadıklarından, ilişkilerinde gerçekdışı bir şey olduğunu unutmuyorlar, bu nedenle de kendilerini cendereye girmiş gibi hissetmiyordu. Birlikte geçirdikleri zamanlar birlik olmak değil yeniden bir araya gelmeye benziyordu. İkisi de canları istediği zaman kaçabileceklerini biliyorlardı. Tracy düzenli olarak kendi içindeki şeytanla savaşmak için uzaklaşıp içki ve kadın peşinde koşardı. Hepburn da sık sık bavullarını toplayıp mesleki fetihlere çıkarak yeni roller arardı. Kate'in en kısa uzaklaşmasının bile, Tracy'yi hemen ayık gezemediği günlerine döndürdüğü çabucak belli oldu.

Örneğin *Yılın Kadını*'nın çekimleri bittikten sonra ikisi de kendi yollarına gitti. Tracy'nin itirazlarına rağmen Hepburn, Theatre Guild ile yaptığı bir anlaşmaya uyarak Philip Barry'nin yazdığı *Without Love* oyununda sahneye çıkmaya karar verdi. Kate oyun Broadway'de sahnelenmeden önceki turneye katılırken, Tracy, John Steinbeck'in *Yukarı Mahalle*'sini filme almaya karar veren MGM için çalışmaya başlamıştı. Tracy'nin barbaturatlarla içkiyi karıştırmaya başladığını haber alınca, Kate turneye ara verip Tracy'nin yanına giderek yazı Kaliforniya'da onunla birlikte geçirmeye karar verdi. Guild'dekilere oyunun Broadway'deki açılışı için New York'a geleceğini söyledi.

1942 yazında önlerine Tracy ve Hepburn için hazırlanmış bir proje geldi. Birlikte yaptıkları en garip işti, ama o şartlar altında Kate onu Tanrının bir armağanı gibi kabul etti. Daha önceleri iki Philip Barry oyununu beyaz perdeye başarıyla uyarlamış olan Donald Ogden Stewart, I.A.R. Wylie'nin yazdığı *Meşaleyi Taşıyan* isimli romana dayanan bir senaryo yazmıştı. Melodram kokan politik bir macera filmiydi. Dönemini yansıtan filmde bir

gazeteci, bir Amerikan kahramanının -biraz Lindbergh'e benziyordu- dul karısı hakkında araştırma yaparken, kadının aşırı milliyetçiliğinin, aslında faşist yüzünü saklamak için bir kamuflaj olduğunu ortaya çıkarıyordu. Her zaman, romantik komediler kadar dramları da yönetebileceğini ispat etme fırsatı arayan Cukor'u filmi yapmaya ikna etmek hiç güç olmadı. Kate, Tracy'yi de politik olarak söylemek istedikleri şeyleri söylemek için bunun bir fırsat olduğuna inandırdı.

Her ne kadar film *Rebecca ve Şüphe* ile büyük başarı kazanmış olan Hitchcock'la aşık atmak için hazırlanmış olsa da, bu işin Cukor'un boyutlarını aştığı ortaya çıktı. Ağır psikolojik ve sosyolojik analizlerle dolan film, faşizm karşıtı olan esas mesajını veremiyordu. Filmin tek başarısı Tracy ve Hepburn'e birlikte çalışma fırsatı vererek Kate'in Malibu'da kiraladığı evde baş başa vakit geçirmelerini sağlamasıydı. Kate geceleri çoğu zaman dünyanın yolunu yapıp, Tracy'yi arabasıyla şehirdeki Beverly Hills Oteli'ne götürürdü.

D.W. Griffith'in sinemayı icat ettiği günlerden beri sinema setlerinde romantik ilişkiler yaşanmıştır. Bunların birçoğu tatil aşkı gibi olmuştur. Tatil bitince aşk da biter. 1942 yılı yazının sonralarına doğru Hepburn-Tracy aşkı da aynı kadere uğrayacakmış gibi gözüküyordu. *Without Love*'da oynamak üzere Broadway'e dönmek onu aylarca rahatsız etti. Bir yanda vaktiyle tökezlediği meslek yaşamında, onu elinden tutarak ayağa kaldırmış olan eski tiyatro yoldaşlarına verdiği söz, diğer yanda 'bana sevmeyi öğretti' dediği adama duyduğu yepyeni bağlılık arasında iki parça olmuştu. Tracy, onun oyunu bırakmasını istediğini açıkça söylemişti.

O noktada Loretta Young'la olan macerasından beri kocasıyla görüşmemiş olan Louise Tracy, duruma müdahale edecek bir hareket yaptı. On yıl önce yaptığı gibi köşesine çekileceğine kocasının yanında toplumun önüne çıkarak kozunu oynadı. O sonbaharda Güney Kaliforniya Üniversitesi, Bay ve Bayan Spencer Tracy'nin mali yardımlarıyla, sağırlar ve ailelerine yardım için kurulan, John Tracy kliniğinin açılışını ilan etmişti. Louise Spencer kliniğe gerçekten büyük katkıda bulunmuştu. Ama Kate

bu açılış bildirisinin zamanlamasını kuşkulu buldu. Spencer karısına hayran bir koca rolü oynamak ve bir baba olarak suçluluk duygusunu daha da güçlü yaşamak zorunda kalmıştı.

Yine o sıralarda Tracy, "Hayatımda, eski ilişkilerini ateşli olmasa da her zaman bu kadar canlı tutan başka bir kadın daha tanımadım," diye şikâyet etmekteydi. Leland Hayward iş danışmak için Kate'i sürekli arıyor, Margreth Sullavan'dan boşandığından beri hayatta yaptığı en büyük hatanın Kate'i kaybetmek olduğunu söylüyordu. George Stevens onunla dost kalmıştı, bu dostluk hayatının sonuna kadar sürdü. John Ford emekli olup İrlanda'ya gitmekten söz ediyor, Kate'i de birlikte götürmek istediğini söylüyordu. Howard Hughes, Irene Selznick'e, Kate'i evlenmeye ikna edemeyişinin 'hayatının en büyük hatası' olduğunu anlatmıştı. Hughes da hayatının son günlerine kadar Hepburn'la ilişkisini sürdürdü. Ona sürekli telefon ederdi. İlk zamanlar *Philadelphia Hikâyesi*' ile ilgili işler için arıyordu. Ama o işler bittikten sonra da aramaya devam etti. On yıl kadar sonra Kate'in acele Los Angeles'ta kalabileceği bir yer bulması gerekti. Telefon konuşmalarından birinde Hughes, Charles Boyer House'ı önerdi. RKO, aktörle olan kontratı feshettikleri sırada anlaşmanın bir parçası olarak almıştı bu binayı. Ev hâlâ boş duruyordu ve o sıralar RKO'nun da sahibi olan Hughes onun da sahibi olmuştu. Kate'e stüdyonun mobilya ve aksesuar departmanlarından istediği her şeyi alabileceğini de söyledi.

1951 yılında akşamın erken bir saatinde stüdyodaki herkes evine gittikten sonra, Kate, RKO deposuna gitti. Koridorlarda lambaların, vazoların arasında dolaşırken tanıdık bir sesin adını söylediğini işitti. "Sen misin Howard?" diye sordu. Haki bir pantolon ve beyaz bir gömlek giymiş, şapkalı bir adam ona doğru geliyordu. Elinde burnuna tuttuğu mendil olmasa, bu tozlu depoda herhangi bir set işçisinden farklı görünmüyordu. Kucaklaştılar ve biraz oturup havadan sudan konuştular. Kate sıradan bir tahta iskemleye, Hughes ise altın yaldızlı bir tahta (Kate bunun doğru olduğuna yemin etmişti) oturmuştu. "Howard hâlâ teatreal olmaktan vazgeçmemişsin," diye takıldı Kate.

Hughes "Her şey yolunda mı?"diye sordu. Hepburn, "Evet,

iyi," dedi. Meslek yaşamının ve Tracy ile ilişkisinin yolunda olduğunu açıkça belli etti. Kate "Yalnızca karşı karşıya gelmiş olmamızın dışında bu karşılaşmanın hiçbir dramatik tarafı yoktu," diye hatırlıyordu. "O sıralarda eksantrik biri olmaya başlamıştı. Hem politik anlamda hem de sanırım bir sürü yönden tamamiyle değişmiş, aşırı bir komünist aleyhtarı olmuştu."

Hepburn birbirlerini görmekten memnun olduklarını söyledi ama, "Bana çok üzgünmüş gibi gelmişti," diye ilave etti. "Bu karşılaşmanın dokunaklı bir tarafı vardı. Howard her şeyden uzaklaşmış gibi görünüyordu. Bana istediklerimi depo sorumlusuna bildirmemi, sabaha eve gönderileceğini söyledi." Kate teşekkür etti ve Hughes çıktı. Kate, "Bu onunla yüz yüze son karşılaşmamız oldu," dedi. Epeyce seyrekleşse de konuşmaları devam etmişti. Kate onun ne kadar eksantrik hale geldiğine dair haberleri Hughes'in doktoru Lawrance Chaffin'den alıyordu. Hughes son aramalarından birinde Kate'e saat kaç diye sormuştu. Kate uykulu gözlerle saate bakarak "Dört," dediğinde, "Gece mi gündüz mü?" demişti.

Tracy, Kate'e sürekli olarak "Tanrı aşkına Luddy niye hâlâ etrafımızda?" diye soruyordu. Kendisinden önceki Hughes gibi, Tracy de eski kocanın neden hâlâ canı istediği zaman Fenwick'e gelme izni olduğunu ve Kate'in onu neden Amerikan mahkemesinde usulünce boşamadığını anlayamıyordu. Kate daha sonraları "O vakte kadar Luddy'nin benim için bir emniyet supabı olduğunu fark etmemiştim," diyerek kabul etmişti. "Spence bana onu hayatımda o şekilde tuttuğum sürece, ona ümit verdiğimi gösterdi." 1942 Eylülünde hakim, Katharine ve Ludlow Ogden Smith'i boşandığında, Dr. Hepburn kızı için şahitlik etmek üzere mahkeme salonundaydı. Birkaç ay sonra Luddy ikinci kez evlendi.

Hepburn'ün Without Love oyununun Broadway'de sahnelenmesinde rol alacağı hakkında Theatre Guild'e verdiği sözü yerine getirmesi için, onlardan büyük bir baskı, hatta hukuki yollara baş vuracaklarına dair bir tehdit gelmesi gerekti. Oyun ve eleştiriler pek iyi sayılmazdı, ama Kate çılgınca alkışlayan seyircilerin önünde on altı hafta kapalı gişe oynadı. Bu dört ay boyunca Hepburn, binlerce kişinin hayranlığının, bir tek erkeğin hayranlığı

yanında hiçbir şey ifade etmediğini giderek daha fazla anlamıştı. Spencer Tracy'ye günden güne artan bağlılığı yüzünden sonraki on yıl boyunca bir daha sahneye adım atmadı.

Bir noktada Tracy'yi tekrar sahneye çıkarıp çıkaramayacağını denemek istedi. Oyun yazarı Robert Sherwood'la bir buluşma ayarladı ve Tracy savaşın sonlarına doğru *The Rugged Path* oyununda sahneye çıkmayı kabul edince, birlikte doğu kıyısına gittiler. Ne yazık ki, savaşa katılan bir gazeteciyi anlatan abartılı ama beceriksizce yazılmış bu oyun, Tracy'nin bütün oyunculuk başarısına rağmen tatmin edici olmaktan uzaktı. Tracy bir daha sahneye çıkmadı.

Artık Tracy kendini yalnızca sinema oyuncusu olarak görüyor, başka bir şey istemiyordu. Aralarında Gable, Stewart, Fonda ve Tyron Power gibilerinin de olduğu bir sürü oyuncunun savaşa katılması, ona büyük bir avantaj sağlamıştı. O on yıl boyunca dikkatleri üzerinde topladı. 1950 yılına kadar her yıl en az bir filmde başrol oynadı ve *A Guy Named Joe*, *The Seventh Cross* ve *Thirty Seconds Over Tokyo* gibi savaş filmleriyle hayranlarının sayısını korudu. O sıralarda Hepburn'ün yaptığı çalışmalar bunlara kıyasla pek azdı, çünkü o sevdiği erkeğe destek olmak için özel hayatını ön planda tutarak bir sürü iyi rolü reddediyordu.

1943 yılında yalnızca, savaşta herkesin yapmak zorunda olduğu fedakârlıkları anlatan bir hikâye olan *Sahne Kapısı*'nda, küçük bir rolde görülmüştü. Bu filmde kısa roller alan Talluhlah Bankhead, Helen Hayes, Harpo Marx ve Ed Wynn gibi bir sürü ünlü vardı. Kate filmde kantinde göreve yeni başlamış bir yardımcının moralini yükseltmek için teşvik eden bir konuşma yaparken filmin mesajını, bütün ülkedeki kadınlara iletiyordu. Sonraki yıl çevirdiği tek film, Pearl S. Buck'ın çok satan romanının uyarlaması olan *Canavar Tohumu* oldu. Çinli bir çiftçinin karısı Jade rolünde çıkık elmacık kemikleri sayesinde rol arkadaşları Walter Huston, Hurd Hatfield, Agnes Moorhead ve Aline MacMohan'a göre çok daha fazla Çinli görünüyordu. 1946'da Robert Taylor ve Robert Mitchum'la birlikte Vincente Minelli'nin yönettiği önemsiz bir melodram olan *Undercurrent*'da oynadı. Ertesi yıl *Aşk Şarkısı* filminde, Robert Schumann ve Johannes Brahms rollerini oyna-

yan Paul Hendreid ve Robert Walker'ın karşısında, Clara Wieck Schumann rolüyle yer aldı. Bu yedi çocuklu anne, Hepburn'ün filmlerde gözüktüğü ender anne rollerinden biriydi. Bu film için aylarca piyano çalışarak başarılı bir virtüöz sergilemişti.

O on yıl boyunca, Spencer Tracy ile çevirdiği filmlerin arasına sıkıştırdığı ıvır zıvır bundan ibaretti. Yine de o filmlerde bile bir kalite vardı. Onları birleştiren büyüyü yeniden yakalayabilmek için, Hepburn, Tracy'yi Without Love'ın film uyarlamasında oynaması için ikna etti. Daha öncede Barry'in iki eserini başarıyla senaryolaştırmış olan Don Stewart, elinde maharetli bir çift oyuncu olduğunun farkında olarak metnin komedi öğelerini daha da vurguladı. Bu yorum biraz eğlenceli ama genelde ağır ve saçmaydı.

Ondan sonraki Hepburn ve Tracy filmi onları meslek yaşamları için birlikte çizmeye çalıştıkları yoldan daha da uzaklaştırdı. Conrad Richter'in *Yeşil Ufuklar* romanından uyarlanan New Meksiko yaylalarında geçen ağır bir aile dramıydı. Filmde Hepburn, hayvan sürüleri sahibi kaba saba, güçlü kocasını, Melvyn Douglas'ın oynadığı rakibi avukatla bir macera yaşamak için terk ederek Danver'a giden bir kadını oynuyordu.

Kate bu film için, "Hiç kimse kötü bir film yapayım diye yola çıkmaz," demişti. "Biz filme inanıyorduk, veya en azından inandığımıza inanıyorduk." Bu proje ne yazık ki Tracy'nin çok fazla içtiği, bütün gece bir bardan öbürüne sürüklendiği, kendini kaybedip, oraya nasıl geldiğini bile bilmeden, Beverly Hills Oteli'ndeki bir odada uyandığı döneme rastlamıştı.

Kate birlikte çalışmanın onu yola getireceğini sanmıştı. Onu evde olduğu kadar, işte de kontrol etme fırsatının eline geçtiğini düşünerek öyle çok heveslenmişti ki, senaryonun pek de iyi olmadığını göz ardı etti.

Güçlü bir yönetmenin bazen iyi bir tarz ve çekimle zayıf bir senaryodan iyi bir iş çıkarabileceğini bilen yapımcı Pan Berman, her iki kıyının da en gelecek vaat eden genç yönetmeni Elia Kazan'ı tutmuştu. Group Theatre'ın kötü çocuğu Kazan, *Bir Genç Kız Yetişiyor* oyununu sinemaya uyarlayarak Hollywood'da büyük bir başarı kazanmıştı. Ne yazık ki Kazan (Gençliğinde

ona, her işi beceren, işe yarar anlamında Gadg adını takmışlardı) MGM'ye geldiğinde, bu filme vermek istediği cesur realizmin kabul görmediğini anladı. Stüdyo yetkilileri, mekân çekimi yerine stüdyo çekimi yapmaya ve Walter Plunkett'in gösterişli kostümlerini kullanmaya çoktan karar vermişti. Yetkililere karşı çıkmak veya işi bırakmak yerine o, ailesiyle birlikte Malibu'daki lüks mekâna yerleşmeyi tercih etti. Daha çekime başlamadan sanatsal yönünü bir tarafa bırakarak işi fevkalade pasif olarak yönetti. Stüdyo ne isterse o kadarını yapıyor, daha fazlasını vermek için hiçbir çaba harcamıyordu. New York'a döndüğünde yaptığı işten utanıyordu, ama kendisini haklı olarak çok meşhur eden Broadway klasikleri *İhtiras Tramvayı* ve *Satıcının Ölümü*'nü yönetmeye başlamıştı bile. Birkaç yıl sonra sanatını kanıtlamış olarak Hollywood'a geri geldiğinde *Centilmenlerin Anlaşması*, *Kara Damga, Viva Zapata* ve *Rıhtımlar Üzerinde* gibi güçlü filmlere imzasını atacaktı. O zamanlar Hepburn her şeyi yolunda giden bir projede Tracy ile birlikte çalışmaktan çok memnun olmuştu. Ama geri dönüp baktığında, "Keşke Gadg biraz daha mücadeleci olsaydı," diyordu. "Bunu onunla çok tartıştım ama kendini filme hiç vermedi. Bana göre film yapmanın önemli bir yönü bu mücadeledir. Eğer mücadele etseydi ortaya çok daha iyi bir film çıkabilirdi."

Hayatı boyunca bir liberal olan Kate, 1940 sonları ve ellilerin başında komünistler aleyhine yürütülen cadı avına açıkça karşı çıkmıştı. Bir gün ona gösteri dünyasının en ünlü kişilerinden biri olarak Elia Kazan'ın bu dönemde bazı isimleri ihbar etmesi hakkında ne düşündüğünü sordum. "Bak, çalışmaya devam edebilmek için bazı şeyleri söylemek zorunda kalan insanları suçlayamam. Ama başkalarının çalışmasına engel olacak bir şeyi söyleyen kişi çizgiyi aşmış demektir. Gadg bunu yaptı. Bana göre başka insanlara zarar vermeden kendi işini yapmanın bir yolunu bulabilirdi. Bence o çok yetenekli ama zayıf karakterli biriydi. *Bunu Yeşil Ufuklar*'ı çekerken hissettim ve McCarty döneminde yeniden hatırladım."

Yeşil Ufuklar'ın çekildiği yılın ertesinde Tracy ve Hepburn daha sıradan bir film olan *Aday*'la beyazperdede bir araya gel-

di. İşin garip tarafı başlangıçta bu filmde değil ikisinin, birinin bile oynaması düşünülmemişti. Film, Howard Lindsay ve Russell Crousc'ın Pulitzer ödüllü oyununun uyarlamasıydı; yapımcı şirket ise, filmin yönetmeni Frank Kapra'nın da ortak olduğu, Liberty Films'di. Capra kadroya başarılı komedisi *Bir Gecede Oldu*'nun ödüllü oyuncularını almayı düşünüyordu. Cumhuriyetçi başkan adayı Grant Mattews'ı Clark Gable, seçilmesine yardımcı olmak için yanında kalmayı kabul eden, ayrı yaşadığı karısı Mary'yi, Claudette Colbert oynayacaktı. Kadın kocasının entrikacı bir gazete varisi (bu rolü Angela Lansbury büyük bir ustalıkla oynadı) ile birlikte olduğunu öğrenip onu iyice kaybettiğini anladığı geceki yemekte, kendini kaybederek bir nutuk çekiyor, oradaki bütün politikacıları ahlaki değerlerini satmakla suçluyordu. Onun konuşmasından en çok etkilenen kişi kocası Grant oluyor ve değer verdiği her şeyi politika uğruna feda ettiğini anlayarak yarıştan çekiliyordu.

MGM Gable'ın oynamasına izin vermedi. Ama sonunda Liberty Films'e ortak olarak Spencer Tracy'yi önerdi. Colbert senaryoya bayılmadı ve çekimlere birkaç gün kala anlaşmayı bozacak yeni şartlar ileri sürdü. Bunlardan birinde akşam saat beşten sonra çalışmayı kabul etmediğini söylüyordu.

Son dakikada devreye Hepburn girdi. Senaryoyu iyi bildiğini ve son anda verilse bile bu rolü oynayabileceğini söyledi. "Kapra ile çalışmanın harika bir şey olacağını düşünmüştüm," diyordu. "Ayrıca tekrar Spence'le çalışma imkânı doğmuştu." Daha da ötesi Tracy'nin kendini psikolojik olarak bu role nasıl hazırladığını görmüştü ve filmin iptal edilmesinin onda yaratacağı hayal kırıklığından korkuyordu. Onun korku ve kuruntularını hisseden Hepburn, işindeki bir aksaklığın onu çizginin öteki tarafına geçirebileceğini hissetmişti. Perdede ve perde dışında her zaman hoşlandığı Colbert'i arayarak, "Bak Claudette, biliyorsun senin yerine birini alacaklar," dedi. Colbert de, "Lütfen buyur Kate," diye cevap verdi.

Bu film (afişlerde Hepburn'ün ilk adı yanlış olarak "Katherine" diye yazılmıştı) hâlâ özgün bir yapım olarak oynuyor. Capra'nın duygusal ve hamasi tarzı Tracy ve Hepburn'ün sofistike

nüktedanlığı ile pek uyuşmadı. Film hiç ödül almadı fakat seyirciye her zaman, Tracy ve Hepburn'ün üstüne bir çift olmadığını hatırlattı. Halk onların birlikte oldukları filmleri bir olay olarak kabul etti. Aday iki yıldıza da romantik komedinin kendi tarzları olduğunu yeniden gösterdi.

Bunu aklında tutan Hepburn ve Tracy ertesi yıl George Cukor yönetiminde altıncı filmlerini çevirerek yeni bir zirveye doğru yükseldiler. *Ademin Kaburga Kemiği* çapkınlık yapan kocasını vuran aptal bir sarışını savunun feminist bir kadın avukatın hikâyesidir. Kadın bu davada kendini, savcı olarak görev alan, başarılı savcı yardımcısı kocasıyla karşı karşıya bulur. Garson Kanin ve Ruth Gordon'un yazdığı senaryo yatak odasında ve mahkeme salonundaki hazırcevap konuşmalarla doluydu. Bu diyaloglar elli yıl sonra bugün bile ilerici sayılabilecek feminist söylemler içermektedir. O sıralarda kırklı yaşlarının başında olan Hepburn ile ellisine yaklaşmış olan Tracy 'birlikte güzel durmaya' devam ediyorlardı. Söyledikleri her satır onların mükemmel uyumunu ortaya çıkarırken, kamera dışındaki hayatlarının bir parçasını da beyaz perdeye yansıtıyordu. Arada sırada yaptıkları doğaçlamalar, birbirine isim takmalar, sırtını sıvazlamalar, komik bakışlar bunu pekiştiriyordu. Bu şekilde Tracy ve Hepburn akıllı, başarılı, birbirine destek veren ve seksi bir çift olarak, efsanevi bir ikili haline geldi.

Hepburn sette hâlâ insanları yönetiyor ve kendisini rahatsız eden her ayrıntıyla uğraşıyordu, fakat bencilliği giderek azalmıştı. 1941'den beri önceliği Tracy'nin rahat etmesine vermişti. Tracy hiçbir zaman yönetmenlerle tartışmaz, rolünü oynar ve çıkardı. Eğer bir itirazı varsa bile bunu dile getirmesine gerek kalmıyordu. Kate onun için sonuna kadar mücadele ediyor, bazen de Tracy onu tasmasını çekerek uzaklaştırıyordu.

Bütün iddiacılığına rağmen Kate'in bütün çabası filmin iyi olması içindi. Bir gece New York'taki evinin oturma odasında "Ben film yapımında en güçlünün hayatta kalması kuralının egemen olduğunu düşünürüm. Ama bu yalnızca bir kişi değildir," diye açıklamıştı. "İşbirliği gerektiren bir ortam vardır ama demokratik değildir. Ben de kendimi seyircinin neyi beğenip neyi

beğenmeyeceğini bilmek konusunda her zaman çok yetenekli bulmuşumdur. O yüzden fikrimi söylerdim. Söyleyeceğimi söyledikten sonra da çenemi kapardım. İyi ve güçlü yönetmenleri dinlerdim. Onlardan çok şey öğrendim. Etrafımdaki herkes iyi görünürse, kendimin de iyi görüneceğini bilecek kadar akıllıydım."

Hepburn'ün bu felsefesini *Ademin Kaburga Kemiği* filminden daha iyi anlatan bir örnek yoktur. Özellikle bu filmdeki, şaşkın davalı, Doris Attinger rolünün geliştirilmesinde çok yardımcı olmuştu. Hepburn, Tracy ve Cukor, Garson Kanin'in *Dünkü Çocuk* oyunuyla Broadway'de büyük sükse yapan Judy Hollyday karşısında şaşkınlığa uğramışlardı. Tiyatroda sağda solda oynamış hatta birkaç filmde gözükmüş olan Hollyday bu başarılı oyunda sıradan aptal bir sarışın rolü yaparken ona ruhunu ve kalbini vererek sıradanlıktan çıkarıp benzersiz bir hale sokmuştu. Harry Cohn oyunun film haklarını satın alırken başrol oyuncusu Rita Hayworth için iyi bir gösteri olacağını düşünmüş, film yıldızı olmak için yeterince güzel ve gösterişli olmadığını düşündüğü Judy Hollyday'i oynatmayı aklına bile getirmemişti.

Ademin Kaburga Kemiği'in yıldızları yazarları ve yönetmeni onun ne kadar yanlış davrandığını ispatlamak üzere yola koyuldular. Hollyday'e yalnızca filmlerindeki Doris rolünü vermekle kalmadılar, rolü geliştirip Harry Cohn'un yapabileceği herhangi bir deneme çekiminden çok daha iyi bir hale getirdiler. Cohn'un deneme çekimi yapmak istediği yoktu zaten. Hollyday'in yakın çekimleri sırasında, kendi çekimi olmasa da, Hepburn ona moral destek olmak için sette kalıyordu. Bunu büyük film yıldızları pek yapmazdı, ama onun cömertliği bu kadarla da kalmıyordu.

Hepburn Cukor'dan, filmde kullanmasa dahi, Hollyday'in dikkat merkezi olduğu sahnede büyük yakın çekimler yapmasını istedi. Cukor sahnenin devamını Hepburn kameraya arkasını dönmüş olarak çekmeyi önerdi. Kate, "Herkes benim nasıl göründüğümü biliyordu, ama Cukor bu şekilde, vaktiyle *Bir Boşanma Faturası*'nda benim için yaptığı gibi Judy'yi seyirciye takdim edecekti," diye açıklamıştı.

Sonra Kate, MGM'nin basın danışmanı Howard Stickling'e

giderek onun basına birtakım yanlış bilgiler sızdırmasını sağlayacak şeyler anlattı. "Kate ve Spencer filmde Judy Hollyday öne çıktığı için çok kızgınlar," gibi şeyler. Dedikodular ortalıkta dolaşmaya başlayınca Harry Cohn, *Ademin Kaburga Kemiği*'nin çekimlerinden bazı parçaları görmek istedi. Cukor çektikleri sahnenin tamamını gözden geçirip Hollyday'in muhteşem göründüğü gereksiz ilaveler de yaparak ona gönderdi. Cohn, çekimleri görür görmez, Judy'ye Broadway'de yarattığı karakteri oynamak üzere başrol verdi ve yönetmen olarak Cukor'u aldı. Sonuçta *Dünkü Çocuk* 1950 yılında Hollywood'un en başarılı filmlerinden biri oldu. O yıl *Sunset Bulvarı*'ndaki Gloria Swanson, *Perde Açılıyor*'daki Bette Davis'le (ikisi de ara verdikten sonra sinemaya dönmüşlerdi) birlikte yarışan Judy Hollyday en iyi kadın oyuncu Oskar'ını aldı. Hepburn *Ademin Kaburga Kemiği* ilc aday bile olmamıştı. *Ademin Kaburga Kemiği*'nin başarısı Kate'e Spencer Tracy ve mesleği konusunda biraz nefes alma fırsatı vermiş olmasıydı.

O yıllarda işini ikinci plana atan Hepburn'ün epeyce boş vakti oluyordu. Bu zamanı eski film yıldızları, özellikle de Ethel Barrymore ve Constance Collier ile dostluğunu pekiştirmek için kullandı. Fazla rol almamasının prova yapmamak için bir neden olmadığını düşünüyordu. Her hafta birkaç saat, iyi oyunları okuyup tiyatronun bu büyük oyuncuları, özellikle de Bayan Collier ile prova yaparak geçirirdi. Hepburn kendini Theatre Guild'in hazırlamakta olduğu *Nasıl Hoşunuza Giderse*'deki Rosalin rolü için hazırlanmaya adamıştı. Birkaç hafta New York'ta prova yapıp turneye çıktılar. 1950 yılının Haziranında Brdoadway'de Cort Theatre'da perdelerini açtılar. Eleştiriler fena değil ile harika arasında değişiyordu ama herkes Katharine Hepburn'ün Shakespeare'i bu kalitede oynayabilecek tek film yıldızı olduğunu kabul ediyordu. Kate bu olay için, "Kendimi biraz bırakmış gibiydim, yeniden toparlandım," demişti.

Tahmin edilebileceği gibi Tracy yeniden içki krizi dönemine girmişti, ama *Malaya* ve *Gelinin Babası* (kızı rolünde Elizabeth Taylor vardı) filmlerinde oynayacak kadar ayık kalma iradesini gösterebiliyor, turneye çıktıkları şehirlerde ara sıra Kate'i görme-

ye gidiyordu. Ama Kate turneye gitmeden önce, onun yokluğu sırasında bile hiç içmediği kadar çok içiyor ve kendini kaybediyordu.

Kate bana ne zaman Spencer'dan söz etse, onun tıp kitaplarındaki tipik alkolik, Kate'in de klasik hami olduğunu düşünmüşümdür. Kate'in kendini böyle bir çukurun içinde çaresiz hapsedilmiş bulması içimi acıtmıştır. Bir gece Fenwick'teki şöminenin karşısında birlikte birkaç bardak viski içtikten sonra Kate bana, "Hadi şu ateşi canlandır," demişti. Tuzlu suyla ıslanmış kütüklerden renkli alevler çıkıyordu. Koltuğuma tekrar otururken yüzüne bakmadan, "Hiç kimse Adsız Alkolikler Derneği'ni düşünmedi mi?" diye sordum.

"Tabii ki düşünüldü," dedi. "Ben düşündüm." Sonra da, o sıralarda AA'nın yeni ve gizemli bir kuruluş olduğunu anlamaya çalışmamı rica etti. O sırada dernek sigara dumanı ve sarhoş adamlarla dolu küçücük odalarda faaliyet gösteriyormuş. "Spencer Tracy dünyanın en büyük film yıldızıydı. Onların arasında adı pek uzun süre gizli kalamazdı ve böyle bir haber onun meslek hayatının sonu olurdu," diye açıkladı durumu.

Kate ünlü kişilerin gizlice tedavi olabilecekleri birkaç özel hastane hakkında araştırma yapmış. "Fakat o, istediği zaman içkiyi bırakabilen biriydi," dedi. "İşine mani olmadıkça içkiyi bir sorun olarak görmezdi. Ben yanında olduğum sürece iyi olurdu." Nitekim, Kate'in sahneye çıktığı dönemlerde arkadaşlarına, "Onun beni sonsuza kadar terk edeceği korkusunu yenmeye çalışıyorum," diyerek davranışını haklı göstermeye çalışmıştı.

Saat gece yarısını biraz geçmişti ki Kate'in sormamı istekle beklediğini bildiğim soruyu sordum. "Sana hiç vurdu mu?" Ona doğru döndüğümde gözlerini kalan birkaç kor tanesine dikmişti. "Bir kere," dedi.

Sonra Beverly Hills Oteli'ndeki o korkunç geceyi anlatmaya başladı. Bir gece Tracy'yi yatağa yatırmaya çalışırken elinin tersiyle yüzüne vurmuş. Öyle sarhoşmuş ki, Kate onun ne yaptığını bilmediğini ve sonradan da hiçbir şey hatırlamadığını düşünüyordu. Kate gururundan dolayı ertesi gün ona bir şey söylememiş. Kendi içinden onunla barışarak, affetmiş. Ona, hiçbir şey söylemiş ama asla da unutmamış.

Ona, "Onu terk etmeyi hiç düşünmedin mi?" diye sorduğumda artık göz göze gelmiştik.

"Ne yararı olurdu ki?" diye sordu. "Yani demek istiyorum ki, onu seviyordum, onunla birlikte olmak istiyordum. Eğer onu terk etseydim ikimiz de çok mutsuz olacaktık."

Sonra Kate'in bana, Tracy'nin Fenwick'te her zaman ne kadar rahatsız olduğunu anlattığını hatırladım. Kendi başlarına bir klan gibi davranan, hepsi de iyi eğitimli, dik kafalı, açık sözlü kişiler olan Hepburn'ler Tracy'nin ailesinden çok farklıydılar. Ayrıca Tracy oradaki basit tabiat olaylarını ve onların insana verdiği dinginliği taktir edemiyordu. Kate'in bu adama karşı duyduğu tutkuyu açıkça ifade ettiği o anda, Kate'in, benim sandığım gibi bir kurban olmadığını fark ettim. Kate'de uzun bir süre alkolik birini seven başka eşlerde olmayan bir özellik vardı. O kendini kollamayı biliyordu. Aslında tiyatroya dönüşü de sadece mesleği için değildi. Tracy'nin sarhoş ve kavgacı dönemlerinin arasına, kendisi için bir kaçış sıkıştırarak gidip Shakespeare'i oynamıştı. Bir insanın hayatta bir sürü rolü olduğunu çok iyi biliyordu ve Fenwick'e veya Broadway'e kaçıp kendi rolünü oynamayı çok iyi öğrenmişti.

O gece ben tam ateşi söndürüp şöminenin önüne koruyucu teli yerleştirirken, "Sence Spencer'ın sorunu neydi?" diye sordu. "Neden içtiği konusunda sen ne düşünüyorsun?"

"Ah Kate! Bunu ben bilemem. Yani Spencer'la tanışmadım bile. Sana anlatacağım ancak ucuz bir psikolojik tahlil olabilir."

"Ama senin her konuda fikrin var. Bu konuda neden olmasın, anlayamıyorum."

"Peki. İşte başlıyorum," diyerek bana tümüyle utanç verici gelen bir konuşma yaptım.

"Benim anladığım kadarıyla Spencer Tracy, mutsuz ve alkolik bir babanın bütün mutsuzluğunu karısı ve çocuklarından çıkardığı sert bir aile ortamında yetişmiş. Büyük olasılıkla babası sarhoş olduğunda bağırıp çağırmış onları biraz itip kakmıştır. Büyük ihtimalle Spencer'a, yaptığı her şeyin yanlış olduğunu, beş para etmediğini, ve işe yaramayan değersiz biri olduğunu söylemiştir. Ve genç Spencer elinden geldiğince hayallere kaçmıştır; dünyaya

açılıp 'önemli biri' olmayı hayal etmiştir. Bunu her anlatmaya çalıştığında, babası onu bir böcek gibi ezerek 'Sen ne olduğunu sanıyorsun?' demiştir, 'Akıllı, güçlü ve yakışıklı olmadığının farkında değil misin?' Ama yine de Spencer'ın hayal gücü onun tiyatroya girmesini sağladı ve orada kendisine gülümseyen ilk kadınla evlendi. Tam işler yoluna girmişken sağır bir bebeği oldu ve o, 'Babam haklıymış, ben beş para etmez biriyim. Ben kim oluyorum da, arkamda ailemle tiyatroda bir hayat bulabileceğimi sanıyorum?' Böylece kalıtımsal yatkınlığı da olduğundan içki içerek ailesiyle arasına bir set çekti. Bir sürü kadınla düşüp kalktı. Böylece kendini yakışıklı ve güçlü hissediyor aynı zamanda ailesi ile arasına bir engel koyuyordu. Bu bir fasit daire haline gelmişti. Bu yüzden daha da içti.

"Ama rüyasına da dört elle sarıldı, al sana, deyip en büyüğünü elde etti. Ama içinden kendinin değersiz olduğunu bildiği için, elde ettiği ün ve serveti kendine yakıştıramadı. Dünya ne bilirdi ki? O yüzden, oynadığı rollere kendini kaptırdığı halde bu sanatsal yeteneğinin ona bir kazanç sağlamasını haksız buluyordu. Bu erkekçe bir şey olamazdı. Kendisi gibi sarhoş bir serseriyi mükafatlandıran düzende esaslı bir yanlışlık vardı. Daha da içti.

"Sonra karşısına sen çıktın. Sen onun gördüğü en iyi ve güzel yaratıktın. Yüksek değerlerin vardı. Senin gibi birinin kendisi gibi değersiz bir harabeye ilgi duyabileceğini hayal bile edemezdi. Senin gibilerle asla yarışamayacağını düşünürdü. O yüzden de seni yıkmak, iyi özelliklerini bozmak için çalıştı. Ailenle ve sonsuz sanat aşkınla alay etti. Seni küçülterek kendine benzetmek istedi. Bunu başaramayınca ve senin gibi biri onun yanında kalmaya devam edince, belki de o kadar değersiz biri olmadığını düşünmeye başladı. Ama zaman zaman bunu inanılmaz buluyordu. Bu yüzden biraz daha içti. Belki onu terk edecektin. Başka bir yere taşınıp başka oyunlarda oynayacaktın. O da kendi kendisine 'ben sana demedim mi ben beş para etmem' diyecekti. Bu yüzden daha da içti.

"Ama sonunda ikiniz de dayandınız. Yaptığınız bütün o filmler (tabii hepsi değil) ikinizin de hayatının en önemli parçası oldu. İşte düşüncelerim böyle."

Bir sessizlik oldu.

Kate ifadesiz bir yüzle kanepeden kalktı. Işıkları söndürüp tek kelime etmeden birlikte merdivenleri çıktık. Aksayan ayağının sesi çıplak tahta merdivenlerde yankılanıyordu. Yukarıya vardığımızda odama gelip yatak örtüsünü toplarken şaşkın ve biraz da kırılmış görünüyordu. Birbirimize sarılıp, iyi geceler dedik. Kapıya doğru giderken nihayet konuştu.

"Oturup yazacak mısın?" diye sordu.

"Sanmıyorum," dedim. "Çok geç oldu"

"O zaman sabaha görüşürüz," Kapıyı kaparken "Ama bütün bunları yazman lazım," dedi.

VIII

Beklenmeyen Misafir Kim?

Yirmi beş yıl oyunculuk yapıp, bunun yirmi yıl gibi astronomik sayılacak bir bölümünü film yıldızı olarak geçirdikten sonra bile, Katharine Hepburn'ün hayatının ve meslek yaşamının sonraki on beş yılı çok yoğun geçti. İlgi merkezini yine Spencer Tracy teşkil ediyordu ama ellili yıllarını yalnızca onun dizinin dibinde geçirmedi. Spencer'ın her türlü ihtiyacını daha o istemeden karşılıyor, içki içmemesi için büyük dikkat sarf ediyor ve duruma hakim olamadığı zaman yaptığı pislikleri arkasından temizliyordu. Hatta bir gece Tracy sarhoşken Beverly Hills Oteli'ndeki odasından Kate'i dışarı attığında, kapısının önünde koridorda uyuduğunu itiraf etti. Aşkı için bunu yapabilmişti ama bir noktada çizgiyi çiziyordu.

Bu yıllarda coğrafi ve sanatsal olarak hayatında gitmediği kadar yol alarak kendini fiziksel ve duygusal olarak geliştirdi. Tracy ile olan on yıllık beraberliğin getirdiği güç, ona yeni mesleki ufuklara açılma cesareti vermişti. Kate için bu dönemde aldığı her rol, gerçekten bir öncekinden daha anlamlıydı.

Belki de ben *Dünkü Çocuk*'u çok fazla izledim ama o kabadayı Harry Brock kendine gelmesi için metresi Billie Dawn'ı tokatladığında, Hepburn'ün Tracy'nin kendisine vurduğu geceyi

yeniden yaşadığını düşünmüşümdür. 1950 ile 1962 yılları arasında Hepburn'la aynı yaşta olan kadın oyuncular artık köşelerine çekilmek zorunda kalıyorlardı. Kate'in ise o dönemde yaptığı rol seçimlerinin hepsi bir amaca yönelikti. O dönemde yaptığı çalışmalar yaptığı bütün işlerin üzerindedir. Gariptir ki evli gibi yaşadığı yıllar onun esas kendini bulduğu yıllar oldu.

Nasıl Hoşunuza Giderse, 1950 yazında perdeyi kapatıp Kate'e kış mevsimi başlayıncaya kadar bir nefes alma imkânı vermişti. Los Angeles'e dönerek George Cukor'un önerisiyle, Irene Selznick'in Beverly Hills'teki yüzme havuzlu, tenis kortlu projeksiyon odası ve hizmetçileri olan muhteşem malikanesine taşındı. O sıralar Hepburn, Cukor'un bizzat ev sahipliği yaparak Spencer Tracy'nin arazinin hemen yanındaki boş misafir evine taşınmasına izin vereceğini düşünüyordu. Bu küçük ev gösterişli olmaktan çok uzaktı. Tracy'nin böylesini tercih edeceğini biliyordu. Kate onu sevimli bir şekilde yeniden düzenledi. Tracy sakın süslü bir şey olmasın diye söylenip duruyordu. Orası Tracy'ye ait olacağı için Kate talimatlarına uydu.

Hepburn, Irene'in lüks evinde yaşarken o zamana kadar hiç tanışmadığı Polonya doğumlu yönetmen Sam Spiegel'den bir telefon aldı. (Yapmış olduğu filmler arasında pek dikkat çeken yoktu.) Hollywood onun gibilerle doluydu. Kate, "Büyük konuşmalar, büyük hayaller, büyük göbek," diyordu. Adam, Kate'e C.S. Forester'ın (Horatio Hornblow dizisinin yazarı) *Afrika Kraliçesi* romanını okuyup okumadığını sordu. O sırada roman yazılalı on beş yıl olmuştu, ama Kate okumamıştı. Spiegel, John Huston'la birlikte romanın filme uyarlanması üzerinde çalıştıklarını ve başrolün Kate için ideal olduğunu söyledi.

Spiegel kitabı yolladı ve Kate kitabı okuduğunda Afrika'daki İngiliz misyonerinin kız kardeşi, Rosie Sayer rolüne hemen ısındığını hissetti. Rosie, kenar mahalleden gelmiş bir İngiliz makinistle, Charlie Allnut isimli bir çatanada, Kongo Nehri'nde tehlikelerle dolu bir yolculuk yapmak zorunda kalıyor, bu arada ikisi birlikte bir Alman savaş gemisini havaya uçuruyordu. Hepburn'ün dikkatini çekmeyi başaran Spiegel, olası rol arkadaşını görüşmek üzere onunla buluştu. Ronald Colman ve Eroll

Flynn'dan başlayarak David Niven'le James Mason'a kadar bildikleri bütün İngiliz oyuncuları gözden geçirdiler. Ama bunların hepsi ya fazla zarif ya da fazla yakışıklıydı. Bu arada Spiegel, Humprey Bogart'ın adını ortaya atarak kahramanı Charlie'nin Kanadalı olmasını önerdi.

Hepburn'u ikna etmeyi başaran Spiegel onu öteki büyük balıkları avlamak için yem olarak kullandı. Kate, türü yok olmaya başlamış bu büyük film adamı için, "İşte yönetmenlik budur," diyordu. (Kendi kendini yetiştirmiş bu adamın, Amerika'yı aynen bir nesil önceki öncü film patronları gibi ihtiras derecesinde sevip takma isim olarak S.P. Eagle'ı* kullanması çok hoşuna gitmişti. Neşeyle "Bu harika değil mi?" diyordu. Stüdyo konforuna alışmış diğer yıldızların, özellikle de primadonnaların hiç hoşlanmayacağı, vahşi Afrika'da çalışma fırsatı, Kate için bu projenin en cazip tarafıydı.

Sonunda yönetmen ve senaryonun diğer yazarı John Huston, yıldızını ziyarete geldi. Kate onun için o zaman ve daima "Hayatımda rastladığım dünyanın en rahatsız edici yaratıklarından biri," demişti. "Müthiş cazipti ve bunu biliyordu. Bunu bilmesinin cazibesini azaltması gerekirken, öyle olmuyordu." Kate onun hantal ve geveze biri olduğunu düşünmüştü. Senaryonun henüz bitmediğini ne zaman gündeme getirse Huston işi laf kalabalığına boğuyordu. Ama Kate onu aynı zamanda büyüleyici ve yetenekli buluyordu. Yönettiği filmlerden, özellikle babası Walter'a Oskar Ödülü kazandıran *Altın Hazineleri*'ne hayran olmuştu. Kate, John Huston için "Müthiş bir egosu vardı. İnsanı tüketiyordu, ama nedense bana bu filmin yapımında karşılaşacağımız korkunç güçlüklerle başa çıkabilecek biri olduğuna dair güven vermişti," dedi.

Kate'in Nasıl Hoşunuza Giderse'deki işi bitmiş, ama *Afrika Kraliçesi*'nin senaryosunun son şeklini hâlâ görmemişti. Afrika'ya doğru yola çıkmasına birkaç hafta kala, onun Hartford'da olduğu günlerden birinde annesi öldü. Yetmiş üç yaşındaydı. Kate'in, dünyanın öbür ucunda çekilecek bu saçma sapan film

*İng. Kartal, Amerikanın simgesi

projesinden kurtulmak için, birdenbire önemli bir kişisel ve profesyonel mazereti olmuştu. "Ama," diyordu, "annemin ani ölümü benim bazı şeylere değişik açıdan bakmama neden oldu. O hayatta hâlâ yapacak bir şeyleri olan hayat dolu bir kadındı. Bu film ümitsiz bir vaka olarak görülüyorsa da Afrika'yı görmek, Bogie (Humphrey Bogart) ve hatta John Huston'la birlikte çalışmak istiyordum." Aynı zamanda filmin kahramanı Rosie Sayer karakterinde kendi azimli ve kararlı ikinci kişiliğini geliştirecek bir şeyler bulmayı umuyordu.

Constance Collier ve onun sekreteri Phyllis Wilbourn'la birlikte gemiyle İngiltere'ye gidip orada yapımcı ve yönetmeniyle buluştu. Artık bitmiş olan senaryoyu daha da fazla merak etmeye başlamıştı, ama Huston sürekli endişe edecek bir şey olmadığını söylüyordu. S. P. Eagle'la ikisi önceden yer keşfine giderken, Kate de Bogart ile karısı Lauren Bacall'ın tatil yaptığı İtalya'ya gitti. Bu arada Spencer Tracy de geldi. Seyahati öyle ayarlamışlardı ki basın ve halkın onların birlikte olduklarından haberi olmadı. Muhteşem bir tatildi, ancak, bir sabah Kate, Spencer'ı odasında aradığında onun kendi başına Londra'ya döndüğünü haberini alınca tatil sona erdi. Tracy kaçınılmaz sonu düşünmüş ve Kate'in Afrika'ya doğru yola çıkmasını görmek istememişti.

Kate, filmin çekileceği, Belçika Kongo'sundaki küçük kasabaya, uçak, odunla çalışan tren ve bir raftla ancak ulaşabildi. Bambu ve palmiyeden yapılmış olan kulübesinde, evindeki hiçbir konfor yoktu. Akar su ve tuvalet imkânları berbattı. Yıldızın en büyük arzusu senaryo üzerinde çalışmaktı, ama onun da henüz bitmediğini öğrendi.

Vahşi ormandaki zor yaşama çabucak alışan Hepburn, bu filmin gerçekleşmesi için tek çaresinin, dümeni elinde tutan adamın içgüdülerine güvenmek olduğunu yavaş yavaş kabullendi. Bu arada Huston bir gün aniden ortadan yok olmuş, ne zaman biteceği bile belli olmayan bir safariye çıkmıştı.

Sonraki birkaç ay içinde Hepburn "bu filmi yaparken harika bir şeyler oluyor" diye düşünmüştü. "Bogie'in de içkici olduğunu duymuştum ve biz oradayken çok içti. Ama iş açısından fevkalade profesyoneldi. Gerçekten harika, erkekçe davranan

tam bir centilmendi." Bu arada Kate, Huston'un kafasında *Afrika Kraliçesi*'nin büyük bir film olarak en ince detayına kadar şekillendiğini de görebiliyordu. Sette herkesi mutlu edecek olaylar olmasını sağlayacak kadar, oyuncularına ve elemanlarına hakimdi. Nitekim *Afrika Kraliçesi*'ni bu kadar mükemmel bir film yapan da anında yapılan işler ve doğallığıydı. Kate, "Hepimiz John'un işaretini almıştık," dedi. "Bu yerde, onlardan kaçınmak yerine, böcekler, bataklık ve kötü havayla işbirliği içinde birlikte çalışmamız gerektiğini anlamıştık. Onlarla savaşmaya kalkışmanın bir yararı yoktu."

Kate, "Bu film başlı başına büyük bir maceraydı," diyordu ama film aynı zamanda onun için hayatının en büyük sınavlarından biriydi. Bütün güçlüklere rağmen Huston, Kate'in duyduğu heves ve neşeyi filme yansıtmayı başarıyordu. Bunu Kate'e verdiği, sonradan efsane haline gelmiş olan, bir yönetmen taktiğiyle becermişti. Çekimin ikinci gününde Hepburn, kahramanın ölen misyoner ağabeyini gömdükten sonra bir fincan kahve içebilmek için kulübesine geldiği sahneyi oynamıştı. Kate sonradan, "John beni kırmadan gayet kibarca rolüm hakkında bir şey söylemek istediğini söyledi," demişti. "Bu çok acı sahneyi biraz evvel büyük bir ciddiyetle oynamıştım. Ama o, Rosie'nin kasvetli bir kişiliği olmadığını, eğer bütün film boyunca öyle oynanırsa sıkıcı olacağını düşünüyordu." Huston esas olarak onun ciddi ile sıkıcı arasındaki farkı görmesini istiyordu.

Kate'e "Sen hiç Bayan Roosevelt'i hastanedeki askerleri ziyaret ederken gösteren haber filmlerini izledin mi?" diye sordu. Kate görmüştü. "Oralarda çok ciddidir sevgili Katie, ama hiçbir zaman hüzünlü değildir. Çünkü yüzünde her zaman güzel bir gülümseme vardır. Bak senin de aşağıya doğru kıvrılan tatlı bir ağzın var, gülümsediğin zamanlar çok yürekli görünüyorsun." Huston çok kibar bir ifadeyle Hepburn'e Elenor Roosevelt'in tavrını benimsemesini önermişti. O da kendine, "Başını dik tut kızım, işler yoluna girecek. İnancını koru. Her zaman gülümse, topluma gülümse," demeliydi.

Huston başka bir şey söylemeden kulübeden çıktı. O suya bir taş atmıştı. Hepburn için bu taş filmin her sahnesinde halkalar

yaparak oynadığı karakteri belirledi. Kate yıllar sonra, "Bilir misin?" diyordu, "İnsanlar hep bir yönetmenin nasıl çalıştığını merak ederler. Tabii ki hepsinin çalışma tarzı başkadır. Ama John'dan aldığım bu küçücük şey bir ilhamdı. O zamana kadar ve ondan sonra gördüğüm en iyi yönetim taktiğiydi."

Çevredeki tehlikeler göz önüne alınırsa *Afrika Kraliçesi* pek fazla olay yaşamadan ilerledi. Hepburn, Bogart'la birlikte film yapmaya bayıldı. "O rol için daha iyisi olamazdı," diyordu. "Bir film yaparken birilerini memnun edip edemeyeceğini bilemezsin. Elinden geleni yapar, başkalarının da onu senin beğendiğin kadar beğenmesi için dua edersin. Bogie ve ben yalnızca birlikte oynadık. Sanırım birbirimizden hoşlandık ve karşılıklı saygı duyduk. (Bu tecrübenin diğer iyi yönü de Hepburn'la Lauren Bacall arasında doğan ve elli yıl süren dostluktu. Kate onun hakkında sık sık, "O iyi bir kızdır," der, Bogart'a da kendine de iyi bakmasını takdir ederdi. "Çok eğlencelidir. Çalışmayı da sever," diyordu. Bu iki niteliği Hepburn her zaman överdi.)

Ancak çekimin sonlarına doğru Hepburn ile ekibin bir kısmı midelerinden müthiş hastalandılar. Hastalık Kate için daha da zordu çünkü yönetmen ve rol arkadaşına içki içtikleri için sürekli söylenmiş, kendisi sadece şişe suyu içmişti. Sonunda ekibin doktoru, onun içtiği suyun yalnızca şişelenmiş pis su olduğunu, Bogart ve Huston'un içtikleri sıvıların ise mikropsuz olduğunu söylemişti. "İçtikleri şey en azından içine mikrop karıştığında onu öldürecek kadar kuvvetliydi. Afrika'da film çevirmeyi bitirdiklerinde Hepburn on kilo kaybetmişti. Grup daha sonra altı haftalık stüdyo çekimleri için Londra'ya gitti. Orada onu Spencer karşıladı ve Kate hemen bir doktorun gözetimine girdi.

Afrika Kraliçesi yılın bitiminden az önce vizyona girdiğinde, eleştirmenler ve hayranları arasında büyük başarı sağladı. Sıkı bir rekabet olmasına rağmen Bogart bu filmle tek Oskar'ını aldı. Hepburn beşinci kez aday olmuştu, ama ödülü *İhtiras Tramvayı*'nda oynayan Vivien Leigh aldı. Elli yıl sonra Amerikan Film Enstitüsü, film yapımcıları, eleştirmenler ve tarihçilerden beyaz perdede yüzyılın efsanesini seçmelerini istemişti. Bir daha hiç birlikte film çevirmemiş olmalarına rağmen Bogart ile Hepburn bir numaraydı.

O sonbahar Kaliforniya'ya dönen Hepburn, Beverly Hills Oteli'nin üst tarafında gözlerden uzak bir ev tuttu. (Oradan sık sık aşağıya inip bazen 'Big Bill' Tilden'le, bazen de özel kortunda Chaplin'le tenis oynuyordu.) O sırada Tracy, George Cukor'un misafir evine iyice yerleşmişti. İki yıldız yeniden özel hayatlarında -Garson Kanin ile Ruth Gordon'un birlikte yazdığı, yine Cukor'un yönettiği bir başka komedi nedeniyle- ve beyaz perdede mutlu bir beraberlik yaşıyordu. Birlikte çevirdikleri dokuz filmin içinde Hepburn'ün favorisi olan Pat ve Mike'tı bu. Bu filmin hikâyesinde çok yetenekli bir kadın atleti isteksizce ele alan bir spor girişimcisi anlatılıyordu. Canlıların dişi türünün fiziksel üstünlüğünü gösteren feminist bir açıdan ele alınmış nadir hikâyelerden biriydi. Böyle olunca da Hepburn'ün atletik gücünü göstermesi için fırsat doğuyordu. Koşu, yüzme, golf, basketbol, tenis yeteneklerini ortaya sermişti. Kırk beş yaşındaki Hepburn, yirmi yaş daha genç bir kadının vücuduna sahipti. Filmde Mike, Pat için, "Üzerinde pek fazla et yok, ama cazibesi var," diyordu. Saçlarına ak düşmüş göbekli Tracy ise elli iki yaşında olduğu halde on yaş daha yaşlı duruyordu.

Pat ve Mike'ın konusu, sıkıcı nişanlısının yarışmalara her gelişinde Pat'in konsantrasyonunu kaybetmesiyle seyirciyi daha başından yakalıyordu. Ama bu saçmalık, kadınları mutlu ev kadını olarak görmeye alışmış Eisenhower dönemi seyircisine, aşırı feminist gözükebilecek olan filmi yumuşatarak olumlu bir etki yaratıyordu. Cukor, filmin gişe başarısını sağlamak için aralarında Babe Didrikson Zahiras, Gussie Moran ve Don Budge'ın da bulunduğu bir sürü ünlü atlete küçük roller vermişti. Bu film, ekibin eleştirmenler tarafından en çok beğenilen ve alkış alan işi oldu. Tracy, bu filmle Hepburn'ün Hollywood'a dönüş yapıp uzun bir süre kalacağını ümit ediyordu.

Ama onun gözü yine yollardaydı. Kate, Londra'dayken tanıştığı birkaç yapımcıyla, George Bernard Shaw'un *Milyoner Kadın* oyununun sahnelenmesi için görüşmeler yapmıştı. Yazar on yıl önce bu oyunda Hepburn'ün oynamasını arzu etmişti. Zengin ve şımarık bir varis olan Epifania, Shaw'ın yarattığı karakterlerin kapitalist bir temsilcisiydi. Bu rol birdenbire Hepburn'e cazip

geldi. Aptal talibini (Cyril Ritchard) zeki Mısırlı doktor (Rupert Helpmann) için terk eden kadın rolü, oyuncunun her sahnede sürekli konuşurken her çeşit yorucu fiziksel hareketi yapmasını gerektiriyordu. Kate bu rolü yıllarca neden kabul etmediğini anlatırken, "Onu her zaman fazla hükmedici ve espriden yoksun bulmuştum," demişti. "Bu sefer hükmedici yönüne aldırmıyordum, ama fazla ciddi olmasından hoşlanmamıştım. Eğer onu biraz daha eğlenceli hale getirebilirsem benim için muhteşem bir rol olabileceğini düşündüm. Bana kalırsa her oyuncu bir kez Shaw'ın bir oyununda oynamalıdır, ama pek azı bunun farkındadır. Sanırım ihtiyar George Bernard Shaw beni çevik ve hızlı konuşan biri olduğum için sevmişti. Onun kadın kahramanlarını oynamak için öyle olmak gerekir. Ben onun eserlerinin geç farkına vardım, yoksa *Man and Superman*'deki Ann rolü benim için biçilmiş kaftanmış. Eminim o rolde çok iyi olurdum. Annem, Shaw'un yazdığı her şeyi ezbere bilirdi. O nedenle biz Shaw'la büyüdük. Onu yeniden keşfetmemin bu kadar uzun sürmesi belki de o yüzdendir. Maalesef bu Kit Hepburn öldükten sonra oldu."

Hepburn oyunda annesini gururlandırabilecek bir performans sergiledi. Londra'daki eleştirmenler -sonradan Theatre Guild oyunu Broadway'e getirdiğinde New York'dakiler de- *Kadın Milyoner*'in Shaw'un ikinci sınıf bir oyunu olduğunu ve Hepburn'ün arka sıradakilere oynamak için aşırı gayret gösterdiğini söylediler, ama oyunun çok eğlenceli, hatta çılgınca olduğunu herkes kabul etti. Seyirciler müthiş alkışladı.

Spencer Tracy ise kış uykusundaydı. Hem iki arada bir derede çarçabuk çekilip unutulan birkaç film haricinde meslek hayatının ender boş zamanlarını yaşıyor, hem de kendini tekrar terk edilmiş hissediyordu. George Cukor bana "Kate uzağa gittiğinde Spencer mızmız bir oğlan çocuğu gibi olurdu," demişti. Hepburn'ün *Milyoner Kadın*'da oynadığı sırada Spencer Plymouth Macerası isimli sıkıntılı bir film çeviriyordu. Bu arada filmdeki rol arkadaşı, Laura filminin unutulmaz yıldızı ve beyaz perdenin en güzel yüzlü kadınlarından olan Gene Tierney'le bir ilişki yaşadı. Kate bana Gene Tierney macerasının hiç sözünü etmedi, ama başkaları anlattı. Belli ki bu iş, Hepburn meslek yaşamında yeni bir

döneme girdiği ve birlikteliklerinin on yılını doldurduğu sırada, Kate kaybettiği zamanı ve rolleri telafi etmeye çalışırken olmuştu. Hepburn hâlâ Tracy için her türlü fedakârlığı yapmaya hazırdı ama meslek hayatında havlu atmaya da hiç niyeti yoktu. Örneğin *Kadın Milyoner*'i film haline getirmek için, "Çok zeki bir adamdı ama maalesef çok içiyordu," dediği Preston Sturges'le deliler gibi çalıştı. Kate, "Bence okuduğum en komik senaryolardan birini yazmıştı. Bir mücevher parçasıydı," diye anlatmıştı. Ama hiç para almadan çalışabileceğini söylemesine ve Sturges'in ücretini cebinden ödemesine rağmen, Kate projeyi finanse edecek kimse bulamadı. "Ortada çok zekice yapılmış yarım düzine komediyi yönetmiş, ellilerinde bir adam vardı ve kimse onunla çalışmak istemiyordu," diyen Kate, "Kabul etmek lazım ki bu benim meslek yaşamımdaki zor zamanlardan biriydi," diye eklemişti. "Film çevirdiğim zaman insanlar çok beğeniyordu, ama stüdyolar artık, Elizabeth Taylor, Doris Day, Marilyn Monroe ve Audrey Hepburn (akraba değildiler) gibi yeni nesil yıldızlarla flört ediyordu." Bu arada Joan Crawford birkaç zayıf dramda rol almak için çabalıyordu. 1950'de Perde Açılıyor'u çeviren Bette Davis iyi zamanlarında bir yılda dokuz on film çevirirken son on yılda topu topu dokuz filmde oynayabilmişti. *Milyoner Kadın* 1960 yılına kadar filme alınmadı. Yapılan filmde Sofia Loren ve Peter Sellers oynadı ama film yapılırken Shaw'un eserini piç etmişler, ortaya aslıyla hiç ilgisi olmayan bir şey çıkarmışlardı.

Tracy, Arizona'ya gidip kışkırtıcı bir film olan *Zafer Madalyası*'ndaki performansıyla Oskar adayı olarak mesleğini toparladı. Bu sırada Hepburn, Tracy'ye sadık kalıp, sadece önemli rolleri alarak iş hayatında daha seçici olursa, yaşamını dengeye getirebileceğini anlamıştı. 1954 yılının yazında tekrar Avrupa'ya gitti. Bu sefer en unutulmaz rollerinden birinde oynamak üzereydi. Film editörlüğünden yönetmenliğe terfi ederek *Kısa Tesadüf*, *Büyük Umutlar* ve *Oliver Twist*'i yönetmiş olan David Lean, Arthur Laurent'in *The Time of the Cuckoo* oyununu kendisi uyarlayarak çağdaş bir dram çekmek üzere Venedik'teydi. Adı *Venedik Tatili* olarak değiştirilen oyunda, Venedik'te tatil yapmaya gelirken bir sürü romantik hayal kuran, orta yaşlı, evde kalmış, Amerikalı,

Jane Hudson'un hikâyesi anlatılıyordu. Kadın orada bir dükkân sahibine âşık olduktan sonra onun evli ve bir sürü çocuk sahibi olduğunu öğreniyordu. Adam onun bütün ket vurduğu duygularını, birlikte yakındaki Burano Aadası'nda ihtiras dolu birkaç gün geçirecek kadar ortaya çıkarıyordu. Filmin kahramanı, ilişkilerinin bittiğini ve artık eve dönmesi gerektiğini anladığında bambaşka bir kadın haline gelmiş oluyordu.

Filmin büyük bir kısmı David Lean'ın Venedik şehrine olan aşkını gösteriyordu. Muhteşem San Marco Meydanı'nın, köprülerin ve kanalların olağanüstü çekimleri yapılmıştı. Ama şehir hiçbir zaman yıldızı gölgede bırakamıyordu. Lean, dünyanın en olağanüstü film setinde Hepburn'u, önce yalnız sonra âşıkken o zamana kadar hiçbir yönetmenin yapamadığı kadar iyi fotoğraflamıştı. Kate elli yaşına yakındı ve demode bir biçimde arkaya bağladığı saçları, hafif makyajı ve yüzündeki çizgilerle bazen yaşını gösteriyordu. Hâlâ güzeldi ama pırıltılı değildi. Lean filminin her karesini mükemmel şekilde tasarlayan bir yönetmendi. Hepburn hiçbir yönetmenle bu kadar zorlanmamıştı. Bazen bir sahneyi en iyi şekilde oynayabilmek için yalnızca bir dakikası oluyordu. Çünkü bir bulutun geçtiği veya güneşin iki binanın arasından belli bir şekilde süzüldüğü anı kaçırmaması gerekiyordu.

Lean'in yönetmenliği Hepburn'e daha önce keşfetmediği derinliklere inmesi için cesaret verdi. Jane Hudson'da sinirleri bozuk ama doğal bir kadını olağanüstü oynadı. Gün batımında sevgilisi (Rossano Brazzi bu rolü büyük bir zarafetle oynamıştı) ile aşktan söz ederken sesinde o zamana kadar duyulmamış bir kırılganlık ve saf cinsellik vardır. Sohbetlerimiz sırasında Hepburn bu filmden söz ederken hep hafifçe rahatsız olur, oradaki performansının olağanüstülüğünden söz ettiğimde biraz utanırdı. Oynadığı bütün roller içinde kendisini en çok bunun yansıttığını söylediğimde, konuyu değiştirmeye çalışarak her şeyin yönetmenin marifeti olduğunu söylemişti. "Ben bütün meslek hayatımda film işini David kadar iyi bilen, anlayan, hisseden birini görmedim," demişti. "Görüntülerin etkisine duyguları bu kadar açık olan film editörlerinin, iyi yönetmen olacağına yürekten inanıyorum."

Kate bu arada bana *Venedik Tatili*'nin çekimi sırasında yaşanan çok duyulmuş bir hikâyeyi tekrar anlattı. Bu Jane Hudson'un film çekerken arka üstü kanala düşme hikâyesiydi. Venedik'te suyun ne kadar kirli olduğu bilinir. Hepburn bu sahneyi çekmeden önce her türlü tedbiri alarak bütün vücuduna losyon, hatta parmağındaki kesiğe antiseptik sürmüş. Lean sahneyi çeker çekmez, Kate banyo yapmış, ağzını da antiseptik gargarayla çalkalamış ama gözlerini yıkamak aklına gelmemiş. Ertesi sabah gözlerinin akı kan çanağı gibiymiş. Aldığı enfeksiyon hayatı boyunca gözlerinin yaşarmasına sebep olmuş. Kate "Her şey çok hoştu," dedi. "Eğlenceliydi." Sanki öyle oluşu her şeye değerdi, der gibiydi. Hepburn'ün performansı altıncı kez Oskar adayı olmasını sağladı ama ödülü Dövme Gül'deki rolüyle Anna Magnani aldı. O, Kate'den birkaç yaş daha gençti. Zaten o yılki diğer adaylar Susan Hayward, Jennifer Jones ve Eleanor Parker Kate'den on-on beş yaş daha küçüktüler.

Hepburn'ün yokluğunda Tracy'nin davranışları kendi kendini mahvetmenin son haddine gelmişti. *Tribute to a Bad Man* filminin hazırlıkları sırasında filmde rol arkadaşı olacak olan Grace Kelly ile kısa ama herkesin duyduğu bir macera yaşadı. Hepburn koşup ona döneceğine meslek yaşamında ilerlemek için çalışmaya devam etti. 1955 yazını arkadaşı Robert Helpmann ve Old Vic tiyatrosu ile *Kısasa Kısas, Hırçın Kız* ve *Venedik Taciri*'inde oynayarak geçirdi ve büyük takdir topladı. *Tribute to a Bad Man* filminin çekimlerinin başlamasından az sonra Tracy ortadan yok oldu. Yine içki dönemlerinden birindeydi, stüdyo onu işten atarak yerine James Cagney'yi aldı.

Avustralya turnesinden sonra (oradaki tiyatro severler elli yıl sonra onu hâlâ büyük bir sevgiyle hatırlar) Hepburn artık eve dönmeye hazır olduğunu hissetmişti. Kate daha sonra "Sanırım bir şeyler ispatlamaya çalışıyordum, özellikle de kendime," diyordu. "Bir oyuncu olarak bir yerlere ulaşmaya çalışmış ve başarmıştım. Artık Spence'e ulaşmaya çalışıyordum. Onun kendi kendisine yardım etmesi gerektiğinin farkındaydım, ama benim de ona yardım edebileceğimi biliyordum. Yalnız önce gücümü toplamam gerekiyordu. Son senelerde birbirlerinden çok uzak

kalmışlardı ve Hepburn kendi kendine, gösteri dünyasının işleri elverdiğince, ondan bir daha ayrı kalmamaya söz verdi. Kendini meslek yaşamı olarak doruğa çıkmış hissettiğinden Tracy'nin Robert Wagner'le birlikte oynadığı *The Mountain* filminin çekimi için onunla birlikte Fransız Alpleri'ne gitti. Filmin Paramount stüdyosundaki son sahnelerinin çekimleri devam ederken, Kate yandaki stüdyoda kendisini ünlü kılan bir başka rolü oynamayı kabul etmekte bir sakınca görmedi.

N. Richard Hash'in yazdığı *Yağmurcu*'daki Lizzie Curry karakteri, aynen *Venedik Tatili*'ndeki rolü gibi evde kalmış bir kızdı. Kız babası ve iki ağabeyiyle güneybatıda kuraklığın hüküm sürdüğü bir çiftlikte yaşamaktadır. Starbuck adında bir adam ortaya çıkarak 100 dolar karşılığında yağmur yağdıracağını iddia eder. Başında Starbuck'ın cazibesinden uzak kalmaya çalışıp, babasının bu adama para vermesine karşı çıkan Lizzie, yavaş yavaş ona yenik düşer ve sonunda gerçek bir kadın olduğunu anlar.

Starbuck rolünü o sıralarda Hollywood'un en gözde aktörü Burt Lancaster oynuyordu. Son zamanlarda, *Dön Bana, Little Sheba, İnsanlar Yaşadıkça, Dövme Gül* ve *Trapez* gibi filmleriyle Hollywood'da fırtınalar koparmıştı. Kendi bağımsız film şirketinde 1955'in en iyi filmi olan *Marty*'yi yapmıştı. Kate onu, nereden geldiği belli olmayan ani enerji atakları yaşayan tuhaf bir adam diye anlatmıştı. Onunla hiçbir zaman iletişim kuramamıştı, ama bu körü körüne kabullenme, rolüne tam olarak uyuyordu. Kate oynadığı, aşka susamış evde kalmış kız rolleriyle akademi üyeleri, eleştirmenler ve halkın kalbinde bir yer edinmiş olmalı ki, bu rolüyle tekrar Oskar adayı oldu.

Bir gün Fenwick'teki yürüyüşlerimizin birinde ona "Bu rolleri alırken kafanda belli bir evde kalmış teyze var mıydı?" diye sordum.

"Tabii, Edith Teyzem vardı, ama onu oynamıyordum" dedi. "Ben Lizzie Curry, Jane Hudson ve Rosie Sayer'de aslında kendimi oynuyordum. Çünkü evde kalmış teyze olan benim."

Meslek yaşamındaki üçüncü çıkışının ortasında Hepburn hep hayat hikâyesinde en kötüsü diye anlatacağı bir filmin içine yuvarlanıverdi. Bobby Helpman onu *Zorlu Pilot* filminde birlikte

oynamalarını görüşmek için Londra'ya çağırmıştı. Tracy de gizlice ona katıldı. Film *Ninotchka*'nın bir taklidiydi. Filmde Hepburn, Amerikalı bir pilotla komünizm üzerine ağız dalaşına girip, sonra da kapitalizmin nimetlerine alışan, Rus hava kuvvetlerine mensup acımasız bir kadın pilot rolündeydi. Karşısındaki baş erkek oyuncu Bob Hope idi.

Hepburn işe başlamadan bütün bunları biliyordu, ama yine de Ben Hecht'in yazdığı senaryo zekice espriliydi. Ama Bob Hope'un 'hayatında birlikte çalışacağı en büyük ego manyak' olduğunu bilmiyordu. Ayrıca onun kendisini maskara olarak kullanıp bütün filmi ucuz bir vodvile çevireceğinden de habersizdi. Hope kendi yazar ekibini yanında getirip kendi diyaloglarını güçlendiriyor, utanmadan tuluat yapıyordu. Kate "Beni kandırdılar," dedi. "Bana bunun tipik bir Bob Hope filmi olmayacağını, onun çağdaş bir komedide oynamak istediğini söylemişlerdi. Hiç de öyle olmadı." Filmi hiçbir zaman görmediğini iddia etmişti.

Günahlarını hafifletmek için Tracy ile birlikte Fred Zinnemann'ın yöneteceği *İhtiyar Adam ve Deniz*'in çekimlerinin yapılacağı Küba'ya gitti. Ekibin toparlanıp Hollywood'a dönmesinden önce (bu arada yönetmen değişip John Sturges gelmişti) Hepburn'la Tracy araya hoş bir tatil sokuşturdular. Kate restoranlara, kumarhanelere ve gece kulüplerine gitmekten pek hoşlanmazdı ama bu sefer Tracy ile birlikte dışarı çıkıp Havana'nın gece hayatına karışmakta bir sakınca görmedi. Gündüzleri ikisi de bol bol resim yapıyordu. Kate suluboya çalışıyordu. Tracy'nin içten ve doğal oyunculuğuna rağmen film çok durağandı. Seyretmesi, kitabı okumak kadar uzun sürüyordu.

Onun tamamlanmasından sonra Twentieth Fox şirketinin onları tekrar birlikte oynatmayı teklif etmesi ikisini de rahatlattı. Şirket, Henry ve Phoebe Ephron'un yazdığı *Harika Makine* adlı sıcak ve sevimli bir hikâyenin Fox'ın anlaşmalı yönetmenlerinden biri tarafından çekilmesini istemişti. Bu beş yıl sonra iki yıldızın yeniden halkın bayıldığı romantik komedilerden birinde bir araya gelmesi demekti.

Harika Makine'de bir televizyon şirketinin araştırma departmanının çok bilmiş müdiresi Bunny Watson'un, muazzam bir

elektronik beyin yaparak kendisini ve çalışma arkadaşlarını işsiz kalma tehlikesi ile karşı karşıya bırakan Richard Summer ile mücadelesi anlatılır. Sonunda insanlık galip gelir ve Bunny kendini Summer'ın kollarında bulur. Bu film ilk Tracy-Hepburn filmleri ile sonraki evde-kalmış-kız-Hepburn filmlerinin bir melezidir. Burada yine saçlarını sımsıkı arkaya toplamış olarak gözükür. Makinelerin yakında insanların yerini alması tehlikesi ile ilgili bir mesaj veren film, aslında yüz dakikalık romantik bir komedinin ötesindedir. Hepburn Tracy ile dokuzuncu filmini yapmasına fırsat verildiği için minnettardı.

Oyuncuların büyük çoğunluğu her çevirdikleri filmin sonuncu filmleri olacağını sanır. Tracy'nin bozulan sağlığı da öyle düşünmesine için iyi bir sebep teşkil ediyordu. Ellili yaşlarının ortalarında sürekli emekli olmaktan söz ederek "Artık daha fazla film çekemeyeceğim," demeye başlamıştı. Ona bakmakta kararlı olan Hepburn böyle bir boşluğun onu daha da çabuk çökerteceğini biliyordu. Çalışmanın, hayatın özü olduğuna her zamankinden daha çok inanıyordu. Hatta ne kadar fazla olursa o kadar iyiydi. Tracy'e gelebilecek teklifler için sürekli kulağını kirişte tutarken, kendisine yapılan bir teklifi reddedemedi. Connecticut, Stratford'daki festival tiyatrosu o yaz onu *Venedik Taciri* ve *Kuru Gürültü*'de oynamaya davet etti. Portia rolünü oynarken karşısında Shylock'u oynayan büyük Musevi aktör Morris Chonovsky vardı. *Beatrice*'te ise Benedict olarak Alfred Drake rol arkadaşı olmuştu. Haklı olarak aldığı iyi eleştirilere ilaveten Hepburn kendi döneminde, Shakespear'le uğraşarak kariyerini riske atan tek Hollywood yıldızıydı.

Stratford'un Fenwick'e çok yakın olmasına rağmen Hepburn o yazı Housatonic Nehri'nin üzerindeki bir balıkçı kulübesinde geçirmeyi tercih etti. Sabahları gün doğmadan uyanıp balıkçıları seyrettiği, nehirde yüzüp kırlarda bisiklete bindiği, ve her gece hıncahınç dolu salonlara Shakespeare oynadığı o yazı 'hayatımın en güzel yazıydı' diye hatırlıyordu. Connecticut'ta yaptığımız hafta sonu gezilerinde sık sık o eski kulübenin olduğu yere giderdik. Kate orada özlemle nehir kenarında yapılmış küçük evleri seyrederdi. Onun o 1957 yazını hatırladığını anlardım. Onun

şöhretin getirdiği avantajlardan hoşlanmak ve harcayabileceğinden fazla paraya sahip olmakla birlikte, hayattaki esas amacının aktris ılmak, işini ciddiye alan ve takdir gören bir oyuncu olmak olduğunu anlamıştım.

Kışın Hepburn ve Stratford Tiyatrosu, *Kuru Gürültü*'yü turneye çıkardı. Her zaman bir şoförü olmasına rağmen, Kate direksiyonun başına geçip, yalnız başına veya Constance Collier'in ölümünden sonra ailesine katılan Phyllis Wilbourn'la birlikte araba kullanmayı seviyordu. Bir öğleden sonra prova sırasında Alfred Drake sahnede repliklerini söylerken, Kate perdenin kenarında dururken bir de baktı ki yanında duran Phyllis de bütün sözleri ezberlemiş kendi kendine söylüyor. O anı hep "Çok hoştu," diyerek hatırlayacaktı.

1960 yazında Hepburn yeniden Stratford Tiyatrosu'na katıldı. *On İkinci Gece*'de Violayı oynarken karşısında kendi yeteneklerini deneyen başka bir Hollywood oyuncusu, Kate'in büyük hayranlık duyduğu Robert Ryan vardı. Kate bu arada kendisine ve Constance Collier'e verdiği sözü yerine getirerek *Anthony ve Cleopatra*'da rol aldı. İkisi de onun, Shakespeare'in kahramanları içinde en muhteşemi olduğunu düşünürdü.

Diğer taraftan Hollywood'da hayat sahnedeki kadar dramatik bir şekilde devam ediyordu. Hepburn hep Tracy'e geri dönüyordu ama o *Kral Lear* gibi öfke nöbetlerine tutuluyor, Falstaff (Shakespeare oyunlarındaki soytarı tipi) gibi içiyordu. Kate, John Ford üzerindeki kişisel etkisini kullandı, sonra Tracy'nin emekli olup İrlanda'ya yerleşme fikrini destekler gibi yaptı ve Mayor James Curley'in romanından uyarlanan *The Last Hurrah*'daki Boston'lu efsanevi politikacı rolünü almasını sağladı. Filmin çekilmesi sırasında ve sonra Hepburn sadık bir eş rolünü benimseyerek bütün pürüzleri giderdi. Tracy'nin giyinme odasını bir ev gibi döşedi ve onunla plajda uzun yürüyüşler yaptı. Ertesi yıl Tracy, *Rüzgârın Mirası*'ında Clarence Darrow'a* benzer bir karakter için hazırlanırken, Kate, *Geçen Yıl Birdenbire*'deki tuhaf Violet Venable ile meslek yaşamının en kural dışı rolünü oyna-

* 20. yüzyıl başlarında Amerika'da katilleri, anarşistleri ve komünistleri savunan ünlü avukat.

mayı umuyordu. *Afrika Kraliçesi*'nin üzerinden on yıl geçmişti. Sam Spiegel bu sefer Tennessee Williams'ın bir perdelik tartışmalı bir oyunu olan *Garden Distrect*'in film haklarını almış olarak tekrar ona baş vurdu. Sebastian Venable adlı genç ve zengin bir adamın ani ölümü ve bu acayip ölüme şahit olan genç ve güzel kuzeninin yaşadığı travmayı anlatan hikâyenin senaryosunu Gore Vidal yazıyordu. Ölenin zorba annesi, aile adını korumak için her şeyi yapıyor hatta bir beyin ameliyatı ile Sebastian'ın son saatlerinin iğrenç ayrıntılarını geveze kuzeninin hafızasından sildirmek için, hastaneye bir milyon dolar vermeyi teklif ediyordu. Ameliyat etmek yerine ona doğruluk serumu veren bir sinir cerrahı, Sebastian'ın kuzenini -vaktiyle güzel annesine de yaptığı gibi- genç erkekleri tavlamak için kullandığı ortaya çıkarıyordu. Son seferinde planı suya düşmüş ve bir grup genç onu öldürmüştü. Oyun yıllardır en aykırı oyunlardan biri kabul edilmişti. Bu oyunda çay ve sempati değil, hiçbir zaman ağza alınmayan homoseksüel alışveriş, yamyamlık ve Oidipus kompleksi vardı.

Kate, "Bence o sıralarda Tennessee Williams yaşayan en büyük oyun yazarıydı," dedi. "Çok parlak ve şiirseldi. Onun yazdığı diyalogları söylemenin beni zorlayacağını biliyordum. Ama onu kişi olarak fevkalade trajik bulurdum. Bu oyun da bunu gösteriyordu. Oyunu okuduğumda bu adam sınırlarda dolaşıyor, bir gün hiç geri gelemeyecek, diye düşündüm." Kate, Bayan Venable rolünü, 'büyüleyici, gösterişli ve karmaşık' bulmuştu. Spiegel'in yapımında rol almayı kabul etti, ama ucuz ve sansasyonel olmaması için hikâyenin biraz daha yumuşatılmasını istedi. Çok memnun olan Spiegel muhtemel yönetmen olarak Cukor'un adını bile ortaya attı.

Sonra onun yerine Joe Mankiewicz'i seçti ama Hepburn'ün yanına yeğeni oynamak üzere Elizabeth Taylor ve parlak doktoru oynamak üzere de Montgomery Clift gibi günün en önemli yıldızlarını verdi. Kate, "Daha birinci günden itibaren bütün çekim bir kâbustu," diye anlattı. Clift kısa bir süre önce bir araba kazası geçirdiğinden eskisi kadar yakışıklı değilmiş ve sürekli ağrı kesici alıyormuş. Kate "Tam bir psikolojik vakaydı," diyordu. Görünüşe göre Taylor çekimlerden rahatsızdı ve her gün sete en

son gelen olmayı adet edinmişti. Kate, Taylor'dan söz ederken, "İnsanın çalışmak isteyip de çalışamaması kadar bunaltıcı bir şey yoktur," demişti. "Terbiyesizliğe dayanamıyordum. Herkes hazırken onları bekletmek... Yalnızca oyuncuları değil bütün ekibi... Ve insanlar bu iş için bir sürü masraf etmişti." Kate'in görüşüne göre kendisinin tam tersine, "Taylor oyuncu olmaktansa film yıldızı olmayı tercih etti. Ama sakın aldanma, aslında çok parlak bir oyuncuydu, gerçekten çok parlak. Özellikle Williams'ın eserlerinde. Kedi Maggie (Kızgın Damdaki Kedi) rolündeki performansını bir düşün."

Kate korkunç bir deneyimdi dediği bu işte esas olarak yönetmeni suçluyordu. "Joe Mank'ın yönetmen olarak bana verebilecek hiçbir şeyi yoktu. Zaten zamanının büyük bir kısmını Monty ve Elizabeth'e harcıyor, üstelik onlarla da boşuna zaman geçiriyordu. Monty'ye çok kötü davranıyor, zorlandığı zaman ona resmen işkence ediyor, yardım edeceğine daha da çok tepesine biniyordu. Elizabeth'le daha da kötüydü. Onun rolünü abartıyor, lüzumsuz pozlar verdiriyordu. Bütün bunlar kaba ve vahşiceydi. Bazı yönetmenler oyuncularla çalışmayı sever onlarla oynar. Bence Joe aslında oyunculardan hoşlanmıyordu. Kendini onlardan üstün bularak, onları aşağılamaktan büyük zevk alan biriydi. Bazı oyuncuların öyle yönetilmesi gerekebilirdi."

Hepburn onlardan değildi. Filmin çekiminin son gününde son sahnenin son çekimi yapıldıktan sonra yönetmene dönerek, "Hepsi bu kadar mı? Benim işim bitti mi?" diye sordu.

Mankiewicz, "Evet bitti," dedi. "Muhteşemdin. Mükemmel oldu."

"Ama benim işimin gerçekten bittiğine emin misin? Yeniden çekilecek bir bölüm veya ilave yakın çekim falan gerekmiyor mu?"

"Eminim. Seninle hiçbir işimiz kalmadı."

"Kesinlikle emin misin?"

Mankiewicz tekrar tekrar Kate'in filmle ilgili yapacak hiçbir işi kalmadığını temin etti. Sonunda Kate yönetmene döndü ve bütün oyuncu ve elemanların önünde "Pekâlâ, öyleyse Allahaısmarladık," diyerek suratına tükürüp yürüdü gitti. Bu hikâyeyi

sonradan Mankiewicz de doğruladı ama o Kate'in ayaklarının dibine tükürdüğünü iddia ediyordu. Ayrıntıların doğruluğu konusunda aşırı titiz olan Irene Selznick de ayaklarına tükürdüğünü söyledi. Kate sonra da Sam Spiegel'in ofisine gidip aynı şekilde vedalaşmış.

Aslında, *Geçen Yıl Birdenbire*'nin çekimleri sırasında Hepburn'u mutsuz kılan birkaç neden vardı. Birincisi, Kate oyunun o zamana kadar hiç işlenmemiş olan konusundan rahatsız olmuştu. Bana hiçbir zaman söylememiş olsa da, sinema hayatında ilk defa beyaz perdede başrol oynamadan gözükmenin onun için zor olduğu da benim birkaç kez aklımdan geçti. O sıralar Hollywood'un yalnız en güzel değil, aynı zamanda en gözde kadını sayılan birinin karşısında egzotik bir anneyi oynuyordu. O yıl en iyi kadın oyuncu ödülü için Taylor'la birlikte sekizinci kez Oskar'a aday seçildi. Film büyük başarı kazandı ve beyaz perdeye yeni bir açılım sağlamak ve tabuları yıkmak konusunda öncü oldu.

Bu deneyim Hepburn'u film yapmaktan soğutmuştu. Sonraki birkaç yıl kendini tamamiyle, hızla yaşlanan Tracy'ye adadı. Sarhoşluktan kendini kaybettiği dönemler artık eskisi kadar sık olmasa da, Tracy hâlâ sürekli içiyordu. Kilo almış, ülser ve cilt kanserine yakalanmış, enerjisini tüketmişti. Kate de onun gibi sigara içer, kırmızı et ve dondurma yerdi, ama sürekli olarak Beverly Hills Oteli'nde tenis oynayıp George Cukor'un havuzunda yüzerek formunu koruyordu. Kate'in ayrı bir evi vardı. O zamana kadar kiraladığı evler arasında, en çok John Barrymore'un Beverly Hills Tower Grove Drive'daki bu evini severdi. Tracy'yi mümkün olduğunca sık Franklin Canyon göletinin etrafında veya Malibu plajında yürüyüşlere çıkarırdı. Orada uçurtma uçurmayı severlerdi.

Hepburn hâlâ, çalışmanın ikisi için de en iyi ilaç olduğuna inanıyordu. Çekimlerin başka yerde yapılması gerekse bile -böylesi onun için zor oluyordu- Tracy'ye bir teklif geldiğinde çok mutlu oluyordu. Yaşadığı bütün zorluklara rağmen Kate, 1960'ta Adalar Şeytanı'nın çekimleri sırasında onunla Hawai'ye gitti. Ertesi yıl yapımcı yönetmen Stanley Kramer'le *Nürnberg Mahkemesi*'nin çekimi için Almanya'ya gittiğinde yine yanındaydı.

Mahkeme başkanı rolünü reddedilemeyecek kadar önemli bulduğundan, kabul etmesi için Tracy'ye baskı yapmıştı. Böyle davranmasının diğer nedenini de şöyle açıklamıştı, "O rolde başka birini seyretmek düşüncesine katlanamazdım. Hele o uzun karar konuşmasını yaparken." On beş dakika süren bir konuşmaydı bu. Kate, "Başka kim yapabilirdi?" diye sormuştu bana, "Sen yapabilir miydin?"

1962'de Kate ile Tracy'ye dayanılmaz bir teklif geldi. New York'lu bir televizyon yapımcısı, Eugene O'Neill'in *Günden Geceye* oyununu filme almak için küçük bir fon bulmuştu. Yazar bu otobiyografik oyununda Tyrone ailesinin trajedisini 1912 yılında geçen bir gün ve gece içinde anlatıyordu. Hikâye İrlanda'dan Amerika'ya göç etmiş eski bir aktör olan baba, onun güzelliği solmuş morfin bağımlısı karısı ve iki oğlunu anlatıyordu. Kate, O'Neill'in oyununun ülkede yazılmış en iyi oyun ve yaşlı anne Mary karakterinin Amerikan dram tarihinin en başa çıkması zor rolü olduğunu düşünüyordu. Öfkeli baba James Sr.'ın da ondan aşağı kalır yanı yoktu. Öyle ki Tracy onunu oynamayı bir an için bile düşünmedi. Kate, "Eğer oynasaydı mükemmel olurdu," diye ısrar ediyordu. Önceleri Tracy'nin bu rolü fiziksel gücü yetmediği için reddettiğini düşünmüştü, fakat sonradan onun bu kadar derinliği olan bir rol karşısında kendini yetersiz hissettiğini anladı. Tracy filmin batıda çekileceğini bildiği halde Kate'i gitmesi için teşvik etti.

Ağır dramları beyaz perdeye aktarmaktaki başarısını daha önceden kanıtlamış olun Sidney Lumet, Hepburn'ün etrafını üç mükemmel aktörle kuşattı. Jason Robards Jr. ile Dean Stockwell duygusal olarak mahvolmuş iki oğlanı, Ralph Richardson da çekici fakat yıkıcı babayı oynuyordu. Manhattan'daki stüdyo ve Bronx'taki Victoria stili evde yapılacak olan çekimlere başlamadan önce, üç hafta bu yetenekli kadroyla prova yapmak Hepburn'ün çok hoşuna gitti. Oyundaki zekice planlanmış duygusal geçişler nedeniyle pek alışılmadık bir biçimde olayları akış sırasıyla çektiler.

Hepburn, Spencer Tracy haricinde hiçbir aktör hakkında Sir Ralph Richardson kadar övgüyle konuşmamıştı. "Bir başkasının

karakterine bürününceye kadar çılgının biridir," diyordu. Birlikte çevirdikleri sahnelerde ise onu "Harika bir performans gösteriyor en zalim olduğu zamanlarda bile cazibesinden bir şey kaybetmiyordu" diye gözlemlemişti.

Kate Günden Geceye filminde hayatının en iyi performansını gösterdiğine inanırdı. Başlayışı ve bitirmesiyle övündüğünü işittiğim ender işlerinden biriydi. Bir keresinde müşterek bir dostumuz, oyunun televizyondaki gösteriminde Costans Cummings'in aynı roldeki başarısından hararetle söz ederken, Kate birkaç dakika nezaket gösterip onun methiyelerini dinledikten sonra, "Tamam, bu kadarı yeter," demişti.

Çekimin sonunda Katc verilen veda partisine katıldı. Akşam yemeğinde küçük bir müzik grubu da vardı. Richardson rol arkadaşını dansa davet ettiğinde Kate, onun karısı, Mu diye tanınan oyuncu Meriel Forbes'le sohbet ediyormuş. Özür dileyerek, "Aman Ralph, (İsmini İrlandalılar gibi telaffuz ediyordu) ben yıllardır dans etmedim," demiş. Ama Mu onu kalkması için teşvik etmiş ve müzik duruncaya kadar neşeyle dans etmişler. Sonunda Richardson onu omuzlarından kavrayıp gözlerinin içine bakarak, yüzünde sanki onu ilk defa görüyormuş gibi şaşkın bir ifadeyle, "Meğerse sen çok cazip bir kadınmışsın," demiş.

Kate bu hikâyeyi anlattıktan sonra "Çılgının biriydi ama pırıl pırıldı. Belki de o oğlanların en iyisiydi," derken Olivier, Geilgud ve Richardson'u kastediyordu.

Hepburn, Mary Tyron rolüyle dokuzuncu kez aday oldu ama O yıl Oskar'ı *The Miracle Worker*'la Anne Bancroft aldı. Kate onu Broadway'deki oyununda da çok beğenmişti. Bundan sonraki beş yıl boyunca Kate sahne ve beyaz perdede hiç gözükmedi. 1928'de meslek yaşamına başladığından beri halkın gözünden hiç bu kadar süre uzak kalmamıştı.

Kate, Turtle Bay'e yaptığım ilk ziyarette; "O dönem hakkında hiç konuşmam," dediğinde, 1962-1967 yıllarını kastediyordu. Sonraları konuştu ama yalnızca o dönemin hayatının en sessiz ve sakin yılları olduğunu söylemek için. Hüzünlü ama tatmin ediciydi, demişti. Annesinin ölümünden birkaç ay sonra hemşiresiyle evlenen babası, birkaç yıl acı çekip elden ayaktan düş-

tükten sonra 1962 yılında ölmüş. Bir nesil daha genç olsa da, Spencer Tracy'nin sağlığı da aynı şekilde bozulmuş, baş ucunda bir tüp oksijen bulundurmak tedbirden çok zaruret haline gelmişti. Böbrekleri yavaş yavaş iflas etmiş, akciğer iltihabı ve prostat yüzünden hastanede yatmış, sürekli halsizmiş. Bir keresinde Trancas plajında kiraladıkları evden acil olarak ambulansla hastaneye kaldırılması gerektiğinde, Kate onunla gidip sonra Louise Tracy'ye telefon ederek basın gelmeden gözden kaybolmuş. O zaman dahi Tracy karısıyla birlikte eve gideceğine Cukor'un arazisindeki küçük eve gitmeyi tercih edince Kate ona bakmak için yanına taşınmış.

1963'te Stanley Kramer, Tracy'yi *Çılgın Dünya* filminde bir sürü komedyen arasındaki dramatik karakter olarak birkaç hafta çalıştırmıştı. Bunun dışında ikisi sakin bir yaşam sürüyor, okuyor, müzik dinliyor ve birlikte resim yapıyorlardı. Kate, "Spence kendi ucuz romanlarını, polisiyeleri severdi ama büyük ciddi romanlar da okumaya başlamıştı hatta şiir, örneğin Keats bile okuyordu. Caz severdi ama klasik müzik dinliyordu. Beethoven'in senfonileri ve Schumann," demişti. Ben Fenwick'e gidip gelmeye başladıktan beş yıl sonra bir gün Kate, "Doğrusunu söylemek gerekirse birlikte sessiz sakin yaşamaktan çok mutluyduk," demişti. "O yıllar hakkında söylenecek fazla bir şey yok. Sadece birbirimizi seviyorduk. Başka bir şey ilave etmek gereksiz."

1984 yılının Temmuz ayında bir öğleden sonra Kate'le birlikte bahçedeki otları temizlerken, Phyllis evden koşarak geldi. Bay Jackson aramış, beş dakika sonra tekrar arayacakmış. Kate, "Telefona bakmalıyım. Sen ot yolmaya devam et," diyerek içeri gitti. Birkaç dakika sonra tepeme dikilip "Bil bakalım yemeğe kim geliyor?" diye sordu.

O "Michael Jackson," diyene kadar bende jeton düşmedi.

Michael Jackson'la 1979 yazında New Hampshire'daki Squam Gölü kıyısında, Kate, *Altın Göl* filmini çevirirken tanışmışlar. Hayatıyla ilgili sorunlarını çözmek için babasıyla film yapmak isteyen Jane Fonda, pop starı New England'a davet etmiş, fakat o geldiğinde ortadan yok olmuş. O kadar yolu gelip de ormanın

içinde ortalıkta kalan Jackson'a acıyan Hepburn ona dostluk göstermiş.

"Beni büyüledi," dedi. "Olağanüstü bir yaratık. Üç yaşından beri başkalarını eğlendirmek için çalışıyor. Gerçek dünyada hiç yaşamamış, yani diyorum ki bir dakika bile yaşamamış. Şarkı yazıp dinleyicilerine zevk vermekten başka hiçbir şey bilmiyor. Cam bir kürede yaşayan bir sanatçı o. Dış dünya ile hiçbir ilişkisi yok." Kate New Hampshire'da bir gün ona yatağını yapmadığı için kızmış, fakat yatak yapmasını bilmediğini öğrenince şaşkınlıktan küçük dilini yutacakmış. "Hayatında hiç yatak yapmamış," diye söylendi. "Bence o E.T.!"

Sonraki birkaç yıl içinde Kate'le Michael'ın arasında bir dostluk doğmuş. Kate onu New York'ta olduğu zamanlar yemeğe davet etmiş, Michael da ona konser biletlerini yollamış. Bir defasında Madison Square'deki konserlerden birine Phyllis'le beraber gitmişler, o gece basın iki yıldızın bol bol resmini çekmiş. Gerçekten ikisi için de fotoğraf çektirme açısından iyi bir fırsatmış. Kate onun müziğinden pek hoşlanmıyor ama müthiş bir şovmen olduğunu düşünüyordu. "Mükemmel dans ediyor. Küçük poposu da pek sevimli," demişti.

Yine de, Katharine Hepburn ile Michael Jackson'un konuşacak çok fazla şeyi yoktu. O yüzden ertesi hafta kendimi yemeğe davet etmek zorunda bile kalmadım. "Bunu tek başıma yapabileceğimi sanmıyorum," dedi. Yalnız olması da gerekmiyordu. Michael Jackson o sırada şöhretinin zirvesindeydi. Zafer turunun Madison Square Garden'daki biletleri 700 dolardan kapışılır, ortalık Michael çılgınlığıyla kasılıp kavrulurken özel bir yemek davetine çağıracak misafir bulmanın bir güçlüğü yoktu. (Kate o hafta bir doktorun adını almak bahanesiyle Irene Selznick'e telefon etti ama asıl amacının kendisine kimin misafir geleceğini söylemek olduğu belliydi. Davetli olmayan Irene, bana biraz da özlemle kimlerin çağrıldığını sordu ve sonra bütün ayrıntıları hatırlamam için ısrar etti.) Kate, Michael ile dostluğu olan yeğeni Katharine Houghton'ı ve Cynthia McFadden'ı da davet etti. Hepimize de olayı gizli tutmamızı tembihledi.

O gece yaklaşırken Kate'in aklına Michael'ın onunla özel bir

şey konuşmak isteyebileceği geldi. O yüzden Cynthia ile bana yalnızca içkiye davetli olduğumuzu, yemeğe geçildiğinde eğer bize bir işaret çakarsa, 'toz olmamız' gerektiğini söyledi. Doğrusu buydu.

O akşamüzeri saat altıya birkaç dakika kala, 49. Sokak 244 Numara'daki herkes salondaki yerini almıştı. Kate kendi koltuğunda oturuyordu. Diğerleri etrafına dağılmıştı. Ben de şömineyle meşgul oluyordum. (Evet Kate'in klimayı sonuna kadar açması yüzünden yaz gecelerinde bile ateş yakmak gerekiyordu.) Günlerdir meraklanan Norah hepimizden daha heyecanlıydı. Altı kişi olabileceğimizden aşağı kattaki nadir olarak kullanılan yemek odasında yemek yenmesine karar verilmişti. Viski tepsisi ile bardakları getiren Norah gözle görülür derecede sinirliydi. Kate, "Sakin ol Norah, daha önce de akşam yemeğine misafirlerimiz oldu," dedi.

"Ama Bayan Hepburn o dünyanın en büyük yıldı... yani demek istiyorum ki dünyanın ikinci en büyük yıldızı!"

Birkaç saniye sonra zil çaldı. Norah aşağıya koşarken, Kate arkasından "Dikkat altını ıslatmayasın," diye sesleniyordu ama onun duyduğu falan yoktu. Bir an sonra misafirimiz merdivenleri çıktı. Jackson'un gözünde güneş gözlükleri vardı. Giymiş olduğu altın kordonlarla süslü mavi saten üniforma sahnede herhalde çok göz alıcı olurdu. Yakından bakıldığında aşırı süslü ve yapay duruyordu. Böyle bir şeye ancak teneke trompet çalan küçük oğlanlar heves edebilirdi. Kate ona elini uzatırken ayağı yüzünden kalkamadığı için özür diledi. O da eğilip onu yanağından öptü. Birbirlerini görmekten çok mutlu olmuşlardı. Kate hepimizi tanıştırdı. Michael divana, hemen Kate'in yanına oturdu. Gözlerimi ondan ayırmakta güçlük çekiyordum. Bunun nedeni yalnızca onun bir yıldız olması değildi. Öyle değişik görünüyordu ki. Vücudu resimlerinde gözüktüğünden daha inceydi. Cildi gergin ve çok güzel bir sarımsı kahve tonundaydı. Küçük bir kemeri olan burnu şimdiye kadar gördüğüm hiçbir buruna benzemiyordu. Yirmi beş yaşındaydı, ama on yaşında çok terbiyeli bir oğlan çocuğu havası vardı. Yumuşak, tatlı ve merak dolu bir ses tonuyla konuşuyordu.

Kate misafirine, "Burası fazla mı aydınlık?" diye sordu.

Michael, "Hayır," dedi.

"Michael, o zaman gözlüklerini çıkarmalısın ki gözlerini görebileyim. Eğer çıkarmazsan ne yöne baktığını bilemem."

Michael istemeyerek boyun eğdi. Kate "Sanırım güneş gözlüklerini fazla kullanıyorsun," diye devam etti. "Gözlerin için iyi bir şey değil. Zaten şu giydiğin şeylerle tanınmaman imkânsız. O yüzden bırak da gözlerini görelim. Gözler ruhun penceresidir."

Bir anlık suskunluktan sonra Michael'a, bir içki koyabilir miyim diye sordum. Kate araya girerek onun alkol almadığını söyleyip ne istersin diye kendisi sordu. "Meyve suyu, soda, maden suyu, sadece su, çay, bitki çayı?" Jackson hiçbir şey istemedi. Kate "Emin misin?" diye sorup bütün mönüyü tekrar saydı. O tatlı tatlı, "Hiçbir şey, teşekkür ederim," dedikten sonra tekrar sessizliğe büründü. Greypfrut suyunu bitirmiş olan Kate bardağını viski ve soda doldurmam için bana uzatırken, zor bir gece olacak derecesine bir bakış attı. Sonraki birkaç dakika ortamı ısıtmak için herkes sırayla gayret gösterdi ama misafirimizin tek yapabildiği, sorulan soruyu kısaca cevaplamaktı. Ona engizisyon yargıçları gibi göründüğümüzü düşünerek Cynthia, Katie ve ben kendi aramızda sohbete başladık. Ama onunla tek başına konuşmak durumunda kalan Kate'in güç durumda olduğunun farkındaydık. Charlie Chaplin'in adı geçince tekrar onların sohbetine katıldık. Kate, Chaplin'i tanıdığını ara sıra onunla tenis oynadığını, ama Michael'ın asıl Phyllis'le konuşması gerektiğini söyledi. "Chaplin, Constance Collier'in çok iyi arkadaşıydı o yüzden Phyllis'le çok birlikte oldular," dedi. Phyllis yalnızca, "Evet eğlenceli biriydi," dedi.

Hepsi buydu. Sohbet tamamiyle durmuştu. Kate, "Teşekkürler Phyllis, bu ilginç ayrıntıyla fevkalade aydınlandık," dedi.

Michael'a sinemayı sevip sevmediğini sorduğumda bu konu onu biraz canlandırdı. "Ah çok severim," diye atladı. Öğleden sonralarının ve gecelerinin çoğunu videoda eski filmleri izleyerek geçirirmiş. "Katharine Hepburn en sevdiğim yıldızdır," dedi. "Benim de," dedim. "En çok hangi filmini seversin?" Bana dönerek en tatlı gülümseyişiyle, "Emin değilim," dedi.

Benimkinin *Philadelphia Hikâyesi* olduğunu söylediğimde, "Onu hiç duymadım," dedi. "Peki *Tatil* ve *Tehlikeli Bebek*'i nasıl buluyorsun?" diye sorarken bu eski klasiklerin onun gibi bir video düşkününe hitap edeceğini düşünmüştüm, ama o bunların adını bile duymamıştı. Tayfın öbür ucunu denemek için *Günden Geceye* veya *Kış Aslanı*'nı görüp görmediğini sordum. Hayır onları da bilmiyordu. "*Afrika Kraliçesi*?"

"O Afrika'da geçen değil mi?" dedi. Görmemişti.

Kendimden emin "*Altın Göl*?" dedim. Ne de olsa o film sırasında tanışmışlardı. Hiç görmemiş. Ha ha... sonunda Michael'ın bu beyaz liberal kadını *Beklenmeyen Misafir* yüzünden sevdiğini anladım. Yok, onu da görmemişti. "Peki ama Michael, Katharine Hepburn'ün gördüğün bir filmi vardır mutlaka..."

"Şu Spencer Tracy ile olan," diye şakıdı. "*Ademin Kaburga Kemiği*?" Hayır. Sporu düşünerek "*Pat ve Mike?*" Hayır. "*Yılın Kadını*?" "*Harika Makine?*"

"Hayır. Hani Spencer Tracy balıkçıyı oynuyordu. Küçük çocuğu kurtarıyordu."

Kate kulaklarına inanamayarak "*Cesur Kaptanlar mı?*" diye sordu.

Michael "Evet," dedi. "Çok sertti ama küçük çocuğa çok tatlı davranıyordu." Kate gözlerinde, *Günden Geceye* filminin son sahnesinden beri görmediğim, deli bir bakışla, elinde boş bardağı öylece oturuyordu.

Cynthia, Michael'e ünlü hayvan koleksiyonunu sorup hangi hayvanlar var, diyerek durumu kurtarmaya çalıştı. Sonunda rahatlayan Michael büyük bir hevesle çiftliğinden, oradaki maymunu, laması ve Muscles isimli boğa yılanından söz etmeye başladı.

Kate, "Bak şimdi Michael, hayvanları ben de severim ama boa yılanını ne yapıyorsun?" diye sordu.

Michael heyecanla, Muscles'ın yaşadığı perde arkasındaki dev cam kafesi birkaç günde bir açtıklarını, özel misafirleriyle birlikte camın önünde oturup küçük bir sürüngeni yılanın kafesine sokup seyrettiklerini anlattı. Hepimizin şaşkınlıktan dili tutulmuştu. Kate kadehini kaldırıp boğuk bir sesle, "Bu çok hafif olmuş," dedi.

O sırada aşağıdan birtakım sesler duyduk. Norah elinde bir tepsi ordövr -Michael hiçbirini yemeyecekti- ve Bayan Hepburn'e gönderilmiş bir notla gelince, seslerin nedeni anlaşıldı. Kate, Noah'ın verdiği kâğıdı okudu ve "İnanılır gibi değil," dedi. Notu bitişik evden oturan -eskiden Max Perkins'in oturduğu- Stephen Sondheim göndermişti.

Kate, "Ne cesaret!" diye söyleniyordu.

"Bay Sondheim ile konuşmadığınızı sanıyordum," dedim.

Aslında iki komşu arasındaki tek gerçek ilişkinin Sondheim'ın bazı geceler geç saatlere kadar gürültülü bir şekilde piyano çalması nedeniyle, Kate'in gecelikle sokağa fırlayıp onun arka penceresine vurması olduğunu biliyordum. Kate, "Erkek arkadaşlarını eğlendiriyor," derdi.

"Hayır konuşmuyoruz. Zaten not misafirinden, Bay Stoppard'dan geliyor."

Oyun yazarı Tom Stoppard, İngiltere'de küçük oğulları olduğunu ve Micheal Jackson'un yan evde olduğunu duyduğunda, eğer onlar için bir imza almazsa kendini hiçbir zaman affetmeyeceğini yazan bir not göndermişti. Kate "Söz konusu bile olamaz," diye haykırdı. Hepimiz bu yemeği gizli tutacağımıza dair söz vermiş olduğumuzdan, Kate'e Sondheim'ın bundan nasıl haberdar olabileceğini sordum. Hiç düşünmeden "Norah!" dedi. "O ve Louis (Sondheim'ın kahyası) bu sokakta olan biten her şeyi bilir." Sonra Kate, belki de fazla sert davrandığını düşündü.

"Tabii ki buna benim karar verme hakkım yok. Michael imza verme konusunda ne düşünüyorsun?" Kate, Stoppard'ın büyük bir oyun yazarı olduğunu söyledi.

"Çocuklar için bir şeyler yapmayı seviyorum. Onlara imza vereyim."

Kate, Kathy ile beni, Sondheim'lara gidip Stoppard'a Michael Jackson ile kısa bir süre görüşebileceğini söylemekle görevlendirdi. Misafiri bizimle Kate'in evine gelirken, bizi büyük bir nezaketle buyur eden Sondheim'ın, olanlardan eğleniyormuş gibi bir hali vardı. Stoppard ev sahibesine ve birkaç parça kağıda imza atan özel misafirine müthiş minnettar kaldı. Stoppard gidene kadar Michael'in tekrar güneş gözlüklerini takmış olduğunu

fark etmedim. Aklının karışması bir yana, bu hayhuy Kate'i pek eğlendirmişti.

Yemek servisi için alt kata inerek büyük yuvarlak masanın etrafında oturduk. Genelde bu masada Hepburn'ün sekreteri çalışır, üzerinde gelen posta ve IBM daktilo dururdu. Michael et yemediği için Norah ona vejetaryen yemekleri hazırlamıştı. Soğuk pancar çorbasıyla başladık. Bir kase çırpılmış tereyağı ile bir tabak kızarmış Portekiz ekmeği elden ele dolaştırıldı. Tereyağı Michael'in önüne geldiğinde, kaşığını daldırıp bir koca topu çorbasına koyup yemeğe başladı. Kate olanı görünce özür dileyerek tereyağını ekşi krema sanmasının kendi kabahati olduğunu söyledi. Çorbayı tazelemesi için Norah'a seslendi. Ama Michael, hayır, diye ısrar ederek, bunu yiyeceğini söyledi. Kate'in, mümkün değil o kadar tereyağı ile berbat bir şey olmuştur, demesine aldırmadan tereyağı dahil bütün çorbayı bitirdi. Gayet güzel hazırlanmış sebzeler, patates ve fırında peynirli makarnadan meydana gelen yemeğin kalan kısmı başka bir vukuat veya sohbet olmadan tamamlandı. Hayatında sebzeden başka pek bir şey yemeyen Michael'in tabağındaki beyaz brokoli dediği şeyin aslında karnabahar olduğunu bilmeyişine Kate çok şaşırmıştı.

Tabaklarlarımızdakiler bitince Kate tekrar yukarı çıkmamızı teklif etti. Saat sekizi biraz geçiyordu. Dar merdivenlerden sırayla çıkarken en arkada kalmış olan Michael'ın Kate'e, yalnız konuşabilir miyiz, dediğini duydum. Cynthia, Katie ve ben arka oturma odasına gittik. Kate ile Michael de ön odaya giderek 49. Cadde'ye bakan pencerenin önünde ayakta durup başlarını birbirine yaklaştırarak ciddi bir konuşmaya daldılar. Ara sıra Kate'in alçak fakat kesin bir sesle, "Kesinlikle olmaz. Çok özür dilerim Michael, fakat katiyen mümkün değil," dediğini duyabiliyorduk. Birkaç dakika sonra yanımıza geldiler ama Michael oturmadı. Hepimize allahaısmarladık dedi, biz de onu dış kapıya kadar geçirdik. Şoför-koruması kapıda bekliyordu. Adam onu kapıda kolundan tutup kapalı bir televizyon tamir arabasına soktu. Gecenin karanlığında yok oldular.

Kate kapıyı kapadı orada toplanmış olan bize bakıp "Norah çabuk viskiyi getir," diye bağırdı.

Yukarıya çıkınca hepimiz son içkilerimizi yuvarlarken Cynthia ön odada neler konuşulduğunu sordu. Kate'in anlattığına göre, Michael birlikte resim çektirmek istemiş. Kate, ben sana bir resmimi yollarım, deyince, hayır birlikte olsun, arabada fotoğrafçım bekliyor, diye ısrar etmiş. Kate de, "Kesinlikle olmaz," diye karşılık vermiş. "Bu arkadaşlar arasında özel bir yemek, reklamı yapılacak bir şey değil." Michael "Greta Garbo'yu tanıyor musun?" diye soruncaya kadar onun durumu anladığını sanıyormuş.

Kate tanıdığını ama yıllardır görüşmediklerini söylemiş. Bunun üzerine Michael, "Beni onunla tanıştırır mısın?" diye sormuş. Kate "Katiyen mümkün değil," diye cevap vermiş.

Saat dokuz olmuştu. Kate içkisini bitirip "Ben bittim. Hayatımda daha garip bir gece geçirdiğimi hatırlamıyorum. Yatıyorum," dedi. Öyle de yaptı.

Ben, "Ben açım. Bir yerlere gidip et yiyeceğim," dedim. Hepimiz birbirimize iyi geceler diledik. O seyahatimde şehrin üst batı kesiminde bir arkadaşımda kalıyordum. En yakındaki genel telefona gidip, geç yemek yediğini bildiğim bir yazar arkadaşımı aradım. Bir yerlerde hamburger yiyelim mi, diye sorduğumda, ikimiz için de yürüme mesafesinde olan bir yer önerdi. Yolda yürürken hayatımda ilk kez tanık olduğum çok garip bir durumla karşılaştım.

Dört beş blok öteye yürürken, New York bulvarlarından geçen dört değişik limuzine rastladım. Her birinin arka camı içerisi birazcık görünecek kadar açıktı ve gözünde güneş gözlükleri, eldivenli eliyle pencereye tutunmuş oturan açık tenli bir zenci görünüyordu.

Sır tutmaya söz verdiğim ve yemekle ilgili detayları Hepburn yaşadığı sürece kimseye anlatmayacağıma yemin ettiğim için, o geceki ikinci yemeğimde pek fazla konuşmadım. Neyse ki arkadaşım fazlasıyla konuştuğu için pek bir şey fark etmedi. Bana gazeteci olan kız arkadaşının bir gece önce Giants stadyumunda yapılan Michael Jackson konserini nasıl izlediğini anlatıyordu... Hatta kız sahne arkasına gidip onu bizzat görmüş!

Ertesi gün öğleden sonra Kate'i aradığımda hiç duraksamak-

sızın hemen, "Sen yazdıklarını gösterirsen ben de benimkileri gösteririm," dedi. Yazdıklarımız hemen hemen aynıydı, yalnız o çorbadaki tereyağını unutmuştu.

Aslında Kate yıllardır hayatındaki bazı olayları yazıyordu. Onları genelde sabahları yatağında kahvesini içerken sarı bir levhaya yazar, sonra da sekreteri daktilo eder ve dosyalardı. 1987'de *Afrika Kraliçesi*'ni çevirirken Bogart, Bacall ve Huston'la *Afrika'ya Nasıl Gittim* veya *Aklımı Nasıl Kaçırıyordum* diye bol resimli bir kitap yayınlamıştı. Kitap çok satanlar listesine girerek çok iyi eleştiriler almış ve tekrar yazması için herkes onu teşvik etmişti. Ayrıca bu meşgaleyle her gün bir iki saat geçirmek onu hoşnut ediyordu.

Kate'in arkadaşlarının çoğuyla eski günleri andığı pek enderdi, ama benim onu, sanki röportaj yaparmışçasına soru sorarak deşmemden hoşlanırdı. Onunla herhangi bir kişi veya film hakkında konuşmamızdan bir iki hafta sonra o konuda bir şeyler karaladığını öğrenirdim. Aynen konuştuğu gibi kesik, kısa cümleler kurar, normal noktalama işaretleri yerine çoğu zaman kısa çizgiyi (-) kullanırdı. Yayıncılar, özellikle de ilk kitabını çok iyi satmış olan Knopf, tekrar onunla çalışmaya hevesliydi. Ama o tereddüt ediyor, kendini bir yazar olarak görmüyor, yazmak ona sanki hâlâ iyi giden oyunculuk mesleğinde havlu atmakmış gibi geliyordu.

Her nasılsa, hayatına pek de deneyimli olmayan bir yazar temsilcisi girmiş ve birkaç yayıncının onunla görüşmesini sağlamıştı. Ona bu kadar yeni biriyle iş yapmayı neden tercih ettiğini sorduğumda yalnızca, "Bana acemiler her zaman cazip gelmiştir, ayrıca eğer ben yardımcı olmazsam kirasını bile ödeyemez," dedi. Ona benim yeni yayıncım Putnam'ın avantajlarını anlatmak için elimden geleni yaptım. Phyllis Grann, Hepburn'la tanışmaktan büyük zevk duydu. Sonunda Turtle Bay'de özel park içindeki evde oturan Bob Gottlieb, onu Knopf'la birkaç milyon dolarlık bir kontrat imzalamaya ikna etti. Ama kendisi birkaç hafta sonra şirketten ayrılıp *The New Yorker*'ın editörü oldu.

1990 sonbaharında Lindbergh arşivinde çalışabilmek için New Haven'a yerleşmeye hazırlandım. Kate'le ikimiz Yale'in Old Saybrook'a bu kadar yakın olmasına çok sevinmiştik. Sa-

hilden sadece altmış kilometre yukarıdaydı. O Fenwick'te kalıp, gidip gelmemi önerdi, ama ben yolda geçecek zamanı çalışmak için kullanmayı ve Fenwick'i arşivin kapalı olduğu hafta sonlarına saklamayı tercih ettiğimi söyledim.

Derken Kate'in aklına başka bir dahiyane fikir geldi. Çalışmaya başlamadan önceki hafta şoförü bizi New Haven'a götürdü. Orada haber falan vermeden şehrin en iyi caddesinde muhteşem bir malikanede oturan kuzeni Edie Hooker'a gittik. Kate yolda, "Edie o kocaman, güzel evde tek başına yaşıyor," diye açıkladı. "Ayrıca bir de misafir dairesi var. Senin için mükemmel olur." Öyle gibiydi ama yine de "Edie Hooker'a ziyaretimizi önceden haber vcrsek iyi olmaz mıydı?" diye sordum. Kate, "Merak etme bırak ben konuşayım. Sen şurada bekle," dedi. "Ve manyak bir katil gibi görünmemeye çalış."

Edie Hooker'ın evinin bahçe yoluna saptığımızda Kate durup "Hey Edie çık dışarı!" diye bağırmaya başladı. Dışarıya çıkan zarif, yaşlı kadın ünlü kuzenini görünce şaşırdı ama çok memnun oldu. Kate, "Bak Edie, bu Scott Berg," dedi. "Önemli bir kitap yazmaya başlayacak. O yüzden bir süre New Haven'da yaşaması gerekiyor. Sen de burada yalnızsın. Ben düşündüm ki..."

Edie onun sözünü keserck aslında bir misafir dairesi olduğunu ama orayı geçenlerde sevimli bir çifte kiraladığını söyledi. Kate, "Onları başımızdan savabileceğimizi sanmam," diye dalga geçti.

Hepburn evi gezmemizi önerdi. "Bak şimdi Edie, bu ev tek başına dolanmak için sana çok büyük," diye söyleniyordu. Zavallı Edie yalnız yaşamaktan çok mutlu olduğunu, eğer acil bir durum olursa kiracılarının yakında olduğunu anlatmaya çalıştı durdu, ama sonunda bana bir odasını teklif etmekten başka çaresi kalmadı. Ona iyiliği için teşekkür ettiğimi fakat kütüphaneye daha yakın bir yerde kalmayı tercih edeceğimi, eğer uygun bir yer bulamazsam bu cömert 'teklifini' minnetle kabul edeceğimi söyledim. Şansım yaver gitti ve ertesi gün tam istediğim gibi bir yer buldum. Edie Hooker'ın eviyle aynı caddedeki büyük bir eve ait bir stüdyoydu ve kampuse yürüme mesafesindeydi.

Ondan sonraki iki yıl boyunca çoğu cuma günü, kütüpha-

neden biraz erken çıkıp Old Saybrook'a giden banliyö trenine (The Shore Line East) yetiştim. Kate'le şoförü beni istasyonda beklerdi. Hatta bazen Kate inişimi görmek için perona kadar gelirdi. Fenwick'e gitmeden kasabada birkaç yere uğrardık. Kate "James'ten bir külah dondurma ister misin?" diye sorardı. Sonra bazen yüzer daha sonra saat altıda şöminenin önünde içki ve yemek için buluşurduk. (Ben eylül sonundan mayısa kadar suya girmezdim, ama Kate gün doğarken yaptığı deniz banyolarına kara kışta bile devam eder, karlarla kaplı kumsalı geçerek denize girerdi.)

O yıl ilk defa, Fenwick'teki yaşam yavaşlıyor gibiydi. Seksenli yaşlarının sonuna yaklaşmış olan Phyllis fiziksel ve kafa olarak oldukça yavaşlamıştı. Gün batımından hemen sonra, oturma odasındaki masaları hazırlar Kate'le ona servis yapardım. Sekiz buçuk artık geç bir saat sayılıyordu.

New Haven'daki ilk yılımda hemen hemen her hafta sonu, yatmadan önce Kate bana "Bir şeyler okumak ister misin?" diye sorardı.

Sonra üzerinde çalıştığı parçayı ortaya çıkarırdı. Benden kurşun kalemle düzeltmeler yapmamı isterdi. "Sert olmalısın ama çok da acımasız olma." Genellikle saat on bire kadar metnin üzerinde çalışır, sonra yatak odasının kapısına bırakırdım. Hiçbir zaman cümlelerini baştan yazmadım. Çoğunlukla bir iki soru sorar, daha fazla detay anlatması için teşvik ederdim. Çoğu kez sayfa kenarlarına "biraz daha gayret patron" yazmışımdır. Ertesi gün onun odasında kahvaltı için buluştuğumuzda, o yazılanların üzerinden geçmiş olurdu. Anlayamadığı eleştirilerin üzerinde dururduk. Bir yıl içinde bir kitaba yetecek kadar malzeme hazırlamıştık. Knopf'un 1991 başında yayınlamaya hazırlandığı *Me* (Ben) böyle ortaya çıktı.

Connecticut'ta yaşadığım iki yıl boyunca hemen hemen her cumartesi, eyaletin yukarı kısmında oturan kız kardeşi Peg Perry'ye gittik. Öğlene doğru yola çıkar, bazen Hartford'un dışında yaşayan erkek kardeşi Bob'a uğrar, öğle yemeği saatinde Peg'in inek çiftliğine varırdık. Phyllis arabanın önünde oturur ve

bir iki dakika sonra derin bir uykuya dalardı. Kate "Bu kadın inanılmaz," derdi. Herhangi bir insanın gün ortasında uyumasını havsalası almazdı. "Bu kadının kafasının içinde hiçbir şey yok."

Kate'in en küçük kardeşi olan Peg, kardeşlerin hem en sert hem en müşfik olanı ve belki de en hoş olanıydı. Çok çok güzel değildi ama zinde yüzüne kişiliğinin doğal gücü yansımıştı. Onda hayatı boyunca açık havada çalışmış bir kadının görünüşü vardı. Benington Koleji'ni bitirip evlenmiş ve iki oğlan ve bir kız yetiştirmişti. Oğullarından birisi Güneydoğu Asya'daki bir harekat sırasında kaybolmuştu. Tahmin edebileceğiniz gibi Peg, Hepburn'lerin en inatçısıydı. Onu belli bir kategoriye sokmamaya karar verdiğiniz anda, sizi şaşırtarak kendi kurallarının dışına çıkabilirdi. Dünyanın fazla toleranslı bir yer haline geldiğini düşünürdü. Anne babalar çocuklarının her şeyi yapmasına izin veriyor, öğretmenler otoritelerini yitiriyordu. Silah taşımanın hak olduğuna inanıyor, yumuşak yürekli liberallere veya katı tutuculara kızıyordu. Herkese adil davranılmasını istiyordu.

Peg'de yediğimiz öğle yemeklerinde masada genelde oğullarından veya torunlarından biriyle birlikte, bir veya birkaç arkadaşı olurdu. Yemekte fırından yeni çıkmış peynirli makarna, soğuk et, taze ekmek, salata ve soğuk süt olurdu. Önce Kate'e servis yapılır, sonuncu kişiye sıra gelmeden o tabağındakileri bitirmiş olurdu. Sonra tatlı ve sıcak kahve ile birlikte Peg'den hararetli bir nutuk gelirdi. Görevli kişi işini iyi yapmadığı için kapısının önündeki karları küredeği halk kütüphanesindekilerin kendisine kızmasına kızardı veya bir iş sahibine vergi avantajı tanımayan, bu yüzden bir sürü işyerinin öteki şehre taşınmasına sebep olan şehir meclisi üyelerine söylenirdi. Ama Kate gibi Peg de her şeyin gülünecek bir yanını bulurdu. Havlar ama ısırmazdı. Bir seferinde hararetli bir tartışmadan sonra Kate bana, "Sakın onu fazla kızdırayım deme. Bakarsın seni vuruverir," demişti.

Yemekten sonra Fenwick'e dönerken yolda çoğunlukla bir markete, bir mandıraya veya müzeye uğrardık. Bir gün Kate, Phyllis ve ben, New Britain'deki Amerikan Sanatı Müzesi'ne gittik. İçinde Kate'in özellikle sevdiği Marsden Hartley'lerin de olduğu küçük bir koleksiyon vardı. Müzeye girerken Kate de

dahil hepimiz ziyaretçi defterini imzaladık. Çıkışta bizim imzaladığımız sayfanın koleksiyon meraklısı birisi tarafından hemen koparılmış olduğunu gördüm. Arabaya bindiğimizde bu bulgumu söyledim. Kate bana dönüp, "Senin bu kadar meşhur olduğunu bilmiyordum," dedi.

Phyllis telaşla, "Yo, hayır meşhur olan sensin. Senin imzan için yapmışlardır," diye konuşmaya başladı.

"Evet canım. Teşekkür ederim."

Ara sıra Tennessee Williams'tan Lanford Wilson'a kadar bir sürü oyun yazarını piyasaya tanıtmış olan, efsanevi yazar temsilcisi Audrey Wood'un koma halinde yattığı bakımevine giderdik. Yakın arkadaş değildiler ama Kate ona her zaman saygı duymuştu. Kate, "Bu tam bir kara mizah," derdi, "çünkü bu kadın ötanaziye inanırdı. Onun pek çok defa, lütfen beni süründürmeyin, dediğini duydum, ama bu kendisi için bütün gerekli düzenlemeleri yapmadan önceydi. Sonra bir inmeyle komaya girdi." Kate onun iyi bakılıp bakılmadığını kontrol etmek için yıllarca habersiz ziyaretler yaptı. Yerlerin, banyonun temizliğini kontrol eder, Audrey'in saçlarının temiz ve taranmış, tırnaklarının kesilmiş olup olmadığına bakardı. Şartlardan hoşnut olarak geldiği gibi sessizce ayrılırdı.

Kate'in kitap okumadığı tek bir gün bile hatırlamıyorum. Daima büyük bir kitabın ortasında olurdu. Tarih ve biyografi favorileriydi. New York ve Fenwick'teki evlerinde, yatağının başucunda yığınla hemen uzanıp alabileceği romanlar dururdu. Derek Humphry'in intihar etme yöntemleri hakkında detaylı bilgiler veren *Final Exit* kitabı o kadar çok ilgisini çekmişti ki, bütün yataklarının başucunda birer tane bulunduruyordu. Bana bir nüsha verirken "Sen bu işler için çok gençsin, ama bunu herkes okumalı," demişti.

Kitaplar hakkında konuşmaya ve son aldıklarını okuduktan sonra bana vermeye bayılırdı. Bir kitabı ne kadar çok sevdiği sayfalarındaki çikolata lekelerinin fazlalığından belli olurdu.

Pazar günleri öğle yemekleri genellikle erken yenirdi. Onun tanıdığım yıllar boyunca Kate'in birkaç şoförü oldu (üçü genç yaşta öldü.). Hepsi çok iyi ve hafiften eksantrik olan bu adamlar

hafta sonları Fenwick'te aşçılık da yaparlardı. Evde hepimiz bir şeyler yapardık. Kate misafirlerinin "Nasıl yardım edebilirim?" demesine çok kızar, bir şey yapman gerekmiyor, diye cevap verirdi. Eğer kendiliğinizden yapacak bir şey bulacak kadar inisiyatifiniz yoksa, onun ayağının altında dolaşmanıza gerek yoktu.

Öğle yemeği hazırlıklarında ben tavuk salatası için evin resmi üzüm doğrayıcısı ilan edilmiştim. "Dikine keseceksin dikine," diye seslenirdi. "Enine doğrandıklarında tatları aynı olmaz." Phyllis tereyağı sürülmüş ekmekleri ızgarada kızartırdı. Kate herkese yumurta pişirmeyi severdi. Ekmek dilimlerinin ortasını bardakla keserek çıkarır, tavaya dizdiği ekmeklerin ortasındaki deliklere birer yumurta kırardı. Genellikle uzun donla dolaşan Dick mutfağa girer çıkar, fırında et veya şekerleme hazırlar, ocakta içinde ne olduğu belli olmayan bir kazan kaynatırdı. Dick'le Kate mutfakta birbirlerinin bölgesine hiç geçmezlerdi. Yalnız Kate geceleri onun ocakları söndürüp söndürmediğini kontrol ederdi. Dört seferde bir ocaklardan birini açık unutulmuş bulur, "Bu adam bir gün bu evi havaya uçuracak," derdi. Ama bizlerin Dick'in tarafında dolaşıp beğendiğimiz şeyleri araştırıp almamızda bir sakınca yoktu, hatta bu teşvik görürdü. Bazen bir hindi budu veya bir dilim kek Kate'in tarafında hazırladığımız yemeğe eşlik ederdi.

Dick'le Kate'in arasındaki rekabet çocukluk yıllarına kadar uzanıyordu, ama Kate'in şöhretinin artmasıyla birlikte artmıştı. Aralarındaki ilişkinin düzelme olasılılığı, Dick kırklı yıllarda bir yıldızı tavlamaya çalışan çok zengin bir adamı konu alan bir oyun yazdığında tamamiyle sona erdi. Bir komedi olan bu oyunda Howard Hughes ile Kate'in anlatıldığı çok açıktı. Kate buna çok kızdı ve bütün aile onu destekledi. Dick bu oyunun yazdıklarının en iyilerinden biri olduğunu iddia ederek sahnelenmesinde ısrar etti. Ancak bütün Hepburn'ler üzerine gelince, geri adım atmaya razı olmak zorunda kaldı. Bu hareketi ablasına karşı müthiş bir kırgınlık duymasının başlangıcı oldu. Hayatının geri kalan bölümünden onu sorumlu tuttu. Kate'ten yardım almak gururuna dokunuyor, bu yüzden de ona daha çok içerliyordu.

Bir hafta sonu, Dick bana okumam için o sıralarda bir yapım-

cının dikkatini çekmiş olan son oyunlarından birini verdi. Eğer devam etseydi iyi bir oyun yazarı olabileceğinin işaretlerini veren, New England'lı tuhaf bir aile üzerine zekice yazılmış bir oyundu. Kate onun yoluna çıkmış olma konusunda hafifçe sorumluluk hissederek, "Tiyatro zor olaydır," dedi. "Ama benimle Howard hakkında yazdığı ucuz bir oyundu ve onun oyun yazarlığına hiçbir yararı olmayacaktı. Belki bir an için parlar ama hemen sönerdi. Eğer bu işi gerçekten isteseydi, onun arkasından başka iyi oyunlar da yazardı." Dick bunu hiçbir zaman yapmamıştı.

Hepburn'ler arasında özel hayatlar çok önemliydi ama yine de Kate'i bir gün odamda bavulumu karıştırırken yakaladım. Tam suçüstü yakalanmıştı. Bir an için utangaç bir şekilde gülümsemekten başka bir şey yapamadı. "İlginç bir şeye rastladın mı?" diye sorduğumda, eşyalarımla kağıtlarımı bavula geri tıkarken "Lanet olası, bir şey yok," dedi. Yalnızca bir kutu çikolata vardı. Bademli bir bonbon alıp odadan çıkarken ağzına attı.

Fenwick'te bir sürü kural vardı, ama bunlar sık sık bozulur ve değişirdi. Bir gün meyve salatası yaparken yere bir elma parçası düşürdüm ve alıp çöpe attım. "Hey ne yapıyorsun sen, o yenir!" diye bağıran Kate, çöpten aldığı elma parçasını yıkamadan kâseye koydu. Phyllis "A tabii, benim babam her insan ölmeden önce bir okka çöp yermiş, derdi," dedi. Birkaç hafta sonra ise yere düşen bir havuç parçasını kâseye koyunca Kate "Aman Tanrım! Sen bizi hayvan mı sanıyorsun?" diye çığlık atarak havuç parçasını ve benim salataya koymak için hazırladığım marul yapraklarını çöpe attı. "Peki hani her insan ölmeden bir okka çöp yermiş?" dediğimde ise "İşte bu da İngilizlerin saçma atasözlerinden biri," diye cevap verdi.

Çarşafların değiştirilmesi konusunda ise her hafta yeni bir kural ortaya atılırdı. Bazen pazartesi sabahı çarşafımı değiştirmeye kalktığımda, bir dahaki gelişinde yine yatarsın diye engel olur, bazen de bu evde çarşaflar iki üç günde bir değişir, diye ilan ederdi. (Ayrıca beyazdan başka çarşaf kullanılmaması gerektiğini ısrarla söylediği halde, benim yatağımda sık sık mavi çarşaf bulurdum.) Her şıkta, Kate daima yatağı yapmama yardım ederdi. Çarşafı serip köşelerini kıvırmaktan onun kadar zevk alan kimse tanımadım.

Pazar öğle yemeğinden sonra hepimizin nefret ettiği an gelirdi. Yolcuların, bagajların, kalan yiyeceklerin, bahçeden toplanan çiçeklerin beyaz arabaya yüklenmesi için yapılan hazırlık bir saat sürerdi. Ayağındaki gittikçe kötüleşen sakatlığa rağmen Kate, odadan odaya sekerek oradan bir gömlek, buradan bir çift ayakkabı, koca zambak demetleri, Peg'in yaptığı şeftali marmeladı, kalan kabak çorbası, peynir tekeri, kurabiye kutusu, birkaç somun ekmek, mutfaktan soğutucular içinde et, sebze ve meyve gibi bir sürü şeyi toparlamaya çalışırdı. Bu arada yolluk olarak bol biberli haşlanmış yumurta, jambonlu ve tavuklu sandviçler -ekmeklerin kabukları çıkarılırdı- hazırlanırdı.

Her şey antrede toplandığında Kate paketleri askeri bir otorite ve bir doktor itinasıyla kontrol ederdi. "Soğutucular, küçük bavul..." Yarım saat kadar indirip bindirip yeniden düzenlendikten sonra bagaj kapanırdı. Derken her hafta aynı son iki emir gelirdi. "Deri çantalarım..." diye bağırdığında sanki posta arabası döneminden kalmış gibi duran iki çanta getirilirdi. Bunların içinde son yazdıkları, adres defteri, cüzdanı ve yeni mektuplar olurdu. Tam yola çıkmaya hazırken "Phyllis nerede?" diye bir çığlık atardı. Kafası dağınık vaziyette dolaşan Bayan Walburn ön koltuğa tıkıştırılır, kucağına New York'a kadar taşıyacağı koca bir vazo yerleştirilirdi. Kate'le ben yiyecek ve deri çantaları aramıza alarak arkaya otururduk. Bazen ek bir yolcumuz olur, bu işleri daha da karıştırırdı. Dick, hanım arkadaşı ve o sırada orada olan bütün Hepburn'ler geleneksel veda töreni için ortaya çıkardı. Ama yıllar geçtikçe kimsede heves kalmadığından bu gelenekten vazgeçildi.

Genelde bir manavın önünde durur, sonra da New Haven'a giden anayola çıkar, benim inmem için St. Ronan Sokağı'ndaki evimin önüne kadar gelirdik. Pazar geceleri hem dinlenmiş hem yorulmuş, birkaç gün yemek yiyemeyecek kadar tok olarak erkenden yatardım.

Hafta sonu planı yapmak için Kate'le hafta içinde birkaç kez telefonla konuşurduk. Birkaç haftada bir, "Artık çok monotonlaştık, eski evli çiftlere benzedik, bence sen hafta sonunu şehirde geçir," derdi. Ona göre dünyada, ev sahibi evde yokken New

York'ta birinin apartmanında kalmak kadar hoş bir şey olamazdı.

Seksenli yılların sonuna doğru Cynthia ile Kate çok sıkı arkadaş olmuşlardı. Court TV'deki spikerlerin yıldızı olduktan sonra, Cynthia iş hayatında, ABC News'a transfer olacak kadar hızlı bir yükselme kaydetmişti. Genelde 49. Sokak'ın üst katında kalıyordu ve Kate'le birlikte çok seyahat ederlerdi. Kate TV filmi çekerken birlikte Kanada'ya ve Los Angeles'e, tatil için Florida ve Boca Grande'ye gittiler. Bu nedenle, Cynthia kendisine kör kütük âşık olan The Heartford Courant'ın zarif editörüne aşık olup, onun evlenme teklifini kabul ettiğinde, Kate karmaşık duygular içindcydi.

Cynthia, Kate'e bir gece rüyasında, Fenwick'te evlendiğini gördüğünü söylemişti. Kate onun bu rüyasını gerçekleştirdi. Kate'in genç arkadaşına karşı olan sevgisinin bundan daha büyük bir işareti olamazdı. Özel sığınağını onun ailesiyle arkadaşlarına açmıştı. 49. Sokak'ın müdavimleri ve tabii ki Phyllis ile Norah, Philadelphia'dan David Eichler adında çok eski bir arkadaş ile Tony Harvey, ben ve Kathy Houghton ve Kate'in kardeşleri, hepimiz oradaydık. Düğündcn önceki gece genç çiftin nehrin karşısında, Connecticut Lyme'daki yeni geniş evinde neşeli bir parti verildi.

9 Eylül 1989 öğlen vakti hepimiz Fenwick'teki küçük kilisede bir araya geldik. Kate'in yıllardır fotoğrafçısı ve arkadaşı olan John Bryson, düğün resimlerini çekmek için gelmişti. Kısa ve hoş bir törcnden sonra hepimiz yürüyerek eve geldik. Beyaz balıkçı yaka kazak üzerine krem rengi ceket, beyaz pantolon ve beyaz lastik ayakkabılar giymiş olan Kate arabaya binmişti. Evin arkasında kurulmuş olan tentenin altında güzel bir öğleden sonra partisi oldu. O gün Kate'in ayağı ağrıyordu ama yine de bir iskemle bulup oturmadan önce, misafirlerin arasında dolaştı. Sonra da pek yerinde oturmadı; her merhaba veya allahaısmarladık, diyeni ayağa kalkarak selamladı. Sıra beş katlı düğün pastasını kesmeye geldiğinde, gelin ilk dilimi paylaşmak için Kate'i çağırdı, sonra da pastayı filmlerdeki gibi suratına yapıştırdı. Herkes, özellikle de Kate çok güldü.

Kate'in Cynthia'yı bu kadar mutlu görmekten çok memnun olduğu belliydi, ama can yoldaşını daha şimdiden özlemeye başlamıştı. (Aslında o evlendikten sonra da eskisi kadar sık görüştüler ama Kate artık Cynthia'nın hayatındaki en önemli kişi olmaktan çıktığının bilincindeydi.) Kate bir taraftan da bu ilişkide bir dengesizlik hissediyordu. Damat gelini, gelinin onu sevdiğinden çok daha fazla seviyordu. Kate evlenmelerine ne gerek vardı, diye düşünmekteydi.

O gün saat beşe doğru bütün misafirler ve yardımcılar gitmiş, Kate'le ikimiz tentenin altında baş başa gündüz yuvarladığımız şampanyaları bastırmak için birer bardak soda içiyorduk. Kate, "Cynthia'nın Michael ile evlenmesi haksızlık. Cynthia şu sırada kocasından çok işiyle ilgili. Bir evliliğe bu şekilde başlanmaz," dedi. Kate konuşmaya devam ettikçe, kendisinin vaktiyle Luddy ile yaptığı evliliği hatırladığını anladım. Konuştukça öfkesi de arttı. Sonunda birlikte sessizce körfezde batan güneşe bakarken birden "Domuz," diye mırıldandı.

Elimi omzuna koyarak "Hadi içeri girelim," dedim. Uzanıp elimi tuttu ve sıktı.

Ertesi gün Kate'in şoförü beni New York'a giden uçağa binmek için Hartford'a götürdü. Oradan da gece geç vakit Goldwyn kitabımın tanıtımı için Londra'ya uçacaktım. JFK'de Irene Selznick'e telefon etmek için birkaç dakikam oldu. Telefonda sesimi duyar duymaz "İğrenç," dedi.

Kafasından neler geçtiğini anlayamadığımdan "Pardon?" dedim.

"Suratına pasta ha! Her şeyi biliyorum. Kesinlikle iğrenç. Aklını kaçırmış olmalı." Irene düğünle ilgili en küçük detaya kadar anlatmamı istedi ama zaten çoğunu öğrenmişti. Ona bu bilgileri kimin ulaştırdığını anlamak için kafamdan davetlileri geçirdim ama ispiyoncunun kim olduğunu hâlâ bulabilmiş değilim (Norah'tan şüpheleniyorum). Altmış yıllık arkadaşlıktan sonra Kate'in son zamanlarda yaptığı her şey Irene'e acı veriyordu adeta ve o acı çekmeye hiç alışık değildi.

Düşünce yapısı fevkalade demokratik olsa da bir prenses gibi yetiştirilmiş olan Irene hayatındaki her şeyin seçkin ve özel ol-

masını ister ve hatta beklerdi. (En önemli kısımlarını satır aralarına sakladığı gizli anılarına *A Private View* adını vermişti. Çok az kimsenin erişebileceği insanlar ve olaylarla dolu bir hayat yaşamış olmaktan gurur duyuyordu.) Ona göre önemli olan ünlü veya zengin olmak değil, benzersiz olmaktı. Bu yüzden Kate'in bu kadar sözü edilen biri haline gelmesinden çok rahatsızdı.

Kate bir gün arabasını 49. Sokak'ta bir anlığına ikinci sıraya park ettiği için trafik görevlisiyle tartıştığında, olay resimleriyle birlikte gazetelere yansımış, Irene bu işe pek üzülmüştü. Bunun üzerinden çok geçmeden Irene hastalandığında, Kate ona Norah'ın çorbasından götürmeye karar verdi. Irene bu jeste çok sevindi ama bana anlatırken "O pasaklı kılığıyla asansöre binmek istediğinde asansör görevlisi onu almamış. Bu dilenci kılıklı kadının kim olduğunu bilememiş. Kate yukarı çıkmak için apartman yöneticisini çağırıp izin almak zorunda kalmış. Kate! Düşünebiliyor musun Kate'ten bahsediyorum. Katharine Hepburn'den!"

Irene yıkılmıştı. Sevgili arkadaşını hiç tanımadığı bir grup gence kaptırmak veya kendisi hastalıklarla uğraşırken Kate'in meslek hayatında hâlâ parladığını görmek zaten çok zordu. Irene kendini Kate'in hayatından dışlanmış hissediyor, fakat ona tekrar yakınlaşmak için bir çaba sarf etmek de istemiyordu. Sonunda Kate'in artık sıradan biri haline geldiğine karar verdi. Irene yılda birkaç kez bu asil arkadaşından söz eder ve birden gözyaşlarına boğulurdu.

Başka bir şey daha vardı. Irene, 49. Sokak'a son gittiğinde, orada misafir kalan hiç tanımadığı bir genç kadınla karşılaşmıştı. Şahin gözleriyle bir an için Kate'le bu kadın arasında Irene'in o zamana kadar inanmakta zorluk çektiği bir özel ilişki olduğunu tespit etmişti. Bana, "Şimdi her şey açığa çıktı," diye anlattı. "Dorothy Arzner, Nancy Hamilton... Bütün bu kadınlar... Laura Harding. Şimdi anladım. Çift taraflı. Zaten Spence'le olan ilişkisinin cinsellikle ilgili olduğuna hiçbir zaman inanmamıştım."

"Irene, bence fazla ileri gidiyorsun," dedim. "Ben Spencer Tracy'nin çok seksi bir adam olduğundan eminim. Eğer seks olmasaydı o ilişki o kadar uzun süremezdi."

"Belki başlangıçta olabilir," dedi. "Ama hem Spence kadar çok içip hem de sekse dayalı bir ilişkiyi yürütemezsin."

"Bir sürü ilişki için aynı şey geçerli değil midir?" dedim. "Her ilişki başka bir şekle bürünmez mi?"

Irene, Kate'le Tracy'nin de öyle olabileceğini kabul etti. Fakat Kate'in cinsel tercihinin yeni keşfettiğini düşündüğü tarafı onu rahatsız ediyordu. "Irene, o kadınlarla neler olduğunu bilemezsin," dedim. "Yani demek istiyorum ki Kate'in kendi de 'yalnız kaldıklarında iki kişi arasında neler yaşandığını hiç kimse bilemez' der."

Irene "İşte ben de bunu demek istiyorum," diye cevap verdi. "Sen bu kadınları tanımak için henüz çok gençsin. Ben onları bilirim. Ben onların geçmişini bilirim."

Ona Kate'in hangi cinsten olurlarsa olsunlar, yalnız insanlarla kendini daha rahat hissettiğini anlattım. Başkalarına bağlı olmayan insanlarla daha yakın ilişki içinde olabiliyordu. Kate'le yeni tanıştığımız dönemlerde yaşamaya başladığım bir ilişkiden ona söz etmeye çalıştığımda, tek kelimesini bile duymak istememişti. Bana evinin anahtarını verdikten kısa bir süre sonra da, "Senin başka bir evin olduğunu düşünmek istemiyorum," demişti. "Senin burada yaşadığını varsaymak istiyorum."

Ama yine de Irene'le Kate'in arasındaki esas sorun cinsellik değildi. Bayan Selznick'i rahatsız eden şey dışlanmış olmaktı. Kate'in hayatında onun hiç bilmediği, üstelik hiç tanımadığı insanlarla paylaştığı bir alan olması onu çok rahatsız etmişti. İşte bunu fark etmesi dostluklarının dönüm noktası oldu. Irene çok kırıldı, bu da altmış yıllık arkadaşlığın sonu oldu.

1990 yılında Irene'in çok ızdırabı vardı ve hiçbir doktor belli bir neden bulamamıştı. Bütün vücudu ağrıyordu. (Kate, "Tabii ağrır, o Allahın cezası apartmandan hiç dışarı çıkmıyor ki..." diyordu.) Irene'in iştahı da giderek azalıyordu. Bazı yönlerden ise, onu tanıdığım on yıldan beri ilk defa mutlu görünüyordu. Çünkü iki oğlunun da hayatı çok iyi yönde düzene girmişti. Jeffrey, Barbara adında güzel bir kadınla evlenmişti. Irene "Kadın onu seviyor ve ona hak ettiğinden fazlasını veriyor" diyordu. Danny ise Sulzberg ailesinin kızıyla evlenmişti. Irene "Üstelik de ona

Gary Grant muamelesi yapıyorlar," demişti. Onu tanıdığımdan beri sürekli değiştirdiği vasiyetnamesini nihayet bir şekle sokmuştu.

Bu yüzden o yaz hayatımda hiçbir zaman unutamayacağım bir telefon aldığımda şoka girdim. Irene birkaç kelime hoş beşten sonra, "Sana veda etmek için aradım," dedi.

"Veda mı?" Nereye gidiyorsun?"

"Veda ediyorum. Allahaısmarladık... Büyük yolculuk..." Birden neden bahsettiğini anladım ama kulaklarıma inanamıyordum.

"Irene, her şey yolunda mı?" diye sorduğumda, "Yolunda değilmiş gibi miyim?" dedi. "Her zamankinden iyi gibisin," dedim. "Çok doğru," dedi, "işte bu yüzden herkesi arayıp allahaısmarladık diyorum."

Irene yıllar sonra hayatında ilk defa mutlu olduğunu anlattı. "Her şey yoluna girdi," dedi. Ağrıları da oldukça azaldığından, 'vakit geldiğinde' uzatmak istemiyordu. "Belki de gelmemiştir," dedim. Belki de bu şekilde yıllarca sürdürebilirdi. "Artık daha fazla sürdürmek istemiyorum," dedi.

"Ama oğullarının ve torununun hayatının devamını görmek istemez misin? Sen torununu çok seversin. Ya dostların? Ben bu kitaba daha yeni başladım, onu seninle paylaşmak istiyorum."

"Sevgilim," dedi, "senin kitabını çok önemsiyorum. Bu yüzden birkaç günde bir temas halinde olalım. Birkaç ayda bir de beni görmeye gelirsin. Ben sana kitabını sorarım sen de bana anlatırsın. Hayatının bu bölümünün nasıl sona ereceğini biliyorum. Ama nasıl sonuçlanacağını bildiğim şeyleri seyretmekten bıktım artık."

Bir tür depresyon geçiriyor olabileceğini, belki biraz ilaç yardımı ve zamanla her şeyin düzeleceğini söyledim. "Depresyonda gibi mi konuşuyorum?" diye sordu. "Hayatımda kendimi hiç bu kadar iyi hissetmemiştim."

"O zaman neden aradın? Senin için ne yapabilirim?" diye sordum. Sanki bu konuşmayı hiç yapmamışız gibi arkadaşı olmaya devam etmemi istedi. Bu şekilde birkaç arkadaşını daha aradığını söyleyip isimlerini saydığında, aralarında Kate'in olmadığını

fark ettim. Benimle özel bir dostluğu olduğunu; sabahleyin gazeteyi açıp da birden ölüm ilanıyla karşılaşmamı istemediğini, söyledi.

"Ama sen de bunun özel bir yardım çağrısı olduğunun farkındasındır. Şimdi hemen birilerini arıyorum. Bir doktor, oğulların, veya Kate."

"Hayır!" diye bir çığlık attı. "Eğer bu konuyu herhangi birisiyle konuşursan bir daha asla yüzüne bakmam."

Sonra iki saat daha konuştuk ve ben, istemeden onun şartlarına boyun eğdim. Ama bu konuyu oğlanlarla konuşması için yalvardım. Eğer konuşmazsa arkadaşlarının sırtına haksız bir sorumluluk yüklemiş olacaktı. Kabul etti.

Telefonu kapamadan önce, "Yani şimdi bu bir veda mı?" dedim.

"Hayır," dedi. "Belki eylül sonu, ama kesinlikle ekimden önce."

Donup kalmıştım. Belki de bir doktor ölümcül bir hastalığı olduğunu söyledi, diye düşündüm. Acaba kanser mi tekrarlamıştı? Ama Irene öyle olmadığını söylemişti. Hatırlamaya çalıştım, acaba hastalığı reddederken doğruyu söylüyor muydu? Ona verdiğim sözü tuttum ve kimseye bir şey anlatmadım. Konuşmalarımız o telefon görüşmesi hiç olmamış gibi devam etti. Arada bir ona yıllardır bana anlattığı her şeyi dikkatle dinlediğime dair küçük notlar yolluyordum. Bana teşekkür notlarıyla cevap verdi.

11 Ekim 1990 günü, Yale'in kütüphanesindeki çalışmalarıma ara verdiğimde telefon mesajlarıma baktım. Gelenler arasında, Samuel Goldwyn'in torunu ve Irene Selznick'in vaftiz oğlu olan John Goldwyn'den acil bir mesaj vardı. Irene'in o sabah evinde ölü bulunduğunu haber veriyordu. Ne büyük bir şok, diyordu.

Sonraki birkaç hafta boyunca, Irene'den veda telefonu alan birkaç kişiyle konuştum. Meseleyi çocuklarıyla da konuşmuştu. Onlar da fikrinden caydıramamışlar. Kate'i aramamış, bu kaçışta ona en fazla yardımcı olabilecek kişinin o olabileceğini tahmin bile edememiş. Daha sonra Irene'in benim düşünebileceğimden daha gizemli bir şekilde öldüğünü öğrendim.

Irene'in intihar ettiğine dair hiçbir kanıt yoktu. Bana anlatıl-

dığına göre o gece geç vakte kadar oturup bir takım evraklar ve telefon görüşmeleriyle meşgul olmuş. Sabahleyin yatağında ölü bulunduğunda, gözlüğünü tuttuğu ellerini göğsünde kavuşturmuş ve yüzünde güzel bir ifade varmış. O zamandan beri onun nasıl öldüğünü çok araştırdım, fakat ölmek istediği için öldüğünden başka bir sonuca varamadım. Bunu ancak o yapabilirdi.

9 Kasımda Ethel Barrymore Tiyatrosu'nda Irene için bir tören düzenlendi. Kate'in katılmaya hiç niyeti yoktu. Bir hafta önce onu arayarak Irene'in onun hayatında önemli bir rol oynadığını eğer katılırsa kendini daha iyi hissedebileceğini söyleyerek onu ikna etmeye çalıştım. Kate, "Ne gereği var?" dedi. "Nasılsa onun için bir şey fark etmez. O öldü."

"Peki ya Danny ve Jefferey?" diye sordum. "Onlar için çok şey fark eder." Bu konuda tartışılacak bir şey yoktu.

Ertesi gün ona uğradım ve şoför bizi daha iç kapılar açılmadan Ethel Barrymore'a götürdü. Kate içeriye dalınca, ben de peşinden gittim. Birkaç yer gösterici içeriye giremeyeceğimizi, henüz hazırlıkların bitmediğini söylüyordu. Merasimi hazırlayan Danny konuşmaları duyunca yanımıza geldi. Bırakın geçsinler, diyerek Kate'e sarıldı. Onu gören Kate'in gözleri sulanmıştı. Danny bize nerede oturmak istediğimizi sordu. Biz orta kısmı tercih ettik. Birkaç dakika sonra yüzlerce kişi geldi. O öğleden sonraki bütün konuşmacılar tam Irene'in isteyebileceği gibi az, öz ve esprili konuşmalar yaptılar. Öteki tarafa bilge ve savaşçı bir kadın olarak intikal etti.

Beklemekte olan arabaya çabucak bindiğimizde Kate "Sakın benim için böyle şeyler yapmayın," dedi. Ben, "Ama bir tören yapılması kaçınılmazdır," deyince, "Allaha şükür ben orada olmayacağım," diye karşılık verdi. Irene'in töreninin herkes için rahatlatıcı olduğunu söylediğimde "Benim için değildi," dedi. "O öldü ve hiçbir şey onu geri getiremez. Herkes evinde oturup birkaç dakika onu düşünüp sonra da hayatına devam etseydi, çok daha iyi olurdu. Ben ölünce öyle yapsınlar. Eğer daha fazlasını yapmak isteyen olursa, bir video dükkânına uğrayıp bir filmimi kiralayabilir."

Sonra Kate dahil, bir sürü insan Irene'in dairesine gittik. Etraf

gösteri dünyasının ilk günlerinin ünlü yüzleriyle doluydu. Katharine Hepburn içeriye girdiğinde hepsi dönüp antreye baktı. Kate, Danny ile konuşurken ben iki tabak yiyecek aldım. Birkaç dakika sonra Kate kalkacakmış gibi davranırken kısa boylu, yaşlı bir adam önünde reverans yaparak "Benimle konuşmayacak mısın?" diye sordu. Onu tanımadığını fark ettiğimden, adam daha doğrulmadan kulağına, "Elia Kazan," diye fısıldadım.

Kırk yıldır konuşmadığı adama "Gadg," dedi. "Bu sen olamazsın." Kazan gülümseyerek eğilip Kate'i yanağından öptü. Onlar konuşurken başka bir yaşlı adamın bu buluşmayı seyrettiğini fark ettim. Sonunda cesaretini toplayarak yaklaşıp "Peki benimle konuşacak mısın?" dedi.

Kate, "Tabii ki konuşurum," derken diğer yanağını öpenin kim olduğuna dair hiçbir fikri olmadığı belliydi. O Kazan'la konuşurken, "Joe Mankiewicz," diye fısıldadım.

"Aman Tanrım!" dedi.

Sonraki iki dakika herkes gülümsüyordu. Sonra Kate, gitmem gerek, diyerek kalktı. Onu sokağa kadar geçirdim. Bana kendisinin eve gideceğini, fakat benim geri gitmem gerektiğini, misafirler gidene kadar da ayrılmamamı söyledi. Arabanın arka koltuğuna oturdu ve araba hareket etmeden önce pencereyi açıp "Ben de onlar kadar berbat mı görünüyorum?" diye sordu.

"Hayır, kesinlikle hayır, Kate. En azından onlar seni tanıyabiliyor."

Tekrar onuncu kata çıktım. Birkaç dakika sonra salondan ayrılıp Irene'le her zaman oturduğumuz odaya girdim. Duvarda sanat eserlerini ve kişisel eşyaları koruyan bir koruma posteri vardı. Küçük buzdolabına gidip 'Gary'nin aquavit'ini çıkarıp kendime bir kadeh doldurdum. Sonra Mary Cassatt'ın küçük kız resminin önüne oturup ağladım.

IX

Her Zaman Matmazel

Kate, 1966 yılının o öğleden sonrasını, "Hayır, aslında o teklif beni pek de şaşırtmamıştı," diye hatırlıyordu. "Ama beni bir itfaiyecinin karısı olarak düşünebiliyor musun?"

O sıralar Hollywood'un sosyal olaylara en duyarlı yapımcısı olan Stanley Kramer daha önce Spencer Tracy'nin üç filmini yönetmişti. Yönetmen bu sefer Cukor'un misafiı evine *Çılgın Bir Dünya*'nın (It's a Mad, Mad, Mad, Mad World) senaristi, genç yetenek William Rose'un yeni bir senaryo fikriyle gelmişti. Channel Island'da yaşayan yakışıklı -ve alkolik- Amerikalı Rose, senaryoyu, varlıklı bir İngiliz çiftle, evleneceği erkeği onlarla tanıştırmak üzere evlerine getiren kızlarının hikâyesi üzerine kurmuştu. Damat adayı başka bir ırktan olması dışında, 'her bakımdan mükemmel biri'ydi. O sıralar siyah aktörler arasında o zamana kadar görülmemiş ölçüde kültürlü ve profesyonel biri olan sivrilmiş olan Sydney Portier, damat adayı rolüyle ilgilendiğini bildirmişti. Böyle bir rol şimdiye kadar hiçbir filmde oynanmamıştı. İşin bu kısmını halleden Kramer diğer oyuncuları aramaya başlamıştı bile.

Spencer Tracy'nin hayranı ve sadık bir dostu olan Kramer, bu filmin artık göçmekte olan aktöre muhteşem bir son selam fır-

satı sağlayabileceğini düşünüyodu. Hikâyeyi İngiltere'den Amerika'ya taşıyıp Tracy'nin İrlanda kökenli orta sınıf bir emekli itfaiyeci veya polisi oynaması düşünülebilirdi. Konuyu aniden Tracy'ye açtığında reddedilmediğini gören Kramer, topu yuvarlamaya devam etti. Eğer bu Spencer Tracy'nin beyaz perdedeki son rolü olacaksa -büyük olasılıkla öyleydi-, onu yirmi beş yıllık romantik eşinin karşısında oynatmaktan daha duygusal bir şey olamazdı.

Kramer evlerine geldiğinde hikâye daha da değişmişti. Kate, "Stanley'in konuyu anlatışını ve itfaiyeciyi daha yüksek pozisyonda birine dönüştürmeyi önerdiğini görünce, kadını benim oynamamı istediğini anlamıştım," demişti. O gün üçü birlikte birkaç olasılık üzerinde durdular. Amerikan filmlerinde yıllardır vicdan sahibi -Amerikan adaleti ve doğruluğunu temsil eden-adamı oynayan Tracy'nin böyle romantik bir rolde bir rahibi oynaması yazık olurdu; Kramer'in başka bir filminde 'hakim'i zaten oynamıştı. Yıllarca sosyal adalet için savaşmış; aklı selimin sesini dile getirmeye çalışmış olan, ama açık fikirlilik sınavı gelip kendi kapısına dayandığında zorlanarak direnç gösteren bir gazete sahibi olması üzerinde durdular. Adam kendini bir anda, çok mantıklı bir kadın olduğu halde, kalbinin sesini dinleyen ve romantizmi savunan karısıyla çatışma içinde bulacaktı.

Kate bu proje konusunda karmaşık duygular içindeydi. Filmin 'söyleyecek bir şeyi olan' harika bir film olacağını düşünüyordu ve yapmaya çok hevesliydi; ama hayatında ilk kez, Tracy'nin fiziksel durumunun bu filmi tamamlamasına izin vermeyebileceği endişesini taşıyordu. Stüdyonun doktorları da Spencer Tracy'nin sigortalanmasını imkânsız buluyordu. Bunları bilen Kramer, sıra dışı iki teklif yaptı. Bütün çekimleri Tracy'ye göre ayarlayacak, böylece aktör hiçbir zaman günde birkaç saatten fazla çalışmayacak ve çekimler Tracy'nin kendini nispeten daha iyi hissettiği sabah saatlerinde yapılacaktı. Kramer daha da ileri giderek eğer Hepburn ve Tracy yoksa, ben de yokum, dedi.

Columbia Pictures filmin finansmanını yapmak için Hepburn'e ödeyecekleri çeyrek milyon dolarla Kramer'in ücreti olan yarım milyon doların, ana çekimler bitinceye kadar bir emanet

hesabında tutulmasını istedi. Bu para, eğer bir sorun çıkarsa, yeni bir aktörle yeniden işe başlamanın sigortası olacaktı. Kramer büyük bir dostluk ve inanç örneği göstererek gözünü kırpmadan parasını yatırdı. Kate onun gösterdiği bu dostluğu hiçbir zaman unutmadı. "Stanley bütün filmlerine yüreğini koyar. Onun gibisi az bulunur," derdi.

Kramer, yazar Rose'la birlikte adaya çekildi ve *Beklenmeyen Misafir* filminin senaryosu birkaç hafta içinde ortaya çıktı. Bazı yönlerden konu bir tiyatro oyununa daha uygundu. Fazla karakter yoktu -genç sevgililer, onların anne ve babaları bir papaz ve komedi unsurunu sağlayan bir hizmetçi. Bütün olay Mat ve Christina Drayton'un San Fransisco'daki evinde geçiyor, karakterler bu uyumsuz evlilik meselesini çeşitli yönlerden ele alarak uzun konuşmalar yapıyordu. Ama Tracy ile Hepburn'ün oynaması ve en azından birinin perdede son defa gözükeceğini bilmek, Rose ve Kramer'e yalnızca seslerle değil aynı zamanda sinema tarihiyle birlikte çalıştıkları duygusunu vermişti.

Garbo ile Gilbert , Myrna Loy ile William Powell, James Steward ile Margaret Sullavan hatta Abbot ve Costello'un tersine, Tracy ve Hepburn bir çift olarak birlikte olgunlaşmışlardı. Bir nesilden daha uzun bir zaman, halk onları çoğunlukla çağlarının ilerisinde değişik rollerde seyretmişti. Evli bile olmayan bu çift, zaman içinde -çelişkili biçimde- Amerikan aile değerlerinin, hatta insani değerlerin sembolü haline gelmişti. Kate bana yıllar sonra, "Willy Rose senaryoyu yazarken sürekli, 'Bu noktada Spencer Tracy ve Katharine Hepburn ne söylerdi?' diye düşünmüştü," diyecekti. "Bunu yaparken gerçek ben veya Spence'ten bahsetmiyor, onların halkın gözündeki imajından söz ediyordu. Tuhaf değil mi?"

Sonuç olarak film boyunca seyirci, birilerine kulak misafiri oluyor, kendisini yıllardır toplumsal vicdanının parçası haline gelmiş yakın akrabalarını dinlermiş gibi hissediyordu. Kızları rolünün Katharine Houghon'a verilmiş olması bu duyguyu daha da güçleniyordu. Kate'in kız kardeşi Marion'un kızı ve Sarah Lawrance Koleji edebiyat bölümü mezunu olan Kathy, beyaz perdeye tıpkı teyzesi gibi büyük bir şevkle başlamıştı. Doğal ola-

rak Kate'e benziyordu. Bu benzerlik yüzünden onun Tracy ile Hepburn'ün aşk çocuğu olduğu, kız kardeşinin kamuflaj için çocuğu sahiplendiği dedikoduları çıkmıştı. Bu asılsız dedikoduyu Kate'e aktardığımda, "Bak işte bu kulağıma gelmemişti," dedi. "Ne yazık ki Marion'un hamileliğini bilen bir sürü insan hâlâ hayatta."

Tracy'nin sağlığının herkesi endişelendirmesi yüzünden sette büyük bir verimlilikle çalışılıyordu. Ama hem Tracy'ye dikkat etmek, hem de altından kalkılması zor bir rolü oynamak Hepburn'ün sinirlerini yıpratmıştı. Eskiden iki oyuncuya sürekli birlikte çekim yapılırken bu sefer Hepburn'ün sahneleri senaryo denetimcisinin gözetiminde yalnız çekildi. Bu şekilde Tracy kendisine söz verildiği gibi erkenden evine dönme fırsatını buluyordu. Kate, "Hepsinde diyemem ama birçok çekim setinde aile gibi olunur," diyordu. "Hiçbir sette bu duyguyu bu kadar yoğun yaşadığımı hatırlamıyorum."

Tracy ile Hepburn'ün çalışma tarzları farklıydı. Tracy'nin inanılmaz bir hafızası vardı. Bir senaryoyu okur, diyalogları özümser, çekimden önceki gece sahneyi gözden geçirir ve ilk çekimde mükemmel oynardı. Kate ise senaryonun üzerinde uzun uzun çalışır, çekimden önce yalnız kendisininkileri değil hemen hemen bütün oyuncuların sözlerini ezberlemiş olurdu. Her çeşit söyleyiş biçimini dener, diğer oyunculara da konuşmalarını nasıl yapacakları konusunda yardımcı olurdu. Eskiden birlikte prova yapmayı önerdiğinde, Tracy'den, "Enerjimi sete saklıyorum," cevabını almıştı.

Beklenmeyen Misafir'in çekimleri sırasında ise Tracy her gece onunla diyalogları çalışmak istedi. Bu işte bütün ücretini riske eden yönetmene karşı sorumluluk duyuyordu. Hele meslek yaşamını beş yıldır donduran Kate'e karşı daha da borçlu hissediyordu. Sırf Kate'in yeniden mesleğine dönmesi için, bu filmin özellikle çok iyi olmasına çok özen gösteriyordu. Bu yüzden Tracy'nin diyalogları ezberlemekte güçlük çektiğinin farkına varmak ikisi için de üzücüydü.

Filmin düğüm noktası Spencer Tracy'nin uzun bir konuşma yaparak filmin mesajını ilettiği andı. Kızının evlenmesine şid-

detle karşı çıkarak konuya giriyor, diğer karakterlerin kendilerini ifade etmelerine müsaade ettikten sonra, Sydney Poitier'nin annesini oynayan Beah Richards'ın sözlerinin üzerinde duruyordu. Anne ona yaşlı bir adam olduğu için sevmenin ne demek olduğunu unuttuğunu söylemişti. Bu laf onu son sözünü söylemesi için ateşliyordu. "Sonuç olarak bizim ne düşündüğümüzün hiçbir önemi yok. Önemli olan tek şey, onların duyguları ve birbirlerine olan duygularının ne kadar güçlü olduğu." Bu arada gözlerinde yaşlar parıldayarak kendisini seyreden Hepburn'e bakıp şöyle devam ediyordu, "Eğer bizim hissettiklerimizin yarısını bile hissedebiliyorlarsa her şeye bedeldir." Kesintisiz yapılan çekim bittiğinde sette gözyaşlarına boğulmayan kimse kalmamıştı. Spencer Tracy'nin büyük bir oyuncu olduğunu hepsi biliyordu, ama o gün rol yapmadığını hissetmişlerdi. 26 Mayıs 1967 günü Tracy son çekimini bitirerek eve gitti. Kate bütün oyuncu ve elemanlara yardımları için teşekkür etti.

Hepburn o sırada kendi kiraladığı evi muhafaza etmesine rağmen, Tracy ile birlikte Cukor'un misafir evinde yaşıyordu. Phyllis de geceleri orada yatıyordu. Kate genelde Tracy ile geç vakitlere kadar yatak odasında oturur, o uykuya dalınca mutfağın yanındaki hizmetçi odasına geçerdi. Tracy'nin baş ucunda bir düğme vardı, Kate ona uzun bir kabloyla bağlı olan zili, evde nereye gitse yanında taşırdı. Gece gündüz gözü Tracy'nin üzerindeydi ve isteklerini o söylemeden yerine getiriyordu. Yatmadan önce ocağın üzerine büyük bir çaydanlık su koyar, gece Tracy'nin uykusu kaçar da çay içmek isterse diye, sabaha kadar sıcak tutardı.

10 Haziran 1967 sabahı Kate, Tracy'nin kalkıp mutfağa girdiğini fark etti. Yataktan fırlayıp onun yanına giderken kırılan bir fincan sesinin arkasından ağır bir şeyin yere düşerken çıkardığı sesi duydu. Kate ona ulaştığında Spencer Tracy kalp krizinden ölmüştü. Tracy aslında son yıllarda giderek ölüme yaklaşıyordu, Kate bu yüzden ölümün böylesine çabuk olmasıyla avutmaya çalıştı kendini.

Hepburn hemen Phyllis'i, büyük evde oturan Cukor'u, hizmetlileri ve MGM basın danışmanı Howard Strickling'i aradı.

Bu sonuncu kişi Hollywood yıldızları öldüğünde basınla olan ilişkilerin yönetimi konusunda engin bir deneyim sahibiydi. Kate tam özel eşyalarını toplayıp götürürken birden aklı başına geldi. Kendi kendine "Burası benim de evim," dedi. "Ben yetişkinlik döneminin büyük çoğunluğunu bu adamla geçirdim." Eve dönüp, Louise Tracy'ye çocuklarına ve Tracy'nin erkek kardeşine telefon etti.

Kate, "Bana yapılabilecek en normal şey buymuş gibi gelmişti," demişti. "Başka türlü davranmak için bir sürü yalan söylemek gerekecekti ve bunun hiç kimseye faydası yoktu," diye anlatmıştı. Sonraki birkaç saat boyunca ayak altından çekilerek ailesinin onunla baş başa kalmasını sağladı, böylece kendisi için çok değerli son dakikaları feda etmiş oluyordu.

Yirmi yıl sonra o günü, "Kötü bir rüya gibiydi," diye hatırlıyordu. "Gerçek bir kâbustu." Olay cenazecilerin ölüyü nasıl giydirmeleri gerektiğini sorduklarında gerçeküstü bir hale dönüşmüştü. Kate eski bir ceketle pantolon çıkarmıştı ama Louise elbiseleri kendisinin seçmesi gerektiğini ileri sürdü. İşte o zaman Kate, "Aman Louise! Ne fark eder?" diye parladı. Sabah saat altıda bir doktor ölüyü muayene etmiş ve Cunningham&Walsh şirketi alıp götürmüştü. Öğle saatinde gelen basın mensuplarına, Bay Tracy'nin dostları Bayan Hepburn ile Bay Cukor'un o sabah on birde eve geldiği söylendi.

Cenaze üç gece boyunca ziyarete açıktı. Kate her gece geç saatlerde gitti oraya. Bir gece tabuta kendi yaptığı yağlı boya çiçek tablosu koymuştu. Ertesi gece ailenin isteği üzerine tabutun çivilendiğini öğrendi ve hep tablonun tabutta olduğuna inanmak istedi.

Tracy öldüğünde de Hepburn onun sağlığında yaptığı gibi davrandı ve halkın önüne sevdiği adamla birlikte çıkmadı. Cenaze sabahı Kate'le Phyllis morga gidip tabutun cenaze arabasına yüklenmesine yardımcı oldular. Sonra arabayı saygın bir mesafeden Hollywood'daki Heart of Mary kilisesine kadar takip ettiler. Toplanan kalabalığı görebilecek kadar yaklaştıktan sonra Kate, "Elveda dostum," dedi ve geri dönüp eve gittiler.

Cenazeden sonra Tracy'nin yakın arkadaşları, özellikle de

onun özel yaşamına girebilecek kadar samimi olanlar Hepburn'ün evine geldi. Kate, Garson Kanin, Ruth Gordon, Yazar Chester Erskine ile karısı Sally, yönetmen Jean Negulesco ile karısı Dusty'yi karşıladı. Duygularına tamamıyla hakim görünüyordu. Daha sonra, "Rol yapmıyordum. Aslında şuursuz bir haldeydim," diye anlatacaktı. Ancak Negulesco'lar giderken Jean, "Bizi bırakıp gittiği için Spencer'a kızgınım," deyince, Kate onun kollarına yığılıp ağlamaya başladı.

Birkaç hafta sonra Kate, Mrs. Tracy'ye telefon edip çocuklar konusunda yardım teklif etti. "Biliyor musun Louise seninle dost olabiliriz. Sen Spencer'ın hayatının başını biliyorsun ben de sonunu," dedi. "Ya da istersen, rol yapmaya devam ederiz."

Louise, "A, evet," diye cevap verdi, "ama ben seni yalnızca bir dedikodu sanıyordum." Kate bir iki dakika, bunları söylerken Louise'in aklında ne olduğunu düşündü. Böyle bir inanca kapılabilmesi için nasıl bir inkâr mekanizması geliştirmiş olabilirdi ki?

Kate bu sözleri hiçbir zaman içine sindiremedi. Bana, "Düşünebiliyor musun, ben bir dedikoduymuşum," demişti. "Otuz yıl boyunca kadının kocası ortalıkta yok ve kadın benim sadece bir söylenti olduğumu düşünüyor..." Kate'e aslında Louise'in başından beri olanları bildiğini ancak işine geldiği için böyle konuştuğunu söyledim. "Ama bunu niye yapsın ki?" dediğinde yalnızca "Haklısın," diyebildim.

Beklenmeyen Misafir ertesi yıl gösterime girdi ve Tracy ile Hepburn'ün birlikte veya tek başlarına yaptıkları filmler arasında gişe açısından en başarılısı oldu. En iyi film, en iyi yönetmen, en iyi erkek oyuncu, en iyi kadın oyuncu da dahil olmak üzere, on dalda Oskar'a aday gösterildi. William Rose senaryo dalında ödül aldı. Tracy, *Bonnie and Clyde*'da oynayan Warren Beatty, Aşk Mevsimi (The Graduate) ile Dustin Hoffman, *Parmaklıklar Arasında* (Cool Hand Luke) ile Paul Newman, *Gecenin Sıcağında* (In the Heath of the Night) ile Rod Steiger'a karşı yarışıyordu, sonuncusu kazandı. Hepburn'ün rakipleri ise o kadar güçlü değildi: Aşk Mevsimi ile Anne Bancroft, *Bonnie and Clyde* ile Faye Dunaway, *Fısıldayanlar* (The Whipperers) ile Dame Edith Evans

Karanlığa Kadar Bekle (Wait Until Dark) ile Audrey Hepburn. Bu onuncu adaylığıyla Katharine Hepburn, ilkinden on yıl sonra, ikinci Oskar'ını aldı. Kate yıllar sonra büyük bir alçakgönüllülükle, "Bana sanki Hollywood bunu Spence'i onurlandırmak için yaptı gibi gelmişti," diyecekti. O yılki ödüllere yoğun bir duygusallığın karıştığı şüphe götürmez. Ama Film Akademisi eğer belli bir performansı değil de bir yaşam biçimini ödüllendirmeye karar vermişse, bu büyük ihtimalle Hepburn'ün yeniden perdeye dönüşünü alkışlamak için yapılmış bir jestti. Onun Oskar'ı verildiği sırada (aynen daha önceki gibi gıyabında), Kate başka bir filmi tamamlamış, bir diğerini de yarılamıştı bile.

F. Scott Fitzgerald bir zamanlar, Amerikalıların hayatında hiçbir zaman ikinci perde olmaz, demiş. Eğer normal ömrünü tamamlayabilseydi, en sevdiği oyunculardan biri olan Katharine Hepburn'ün hayatında, altmışından sonra dördüncü perdenin açıldığını görebilirdi.

Kate acı kaybının en üzüntülü dönemini Kanin'lerin misafiri olarak Martha's Vinyard'da (zengin Amerikalı ailelerin sahip olduğu, halka açık olmayan bir ada) geçirdi. Uzun uzun yüzmek, araba kullanmak ve uzun sohbetler iyileşmesine yardımcı oluyordu, ama onu hayata döndürecek şey dinlenmek değil çalışmaktı.

O yaz gelen *Kış Aslanı* (The Lion in Winter) senaryosu, Kate'in harekete geçmesini sağladı. James Goldman, İngiltere Kralı II. Henry ile 1183 Noel'ini kutlamak için bir süre serbest bırakılan, hapisteki karısı Elenor of Aquitain'in evliliklerini anlatan başarılı oyununu, kendisi senaryolaştırmıştı. Oyun sırasında karı koca veliahtın kim olacağını tartışıyorlardı. Bu Manş'ın iki tarafındaki ülkeleri etkileyecek bir karardı. Becket'de II. Henry rolünü oynamış olan Peter O'Tool tacını tekrar giyecekti.

Kate, "Oyunun en büyüleyici tarafı modern olmasıydı," dedi. "Mitolojik kişiler arasında değil, ama çocuklarını ve onurunu korumaya çalışan bir annenin bulunduğu bir aile içinde geçiyordu." Peter O'Tool'un çok beğendiği yönetmenin, Hollandalı (Dutchman) isimli filmini gördükten sonra bu proje Kate'i daha da heyecanlandırmaya başladı. Bir kadının New York metrosunda bir

zenciyi öldürmesini anlatan Hollandalı, şehir hayatını acımasızca ortaya koyuyordu. Aslında bu film, on ikinci yüzyılda Avrupa asilleri arasında geçen bir filmi değerlendirmek için uygun bir örnek sayılmazdı, ama Kate, yönetmen Anthony Harvey'in ortaya çıkardığı işi müthiş bulmuştu. İnsanı ta içinden vuruyordu. "Elimizdeki senaryonun buna ihtiyacı vardı. Eski MGM filmleri gibi yaldızlı olmamalı, soğuk şatolarda oturan soğuk insanları göstermeliydi," diyordu. Onun açısından önemli bir nokta da, otuzlu yaşlarının ortasında bir İngiliz olan Harvey'in film editörü olmasıydı (Lolita ve Dr. Strangelove'da Stanley Kubrick'le çalışmıştı). Hepburn'ün o işe uzun zamandır meyli vardı. Kate, David Lean hakkında söylediklerinin benzerini tekrar ederek "Hiç kimse filmleri onların montajını yapanlar kadar sevemez," demişti. "Onlar elle tutulur bir iş yaparlar." Tanıştığı anda yönetmen çok hoşlandı ve ikisi hayat boyu dost kaldılar. Onu hiç kimse Kate kadar savunmadı ve son yıllarında hiç kimse Kate'le Harvey'in ilgilendiği kadar ilgilenmedi.

Oğlu Richard'ı (Sonradan Aslan Yürekli Richard olan) oynayan genç Anthony Hopkins ile Fransa Kralı Philip'i oynayan daha da genç Timothy Dalton da dahil olmak üzere, tüm kadro Londra'daki Hay Market Theatre'da iki hafta prova yaptı. Sonra iç çekimler için hepsi Dublin'e gittiler, dış sahneler için de Fransa'nın güneyindeki küçük Fontvieille kasabasına giderek oradaki eski bir manastırda çalıştılar.

Hepburn kadrodaki herkese hayrandı. O'Toole delidolu ve neşeliydi. Kate, "Bazen gerçekten başa çıkılamaz oluyordu," diyordu. "Tam bir İrlandalı'ydı, aşırı alkollü ve aşırı baştan çıkarıcı... Ama ben bunlara alışıktım... Ama ne oyuncuydu! Harika bir ses, müthiş bir oyun yeteneği, son derece eğlenceli..." Onun canlılığı Kate'in kendini toparlamasına çok yardımcı olmuştu. Kate, yıllar sonra Hopkins'in yakaladığı haklı başarıdan da gurur duymuştu. Dalton, James Bond'u oynamak üzere seçildiğinde ise, "Ben onu ta ne zamandan beri tanırım," diye övünmüştü.

Film gerek seyirci, gerekse film endüstrisi açısından Hepburn'e büyük bir zafer sağladı. Film bütün ana dallarda -en iyi film, yönetmen, kadın oyuncu, senaryo- aday gösterildi. Senaryo

kazandı... ve Hepburn de. Bu eşi görülmemiş bir başarıydı. (O yıl ödülün iki oyuncu arasında paylaştırılması gibi alışılmadık bir şey oldu. En iyi kadın oyuncu ödülü Hepburn ve Komik Kız'daki (Funny Girl) rolüyle yirmi beş yaşındaki Barbara Streisand'a verildi. Streisand, elinde parıldayan heykelciğe 'Merhaba güzelim' dedikten sonra Hepburn'la bir şeyi paylaşmanın büyük bir onur olduğunu söyledi. Ödülü Kate'in yerine Tony Harvey aldı.)

O sırada *Çılgın Kadın*'ı (Madwoman of Chaillot) çevirmekte olan Hepburn, Güney Fransa'da bir çekim yerinden diğerine koşuyordu. Jean Giroudoux'un bu oyununun filmini çevirmek için sözleşme imzalandığında, yönetmen John Huston olacaktı. Çekimler başladığında ise onun yerini Bryan Forbes aldı. Kate, Huston'un, dünyanın aç gözlü kapitalistlerine karşı savaş açan Don Kişot ruhlu asil Kontes Aurrelia'yı anlatan bu komediden kaçmasını, "John hiç de aptal değildi," diye değerlendiriyodu. Kontes sahte bir duruşma düzenledikten sonra, evinin altında bir petrol rezervi olduğuna inandırarak, bütün o alçakları dipsiz bir kuyuya indiriyordu. Kate "En büyük sorun bu tip oyunların sahnede perdeden çok daha iyi olmasıydı. Beyaz perde daha gerçek şeyler ister. Bir şeylerin fotoğrafını çekmek gerekir. Sinema seyircisi için tamamıyla soyut ve stilize bir filmi kabul etmek zordur."

Günden Geceye'nin yapımcısı Ely Landau bir dizi uluslararası yıldızı alarak bu filmin de yapımcılığını yapmıştı üstlenmişti. Bu yıldızlar arasında Charles Boyer, Claude Dauphin, Oskar Homolka, Yul Brynner, Danny Kaye ve Kontes Aurelia'nın suikastçısı olarak Edith Evans, Margaret Leighton ve Guilietta Masina vardı. Kate, "Filmin esas sorunu hiçbirimizin rolünü nasıl oynayacağını bilmemesiydi," diyordu. "O korkunç yapay diyalogları nasıl söyleyeceğimizi bilemiyorduk. Biz eski kızlar hepimiz müthiş komik olan Edith Evans'ı taklide başladık. Ama bence o da ne yaptığını pek bilmiyordu. Ümitsiz bir durumdu." Katharine Hepburn'u kaçık bir kadın rolünde görmek, yıldızımızın kendisi kadar, seyircisi için de çok zor olurdu. Sonunda deliyi değil eksantriği oynamayı seçmişti.

Cesareti artan Hepburn işin iş getirdiğini fark etmişti. 1969'da,

on yıl aradan sonra, o zamana kadar hiç oynamadığı bir rolü üstlenerek yeniden tiyatro sahnesine çıkmaya karar verdi. Alan J. Lerner Gabriel bir yıldır, "Coco" Chanel'in hayatını anlatan müzikal bir oyun üzerinde çalışıyordu. Bu efsanevi modacıyı, aynen onun gibi stil, güç ve ahlaki değerlere sahip olan Hepburn'ün oynamasını istedi. Kate "Ethel Merman'ı bir prodüksiyonda gördüğümden emindim. *Benim Tatlı Meleğim*'i (My Fair Lady) de çok beğenmiştim," diyordu. (Hatırladığı Lerner-Loww klasiğinin filmini Cukor'un çektiği sonradan ortaya çıktı.) "Ama hiçbir Hollywood müzikalini sonuna kadar seyrettiğimi hatırlamıyorum. O yüzden bir müzikalde başından sonuna kadar şarkı söyleyebileceğimi hiç düşünmemiştim."

Bütün hayatını tiyatroda geçirmesine rağmen sesini iyi kullanmayı hiçbir zaman öğrenemediğini kendisi de kabul ediyordu. "Yalnızca ilahi söyleyebilirim," demişti. "Ama sesim gürdü ve eğer Rex Harrison bir müzikalde oynayabildiyse ben de yapabilirim, dedim."

Bir müzik aranjörü ve ses hocasıyla birkaç şarkı çalıştıktan sonra, bir akşam yemeğinde Irene Selznick'in dostlarına prova mahiyetinde küçük bir konser verdi. Misafirlerin arasında Alan Lerner ile oyunun yapımcısı ve Rosalind Russell'ın kocası olan Frederick Brisson da vardı. 'Miss Otis Regrets'in büyüleyici bir yorumunu söylediğinde artık herkes onun bir müzikali başarıyla götüreceğinden emindi. Sesi belki çok güzel değildi ama cesareti yeterdi. Sonuç olarak o da bu meydan okumayı ve olağanüstü zeki ve akıllı bir adam olan Alan J. Lerner'ı karşı koyulmaz buldu.

Coco, Hepburn'ün meslek yaşamı boyunca en zorlandığı iş oldu. Sürekli mücadele etmesi gerekiyordu. Haftada altı gün ses eğitimi aldı. "Şarkı söylemeyi galiba hiç öğrenemedim ama söylüyormuş gibi rol yapmayı o kadar iyi becerdim ki, herkes onu da yapabildiğimi sandı," diye itiraf etmişti. Lerner, Coco'nun sözlerini çok zekice yazmıştı ama, Andre Pevin'in bestelediği ve sanki Gigi'den esinlenmiş melodilerden oluşan, pek de akılda kalmayan müzik, yıldızımıza pek yardımcı olamadığı gibi, sözlerin güzelliğini de ortaya çıkaramıyordu.

Derken Hepburn'u daha önce *Milyoner Kadın*'da yönetmiş olan yönetmen Michael Benthal tökezlemeye başlamıştı. Benthal'ın, sürekli değişen sahneler ve büyük ekranda Coco'nun geçmiş günlerinin gösterildiği set gibi karmaşık unsurların bulunduğu müzikali yönetmekte yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştı. Yönetmen bir kenara itildi ve genç koreograf Michael Bennet onun işini de yapmaya başladı. Küstah, sabırsız ve kendine özgü fikirleri olan Bennet sürekli olarak Lerner ve yıldızla dalaşmaya başladı. Ona göre o ikisi Chanel'in hayatı yerine başına buyruk bir kadın sanatçı olarak "her zaman matmazel" kalan Katharine Hepburn'ün hayatını sahnelemek istiyorlardı.

Bu aynı zamanda büyük finalin ismiydi ve aktarılan duygular gerçekten Hepburn tarafından söylenmişti. Yapım sırasında iyice bunalmış olan Kate, bir gece yemek sırasında kollarını havaya kaldırıp "Canı cehenneme, bir kadının ne giydiği kimin umurunda," demişti. Lerner, "Bu çok iyi bir replik," diyerek onu hemen kullandı. Aynı bölümde Katharine'in insan kişiliği hakkındaki kesin inancı olan 'bir insanın yaptıkları onun nasıl biri olduğunu gösterir'i "Ne yaparsan o'sundur" diye satırlara dökmüştü.

Hepburn, Coco'nun menajeri ve arkadaşını oynayan Louis Gref haricinde, kadroyu oldukça sıradan bulmuştu. "New York'ta bunca oyuncu varken gerçekten yetenekli olan birkaçını bulmanın bu kadar zor olması beni hep şaşırtmıştır," demişti.

Bir sahnede Bennet, bir dansçının Hepburn'ün önünde bacaklarını havaya savurup birkaç kez onun başının üstünden geçirdiği bir dans numarası koymuştu. Kate, "Eminim," demişti, "Michael, adamın bir seferinde yanlış bir hareket yapıp suratıma bir tekme atacağını umuyordu." Hepsi sürekli olarak döner sahnenin bir sorun çıkarması korkusunu yaşıyordu ki, bu bir defadan fazla oldu. O gecelerde seyirci belki de en iyi gösteriyi izledi. Çünkü teknik bir aksama olduğunda Hepburn sahneye çıkıp arıza düzeltilene kadar sahne anılarını anlatıyordu.

1969 Noel'inden önce perde açıldığında problemlerin hiçbir önemi kalmamıştı. Sekiz ay boyunca seyirciler akın akın gelip bir Katharine Hepburn gösterisi haline gelen bu muhteşem şovu izlediler. Seti ve kostümleri Cecil Beaton hazırlamıştı. Eleştir-

menler Kate'in şarkı söyleyişi veya müzikalin sözleri üzerinde tartışa dursun, herkes Mark Hellinger Tiyatrosu'nun sahnesinden güç ve enerji saçan, zarif, Chanel kostümlü bu altmışlık kadına tutulmuştu. Bu gösteride Hepburn çok fazla sorumluluk almıştı ve bu da onda gerginlik yaratıyordu. "Nasıl gergin olmam ki, her gösteride sinirlerim ayağa kalkıyor, sahnede, benim burada ne işim var, diye düşünüyordum," diye anlatmıştı. Kate 1970 Ağustosunda Coco'dan ayrıldı. Onun yerine gelen Danielle Darrieux'nun oyunu da çok iyiydi ama müzikalin gösterimine kısa bir süre sonra son verildi. (Hepburn gösterinin albümünü yaptırdı ve onu tekrar canlandırıp turneye çıkardığında müzikal seyirci tarafından büyük bir coşkuyla karşılandı.)

1970'lerde Katharine Hepburn bir projeden diğerine koşarak sürekli hareket halindeydi. Kederinin en iyi ilacı çalışmak olmuştu. Aslında reddettiği işler kabul ettiklerinden fazlaydı. Ancak çok özel bir yetenek gerektiren veya senaryosu çok iyi olanları kabul etti. O zamana kadar hiçbir Yunan trajedisinde oynamamıştı. Bu yüzden 1970 yılının sonunda Euripides'in *Troyalı Kadınlar*'ında oynamak üzere İspanyaya gitti. *Zorba*'nın da yönetmeni olan Michael Cacoyannis, Venessa Redgrave'le birlikte oynamalarını planlamıştı. Kate onun, kendi jenerasyonun en iyi kadın oyuncusu olduğunu düşünürdü. "Ona bakmak ve onu dinlemek büyük bir zevktir," diyordu. (Gerçekten de yıllar sonra, *Afrika Kraliçesi*'nin çekilişinin hikâyesini anlatan bir film yapmak istediklerinde, kendisini Redgrave'in oynayacağını öğreninceye kadar bu konuyla hiç ilgilenmemiş, hiçbir heyecan duymamıştı. "Zaten ondan başkası yapamazdı," demişti.)

Kate daha sonra, kenara ittiği iki proje üzerinde çalışmaya başladı. George Cukor'un yöneteceği *Teyzemle Seyahat*'te (Travelling with My Aunt) rol alacaktı. Senaryonun muhtelif versiyonlarını beğenmeyen Hepburn onu bizzat yazmaya karar verdi. Çekimlerin başlamasından az önce stüdyo onun yazdığını beğenmediğini ve eski senaryolardan birinin çekileceğini bildirdi. Kate "Eski şeklini istemediğimi söyleyince bana, 'Öyleyse teşekkür ederiz güle güle' dediler," diye anlatmıştı. Onun yerine Maggie Smith'i aldılar ama 1972 yılında gösterime giren film pek başarılı olmadı.

Irene Selznic'le arkadaşlıklarının en iyi olduğu dönemlerde Kate yıllarca onunla Martha isimli bir proje üzerinde çalıştı. Bu senaryo Margery Sharp'ın genç bir kadın oyuncu üzerine yazdığı bir kitap dizisinin uyarlamasıydı. Irene filmin yapımcılığını üstlenmeyi, Kate'in de yönetmenliğini yapmasını istiyordu. Bu projeden de sonunda vazgeçildi. Kate, "Irene'in yapımcılığı başaramayacağını veya benim yönetmenlik yapamayacağımı düşündüğümden değil, bunları yaparken birbirimizi öldüreceğimizi düşündüğüm için vazgeçtim," demişti.

Derken Amerikan Film Theatre adına hareket eden yapımcı Ely Landau üçüncü kez Kate'e geldi. Önemli dramları televizyon ve sinema için filme almak istiyordu. Söz konusu olan eser Edward Albee'nin *A Delicate Balance*'ıydı. Eserde Conneticut'ta taşrada oturan kendini beğenmiş yaşlı bir çiftin, en yakın arkadaşlarının beklenmedik gelişiyle hayatlarındaki bütün dengelerin altüst olması anlatılıyordu. Kişiler bu ziyaretle eskiye ait faturalar ve yalanlarla hesaplaşmak zorunda kalıyordu. Kate, "Bak seninle dürüst konuşacağım," demişti. "Albee'in Amerikan sahne sanatının büyük ümidi olduğunu biliyordum, ama oyun hakkında hiçbir fikrim yoktu."

Paul Scofield ve Joseph Cotton gibi seçkin aktörler ve hem titiz hem entelektüel İngiliz yönetmen Tony Richardson ile işe başlayan Kate oyunun anlattıklarını taktir etmeye başlamıştı. "Sanırım kendini korumayı anlatıyordu," diyordu. "Evlerimizin nasıl bizim hükümranlığımız haline geldiğini ve onu yabancılardan nasıl koruduğumuzu anlatıyordu. Hatta bu evliliğin, kendilerini birbirlerinden korumaya çalışan iki kişiden meydana geldiği de görülebiliyordu. Adam eğilip bükülmez tahta gibi, kadınsa yönetmeye ve emretmeye meraklıydı. Kendilerini ancak bu şekilde koruyabiliyorlardı. En azından ben öyle düşünüyorum. Ama sana söyleyeyim, hayatımda ilk defa ne dediğimin farkında değildim. Oyundaki diyalogların ne kadar iyi olduğunu sen anla artık." Bazıları oyunu komik bulduklarını söylemişler; ama Kate "Bende en ufak bir mizah duygusu uyandırmadı," diye itiraf etmişti.

Derken yıllardır *Sırça Kümes*'i (The Glass Menagerie) televizyona uyarlamak isteyen yapımcı David Susskind, Kate'ten

anne rolünü oynamasını istedi. Kate bu teklif karşısında isteksizdi. Kırk yıldır beyaz perde yıldızı olduğu için, yalnızca televizyon için bir film yapmak ona çok itici geliyordu. Ayrıca Amanda Wingfield rolündeki Lauretta Taylor'un performansı hafızasına kazınmıştı. Ancak bu projeye evet derse, çok sevdiği Anthony Harvey ile tekrar birlikte çalışacaktı. Ama onu sonunda asıl ikna eden, yeğeni Kathy Houghton'un, sakat Laura olarak tekrar kızı rolünde oynaması imkânının ortaya çıkması oldu. Hepburn, Kathy Houghton'un bu rolde oynamak istemediğini ancak sözleşmeyi imzaladıktan sonra öğrendi. "Kathy mükemmel olacaktı," diye anlatıyordu. "Bu tam ona göre, büyük bir roldü. Ama o sırada Kathy başka roller peşindeydi, bir taraftan da yazar olmaya çalışıyordu." Kate yeğeninin onun gölgesinde olmak istemediğini hiçbir zaman anlayamadı.

Hepburn sürekli eski günlerinden söz eden, güneyli bir anne rolü için pek uygun oyuncu olmayabilirdi, ama rolün gereği olan gücü, büyük bir zekâ ve zarafetle vermeyi başardı. Tony Harvey'in yönettiği yan kadro da Sam Waterson, Michel Moriarty ve Johanna Miles'la çok güçlüydü. Program 1973'ün önemli televizyon olayı haline gelerek yüksek reytinglere ulaştı. Bu başarı Hepburn'ün aklına bu dalda başka işler de yapabileceği fikrini getirdi.

Yetmişli yaşlarının ortalarında olan eski dostu George Cukor'a, James Costiggan'ın televizyon için yazdığı zarif bir senaryo geldi. *Yıkıntılar Arasında Aşk* (Love Among Ruins) sözünden döndüğü için genç bir adam tarafından dava edilen ve eski sevgilisinden medet uman yaşlı bir aktrisi anlatıyordu. Cukor bu oyunun Hepburn ile Laurance Olivier için ideal olacağını düşünmüştü. Hepburn kabul etti ama yönetmene çok kritik bir uyarıda bulundu. "Bak, ikimiz de Larry'i tanırız," dedi. "Bu projeyi ancak teklif ilk ona götürülürse kabul edecektir. Gittiğinde ona bir iki oyuncu adı sayarsın, benim adımı kendisi söylediğinde 'Larry, senin bu rolü kabul edeceğini bilsem eminim Kate'i de ikna edebilirim,' dersin." Olivier bu taktiği yuttu.

O sırada kalça protezi operasyonundan yeni yeni iyileşmekte olmasına rağmen Hepburn, Olivier ile çalışmaktan çok zevk

aldı. Onun birinci sınıf bir aktör olduğunu düşünüyordu. "Ama maalesef kişiliği ikinci sınıftı," demişti. Bu kanısının bir nedeni onun bir ego manyak olması ise de, esas önemli nedeni, Kate'in arkadaşı, eski karısı, yetenekli fakat sorunlu bir kadın olan Vivien Leigh'e yaptığı muameleydi. Kate "Larry her zaman büyük bir yıldız olmak isterdi," dedi. "Ama sahnede en büyük olmasına rağmen film dünyasında hiçbir zaman en iyilerden biri olamadı. Sonra Vivien gelip Scarlet O'Hara'yı kaptı. Gelmiş geçmiş en iyi filmde oynadı. Oskar aldı. Birdenbire Larry ona 'Sevgilim artık Hollywood'u bırakmalısın. Hadi gidip birlikte Shakespeare oynayalım,' dedi. Vivien artık her şeyi yapmaya muktedirdi, ama Larry onun yerini bilip elinin altında olmasını istiyordu. Birkaç yıl geçti ve Vivien, *İhtiras Tramvayı*'nı (A Streetcar Named Desire) çevirmek üzere geri geldi. Harikuladeydi. Tekrar Oskar aldı. O sene en çok konuşulan yıldız oldu. Birden Larry yine, 'Sevgilim artık Hollywood'u bırakmalısın. Hadi gidip birlikte Shakespeare oynayalım,' dedi. Küçük adam. Dev aktör. Çok küçük bir adam."

Yıkıntılar Arasında Aşk büyük bir başarı kazandı. İyi eleştiriler alarak iyi reyting sağlamakla kalmadı, yönetmenine ve iki yıldızına Emmy ödülleri kazandırdı.

Hepburn daha sonra John Wayne'le eşleşti. Onunla daha önce hiç çalışmamış olan Kate, *Kongo Nehri*'nde Humprey Bogard'la dolaştığı günlerden beri kendinden bu kadar farklı bir aktör görmemişti. Rooster Cogburn adlı bu film *Afrika Kraliçesi*' nin karbon kopyası gibi, kötü adamları takip eden yaşlı bir mareşalin yanında, elinde inciliyle dolaşan bir rahip kızını anlatıyordu. Filmin kahramanı da John Wayne'in *İz Peşinde*'de (True Grit) canlandırdığı tipin aynısıydı.

Bu filmde birbirleriyle çene yarıştıran iki efsane oyuncudan başka bir şey yoktu, ama filmi yaparken ikisi de çok iyi vakit geçirdiler. Tamamıyla karşıt politik görüşe sahip olan bu iki antika oyuncu, tartışma yaratacak konulardan kaçınıp birbirleriyle hoşça vakit geçirmeye baktılar. Kate "Ben hayatımda Duke'dan daha çok çalışan ve daha çok eğlenen bir erkeğe rastlamadım," demişti. "Çok efendi, dürüst ve eğlenceli biriydi. Cascade Dağ-

ları'nda çekim yapıyorduk. Bazen atlarımıza biner bütün gün dolaşırdık. Çok eğlenceliydi. Koca adamdı ama poposu küçüktü." Çarpıcı kadrosu nedeniyle film bazı seyirciye çekici geldi, ama bunlar çok kalabalık değildiler.

1976 yılında Hepburn arkadaşı Enid Bagnold'un yazdığı A Matter of Gravity oyununda üç ay için oynamayı kabul etti. Bu, onun büyük başarı sağlamış olan *The Chalk Garden* adlı oyununun daha hafifletilmiş bir versiyonu idi. Oyun taşrada büyük bir İngiliz malikanesindeki birkaç nesli anlatıyordu. Çürümekte olan evdeki, çatlak otoriter anneyi Londra'da Edith Evans oynamıştı. Bagnold, Amerikan tiyatrosunun büyük oyuncusu için oyundaki gerekli değişiklikleri memnuniyetle yaptı. Bu oyunu özel kılan şeylerden biri de, Cristopher Reeve'in, Kate'in torunu rolünde ilk defa sahneye çıkmasıdır. Kate bu yakışıklı genç oyuncuyu çok beğenip sevdi. Onun ölümcül bir kaza geçirerek felç olduğunu duyduğumda haber vermek için Kate'e telefon ettim. "Senin, 'Keşke ölmüş olsaydı,' diyeceğini düşündüm," dediğimde, "Hımm" diyerek önce haklısın der gibi oldu, ama sonra, "Hiç sanmıyorum," diye devam etti. "O güçlü biri. Onun ruhu da bedeni de güçlü. Sevdiği bir ailesi var. O cesur biri ve bir sürü oyuncunun aksine, çalışan bir beyni var."

A Matter of Gravity ile başarılı bir ülke turuna çıkmadan önce Hepburn *Olly Olly Oxen Free* diye çabucak unutulan küçük bir filmde gözüktü. O filmde iki çocuğun binebilecekleri bir balon yapmasına yardım eden bir hurdacı dükkânı sahibi rolündeydi. Kate filmi yaptıktan beş yıl sonra, "O filmden tek hatırladığım şey, bir balona binmiş olmam," dedi. "Bir de, bir gece çekim sırasında balonu Hollywood stadyumunun ortasına indirmiştim. Stadyuma bedava girmek için değerdi doğrusu."

A Matter of Gravity bittikten sonra Hepburn tekrar Cukor'la Emily William'ın *Ekinler Yeşerince*'si üzerinde çalışmaya başladı. 1940'ta çekilen filmin ilk versiyonunda Bette Davis oynamıştı. Televizyon filminin bütün oyuncularına daha da büyük bir başarı getirmesi Kate'i çok sevindirdi.

Sonuç olarak Spencer Tracy'nin ölümünden sonra geçen on beş yıl içinde, Katharine Hepburn ondan önceki hayatının her

hangi bir dönemi kadar yoğun çalıştı. Gülümseyerek dergilerin kapaklarını süsledi, röportajlar verdi, hatta Dick Cavett'in gecenin geç saatinde yayınlanan popüler programına bile çıktı. 1974 yılında Oskar törenini sunan David Niven kendinden sonraki sunucuyu, "İşte benim için gerçek bir yıldız, Katharine Hepburn," diye anons ettiğinde, hem Dorothy Chandler salonundaki bin kişi, hem de televizyonlarının başındaki milyonlarca seyirci şaşkına dönmüştü.

Donup kalan seyirciler, Kate siyah pantolon takım ve tahta sabolarıyla içeri girdiğinde, tek bir vücutmuşçasına ayağa fırladılar. Hepburn onları susturduktan sonra bu içten karşılama için teşekkür etti. "Aranızdan hiç kimse, 'Eh artık zamanı gelmişti!' diye bağırmadığı için çok mutluyum," dedi. Sonra da, "Gördüğünüz gibi ben insanın bencilliğini yenmesi için kırk bir yıl bekleyebileceğinin yaşayan kanıtıyım," diye ekledi. Oraya, *Ademin Kaburga Kemiği*'nin yapımcısı, eski dostu Lawrence Weingarten'a, Irving Thalberg ödülünü vermek üzere gelmişti. Sahneden ayrıldıktan sonra ödül sahibini basınla baş başa bırakarak dışarıda bekleyen limuzine bindi ve geldiği gibi bir anda ortadan yok oldu.

Hepburn'ün Beverly Hills Oteli'nde Alex Almedo ile tenis oynarken, 49. Sokak'ta kar kürerken veya Broadway dışındaki tiyatrolardaki Los Angeles ve New York görüntüleri basında gittikçe daha sık görünür olmuştu ama hâlâ heyecan vericiydi.

1980'lere gelindiğinde Hepburn'ün jenerasyonundan gelen erkek oyuncuların çoğu ölmüş, kalanlar da çoktan ortadan çekilmişti. Kate'in başı ve elleri dikkati çekecek şekilde titriyordu. Sesi çatlamıştı ve yüzünde sık sık cilt kanseri oluşuyordu ("Çok fazla güneşte kalıyorum. Biz kızıl saçlılara hiç yaramaz," derdi.) ama gücü ve enerjisi gözle görünecek kadar azalmamıştı.

Bir gün oynadığı çeşitli oyunların yönetmenliğini yapmış olan, arkadaşı Noel Wilman'la birlikte Delaware Wilmingtone'a, Earnest Thomson'un *Altın Göl* isimli oyununu görmeye gittiler. Hepburn oyunun yaşlı bir çiftin yaşlılığın getirdiği problemlerle boğuşmasını çok gerçekçi bir şekilde anlattığını düşündü. Oyuncular bu çifti oynamak için en az bir nesil gençti, ama bu oyundan iyi bir film çıkarılabilirdi.

Jane Fonda da aynen öyle düşünmüştü. İletişim kuramayan ve duygularını açığa vuramayan bir babanın, ona ulaşmak ve takdirini kazanmak için çırpınan kızıyla olan ilişkisinin anlatımı Jane'i büyülemişti. Bu tıpkı onun efsanevi babası Henry ile olan ilişkisine benziyordu. Jane'in film şirketi, filmi hakları işini kotarıp, yönetmen Mark Rydell efsanevi iki yıldız oyuncuyu tanıştırana kadar, ikisi hiç karşılaşmamışlardı. Kate bu filmde rol alması konusunda, "Gariptir ki bana göre, ben Jane Fonda'nın hayalindeki anneydim... ve sanki babasıyla ben filmde her şeyi yoluna koyabilirsek, bir şekilde gerçek hayatta da ilişkileri yoluna girecekti," diye yorum yapmıştı. "Onun Hank'le oynadığı sahnelerin altında kesinlikle gizli bir dram vardı ve bizim babasıyla çevirdiğimiz her sahneyi seyretmek için mutlaka yanımızda oluyordu. Onu hep özlem dolu görürdüm.

Çekimlerin son bölümünde (burada Hepburn'ün oynadığı Ethel karakteri, bağışlamayı bilmeyen kızıyla taviz veremeyen babasına bir parça Yanki ruhu aşılamaya çalışmaktadır) Hepburn, Jane Fonda'ya hayran kalmıştı. Kate, "Filmi yaparken hepimiz çok iyi vakit geçirdik," dedi. "Bayağı eğlenceliydi," Film çekimi sırasında elbiseleriyle Squam Gölü'ne atlayan, eski bir kamp şarkısını söyleyerek dans eden, başarısız kocasını sevgi ve aklıyla besleyen bir karakteri canlandırmak, hâlâ cesur ve aktif olduğunu göstermesi açısından Kate'e çok iyi gelmişti. Sonunda iş bitip setten ayrıldığında bu kadar mesafeli ve ünlü bir babanın kızı olmanın Jane'in ne kadar canını yaktığını düşünüyordu. "Henry Fonda kırmaya çalıştığım en çetin cevizdi," dedi. "Ama film sonunda, onu başında tanıdığımdan daha fazla tanıyamamıştım. Soğuk. Soğuk. Soğuktu."

Çekimin başlarında Hepburn, Fonda'ya Spencer Tracy'nin en sevdiği şapkalarından birini vermişti, sonunda da aktör Kate'e kendi çektiği, ortasında Spencer'ınki duran, üç şapka resmini vererek teşekkür etti. Fonda'nın aynı resmi düzinelerle çoğaltıp bütün yayıncılara, arkadaşlarına ve arkadaşlarının arkadaşlarına dağıttığını öğreninceye kadar, bu hediye Kate'i çok duygulandırmıştı. "Tuhaf bir adamdı," diyordu. "Bir şeylere kızgındı. Ve çok hüzünlüydü."

Sanırım bunu pek itiraf etmek istemiyordu ama Hepburn senaryoya da epeyce el atmıştı. Bir gece filmdeki bir sahneden konuşuyorduk. Orada Ethel kocasına, "Sen benim beyaz atlı şövalyemsin, yaşama asılmalısın," diyordu. Bunun 'tam Hepburn'lük bir cümle' olduğuna dikkatini çektiğimde, birden alçakgönüllü bir tavır takınarak yazarın bütün o karakterleri yaratmak için ne kadar uğraştığını anlatmaya başladı. Ernest Thomson o yıl en iyi senaryo ödülünü aldı. Henry Fonda da ilk Oskar'ını kazandı. Ölmeden birkaç ay önce, Henry töreni yatağında televizyondan izlerken, ödülü kızına teslim edildi. Hepburn da kendi rekorunu kırarak dördüncü Oskar'ını aldı.

O sırada Hepburn, Earnest Thomson'un yeni oyunu The West *Side Walts*'da sahneye çıkmaya başlamıştı bile. Hayattan zarafetle çıkıp gitmesene bilmeyen bir kadını anlatan, ihtiyarlık üzerine bir öyküydü. Kate birinin bunun film haklarını satın alacağını ve kendisine Elizabeth Taylor veya Doris Day'le birlikte rol vereceğini ummuştu, ama bu olmadı. Onun yerine kendini orijinal adı *The Ultimate Solution of Grace Quigley* olan bir filmde buldu. Kate yazarın oyunu bahçesine fırlattığını kendisinin de okuyunca bayıldığını söylüyordu. Film ölmekte olan arkadaşlarını vurdurmak için bir tetikçi (Nick Nolte oynamıştı) kiralayan yaşlı bir kadını anlatan bir kara komediydi. Vurguladığı espriyi Hepburn dışında pek anlayan çıkmadı.

Sonraki birkaç yıl boyunca Kate dostlarını ve tanıdıklarını kaybetmeye devam etti. Bu arada Bette Davis, Joan Crowford, Myrna Loy, Jean Arthur, Mae West, Irene Dunne, Barbara Stanwick gibi hayatı boyunca rakibi olanlar (bazılarıyla tanışmamıştı bile) ve daha sonra Garbo, Dietrich, Greer Garson, Sylvia Sidney ve Claudette Colbert öldü. Kate'in tiyatrodaki ilk yakın arkadaşı Laura Harding New Jersey'deki malikanesinde, giderek yalnızlaşan bir hayat sürüyor, bu da Kate'i hem sıkıyor hem de rahatsız ediyordu.

Ameliyat edilemeyen bir kanser türüne yakalanmış olan Luddy ile hayatının son aylarını yaşadığı dönemde tekrar sıcak bir ilişki kurdu. İlk karısının sonsuz Fenwick davetlerini kabul eden Luddy'ye bir süre sonra bu yolculuklar yorucu gelmeye

başladı. Artık Kate onun başucuna gidiyordu. Onun ölümünden yirmi yıl kadar sonra bana, "O günlerde Luddy için elimden gelen her şeyi yapmaya çalıştım. Onun bana vermiş olduğu desteğin karşılığını hiçbir zaman ödeyemeyeceğimi biliyordum," diyecekti. "Eğer o olmasaydı hayatımın nasıl olabileceğini hayal dahi edemiyorum. Onu bana Allah yollamış."

Hepburn yeni dostlarıyla her zamankinden daha fazla vakit geçiriyordu. Cynthia McFadden kocasından boşanıp ABC Haber Merkezi'ne girdikten sonra, Kate'e daha fazla zaman ayırmaya başladı. Hollywood'dan Hamtons'a taşınan Tony Harvey, Turtle Bay ve Fenwick'i düzenli olarak ziyaret ediyordu. Hatta Kate'in Long Island'a gelmesini bile sağlamıştı. David Eichler ara sıra akşam yemeği ve gece yatısı için Philadelphia'dan kalkar gelirdi. Kate tenis raketlerinden birini oturma odasında sergilediği Martina Navrotilava'yı görmekten büyük zevk duyardı. Çok aptalca bir iş yaptığını düşündüğü halde, dedikodu yazarı Liz Smith'in ahbaplığından da hoşlanırdı.

Kate bu arada normalde katlanamadığı insanlara bile vakit ayırır olmuştu. Çok zeki ama can sıkıcı, ihtiyar bir filozof olan Corliss Lamont'u bile, telefonla kendisini her aradığında -bütün gece oturup tek kelime etmeyeceğini bildiği halde- yemeğe çağırırdı. Kate, *Tracy and Hepburn* adlı dedikodu dolu bir kitap yazdığı için Garson Kanin'le 20 yıl konuşmamıştı, fakat sırf o sıralarda görüşmeye müsait olduğu için, o bile affedilmişti. Bir araya gelişlerinin ertesi günü yorgun bir tavırla, "Eh artık kin tutmak için fazla yaşlıyım," demişti. Ama randevu defteri her gün dolu olmuyordu. Kate ile Phyllis çoğu akşam yemeklerini giderek artan bir sessizlik içinde baş başa yiyorlardı.

Hepburn seksenli yaşlarına kadar mesleğine devam etti. Kalitesi giderek düşen, ama yine de popülerliği azalmayan televizyon filmleriyle oyalandı. Dokümanter filmlere katkı sağladı. Bunlar bazen kendisi hakkında bazen de Spencer Tracy veya George Stevens gibi yakından tanıdığı kişilerle ilgili anılar oluyordu.

Yıllar boyu *Me and Phyllis* diye bir oyun üzerinde çalışıp durdu. Oyunda ikisinin kaza geçirdiği gün doruk noktasıydı. Bir gece oturma odasında bana bütün metni tek başına oynadı.

İkisinin arasındaki diyalogların esprili yanını yakalamıştı ve hayatında Phyllis kadar sevdiği biri olduğu için, ne kadar minnettar olduğunu ifade ettiği birkaç yerde gözyaşlarımı tutamadım. Bunun da ötesinde, kendi hayatından da bazı sahneleri içeren dokümanterimsi garip bir çalışmaydı doğrusu. Bana oyun hakkında ne düşündüğümü ve daha iyisini yapabilmek için önerilerimi sorduğunda, bir an için kendimi *Sunset Bulvarı*'nda Norma Desmond'un salonuna giren William Holden gibi hissettim. Ben daha konuşmaya başlamadan, "Dikkat et, yaşlı bir kadının hayallerini mahvetme," dedi.

"Bu geceki performans mükemmeldi," dedim. "Ama sence sahnede de bu kadar iyi olabilir mi? Yani sence garip kaçmaz mı?"

"Ama sen güldün. Ben yine kendimi oynayacağım."

"Tamam ama sen bütün oyunu okur gibi oynadın. Sahnede değişiktir, orada her şey pek düz kalır. Ayrıca Phyllis'i kim oynayacak?"

Phyllis "Tabii," diye araya girdi. "Beni asla kimse oynayamaz."

Kate oyuncu seçimi için fikir sormaya başladı. Ben de Mona Washburn ve Mildred Natwick'i önerdim. Bence ikisinde de Phyllis'den bir şeyler vardı. Kate "Ne yazık ki Nigel Bruce öldü," dedi.

Phyllis gururu kırılmış şekilde "Ne? Nigel Bruce mu?" diye sordu. "Beni oynamak için mi? Aman ne saçma."

"Sen canını sıkma şekerim o zaten öldü."

Aslında Kate'in senaryosu ile birkaç yapımcı ilgilenmiş gözüktü, ama, bana göre, çoğu bunu onunla bir araya gelip adını kullanmak için yaptı. Geçmişi biraz şaibeli olan Joseph E. Levine diye bir yapımcı, uzun süre projenin peşinde koştu ve aylarca finansmanını bulduğunu iddia etti. Görüşmeler öylesine ilerledi ki, Kate onunla dışarıda yemek yemeyi bile kabul etti. Bana yirmi yıldır ilk defa dışarıya yemeğe gideceğini söyledi. Bu önemli bir olay olduğu için Four Seasons'ı seçmişti. Kate orada havyar yiyip şampanya içerek iyi vakit geçirdi, ama çok geçmeden sözleşmenin yapılamayacağı anlaşıldı.

Her neyse. Hepburn yıllar boyu biriktirdiği parçaları bir araya getirerek ikinci otobiyografik kitabı *Me*'yi bitirdi. Sonny Mehta ve Knopf'ta çalışan herkes bu kitaba inanılmaz destek verdi. 1991 yılı baharında Amerikan Kitap Satıcıları Birliği, New York'ta büyük ticaret fuarı açtığında, Kate evinde büyük kitapçılar için bir kokteyl parti verdi.

Hayatımda ilk defa onun bir kitap için paniğe kapıldığını gördüm. Bir sürü insan evin içinde gezinir, bazıları da bu güzel bahar akşamında bahçeye yayılırken, Kate beni yukarı kata çekip, "Ben bunu niye yapıyorum?" diye sordu. Ben de ona halkla ilişkiler açısından çok başarılı bir parti olduğunu, onunla tanışmanın birçok insan için ne kadar muhteşem bir şcy olduğunu söylcyerek yatıştırmaya çalıştım. Telaşla, "Hayır," dedi "Yani ben bu kitabı niye yayınlıyorum. Hayatımda bu kadar şey yaptım, hâlâ neden uğraşıyorum ki?"

"Belki halk da sana yıllar boyu çok şey vcrdiği içindir. Sen de onlara geriye bir şeyler vcrmek istedin. Seni sevenlere kendinden küçük bir parça..."

Kate partiye geri döndüğünde yüzünde gülücükler açıyordu. Kitaplar getirildiğinde yayında emeği geçen herkese bir tane imzaladı. Kısıtlı olmak kaydıyla reklam yapılmasına da izin vcrdi. Kitap kişisel sırlara girmiyordu, fakat çok çalışan, maceracı ve eğlenen birini anlatıyordu.

Fenwick'e bir dahaki gidişimde yatağımın başucunda kitabın yazarının teşekkürleri ve sevgileriyle imzalanmış bir kopyasını buldum. Sayfaları karıştırırken teşckkür ettiği kişiler arasında kendi adıma da rastladım. Benim için 'baş eleştirmenim' diyordu. Aşağı indiğimde, "Sanırım bu kitap benim," dedim.

Pek üzerinde durmak istemezmiş gibi, "Hımm," dedi. "Bir sakıncası var mı?"

"Yo, harika. Güzel sözlerin için teşekkür ederim. Ama Kate, ben gerçekten eleştirmen değilim."

"Sen ne söylüyorsun, tabii ki öylesin. Sen hep bir şeyleri eleştirir ve düzeltirsin. Son sözü hep sen söylersin."

"Ama bu doğru değil, ben kırk yılda bir, bir öneride bulunurum."

"Kesinlikle doğru. İşte şimdi, şu anda yine yapıyorsun. Sen ümitsiz bir vakasın."

Bir gün sonra New York'a döndüğümüzde *Me* bütün çok satan kitap listelerinin başındaydı. Kate'e onu en mutlu kılan rolünün hangisi olduğunu sordum. Tereddüt geçirerek tavandan sarkan tahta ördeğe baktı -bu ördek vaktiyle Cukor'un misafir evini de süslemişti- ve "Sanırım çalışmadığım yıllar," dedi.

Spencer Tracy'nin ölümünden önceki beş yılı kastettiğini anlamıştım. Sonra bu konudan ilk kez bahsettiğimiz zamanı tam olarak hatırlayarak beni şaşırttı. "Ama artık o zamandan beri çok yol aldık, onun için artık o dönemin sözünü hiç etmiyorum."

1990 yazında bir gün Kate telefonda "Donovan kim?" diye sordu.

"Donovan mı?" diye soruyu tekrar ettim. "Donovan'ı niye soruyorsun?"

"Peki kim?"

"Kendisi şarkıcıdır. Altmışlarda folk-rock şarkıları söylerdi. Onu niye soruyorsun."

"Çünkü onun programını yapacağım."

"Ne programı? Ne çeşit bir program?"

"Televizyon programı."

"Kate, bu adam altmışlarda folk-rock tarzında beste yapıp şarkı söyleyen bir hippiydi, televizyon programı falan olduğunu hiç sanmam. Sence nasıl bir program bu?"

"Cavette'inki gibi bir talk-show. Yalnız bununki gündüz kuşağında, belli ki ev hanımları arasında çok popüler."

"Hay Allah, şimdi oldu. Onun adı Donahue. Evet gösterisi çok tutuluyor. Bir an için beni endişelendirdin. Senin kafana bandana, boynuna da boncuklar takıp şova çıkacağını sandım."

Kate'in kitabının reklamı için çok fazla bir şey yapmak gerekmedi. Cynthia McFadden ondan, Sally Jessy Raphael veya diğer kalitesiz şovlara çıkmaması için söz aldı. Endişelenecek bir durum yoktu. Hiç kimse Katharine Hepburn'nun satışını, Katharine Hepburn kadar iyi yapamazdı.

Aslında Kate de kendinden genelde üçüncü şahıs olarak sanki

değişik bir yaratıkmışçasına söz ederdi. "Bu yaratık bir kurum haline geldi," diyordu. Sanki Flatiron Building veya Özgürlük Anıtı gibi, yıllara meydan okuyan bir tarihi bir eserdi. *Me* olağanüstü bir başarı kazandı ve bir yıldan uzun süre çoksatanlar listesini süsledi.

Kitabın telaşından sonra, satış işleri, söyleşiler, reklamlar bitince Hepburn'ün önünde pek bir şey kalmadı. Hayatında çok uzun zamandan beri ilk defa -seksen beş yaşında- bundan sonra ne yapacağını bilmiyordu. Hâlâ düzenli olarak senaryolar geliyordu ama çoğu berbat şeylerdi. Sevimli küçük ihtiyarları konu alan bu oyunlar için, "Aman ne sıkıcı," diyordu. The Aspern Papers'ın bir sürü şekli geldi ama onları şüpheci bir tavırla pornografik diyerek reddetti.

En önemli meşgalesi mektup almaktı. Çoğunu bir sekreter gözden geçirip, cevaplanması gerekenleri ona iletiyordu. Bazılarına el yazısı ile cevap vermek gerekiyordu. Çoğunlukla KATHARINE HOUGHTON HEPBURN başlıklı kâğıtlara siyah dolmakalemle yazıyordu. Diğerlerine günün ilerleyen saatlerinde dikte edilmiş cevaplar yazılıyordu. Önemli yazışmalar alfabetik olarak kalın akordeon dosyalarda saklanırdı.

Mektupların çoğu onu çok seven hayranlarından geliyordu. Kate, hayranlarının onu göklere çıkartıp, yeteneğini, güzelliğini ve hayatlarını nasıl etkilediğini anlattıktan sonra zarfın üzerine adını Katherine Hepburn diye, yanlış yazanların mektuplarına sinirlenirdi. "Hey Tanrım, insan önce adımı doğru yazmayı öğrenir," diye söylenirdi. İnsanların onun yaptıklarını beğenmesi hoşuna gidiyordu fakat saatler boyu oturup eski filmlerini izlediğini anlatanlardan rahatsız olurdu. "Eğer benim yaptıklarımdan bu kadar ilham aldılarsa, neden kendi hayatlarında bir şeyler yapmıyor da eski filmleri izliyorlar," derdi.

Daha da rahatsız edici olanlar manyakların yazdığı, özellikle de kürtaj konusundaki tavrı nedeniyle yolladıkları nefret dolu mektuplardı. Arada bir tehdit edenler çıkardı. Böyle bir mektup aldığında veya bir yerde bir kürtaj kliniğinin dinci fanatikler tarafından bombalandığını okuduğunda, Kate, "Bir de Tanrı sevgidir, diyorlar," diye söylenirdi. Bu nefret dolu mektuplar bir kenara

ayrılırdı ama Kate onları atmaz, oturma odasındaki bir dolapta saklardı.

1990'larda Kate'i en rahatsız eden şey Phyllis'in davranışları oldu. Phyllis'in yaşı her zaman bir muammaydı ama biz hep onun Kate'den birkaç yaş büyük olduğunu düşünürdük. Öyle bile olsa, o yaşta sağlığı bir mucizeydi ve hiç aksatmadan haftanın yedi günü çalışıyordı. Aslında yıllardır Phyllis, Kate'e değil Kate Phyllis'e bakmaktaydı. Phyllis'in bütün hareketleri yavaşlamıştı, sık sık uzanma ihtiyacı duyuyordu ve aklı gidip geliyordu. Kate, "Phyllis'e bir Phyllis lazım," diyerek ona bakmak için yardımcı tuttu. Özellikle de başına bir şey gelmesin diye gözetim altında tutulması gerekiyordu. Bir gün Fenwick'teki evin antresinde kolunun birini paltosunu sokmuş olan Phyllis'le karşılaşığımda, "Her şey yolunda mı?" diye sorduğumda, "İyiyim, gayet iyiyim ama gidiyor muydum, geliyor muydum onu hatırlayamıyorum," diye cevap vermişti.

Kate giderek yalnız kalıyordu. Cynthia McFadden onu sık sık görmeye çalışıyordu, ama yoğun işleri, yeni gönül maceraları ve çocuğu onun vaktinin büyük kısmını alıyordu. Hamptons'da oturan Tony Harvey, Philadelphia'daki David Eichler artık Manhattan'a eskisi kadar sık gelmiyorlardı. Kate'in piyanist arkadaşı Laura Fratti ise sağlığı nedeniyle artık pek evinden çıkmaz olmuştu. Ben bu arada Lindbergh araştırmamı bitirdiğim için, artık kitabı yazmak için Los Angeles'a dönmüştüm. Kate'i ziyaret dışında, Doğu Kıyısı'na gitmek için pek nedenim kalmamıştı.

İlk başlarda ayda veya iki ayda bir kaçıp geliyordum. Sonraları bu ziyaretler senede dörde daha sonra da ikiye indi. Ona telefonla ulaşmaya çalışıyordum ama Kate bu alete ve diğer ucundakilere karşı hep biraz düşmanca davranırdı. Ne zaman arasam, neredesin, diye sorar, "Oradan bana bir faydan olamaz," der, sonra da, "Ben ölmeden bir an önce gel," diye eklerdi.

Ziyaretlerim hâlâ sürüyordu, ama artık her şey değişmişti. Onu sürükleyen bir şeyler olmadığından hayatı giderek durağan hale gelmişti. Daha yavaş hareket ediyor, enerjisi azalmış görünüyordu. Artık sohbetlerimiz değil gece yarısı, saat on, hatta sekize kadar bile süremiyordu. Bazen yemeğini çok erken, saat

beşte yemek istiyor sonra da saat daha altı olmadan, henüz ortalık aydınlıkken neredeyse emekleyerek yukarıya, odasına çıkıp yatıyordu.

Onu aşağıda biraz daha fazla tutabilen yegâne şey yemekten sonra bir iki kadeh içki içmekti. Seksenli yaşlarının sonuna doğru, viski markasını değiştirip King William IV yerine Famous Grouse içmeye başlamıştı. Bu markayı ona Florida'daki Boca Grande'de yaşayan zengin akrabaları tanıtmıştı. Yalancıktan kızarak, "Bak şimdi... Ben sana bu markadan yıllardır söz ederim; İngiltere'de bu işten anlayan herkesin bunu içtiğini anlatırım, ama sen beni hiç dikkate almazsın. Şimdi Houghton'lar içiyor diye sen de bundan içmeye başladın," dediğimde, Famous Grouse'u birkaç kez konuştuğumuzu hatırladı. "Şimdi yakalandım işte," dedi. "Artık gerçeği biliyorsun. Ben iflah olmaz bir snobum."

Norah ve evdeki diğer yardımcılardan öğrendiğime göre Kate, genelde yemekten önce iki kadeh daha sonra da bir ya da iki kadeh içiyordu. İçtikleri onu fiziki olarak etkilemiyorsa da aklını bulandırdığı açıktı. Her şeyi unutuyordu. Bu yeni durum Norah'ı öylesine endişelendirmişti ki, viskiyi sulandırmaya başlamıştı. Bir ziyaretimde, Famous Grouse şişesinin yarısını boşaltıp suyla doldurduğunu anlattı. Bir gece yemekte Kate, "Çok garip artık tat alma duygumu yitirdim. Bir içki içiyorum, hiç tadı yok," diyordu.

Farkında değildi, ama içkiyi ağrı kesici olarak kullanmaya başlamıştı. Sadece yalnızlığını değil fiziki ağrılarını da yatıştırmaya çalışıyordu. Uzun zamandır fark ettiğim kadarıyla belli etmiyor olsa da epeyce ağrı çekiyordu.

Filmlerin acıklı sahnelerinde, iç burkucu bir olay anlatıldığında veya ölüm karşısında ağladığını biliyordum. Fakat fiziki bir nedenle ağladığına yalnız bir kere tanık oldum. 1992 yılında bir akşamüzeri, çiçekleri sulamak için bir tabureye çıkmaya çalışırken odada yalnız olduğunu sanıyordu. Çaresizliğini görebiliyordum. Sonunda sakat ayağını kaldırdı. Belli ki çok acı çekiyordu. Küçük bir çığlık atınca yardımına koştum. Gözleri yaş içindeydi. "Tökezledim," dedi.

Yine 1992 yazında Fenwick'te yürüyüş yapmak için bir parka

gittik. Tam yağmur çiselemeye başladığı sırada, Kate bir yabani çalı üzerindeki çiçeği çok beğenerek koparmak istedi. Çiçeğe asıldı asıldı... ama dalında bükülen çiçek kopmuyor, bitki yerinden de kökünden çıkmıyordu. Benden arabanın anahtarlarını istedi. Anahtarla sürtüp dalı kırmaya çalıştı. Birkaç dakika çalıştı ama yağmur sağanağa dönüşmek üzereydi. Tabiat ana bu sefer galip geliyordu. "Hadi Kate yağmur fena bastıracak," dedim. Bitkiyi elinden bıraktığında gözlerinin ıslaklığının yağmurdan olmadığı belliydi. Sessizlik içinde Fenwick'e döndük.

Ama bu olay beni daha sonra 1993 sonbaharında yaşadığımız olay kadar rahatsız etmemişti. Kate'in çok sakin ve temkinli biri olan eski şoförü ölmüştü. Direksiyonda yeni biri vardı. Bir cumartesi sabahı, Kate'in daha önce binlerce kez yaptığı gibi, Fenwick'ten öğle yemeği için Peg'in evine gidiyorduk. Yolun doğu ve batıya ayrıldığı yere yaklaştığımız sırada, şoför hangi yöne gideceğimizi sordu. Kate emin bir şekilde "Doğu," dedi.

"Peg'e gitmiyor muyuz?" dedim.

"Tabii ki Peg'e gidiyoruz. Sen nereye gittiğimizi sanıyordu?"

"Ama Peg Hartford'un batısında oturuyor."

Şoföre, "Doğu. Doğu," diye seslendikten sonra bana döndü "Senin zaten hiç yön duygun yoktur. Peg doğuda oturuyor," dedi.

Elime haritayı alıp "Kate, eğer Peg taşınmadıysa, Hearford'un batısında oturuyor," diyerek Connecticut haritasını önüme açtım ve "Bak biz buradayız, Peg şurada solda," dedim.

Kate sarsılmıştı ama omuz silkerek "Hay Allah, ben orayı hep doğu sanmışım," dedi.

Los Angeles'tan ayrılıp tekrar Kate'i görmeye gidinceye kadar altı ay geçti. Artık Kate zamanının büyük kısmını Fenwick'te geçiriyor, New York'a yalnızca doktor, avukat, muhasebeci randevuları için gidiyordu. Bu randevular haftaları birbirinde ayırt etmeye yardımcı oluyordu. Sonbahar başlarında boş bir hafta sonu buldum. Ama ani bir iş çıkabileceğini düşündüğümden, ona ancak Perşembe günü haber verdim. Ertesi gün akşam yemeğinde Fenwick'te olacağımı söyledim. Telefonda uzun uzun sohbet

ettik; akşam yemeğine oturmak için saat beş buçuğu beklemesi gerektiği konusunda şakalaştık.

Ertesi sabah erkenden New Haven'a gidip bir araba kiralayarak Old Saybrook'a gittim. Zamanlamam mükemmeldi. Fenwick'e giden dar yola girdiğimde saat beşi biraz geçiyordu. Evin önündeki araba yolunda durdum. Mutfaktan bana bakan kadının yüzü biraz endişeliydi. Bu, Fenwick'in yeni kâhyası, güçlü ama iyi kalpli, mükemmel yemek yapabilen Hong Laung'dı. Yüzünden beni hiç beklemediği okunabiliyordu ama yine de, "Umarım beni bekliyordunuz," dedim.

"Merak etme bol bol yiyecek var," dedi.

Ama endişelenmiştim. Oturma odasına girdiğimde Kate ile Phyllis'i önlerinde sehpaları, yerlerine oturmuş büyük bir sessizlik içinde yemek servisini beklerken buldum. "Beni hatırladınız mı?" diye sordum.

Kate, "Sen ne..." diye başladığı cümlesini bitiremedi. Onu ilk defa mahcup ve hatta utanmış gördüm. "Sen çok çok ihtiyar birilerinin evindesin," dedi.

Kendime bir bardak duble Famous Grouse koydum. Tadı bir şeye benzemiyordu.

X

Teyzemle Yolculuk

Oyuncular sosyal sınıflar içinde onları diğer türlerden ayıran özel bir ycre sahiptir. Bizim onlara bakmak istediğimiz kadar onlar da kendilerine bakılmasını isterler. Masalları hayata geçirip duygularımıza tercüman olup bizim bazı şeyleri fark etmemize bazen kendi kendimizi tanımamıza yardımcı olurlar. Birçoğu bütün dünyadaki insanların ortak bir nirengi noktası, evrende paylaşılan tecrübelerin elemanları haline gelir. Oyunculuk mesleğini icra edenleri özel kişilermiş gibi görürüz. Onları över pohpohlarız. Hatta bazıları onlara tapar.

Bunun yanında bir de sinema yıldızları vardır ki, onlar başlı başına bir türdür. On yıllar boyu bizi etkisi altına almış bir yıldız ise, pek az bulunabileceğinden onları ödüllere boğarız. Bazıları birkaç günlük çalışma için milyonlarca dolar alır. Her konudaki fikirlerine önem verilir. Onlar için özel kurallar koyar, girip çıkmaları için özel geçitler hazırlarız.

Büyük yıldızların, süper starların hayatları genelde perde dışında da perdede canlandırdıkları karakterlerinki kadar gerçek dışıdır. Etraflarında sürekli bir telaş vardır. Bir sürü menajer, ajans ve asistan, devamlı söyleşiler, fotoğraf çekimleri, basın toplantılarıyla onların bütün vaktini işgal eder. Hiç susmayan telefon zili

öyle bir tiryakilik haline gelir ki, sustuğu zaman yoksunluk krizi yaratır.

Özellikle eski tip stüdyo dönemlerinde şöhret olan yıldızların yaşadığı gerçek yaşamdan kopukluk daha da büyüktür. 1930, 40, hatta 50'li yıllarda stüdyolarla anlaşmalı iş yapan yıldızlar sürekli çalıştıklarından, kamera dışında kalan her şey, kamera önünde yaptıklarına göre önemsiz kalırdı. Faturaları ödeyen stüdyo yöneticileri, kendi menfaatlerini korumak için yıldızlarının her işini hallederdi. Sette ise tehlikeli sahneler veya nahoş işler için daima dublörler bulunur, bazen maharet gösteren işleri yapar, bazen de yıldızın yerine sıcak spotların altında terlerdi. Kamera dışında ise her işlerine koşulurdu. Sadece giyim kuşam, özel işler değil bazen gayri ahlaki veya kanunsuz işleri de örtbas edilerek halledilirdi.

Bir sürü yıldız, kendi yaptığı palavra basın açıklamalarına inanmaya başlamıştı. Bir yıl veya on yıl hatta bazıları için bir ömür boyu süren yüksek ücretler ve yan menfaatler elde edildikten sonra doğal olarak daha büyük beklentiler başlıyordu. Film yıldızlarının çoğu bütün bunları hakkı olarak görüyordu.

Katharine Hepburn'ün kişiliğinin en hoş tarafı, hiçbir zaman böyle duygulara kapılmayışıydı. Tabii ki onun da bir sürü talepleri vardı, ama o zaten istediği şeyi elde etmeyi daha yıldız olmadan öğrenmişti. Aslında biraz da bu sayede yıldız olabilmişti. Ama ayakları her zaman yere basardı. Yirmi yıl boyunca amacına ulaşmak için kimseyi çiğneyerek bir iş yaptığını görmedim. Bütün sabırsızlığının yanında daima insancıl ve alçakgönüllü bir tarafı vardı, hatta şans kendisine güldüğü için minnettardı. Yatak yapmaktan, yemek pişirmekten, odun kesip bahçıvanlık yapmaktan hiçbir zaman gocunmadı. Hatta bu işlerden zevk aldı. Onu Fenwick'teki mutfakta ne zaman görsem, elinde bir sünger, tezgâhta birinin bıraktığı pisliği temizliyor olurdu.

Kısacası çalışma ahlakını hiçbir zaman kaybetmedi. Hepburn için para kazanmanın amacı, biraz daha çalışmaya imkân bulmak için rahat bir yaşam sağlamak ve bunun artık çalışamayacak hale gelinceye kadar sürmesiydi.

Bir gece yemekte Irene Selznick konuyu hafifçe açar gibi ol-

duğunda "Emekli olmak mı?" diye haykırmıştı. "Ne için? Oyuncular seyircileri kendilerini terk etmedikçe, asla onları terk etmemeli. İnsanlar benim sattığımı aldığı sürece -ve ben hâlâ satıyorum- buradayım. "Kate insanların sevmedikleri işlere saplanıp kalmasını hiçbir zaman anlayamamıştı.

Mesleklerinin güçlüklerinden şikâyet edip, mecburiyetlerden, özel hayatlarının kalmadığından şikâyet eden yıldızlar onu rahatsız eder, onlardan biri olmaktan utandırırdı. Hiç anlamadığını belli eden bir tavırla "Söyleşilerde günde on iki saat çalıştığını iddia eden bu aktörler var ya," diyordu. "On bir saat orada öyle otururuz. Bütün gün çuvalla yiyecek taşımaya benzemez."

Sean Penn bir fotoğrafçıyı yumrukladığında, "Ne bekliyordu? Ortalıkta 'bakın ben özel biriyim, hayatımı bana bakmanızı ve para ödemenizi isteyerek kazanıyorum,' diye dolaşıp sonra da biri fotoğrafını çekti diye sinirlenmeye hakkın yok. Eğer tanınmış biri olmak istemiyorsan tanınacak bir meslek seçme ve halkın önüne çıkma. Çünkü halkın gözünde sen bir avsın," demişti. Haklarında yalan haberler yazan gazetecilere dava açan yıldızları da hiç anlamazdı. "Gerçeği yazmadığı sürece benim hakkımda kimin ne yazdığı hiçbir zaman umurumda olmadı," derdi.

Kendisi de hep manşetlerde olmak istediği halde Hepburn oyuncuların çok fazla ilgi ve saygı gördüğünü düşünüyordu. "Saklamanın anlamı yok bizler birer fahişeyiz," diyordu. "Hayatımı kendimi satarak geçirdim, yüzümü, vücudumu, yürüyüşümü, konuşmamı sattım. Oyuncular 'Bana bakabilirsin ama bunun için para vermelisin,' der."

"Bence bu doğru olabilir ama oyuncular çok özel bir hizmet verir," diye karşı çıktım ona. "İyi bir oyuncu bize ilham verir, bizim sorunlarımızın tercümanı olur. İnsanların duygularını bu şekilde harekete geçirebilmek az şey değildir. İnsanlar değişik düşünmeye başlarsa belki değişik davranmaya da başlarlar." Şöhretini yıllarca bazen kadın hakları için yürüyüşlere katılmak, Roosevelt için seçim kampanyası yapmak, McCarthy'ciliğe karşı çıkmak veya aile planlamasını savunmak gibi değişik amaçlar uğruna kullandığını hatırlattım. Kate, "Aslında pek de değil,"

diye itiraz etti. "Çok daha fazlasını yapabilirdim. Biraz reklamını yapmak için başkanla yemek yemek veya bir kuruluşun ödülünü almak aslında hiç de iş değildir. Hıh zormuş! Ne zahmetmiş! Hadi canım!"

Los Angeles aslında tek tip endüstrinin devrede olduğu bir şehirdir. Tabii ki büyüyen finans sektörü, havacılık, gayrimenkul ve müzik sektörü de şehrin ekonomisinde ve yaşamında büyük yer tutar, ama şehrin nabzını tutan sinema sektörüdür. Burt Reynolds, Zsa Zsa Gabor, Rock Hudson gibi yıldızların imzalı fotoğrafları içki dükkânlarının, restoranların, hatta araba yıkama yerlerinin duvarlarını süsler. Los Angeles'ta yaşayanların büyük çoğunluğu ömründe hiç sinema yıldızı görmemiştir, ama herkes bir vesileyle onları tanıdığını iddia eder. Herkesin bir yıldızla ortak tanıdığı bir spor hocası, berberi, çiçekçisi, kuru temizlemecisi veya süper marketteki kasiyeri vardır.

Katharinc Hcpburn yaklaşık yetmiş yıl boyunca en gizli saklı sinema kişiliği olarak kaldı. Bu konuda, New Yorkluların günlük yürüyüşünü yaparken rastlayacaklarından emin oldukları Garbo'dan bile ilerdeydi. Hiç kimse birinci ağızdan anlatılmış bir Hepburn hikâyesi duymamıştır. Bazı arkadaşlanm onunla olan ilişkimi bildikleri halde, -çoğu bunu Goldwyn'in biyografisindeki ithaf ve teşekkür sayfasından öğrenmişti- pek azı bana onun hakkında bir şeyler sorarak özel hayatı hakkında bilgi sahibi olmaya çalıştı.

Warren Beatty'yi birkaç arkadaşım ve International Creative Management'ın -önemli bir yetenek ajansı- müdürü olan ağabeyim nedeniyle yıllardır tanıyordum, ama 1993 yılına kadar kendisiyle hiç yüz yüze gelmemiştik. Derken karısının menajerinden telefonlar gelmeye başladı. Menajer, Annette Bening'in, Anne Morrow Lindbergh'e büyük hayranlık duyduğunu ve benimle buluşup Lindberg'lerin özel arşivinde bulduklarım konusunda konuşmak istediğini söylüyordu. Adam üçüncü arayışında Warren Beatty'nin de benimle görüşmek istediğini ve yakında birisinin beni arayıp birlikte bir akşam yemeği ayarlayacağını söyledi. Sonra beş ay boyunca hiç ses çıkmadı.

Temmuz ortasında menajer arayıp bir tarih tespit etmek istedi. Ben de artık bu fikre sıcak bakmadığımı, altı ay geçtikten sonra olayın bana biraz zorlama gibi geldiğini söyledim. Menajer ısrarla, Warren Beatty'nin benimle buluşmayı hâlâ çok istediğini söyledi. Aslında Warren Beatty *Aşk Macerası* (Love Affair) filmini çevirdiği için çok meşgul olduğundan o zamana kadar kimseden ses çıkmamıştı. (Bu film 1957'de Gary Grant ile Deborah Kerr'in oynadığı *Unutulmayan Macera* -An Affair to Remember- filminin yeniden çekimiydi. Aslında o da 1939'da çevrilmiş olan, Mildred Cram'in yazıp, Charles Boyer ve Irene Dunne'un oynadığı *Aşk Macerası* isimli filmin yeniden çekimiydi.)

21 Temmuz çarşamba günü Twentieth Century Fox şirketinin yeni müdürlerinden Kevin McKormick'le birlikte Sunset Bulvarı'nın tepesindeki evimizden yola çıkıp Warren Beatty'nin zilini saat tam yedi buçukta çalmak üzere Mulholand Drive'a gittik. Warren'ı salonda on sekiz aylık kızıyla oynarken bulduk. Biri menajer, diğeri de başka bir stüdyoda yönetici olan iki misafiri daha vardı. Annette merhaba demek için uğrayıp kızını yatırmaya gitti. Ev sahibimiz birkaç dakika bizimle sohbet etti; yemek odasına geçince Annette de bize katıldı. Pek az yıldız gerçek hayatta, perdede ışıklar altında ve makyajlı gözüktüğü kadar iyi görünür. Ama Beatty'ler güzeldiler. Warren düşündüğümden daha uzundu. Yüzünde perdede görmediğim, onu daha da çekici gösteren çizgiler oluşmuştu. Annette ise pırıl pırıldı.

Gerçi yemek salonunun tavanı açık havada oturuyormuş hissini vermek için açılır kapanır yapılmıştı, ama ev rahat ve gösterişten uzaktı. O gece kapalı tavan altında çok lezzetli, ama tam bir perhiz yemeği sayılabilecek, sebzeli tavuk ve meyveden ibaret bir yemek yedik. Masada bir şişe şarap vardı ama ev sahiplerimiz ona hiç dokunmadılar, yalnız su içtiler. Laf kısa sürede benim Lindbergh biyografime geldi. Annette ve diğer misafirler sessizce yemeğe devam ederken Warren bana ünlü havacı hakkında bir sürü soru sordu. Hikâyenin politikayla o denli ilintili olmasına şaşırdı ama memnun oldu. Olaylar Lindbergh'in dedesi (İsveç meclisine seçilip sonra politika ve seks skandalı nedeniyle

ülkesini terk etmiş) ile başlıyor, beş dönem kongre üyeliği yapan babası ile devam ediyordu. Lindbergh'in kendisi de az bilinen 'America First' hareketinin içinde yer almıştı. Ben masadaki herkesi sohbete katmaya çalışıyor, sık sık Kevin'e dönerek politika konusundaki zekice görüşlerini soruyordum. Ama Warren hiç ilgilenmiyordu. O gece bütün dikkatini bana yöneltmişti.

Saat onu biraz geçerken konu değişti, ama konuşanlar değişmedi. Öteki misafirler biraz rahatsız olmaya başlamıştı ki, ev sahibimiz Goldwyn konusunu açtı. Beatty, "Ölmeden önce onunla konuşan son kişi olduğun doğru mu?" diye sordu. Tam olarak öyle olmadığını açıkladım. Aslında meslek hayatına son veren krizi geçirmeden önce Goldwyn'in telefonundaki son kayıt Warren Beatty idi. Tam öteki misafirler -sıkıntıdan patlamış olarak- sofradan kalkmaya hazırlanırken birden sohbet başka bir konuya kaydı.

"Sanırım Katharinc Hcpburn'u çok iyi tanıyorsunuz," dedi Beatty. "Kitabınızı ona ithaf etmişsiniz." Annette diğer misafirleri kapıya doğru yöneltirken Warren benim biraz gerimde kalıp oyalanarak Kate'le olan dostluğumun dcrccesini ölçmek ister gibiydi. "Sizce Hcpburn tekrar çalışmak ister mi?" Çok yakın bir tarihte mümkün olmayabilir, dedim; pek iç açıcı olmayan bir televizyon programını yeni bitirmişti. "Pekâlâ," diye devam etti, "sizce çalışabilecek durumda mı?" Kesinlikle çalışabilecek durumda olduğunu söyledim. Ama sağlığı kötüye gittikçe çalışma arzusu azalıyordu. Yüzünde deri kanseri vardı, pek iyi uyuyamıyor, arada bir başı dönüyordu. Titremesinin gözle görülür hale geldiğini ve artık rolünü kartlardan okuyarak oynaması gerektiğini söyledim. Warren "Bunun önemi yok," dedi. "Jack de öyle yapıyor." Arkadaşı Jack Nicholson'u kastediyordu.

"Bizim filmde önemli bir rol var da..."

"O ihtiyar teyze mi?" diye imalı bir sesle sordum. "Gerçekten büyük rol mü?"

Aşk Macerası'ndaki romantik hikâyede, evlenmek üzere olan bir müzmin bekârın romantik hikâyesinin ortasındaki uzun bir sahnede yer alan ihtiyar teyze rolü, yardımcı rollerden biriyse

de, aslında hikâyede önemli bir yer tutuyordu. Şehrin tanınmış çapkınlarından olan bu adam nişanlıyken yalnız çıktığı bir vapur yolculuğunda, yine evlenmek üzere olan bir şarkıcı ile tanışıyor ve aşkları, tam da Avrupa'daki bir limanda adamın yaşlı teyzesiyle buluştukları sırada ortaya çıkıyordu. Teyze genç kadını çok severek ikisinin birlikte olmasını istiyordu. (Gary Grant'in oynadığı filmdc bu rolü yıllarca güzelliğinden bir şey kaybetmeyen Cathleen Nesbitt, Boyer'inkinde ise karakter oyuncusu Maria Ouspenskaya oynamıştı.) Bu yeni versiyonda liman şehri olarak Tahiti seçilmişti, dış sahnelerin çekimi bile tamamlanmıştı. Beatty, Hepburn'ün sadece Warner Brothers'ın Burbank'teki setine kadar gitmesi gcrekeceğini, teyze karakterinin evinin, oradaki ses stüdyosunda kurulu olduğunu söyledi. Soyunma odası da bir iki adım ötedeydi.

Warren'a, "Kate tekrar çalışmak istese bile, onun şimdiye kadar başroldcn başka bir rol oynamadığını hatırlamanız gerekir," dedim. "Gerçekten de *Sahne Kapısı* (Stage Door Cantecn) hariç, o hep filmin yıldızı oldu. Hiç yardımcı role çıkmadı. Hiç reklam filmi yapmadı. *Sahne Kapısı*'ndaki rolü kabul etmesinin scbebi ülkcnin savaşta olması ve filmin savaşla ilgili olmasıydı. Bu filmin ise milli mcnfaatlerle bir ilgisi yok."

İkimiz birlikte arabaya doğru yürürken diğer misafirler arabalarıyla uzaklaşmaktaydılar. Annette de Kevin'le konuşuyordu. Warren güçlü bir oyuncu gerektiren bu uzun sahne hariç filmin tamamını çektiklerini söyledi. Daha da ileri gidip, "Seksen yaşında gibi duran seksenlik bir oyuncu istiyorum, her tarafını gerdirmiş bir seksenlik veya makyajla yaşlandırılmış bir altmışlık değil," dedi. Sonunda hepsinin bu kadar olmadığı çıktı ortaya. "Ben Katharine Hepburn'e her zaman âşıktım."

Gençliğinden beri, onun zekâsı, güzelliği ve tavırlarıyla kendisini büyülediğini söyledi. "Çok seksi bir kadın," dedi.

Beatty'nin on yıldır Hughes hakkında bir film yapmayı düşündüğünü bildiğimden, "Howard Hughes da öyle düşünürdü," diye cevap verdim. Ben Kevin'in çalıştırdığı arabaya binerken Warren, "Evet bir de o konu var, size hiç Hughes'dan bahsetti

mi?" diye sordu. Bahsettiğini söylersem beni bütün gece sorgulayacağını anladım. Bundan kurtulmanın tek yolu onun önüne bir kemik atmaktı. O yüzden "Evet," dedim. "Ama Howard hakkında aklında tutman gereken en önemli şey onun sağır olmasıydı. Genç yaşından itibaren bu onu çok etkilemişti." Araba hareket ederken Warren birkaç adım attı ve sohbeti devam ettirmeye çalışarak artık romantik aşklara rastlamanın zor olduğunu söyledi.

Bahçeden çıkarken Kevin "Şimdi bu yemeğin sebebi anlaşılıyor," dedi. Ona saçmalamamasını söyledim. Bu akşamın amacı Lindbergh'ti. Warren anlatabileceğim kadarını dinlediğine göre bundan sonra beni bir daha aramazdı.

Saat 11:05'te telefon çaldığında Kevin "Warren," dedi.

Telefonun diğer ucundaki coşkulu ses "Ben Warren Beatty, sinema yıldızı olan," dedi. "Sizlerle tanışmak çok güzeldi." Birkaç dakika amaçsızca Lindbergh'den bahsettikten sonra "Sence Hepburn bu rolü alır mı?" diye sordu. Bunun pek mümkün olmadığını tekrarladım ama ona belli etmeden sormayı teklif ettim. "Şu kadarını söyleyebilirim ki," dedim. "Ona doğrudan doğruya teklif götürmeyin. Zor durumlarda yardımcı olmayı sever." Bu arada Kate'i tavlamak için nasıl bir mizansen yaratmaları gerektiğini anlattım. Bu arada eninde sonunda reddederse bir problem yaşamamaları için başka bir oyuncu düşünmesini önerdim. Beatty'nin bunu zaten düşünmüş olduğu belliydi.

Küçük Kadınlar'da Hepburn'la birlikte oynayan Frances Dee'yi önerdim ve son yıllarda esprili ve cazip bir ihtiyar kadın haline geldiğini söyledim. Beatty, "Biliyorum," dedi. "Ama bu rol için büyük bir isme, gerçek bir yıldıza ihtiyacımız var." 1930'larda *Büyük Zeigfield* ve *Sarı Esirler*'le üst üste Oskar kazanmış olan, seksenli yaşlarındaki Luise Rainer'i söyledim. İlaveten, onun yıllardır sahnelerden uzak kaldığını, bu rolü ona vermenin stüdyo için reklam olacağını söyledim. Beatty itiraz etti. "Bence uygun değil," diyordu. Ben ise bu rolün Hepburn'dan çok ona yakışacağını söylüyordum. "Luise Rainer hayatının son günlerini Tahiti'de geçirebilecek bir kadın. Ama Kate'e uymaz, o öyle hafif meltemlerin kadını değildir. Grönland veya Yukon olabilirdi ama Tahiti değil." Bu Beatty'ye önemsiz bir teknik ayrıntı

gibi geldi. "Ama ben Luise Rainer'i teyzem gibi görmüyorum," dedi. Bana tekrar 'Hepburn'u gerçekten çok seksi buluyorum,' dediği zaman uzun zamandır fark etmiş olduğum bir şey, daha da belirgin hale geldi. Katharine Hepburn'ün, film yıldızlarının bile tanışmayı ve bir gün birlikte çalışmayı arzu ettiği bir yıldız olduğunu daha açık bir şekilde anladım. Bir kere daha Hepburn'e konudan söz edeceğimi ama Wendy Hiller, Loretta Young, Jessica Tandy gibi yıldızları da düşünmesini söyledim. Telefonu kapatmadan, "Tahiti'de yaşayan bir yaşlı kadın da var; pareosuyla ortaya çıkacak bir Dorothy Lamour'a ne dersin?" diye sordum.

Ertesi sabah Los Angeles'ta saatin akşam yedi buçuk olmasını bekledikten sonra, Kate'i aradım. Artık onu kimse olur olmaz zamanda arayamıyordu. Sabahları sekizden, bazen de dokuzdan önce uyanmıyor, uyandıktan sonra da bir süre yatakta oyalanarak okuyor, yazıyor veya mektuplarını düzenliyordu. Ona Warren'la geçirdiğimiz geceyi anlattım. "Ona benimle konuştuğunu ve o filmle kesinlikle ilgilenmediğimi söyle. Hani şu Empire State binasına giderken araba çarpan kızın olduğu film değil mi o?" Hafızasından dolayı tebrik ettim. Filmin bu versiyonu için ona daha önce de başvuran olmuştu anlaşılan. Aptalca bir şey, deyip üzerini çizmişti.

"Aman Tanrım! Ben Maria Ouspenskaya mı oldum artık?" dedi.

Gariptir ki konuşmamız o kadarla kalmadı. Kate, Warren Beatty'yi kastederek "İlginç biri mi?" diye sordu. "Pek bilemiyorum," dedim. "Oyalayıcı olduğu muhakkak. İnsanı etkiliyor. Asil bir hali de var. Sanırım ondan hoşlanırdın."

"Neden o filmi tekrar çevirmek istiyor"

"Sanırım Gary Grant yüzünden."

Kate'e yıllar önce duyduğum bir hikâyeyi anlattım. Söylentiye göre altmışlı yıllarda bir gün Gary Grant o büyük Hollywood partilerinden birine gittiğinde, bütün güzel kadınların Warren Beatty'nin etrafında pervane olduğunu görünce, bir arkadaşına dönüp "Şu adamı görüyor musun, işte ben oydum," demiş.

Kate'e, "İşte şimdi de o Gary Grant olmak istiyor," dedim. "Perdede hiçbir aktör Gary Grant kadar güzel yaşlanmamıştır. *Aşk Macerası*'nı çevirdiğinde elli üç yaşındaydı."

"Warren Beatty kaç yaşında?" diye sordu.

"Elli beş"

"Eğlenceli biri mi?"

"Pek emin değilim. Kendini fazla ciddiye alıyor ama belki de bunu etrafındakiler onu ciddiye alsın diye yapıyordur. Bunun altında gırgır bir tarafı olduğunu hissediyorum."

Kate, "Hımm... bu eğlenceli olabilir," dedi.

Konuşmamızın büyük kısmını Warren'a naklettim ve Kate'in kapıyı kapatırken hafif bir aralık bıraktığını söyleyerek bir süre onu rahat bırakmasını tavsiye ettim. Şurası açıktı ki, Hepburn ne mesleğini sona erdirmek ne de yeni bir taahhüt altına girmek istiyordu. Warren'a eylülde New York'a gittiğimde onun nabzını bizzat yoklayacağımı söyledim.

New York'taki akşam yemeğinde Warren Beatty'nin filminin lafını açtım. Kate yine istemiyor görünüyordu. "Bu kadar küçük bir rol için değmez değil mi?" dedi. Ben de, "Bu rolü oynamak eğlenceli olabilir, iyi bir intiba bırakır, pek fazla zaman ve güç harcaman da gerekmeyecek," dedim. Ayrıca Los Angeles'taki arkadaşlarını ziyaret etmek için hoş bir fırsat olacaktı. Bunu yıllardır yapmamıştı. Kate, "Onların hepsi öldü," dedi.

"Ben ölmedim," diye itiraz ettim.

"Bu filmden bahsetmeye devam edersen sen de ölü biri olacaksın," dedi.

Hollywood'da bile çoğu kimse bir yapımcının ne yaptığını tam olarak bilmez. Gerçekten de yapımcılar çeşit çeşit olur ve bir sürü değişik şekillerde çalışırlar. Bazıları bir fikri veya hiç yayınlanmamış bir hikâyeyi stüdyoya getirip onu bir film haline getirir, bazıları ise yalnızca film için finansman sağlama işiyle uğraşır. Stüdyolar çoğu zaman, büyük yıldızları ve önemli yönetmenleri bir araya getirme imkânlarına sahip oldukları için yapımcıları işin içine sokar. Yine de bir sürü yapımcı trenlerin vaktinde kalkmasını; oyuncuların, teknisyenlerin, şoförlerin ve destek hizmeti veren bir sürü elemanın işlerini bütçeye uygun olarak yapmasını sağlamak için oradadır. Bugünkü film dünyasında yapımcıları tanımlayan çok değişik işler vardır.

Hollywood'un altın yıllarında bir filmin genelde bir yapımcısı belki bir de teknik asistanı olurdu. Modern zamanlarda artık bir film projesini ele alıp onu başından sonuna kadar götüren çok az yapımcı var. Stüdyoların birleşerek büyük işletmeler halinde çalışması da yapımcı sayısının artmasına sebep oluyor. Şirket yöneticileri sürekli artan yatırımlarını sıkı kontrol altına almak amacıyla, her bir prodüksiyon işi için yüksek ücretler ödeyerek uzmanlar çalıştırıyorlar. Bir başka neden ise artık eski günlerdeki stüdyo sisteminde çalışacak Goldwyn, Selznick, Thalberg gibi adamların kalmamış olması. Onlar filmi neredeyse kendi ihtiraslarıyla yaratırlardı.

Aşk Macerası hayatıma girdikten sonra Hollywood'da saygı duyulan bir kişiye Warren Beatty hakkında ne düşündüğünü sordum. "Bir oyuncunun yaşayabileceği en iyi on yılı yaşadı," dedi. "Sonra biraz tavsamaya başladı, oyunculuğu da düşüş gösterdi. Yönetmen olarak birkaç iyi film yaptı, ama yapımcı olarak bu şehirde gördüklerimin en iyisi. Herkese her şeyi yaptırabilir. Yapımcılık dediğin de budur."

1993'te Warren Beatty'nin yapımcılığını seyrettim. Warren, Hepburn'la ve onun aklı başında finans danışmanı Erik Hanson'la bizzat temas kurdu. Kate'in vazoda çiçek sevdiğini öğrenince, ona birbiri ardına aranjmanlar yollamaya başladı. Bana birlikte bir plan yapmak için sık sık telefon ediyordu. Önce haftada birle başladı, sonra her gün, derken günde beş defaya çıktı. Kate'in ona söylediği her kelimeyi analiz ederek vereceği cevabı en ince noktasına kadar hesaplıyordu. Konuşmalar her zaman iltifatlar, heyecan ve komik kaçan küçük oyunlarla doluydu. Kate de eğleniyordu. Bir gün beni arayıp "Arkadaşın Beatty'e söyle, artık çiçek yollamayı bıraksın, burası cenaze yerine döndü," dedi.

Kate belli ki baştan çıkarılmaktan hoşlanıyordu, ama aralık ayında bu flörtün sonu gelmişti. Filmin geri kalan sahnelerinin çekilmesi gerekiyordu. Kate'in reddetme olasılığına karşı, eski arkadaşı Frances Dee hazırlanmıştı.

Bu arada Kate'in sağlığı da kötüye gidiyordu. Enerjisi geçen yıla göre bile çok farklıydı. Yakın zaman hafızası gelip gidiyordu. Senaryodan pek bir şey anlayamadığından benim fikrimi

sordu. Ona görmediğimi söyleyince Warren'ı arayıp bir kopya getirmemi istedi.

Söylediğini yaptım ve bunun Hepburn için belki de kuğunun ölümü olacağını, o yüzden çok özel bir şey olmasını istediğini ima ettim. Bunun için, Beatty'nin yalnızca tarz değil içerik olarak da kişisel birkaç cümle eklemesinin iyi olacağını söyledim. Karakter'in diyalogları arasına sıkıştırılacak cümlelerle onun hayatı ve hayat görüşü ortaya konacak ve bunlar açıkça Hepburn'ünkiyle örtüşecekti. Spencer Tracy'nin *Beklenmeyen Misafir*'de yaptığı içten konuşmaya benzer bir durum düşünmüştüm.

Beatty senaryoyu yeniden yazdırdı, bütün senaryoyu değil ama Ginny Teyze'nin gözüktüğü on beş sayfayı. Bana göre pek bir şeye benzememişti. Ertesi günkü ilk telefon konuşmamızda "Bunu kim yazdı?" diye sordum. Bu basit sualime oldukça karışık bir cevap geldi. Genelde söyleşilerinde de böyle yuvarlak ve belirsiz cevaplar verirdi. "Şey, tam olarak söylemek güç. Bir sürü insan bir şeyler kattı. Tabii orijinal film de dikkate alınmak zorundaydı ve Mildred Cram ..." Söylediklerinden çıkarabildiğim kadarıyla senaryoyu Robert Towne yazmış Beatty de düzeltmişti veya tam tersi de olabilirdi.

O gün Hepburn de arayıp senaryo hakkında ne düşündüğümü sordu. Çok vasat bulduğumu söyledim. Dümdüz bir şeydi ve hiçbir çekiciliği yoktu. Kate, "Ben de böyle düşünen tek kişi olduğumu sanmıştım. Bu iş burada biter," dedi. "Ama hâlâ düzeltme imkânı var aslında potansiyel olarak harika bir sahne," dedim. Hepburn "Ne gereği var?" diye sordu. "Niye zahmet edelim?" Bunu sorması bile şimdiye kadar bu filmi yapmamak için ileri sürdüğü sebeplerin pek de geçerli olmadığını belli ediyordu. Bu işi almaya istekli olduğuna daha fazla kani oldum. Eğer çekimler New York'ta yapılıyor olsaydı eminim hiç tereddüt etmeyecekti. Ama kalkıp birkaç haftalığına bile olsa Kaliforniya'ya taşınması gerekecekti. Sanırım hayatında ilk defa yaşını ve sağlığını düşünmek zorunda kalmıştı. Beatty ona Norah'ı ve isterse beraberinde getireceği kişileri de alabilecek rahat bir ev bulmaya söz verdi. Tabii ki saç, makyaj ve kostüm işleri için istediği elemanı seçebilecekti.

Kate bu macerada yalnız kalmaktan endişe ediyor gibiydi. Eskiden hep orada olan Laura Harding artık New Jersey'deki evinden çıkmıyordu. Phyllis bu yolculuğu kaldıramayacak kadar güçsüzdü. Son senelerde iş ve tatil yolculuklarında Kate'in en sevdiği yoldaşı olan Cynthia McFadden işini bırakabilecek durumda değildi. Kate bu filmi yapmanın amacı ne diye sorduğunda, benim oralarda olup olmayacağımı sorduğunu anladım.

"Bence yapmalısın," dedim. "Sen hep 'Oyuncular oynar' demez miydin? Onun için bence sen de oynamalısın. Meslek yaşamın için bu film gerekiyor mu? Hiç sanmıyorum. Ama bence eğlenceli olur. L.A.'de birlikte serüvenler yaşarız. Sen de sinemadaki yetmişinci yılına başlamış olursun. John Baltimor'la başlayıp Warren Beatty'ye kadar giden bir meslek yaşamı. Büyük bir olay."

"Ulu Tanrım!" dedi, "Sırf o çiçekleri göndermekten vazgeçmesi için 'evet' demek zorunda kalabilirim."

"Bence bu işin reklamının bir parçası Kate. Sana burada ne kadar iyi bakacağını göstermeye çalışıyor."

"Burada çiçek koyacak yer kalmadı. Bu bana onun parasını sokağa atan bir salak olduğunu da gösteriyor."

Warren Beatty'yi arayıp önümüzdeki birkaç hafta daha Kate'in kararsızlığının devam edebileceğini, kendi başına bırakılırsa evinde oturmayı tercih edeceğini söyledim. "O seksen beş yaşında," diye hatırlattım. Bütün bunları anlattıktan sonra, Beatty'ye eğer isterse Doğu yakasına uçup Hepburn'e bu yolculuğun emniyetli olduğunu anlatabileceğimi ve ona Los Angeles'e kadar eşlik etmeyi teklif edeceğimi söyledim. Beatty kendi başına hareket etmeyi istiyorsa, benim için sorun değildi. "Ama hangisini yaparsan yap, artık çiçek işinden vazgeç," dedim.

Cumartesi, Noel günü Beatty arayıp teklifimin hâlâ geçerli olup olmadığını sordu. "Pazartesi günü 15:00 uçağıyla gitmemiz lazım," dedi. Hepburn hâlâ rolü almaya karar vermiş değildi ama her şey ayarlanmış, yardımcı ekip ve kalacağı yer hazırlanmıştı. Artık iş aslanı ininden çıkarmaya kalmıştı. New York'a Hepburn'ün yatma saatinden sonra varacağımızdan, pazartesi gecesi için bana otelde bir yer ayırtmasını ve salı akşamı Hepburn'la

bir yemek randevusu ayarlamasını istedim. Bu arada ben de salı günü öğleden sonra buluşup yolculuğumuzu konuşmak üzere Kate'i arayacaktım. Akşam yemeğini onunla yemeyi ve gece onun evinde kalmayı planladım çünkü onun sabahleyin Kalifoniya'ya gitmekten kesinlikle vazgeçmiş olarak kalkacağından emindim.

Pazartesi sabahı Beatty arayarak arabanın beni saat 14:00'te alacağını, sonra onun evine uğrayıp oradan birlikte havaalanına gideceğimizi söyledi. "Biraz sıkıştırmıyor musun?" diye sordum. "Sanmıyorum ama araba sana istediğin zaman gelebilir," dedi. Benden henüz okumadığı Hepburn'ün biyografisi Me'nin bir nüshasını istedi. Ben de ihtiyatlı olmak için arabanın on beş dakika erken gelmesini istedim. Ama bu çeyrek saat hiçbir işe yaramadı çünkü Beatty'nin Mulholand'daki evine gittiğimde o hâlâ etraftan eşyalarını topluyor, bir yandan da telefonla konuşuyordu. Saat 12:15'te mutfakta buluştuğumuzda aşçının hazırladığı rozbifi yememiz için ısrar etti. 14:25'te, "Saat 15'teki uçağı yakalamak istiyorsak çıkmamız lazım," dediğimde "Tamam," diyerek son rozbif parçasını ağzına attı.

Uçak saatine beş dakika kala American Airlines terminaline geldiğimizde bizi özel bir temsilci karşıladı. Güvenlikten geçmiş olmalıyız, ama uçağa kadar refakatte gittiğimiz için hatırlamıyorum bile. Birinci sınıfın hostesi beni ve filmdeki karakterin adıyla Mike Gambril olarak yolculuk eden Beatty'yi karşıladı. Birinci sınıfta bizden başka yolcu yoktu. Warren yol boyunca Hepburn'ün kitabına göz attı ve arada sırada bazı karakterler hakkında sorular sorarak bilgi aldı.

JFK'de karşılanılıp Carlyle Otel'e götürüldüğümüzde bana ayrılan odanın inanılmaz büyüklükte olduğunu gördüm. Bir yatak odası, iki banyo, bir salonu olan dairenin gecelik fiyatı en az bin dolar olmalıydı. Kalifomiya saatiyle saat henüz dokuz olmuştu ki, Warren arayıp, birlikte bir şeyler atıştırmak için P.J. Clark'a gitmeyi teklif etti.

Restoran o saatte, birkaç masa ötemizde oturan gürültücü bir İtalyan grup haricinde, çok sakindi. Sürekli olarak yemek arkadaşımı işaret ederek Diiik Tracy! Diiik Tracy diyip duruyorlardı. Konuşkan hanım garson da masamızın etrafında dolanıp

duruyordu. Sonunda salata servisi yaparken fırsattan istifade Beatty'ye kendisini hatırlayıp hatırlamadığını sordu. On yıl önce çıkmışlarmış. Beatty hatırladığını söyleyince yüzü güldü. Kadın gittiğinde, Tracy biraz kilo almış olmasına rağmen onu gerçekten hatırladığını söyledi. Lokantadan çıkarken İtalyanlardan biri Diiik Tracy'den bir imza isteyince memnuniyetle verdi. Dışarı çıktığımızda Warren, "Hepburn dışarı yemeğe nereye gider?" diye sordu.

"Gitmez," dedim.

"Hayır, yani dışarıda yemek yediği zaman hangi lokantaya gider demek istemiştim," diye açıklamaya çalıştı. Ben de ona Hepburn'ün hemen hemen hiç lokantaya gitmediğini anlattım. Son yirmi beş yılda belki üç defa, bildiğim kadarıyla son on yılda yalnızca bir kere dışarıda yemek yemişti. İnanamayarak "Neden?" diye sordu. "Birincisi evde daha iyi yemek yendiğini bilir. Ayrıca çatalını her kaldırışta insanların onu seyredeceğini de bilir," dedim. İtalyanları işaret ederek, "Bir de etrafta her zaman şu heriflerden bulunur," diye ilave ettim. Warren güldü ve elini omzuma atarak "Benim ise restoranlara gitme nedenim onlar," dedi.

Otele döndüğümüzde saat bir olmuştu ama Warren'ın bileğindeki saate göre vakit hâlâ erkendi. Başının içkiyle hiç hoş olmadığı belli olduğu halde, yine de beni barda bir şeyler içmeye davet etti. "Ne içersin?" diye sorduğunda malt viski veya Famous Grouse istediğimi söyledim. "Miss Hepburn ne içer?" diye sordu. Aynısı dedim. İki Famous Grouse ısmarladı. "Nasıl içelim?" dedi. "Sek," dedim. Barmene "Sek!" diye büyük bir memnuniyet duyarak seslendi.

Sonraki bir saat ikimiz barda oturduk. "Bir tane daha?" diye bağırırken sesi neşe doluydu, Hepburn'den her söz edişinde sıcak, samimi, şakacı, alçakgönüllü, araştırıcı ve saygılı bir tavır içine giriyordu. İkinci kadehini onun şerefine kaldırdı.

Ertesi gün küçük valizimle Turtle Bay'e gittiğimde planımın geri tepmesi olasılığına karşı onu aşağıda antrede bıraktım. Salona girdiğimde Kate'i *Aşk Macerası*'nın senaryosunu incelerken buldum. Sürekli, "Bu sahnenin ne işe yarayacağına dair hiçbir fikrim yok," diye söyleniyordu. Bunun üzerine, "Buraya geldi-

ğinde Beatty'ye sorarsın. Belki de yeniden yazılmasını isteyebilirsin," dedim.

Beatty yemekte bütün cazibesini kullanmaya çalıştı. Ev sahibine karşı çok kibar, hatta biraz da heyecanlıydı. Kate için Kaliforniya'da Benedick Canyon'un tepesinde bulduğu, kendi evine ve stüdyoya yakın evi anlattı. Bizi Burbank'a götürmek için Warner şirketinin özel jetinin öğleyin hazır olacağını söyledi. Norah, Beatty'nin etrafında pervane olmuştu, tepsileri taşırken gözlerini ondan alamıyordu. Senaryoyla biraz oynamak için vakit kalıp kalmadığını sorduğumda yapımcı ve yazar olan Beatty, Kate'in istemediği hiçbir kelimenin bırakılmayacağını söyledi. Hepburn boyun eğmişti. Bizimle Kaliforniya'ya uçup filmde oynayacağını beyan etti. Saat sekizi biraz geçe Kate yatağa çekilirken bana nerede kalacağımı sordu. Warren'ın bana Carlyl'da bir daire tuttuğunu ama onunla kalmayı düşündüğümü söyledim. "İyi fikir," dedi. "Kırk beş kağıt cebine kalır."

"Kırk beş mi?" diye güldüm. Pek iyi bir tahminde bulunmadığını fark eden Kate bir deneme daha yaptı "Altmış beş?"

Kate iyi geceler deyip yukarı çıkarken yolculuk için eşyaları çoktan hazırlamış olan Norah da arkasından çıktı. Ben Warren'ı geçirmek ve valizimi almak için hole indim. Warren gecenin gidişatından memnundu.

"Dur acele etme," dedim. "Yarın sabah uyandığında gitmeyi reddedebilir." Bu arada Eric Hanson'u hazır tutmasını önerdim. Warren'a da sabah dokuzda gelip son bir ikna turu yapmak için hazırlıklı olmasını söyledim. New York'a kış gelmişti ve Norah , Los Angeles'ta üç hafta geçirme fikrine bayılıyordu. Üstelik Beatty de etrafta olacaktı.

Ertesi sabah yedi buçukta aşağıdan kahvaltı tepsimi alıp Kate'in odasına gittim. O, yatağında oturmuş, bir yandan kendisine bir kahve daha koyuyor, bir yandan senaryoya söyleniyordu. "Bu berbat bir şey. Okudum, okudum, hiçbir şey ifade etmiyor." Elindeki senaryoyu yatağın üzerine fırlatarak "Buyur, bunu sen oyna," dedi. Ben, önüne gelenle yatıp kalkan Beatty karakterinin, saçma sapan bir şekilde ördeğe benzetildiği bir konuşma geçen bölümü okuyarak oynadım. Kate gözlerini devirdi. Onu yatış-

tırmaya çalışarak "Bak göreceksin oraya gittiğinde her şey iyi olacak," dedim. Kate boş boş bakarak "Nereye?" diye sordu.

"L.A."

"L.A. mi? Ben L.A.'ye gitmiyorum."

"Ama ben senin gideceğini sanıyordum. Warren Beatty'ye gideceğini söyledin. Warner şirketinin özel jeti öğlen saatinde kalkmak üzere hazır bekliyor."

Kate, "Olabilir," diye söylendi. "Ben o jette olmayacağım."

Ondan sonraki birkaç saat tam bir kaostu. Saat dokuzu biraz geçerken Warren'ı aradığımda sanki uykudan yeni uyanıyor gibiydi. Hemen kalkıp gelmesini, çünkü Hepburn konusunda başladığımız noktaya geri döndüğümüzü söyledim. Bir saat sonra burada olacağını söyledi. Ben de Eric Hanson'u da alıp gelmesini önerdim. Becerikli Norah, Hepburn'ün eşyalarını toplamayı tamamlamış, evi düzene koymuştu. Kate'e sürekli bu yolculuğa çıkması gerektiğini, canının istediği anda, hastayım, diyerek geri dönebileceğini ama belki de çok eğleneceğini söylüyordum.

Boyun eğmiyor, Beatty tarafından bir kere daha ikna edilmeyi bekliyordu. Warren 10'u biraz geçe geldi. Kate'in bu filmde oynamasının kendisi için ne kadar önemli olduğunu tekrar anlattı. Ama Kate'in mali danışmanı Erik Hanson gelene kadar harekete geçmeye niyeti yoktu. Hanson sert bir sesle, Kate'in evde oturması için hiçbir neden olmadığını, orada oturup dört duvar seyretmekten başka bir şey yapmadığını söyledi. İşte karşısında en rahat şartlarda seyahat edip ideal şartlarda çalışması için bir fırsat vardı.

Öğlen olmadan biraz evvel, Norah, Warren, Kate ve ben limuzine doluşup havaalanına doğru yola çıktık. Arabada ölüm sessizliği vardı.

Kate üzgün, yorgun ve mutsuzdu. Sanki kafese konmuş egzotik bir hayvan gibiydi. Warren'a dönüp Kate'in de duyabileceği bir sesle, "Bak Warren, Kate canının istediği anda geri dönebilir, tamam mı?" dedim. O da, "Tamam," diyerek şirketin jetini hemen hazır edeceğini söyledi. "Senaryo üzerinde çalışmak için yeterince zaman olacak, tamam mı?" Tamam. "Kostümlerin düzeltilmesi için zaman olacak, tamam mı?" Tamam.

Şirketin jetinin kapısında bizi hostes bizi karşıladı ve rahat koltuklarımıza oturur oturmaz havalandık. Salata ve et servisi yapıldı. Kate'in kendi mutfağında hazırlanmamış bir yemeği yediğini gördüğüm ender zamanlardan biriydi. Yemekten sonra bitkin düştü ve uzanmak istedi. Ön taraftaki küçük yatağa uzandı Norah onu battaniye ile örttüğünde uykuya daldı. Uçuş sırasında Beatty'yle senaryo hakkında konuştuk. Bana Hepburn'ün meslek yaşamı konusunda bir şeyler sordu. Sanırım senaryoyu yeniden nasıl yazacağını düşünüyordu. Kate'in de onunla çalışmış olduğunun farkında olmadan Elia Kazan'dan söz etti. Kazan, Beatty'yi *Aşk Bahçesi* ile meşhur etmişti. Kate'in de onun *Yeşil Ufuklar* filminde oynadığını söyledim. İki saat kestirdikten sonra Hepburn uyandığında -belki de yüzükoyun yattığından- küçük yaraları tahriş olmuş olan yüzü berbat durumdaydı. Beatty şaşkın bakakaldı.

Warren yolculuğun kalan kısmını Hepburn'u kendine ısındırabilmek için onunla konuşarak geçirdi. Bir ara ben de uyuklamaya başladım. Uyumadan önce Warren'ın sohbeti başlatmak için "İkimiz de Kazan'ın filmlerinde oynamışız," dediğini duydum.

Daha sonra onlara katıldığımda Warren, Shirley McLain'den söz etti. Kate, büyük ihtimalle duyduğu bir şeyin etkisiyle "Kötü biri," dedi. Bildiğim kadarıyla hiç tanışmamışlardı. Warren konuyu değiştirdi. Birkaç dakika sonra yer değiştirdiğimizde, Kate'e McLane'in Warren'ın kız kardeşi olduğunu söyledim. O gün ilk defa güldü ve "Aman Tanrım!" dedi.

Vardığımız zaman limuzinlere binip (bagajlarımız başka bir arabaya kondu) Benedict Canyon'un tepesindeki sakin ve büyük eve gittik. Burada Hepburn'ün isteyebileceği her şey vardı. Parmaklıklarla çevrili bahçesinde çok güzel bir ağaç görünüyordu. Odalar geniş ve aydınlık, doğal renklerdeki mobilyalar rahattı. Norah'ın kalacağı odaya seslenebileceği kadar yakın olan büyük yatak odası, önünde yüzme havuzu olan geniş bir verandaya açılıyordu. Norah pis New York'tan kurtulduğu için sevinçten oynuyordu. Hele Warren her türlü hizmet için Çinli bir ekibin hazır olduğunu söyleyince, bu film işinin uzaması için dua etmeye

başlamıştı sanırım. Evi dolaştıktan sonra Kate, "Burası berbat bir yer, hadi evimize dönelim," dedi.

Hemen yeni bir ev bulacağını söyleyen Beatty neyi beğenmediğini sordu. Salondaki koltuk şömineyi görebileceği yere konmamıştı, ev sıkıcı ve boş görünüyordu. Beatty'ye onu bir süre yalnız bırakıp eve alışacak vakit tanımasını söyledim. Warren döndüğünde ben başka bir odadan saksıdaki bir ağacı şöminenin yanına taşıyordum. Kate duş alıp tiril beyaz takımlarını giymiş, elinde viskisiyle ateşin karşısındaki koltuğuna oturmuştu. Birlikte hafif bir yemek yedikten sonra ben eve gideceğimi söyledim. Hepburn benim de onlarla birlikte kalacağımı sanmıştı. Ona on dakika uzaklıkta oturduğumu, Norah'ın onun yanında kaldığını, sabahleyin aynen New York'ta olduğu gibi birlikte kahvaltı edeceğimizi anlattım. Nöbete kalan yardımcıdan beni evime bırakmasını istediğimde, Warren kendisi götürmeyi teklif etti. Daha bahçeden çıkmadan, "Aman tanrım, yüzü sürülmüş tarla gibi. Her zaman bu kadar kötü mü? Nedir bu, cilt kanseri mi?" diye sordu. Ona lekelerin yıllarca açık havada spor yapmaktan olabileceğini söyledim. "Peki yüzüne sürdüğü o yağ nedir?" diye sordu. "Lanolinle karışık bir yağ. Yıllardır o formülü kullanıyor." "Aman tanrım! Bence ona hiç iyi gelmemiş."

Mulholand Yolu'na gelir gelmez arabanın telefonuna uzanıp bir doktoru aradı. İkisi Hepburn'ün durumu için uzun vadeli ve film çekimine başlamadan uygulanabilecek kısa dönemli bir çare aramaya başladılar. Konuşma bittiğinde bana tıpla yakından ilgilendiğini, tıptaki yeni tedavi metotları ve ilaçlar konusunda en iyi olan doktorları ve hastaneleri izlediğini anlattı. "Kendin de hastalık hastası olmayasın?" dediğimde gülerek "Eh biraz," dedi.

Beatty'ye çekimler başlamadan önceki bu hafta Hepburn'ün programının ne olduğunu sordum. Şu sıra en önemli şey onu sürekli meşgul etmekti. "New York'daki hayatı biraz yavaşlamış olabilir ama orada belli bir rutin içinde yaşıyor. Her saat ne yapacağı belli. O yüzden de ona her gün için bir faaliyet bulmalısın." Benim her sabah kahvaltıda ve akşam yemeklerinde Hepburn'la birlikte olacağımı, fakat gün içinde vakit dolduracak bir şeyler bulmanın ona düştüğünü anlattım. Warren bu konunda bir sorun

olmadığını, ona seti göstereceklerini, kostüm provalarının falan yapılacağını söyledi.

Warren beni evime bıraktığında ona ertesi gün sekizde Hepburn'ün emrinde olacağımı söyledim. Arabadan çıkarken Warren sağ tarafa eğilip pencereden, "Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum," diye seslendi.

"Bak," dedim. "Ben bunları aslında Kate için yapıyorum ama sen de bir şeyler düşün artık."

Bunu söyleyince motoru durdurdu, arabadan indi ve boynuma sarıldı. Sonra tek laf etmeden gitti.

O hafta her sabah birkaç saatimi Hepburn'ün evinde geçirdim. Eski günlerdeki gibi, o kahvaltı ederken odasında oturup gazeteleri konuştuk. Kate yorgun, tedirgin ve yürürken dengesizdi. Yeterince hareket etmediğini düşünerek her gün uzun uzun yüzüp arada sırada onu da bana katılmaya ikna ediyordum. Beatty her gün bir iş icat etse bile çok boş zaman kalıyordu. Hepburn'ün oturup şikâyet etmekten başka işi yoktu. Sık sık başı dönüyordu.

Yine de öğleye doğru arabayla dolaşmaya çıkmak istiyordu. Bu gezilerin baş dönmesini artırabileceğini söylediğimde, hareketsiz kalmak daha kötü, diyordu. İlk gün oradayken yaşadığı evlerden birine gitmek istedi. Cukor'un evinin bahçesinde Tracy ile birlikte oturdukları misafir evine gittik. Ev satılmış, yeni sahibi tarafından berbat bir şekilde yenilenmişti. Eski haliyle hiçbir ilgisi kalmayan evi Kate sokak levhasına bakmadan tanıyamadı. "Kimin oturduğunu biliyor musun?" diye sordu. "Bilmiyorum ama eğer istersen seni gezdirmekten büyük bir mutluluk duyacaklarından eminim," dedim. Ben arabadan inerken o üzgün gözlerle eve bakıyordu. Onun inmesine yardım etmek için kapısını açtığımda "Gel bunu yapmayalım," dedi.

Doheny Yolu üzerinde birkaç sokak gidip benim eve geldik. Wilshire'ın ortasında, sütunlar üzerine oturmuş, okyanusa kadar geniş bir manzarası olan üç katlı modern bir evdi. Hava çok açık ve güzeldi. En üst kattaki hole kadar çıktığımızda manzarayı hayranlıkla seyrederken "Şömine nerede?" diye sordu. "Şömine yok," deyince eve karşı bütün ilgisini yitirdi. Onu alt katlara

indirip evin kalan bölümlerini özellikle de ofisimi göstermek istedim. Bir iki basamak indikten sonra bildik cümlesini tekrarlayarak "Bilmek istemiyorum," dedi.

"Neyi bilmek istemiyorsun?"

"Senin bir evin olduğunu," derken sesinde hüzün vardı.

Hemen evden çıkıp kanyonlara gitmek istedi. Küçük sokaklar dahil bütün yolları çok iyi hatırlıyor, bazı yerlerde durmamızı istiyor fakat bir bakıp geçiyordu. Yolun sonunda birdenbire, "Şöminesi olmayan bir evde nasıl oturabiliyorsun?" diye sordu.

O gece Annette Bening, Warren'la birlikte Hepburn'ün evine geldi ve dördümüz birlikte yemek yedik. Norah'ın hazırladığı yemekler New York'takinin aynısıydı. Annette, Hepburn'e karşı nazik ve samimiydi. Onlar gittiğinde Kate, "Kim bu kız?" dedi. "Senin rol arkadaşın. İyi oyuncudur ve Warren'ın karısıdır," diye açıkladım. "Karısı mı?" dedi. "Onun karısı mı var?" "Evet," dedim. "Yıllarca Hollywood'un en gözde bekârı olarak sayısız macera yaşadıktan sonra onunla evlendi."

Kate "Zavallı kız," dedi. Neden öyle söylediğini anlamamıştım. Bu düşüncesinin nedenini sordum. Bence ikisi birbirlerine âşıktılar. Kate "Hımm..." diye bir ses çıkardı ve vakit kaybetmeden "Hep aynı adamla ha..." diye ekledi.

Ertesi günkü yolumuz bizi Tower Road'un tepesine götürdü. Kate orada 1930'larda yaşadığı harika evi görmek istemişti. Evi sonradan MCA gösteri imparatorluğunun kurucusu Jules Stain almıştı. Kate evin şimdi kimin olduğunu sordu. Rupert Murdoch deyince, "Hımm..." diye bilgiçe başını salladı. Burası zaten bütün dünyanın sahibi olduğunu düşünen birinin oturacağı bir yerdi. İçeri girmeyi engelleyen parmaklıklardaki kapının üzerindeki koca M harfi bana *Yurttaş Kane* filmindeki Xanadu'yu hatırlatmıştı. Kate yine de içeriye girmek istedi. Zile birkaç kez bastım ama cevap yoktu. "Şimdi tam yılbaşı öncesi, herhalde herkes bir yerlere gitmiştir," dedim. Böylesi daha iyi diyerek arabayı arka tarafa sürmemi istedi. Orada iki kanadı birbirine zincirle bağlanmış olmasına rağmen ikimizin de geçebileceği kadar aralaya-

bileceğimiz bir kapı bulduk. Ama birkaç adım sonra karşımıza aşamayacağımız bir çit çıktı.

Kate, "Şu büyük tel makaslarından olsaydı," dedi. Metal kesiciyle dolaşmadığım için özürlerimi belirttim. "Bir sopa veya herhangi bir şey olsaydı," diyerek kilidi kırmak istediğini belirtti. Ben gerileyince büyük bir sopa aramaya koyuldu. Zincirle bağlanmış çit kapısını birkaç dakika sarsmaktan vazgeçmedi. Tekrar ön kapıyı denedik ama sonra tepeden aşağıya indik mecburen.

O gece yeni yıl partisine gitmeden önce Kate'e gidip onunla ve Beatty'lerle saat 17:50'de akşam yemeği yedim. Günün şerefine Kate bir şişe şampanya açtı. Annette hariç hepimiz kadehlerimizi 1994'ün iyi şeyler getirmesi şerefine kaldırdık. Annet kadehini son dakika kaldırarak kendi kendine konuşur gibi "Yani, doktor bir kadeh şarap olabilir demişti," diye mırıldandı. Gazeteler ancak birkaç ay sonra yazdı, ama ben, o gece oradan ayrılırken onun ikinci bebeğini beklediğini düşünmüştüm.

O hafta sonu tam çekimler başlayacakken Kate eve dönmekten söz etmeye başladı. Los Angeles'tan bıktığını, anlaşmaya göre her an gitme hakkına sahip olduğunu söylüyordu. Kahvaltı sırasında laf tekrar başladığımız yere, senaryoya geldi. Sahnesini tekrar sesli olarak okuduk. O sürekli, tümüyle anlamsız diye söyleniyordu. Neyi beğenmediğini sordum ve kendisinin doğaçlama birkaç diyalog eklemesini söyledim. Bana, "Sen kendin yap," diye homurdandı. Beatty'yi kastederek "Git ona, ikimizin senaryoyu tartıştığımızı ve senin filme yardımcı olacak birkaç önerin olduğunu söyle," dedi. Filmin yıldızı, yapımcısı ve eşyazarı olarak Beatty'nin, 'benim' önerilerimi pek hoş karşılamayacağı görüşünde olduğumu, ama yine de onunla konuşacağımı söyledim.

Yeni metni yazdığımda Beatty üzerinde konuşmak üzere beni çağırdı. Beğendiğini söyledi, ama en önemsiz cümle dahil olmak üzere, metni kelime kelime tekrar gözden geçirmekte ısrar etti. Birden neden onun her filminin arkasından, yeni bir filme başlaması için yıllar geçtiğini anladım. Sonra bana kendi yazdığı metindeki, "Git de bir ördeği becer," lafını Kate'e söyletmenin bir yolu olup olmadığını sordu.

Ona neden bunun üzerinde durduğunu sordum. O cümle ne gerekli, ne de komikti, hatta biraz zevksizdi. "Ama söyleyeceğini

düşünüyor musun?" diye tekrar etti. Belli ki o cümleyi filmde kullanmaya kararlıydı. "Söyleyebilir, ama neden bu filmde onu görmeye gelenleri rahatsız etmek istiyorsun?" diye sordum.

Beatty, "Hiç kimse bu filme 'onu' izlemek için gelmeyecek," dedi.

"Pardon, anlamadım?" diye sorduğumda onu yanlış duyduğumdan emindim.

"Hiç kimse bu filme Hepburn'u görmek için gelmeyecek, diyorum," dedi.

Gülümsemesini bekleyerek suratına bakarken, birden son derece ciddi olduğunu anladım. Son birkaç ay gözümün önünden geçti. Eğer seyircinin dikkatini çekmek için yapmıyorsa, Katharine Hepburn'ü bu filme dahil etmek için neden böylesine olağanüstü bir çaba sarf ettiğini anlamak zordu. Birden bütün bu casting macerasının boş bir gurur yüzünden yaşandığını fark ettim. "Ama yine de filmin videosu çıktığında, video dükkânları Katharine Hepburn bölümünde de bir kopyasını bulundurur ve hayranları o cümleyi duyduklarında hayal kırıklığına uğrayabilirler."

Warren tartışmaya nokta koyarak, "Ama o cümleyi söyler mi?" diye yeniledi. "Git de bir ördeği becer..."

"Evet Warren."

Onun için yazdığım sayfaların çok küçük bir kısmı senaryoya alındı. Warren ile Annette karakterlerinin teyzelerine allahaısmarladık dediği sahne için ona son bir öneride bulunarak ayrıldım. "Kate'in tiyatro yönü çok güçlüdür," dedim. "*Venedik Tatili*'nin son sahnesine dikkat edersen görürsün." Bunun Kate'in hayranları için çok dokunaklı bir sahne olacağını söyleyerek, "Yani tabii hiç kimse bu filme onu görmek için gitmeyecek ama..." diye ilave ettim.

Beatty, Hepburn'ün Los Angeles'ta niye iyi vakit geçirmediğini anlayamadığını, bunun onun için bir fırsat olduğunu anlatmaya devam ediyordu. Hava kesinlikle New York'tan çok daha iyiydi, film ona yapacak bir iş sunuyordu ve 'dünyanın şu anda hayatta olan en büyük yönetmeniyle çalışmak fırsatını bulacak'tı. Resmen filmin yönetmeni başarılı bir televizyon yönetmeni olan

Glenn Gordon Caron'du ama ben Hepburn'la olan sahneleri bizzat Beatty'nin yöneteceğini biliyordum. Bu yüzden, acaba dalga mı geçiyor, diye tekrar yüzüne baktım. "Üzgünüm," dedim.

Bu işte bir şaka olmadığını anlayınca, Hepburn'ün birlikte çalıştığı dev yönetmenlerin birkaçının adını vererek, "Haklısın," diye ekledim. "Cukor, Huston ve Ford öldü, ama Billy Wilder, Kurusawa ya da David Lean'a ne buyurulur?".

"Ben hâlâ çalışanları kastediyorum."

"O zaman Stanley Kubrick'e ne dersin?"

"Olabilir," diyerek hak verdi. "Ama o da yıllardır film yapmadı." Ona Martin Scorsese, Francis Ford Coppola, Steven Spielberg, Mike Nichols gibi isimleri saymadım bile.

Beatty'yle tekrar pazar akşamı Hepburn'ün evindeki yemekte görüştük. Kate haftalardır olmadığı kadar iyi bir havadaydı. Beatty'nin doktorunun verdiği bir pomadı sürüyordu ve cildi belirgin bir şekilde düzelmişti. Herkes yeniden şevke gelmiş vaziyette şakıyordu. Warren'la birlikte ayrılırken arkamdan "Umarım sana iyi para ödüyordur," diye seslendi. Warren sadece güldü. Gülümsemesi kapıya varıncaya kadar devam etti.

Çekim pazartesi günü başladı. Hepburn'u sette hiç izlememiştim. O yüzden bilinçli olarak aramıza bir mesafe koydum. Alışkanlıklarını sürdürebilmesi için her gece ona yemeğe gidiyordum. Genelde onu sabahlığını giymiş, başına bir havlu sarmış olarak buluyordum. Arada birkaç eski dost uğruyordu. Warren her gece uğruyor, bana onun önünde Kate'in performansının ne kadar mükemmel olduğunu anlatarak dolaylı komplimanlar yapıyordu. Yazarlar konferansı için hafta sonunda gitmem gerekiyordu. Yolculuğumdan iki gece önce Kate sete gelip kendisini görmemi istedi. İmkânım olursa gelirim, dedim. Warren da gelmem için ısrar etti. Sanırım ona ne kadar özel davrandıklarını göstermek istiyordu.

Ertesi gün daha kameralar kurulmadan Warner Brothers stüdyolarına gittim. Kate ses stüdyosundaki büyük giyinme odasındaydı. Kuaför ve makyözler onunla meşgul oluyorlardı. Harika görünüyordu. Aylardır bu kadar canlı ve hareketli olmamıştı. Noralı elinin altındaydı, yardımcılar en küçük arzusunu yerine getir-

mek için hazır bekliyor, set çalışanları yıldızı bekletmemek için ışıkları ve kameraları hazırlamak için acele ediyordu. Ama onu heyecanlandıran şey bunlar değil, çalışıyor olmaktı. Makyaj masasındaki sandalyesini bana doğru döndürerek "Görüyorsun ki bana iyi bakıyorlar. Kalman gerekmiyor," dedi. Yönetmen yardımcısının çekime tekrar başlıyoruz anonsu duyuldu. Kate benim gitmemi ister gibi, "Artık oynamam gerekiyor," dedi.

Beatty'yi gördüğümde, benim mevcudiyetimin Kate'i tedirgin edebileceğini düşündüğümden gideceğimi söyledim. Setin arkasındaki siyah perdenin diğer tarafında durarak olup biteni bir televizyon ekranından seyretmemi teklif etti. Orada kuliste, perdeyi dikkatle izlemekte olan, yüzünden terler akan, hüzünlü bir adamın yanında durup Warren'ın sahneyi yönetişini seyrettim. Birkaç kez baştan alındı. Önce kartları okuyordu. Sonra kendiliğinden doğaçlama yaptı. Üçüncü ve dördüncü çekimlerde sanki set çalışanları için oynuyor, onların takdirini kazanıyordu. Kate sahneye olabileceğinden fazlasını katmıştı.

En banal satırları bile, orada duraklayıp burada hızlanarak bir anlam katarak söylüyor, sözcükleri önemli kılıyordu. Her çekimde hafif bir değişiklik yapıyor, konuşmasını anlaşılır kılarken hiçbir şeyi insanın gözüne sokmuyordu. Sahne tamamlandığında yanımdaki adam kendini tanıtarak Hepburn'u Los Angeles'a getirmekteki yardımlarım için teşekkür etti. Birden filmin, Hepburn'ün sahnelerinde sete girmesi imkansız olan, yönetmeniyle tanıştığımı anladım.

Ben ses stüdyosundan çıkarken Katharine Hepburn'u ilk defa görecek olan bir grup yönetici geldi. Yan taraftan bakarken Beatty'nin onları tanıştırdığını ve her birinin elini sıkıp esprilerine gülen, sağladıkları şartlar için teşekkür eden Kate'in onları nasıl büyülediğini gördüm. Hatta onlarla birlikte bir ekip fotoğrafı için poz bile verdi. Yalnızca genç yöneticilerden biri elini omzuna koyduğunda rahatsız oldu.

O akşam yemekte Warren onun nasıl herkesin gözüne girdiğini anlatıyordu. Hepburn, Selznick beni altmış yıl önce Hollywood'a getirdiğinden beri, benim işim bu, diye açıkladı. Warren o öğleden sonraki doğaçlamalar hakkında laf edince ona *Yılın Kadını*

filmindeki son sahnede mutfakta tek başına kahvaltı hazırlamaya çalışırken görünen Tess Harding'in de o sahneye doğaçlama olarak oynadığını hatırlattım. O gece Warren ayrılırken Kate'i yanağından öptü ve gözlerinin içine bakarak "Keşke seni otuz yıl önce tanısaydım," dedi.

O çıktıktan sonra Kate bana "Şimdi bu bir iltifat mıydı?" diye sordu.

Ben yolculuktan döndüğümde Hepburn'ün *Aşk Macerası*'ndaki işi bitmişti. Beatty ile şirketi onu harika ağırlamışlardı ve Kate işi başarıyla tamamladığı için çok memnundu. Hemen eve dönmesi de büyük şans oldu, çünkü kırk sekiz saat sonra Northridge depremi onun kaldığı evi de ciddi şekilde sallayıp bütün lambaları ve vazoları devirecekti. Beatty'lerin beş ay önce ilk kez yemek yediğim, tepedeki evi ise yok olacaktı.

Ertesi eylül, Dominick Dunne, *Vanity Fair*'da Warren Beatty hakkında bir yazı yazdı. Yazıda Beatty'nin Hepburn'ü filminde oynatmak için nasıl ikna ettiği de detaylarıyla anlatılıyordu. Yazının son bölümünde yıldızlar ve karakterlerinden bahseden Betty'nin konu Howard Hughes'e geldiğinde, "Howard hakkında aklında tutman gereken en önemli şey onun sağır olmasıydı," demiş olması beni çok şaşırttı.

Ertesi ay *Aşk Macerası*'nın bir gösterimine davet edildim ama Warren'la birbirimizi göremedik bile. Film benim beklediğimden de bayattı. Benim için tek heyecan verici bölüm Kate'in gözüktüğü sahneydi. (Filmdeki yeri özel katkı olarak belirtilmişti.) Konuşmaları filme bir şey katmasa da (Üstelik biraz duraksayarak, 'Git de bir ördeği becer...' cümlesini de söylüyordu) kendisi iyi duruyor ve güçlü bir etki bırakıyordu. Özellikle güle güle diyerek el salladığı sahne çok iyiydi. Çünkü orada elini kolunu sallamak yerine, yalnız başına oturup gözlerini yaşlanan ellerine dikiyordu.

O yıl aralık ayındaki doğum günümde, Warren ile Annette'den kocaman bir düzine kırmızı gül geldi. Warren dört yıl sonra erkek kardeşimin Lindberg için verdiği basın toplantısına geldi. O yıldan sonra birkaç kez tesadüfen karşılaştık ve Warren Beatty'den bir daha hiç haber almadım.

***

Katharine Hepburn'ün telefonu hâlâ çalıyor, hâlâ kapısına senaryolar geliyordu. Hiç tanımadığım bir yapımcı bir öğleden sonra beni arayarak *Küçük Kadınlar*'ın yeniden çevirimindeki March Teyze rolünü alması için nüfuzumu kullanmamı istedi. Hepburn'ün vaktiyle oynadığı Jo rolünü Wiona Ryder alacaktı. Ben bunun pek mümkün görünmediğini, 90 yaşına yaklaşmış olsa bile Hepburn'ün karakter rolü oynamaya hiç niyeti olmadığını söyledim. Kate de, "Lütfen onlara söyle, Edna May Oliver'la rekabeti aklımdan bile geçirmem," dedi (Oliver, 1933 yapımında teyzeyi oynamıştı.) Onun yerine ta Kanada'ya kadar gidip pek hatırda kalmayan bir iki televizyon filminde oynadı. Artık dikkatini toplama yeteneği giderek azalıyor, ellerinde ve başındaki titremeler artıyordu. Hep yeni projelerden bahsedip yaşlı oyuncular için yazılan rollerin kalitesizliğinden yakınıyordu.

Her ziyaretimde onu görünce bir şok yaşıyordum. Norah, daha ben salona çıkmadan, merdivenlerde beni göreceğim değişikliklere hazırlamaya çalışıyordu. Ama Kate'in hâlâ arkasına topladığı saçları daha beyaz ve seyrekti ve gözlerinin feri sönmüş, hareketsizlikten vücudu ağırlaşmıştı. Pek fazla anlatacak şeyi olmadığından ve olayları hatırlamakta güçlük çektiğinden sohbet zorlaşmıştı. Çenesini öne doğru çıkararak dik durmaya çalışıyordu. Irene Selznick'in alaycı sesiyle, "Ne kadar da asil! Yürek paralayıcı," dediğini duyar gibiydim. Ne zaman yanında dursam tanıştığımız zamana göre beş on santim daha kısa olduğunu fark edip şaşırıyordum. Enerjisi tükeniyor, baş dönmesi şikayetlerinin yanında depresif görünüyordu.

Ertesi yıl onu Manhattan Göz Kulak Burun Boğaz Hastanesi'nde Phyllis Wilbourn adıyla yatmış buldum. Norah bana sorununun ne olduğunu kimsenin bilmediğini, fakat birkaç ziyaretçisinin olduğunu söyledi. Büyük odasına girdiğimde bir doktorun onunla çok sert bir sesle konuştuğunu, asık suratlı bir hemşirenin de baş ucunda durduğunu gördüm. İçeri girerken doktor bana, "Buraya kimse giremez," dedi. Ben Kate'in her zamanki pijamaları ve eski kırmızı sabahlığıyla oturduğu koltuğa yanaşırken Kate, "O girebilir," diye müdahale etti. "O benim dostum."

Etraftaki nahoş havayı dağıtabilme ümidiyle "Neler oluyor?" diye sordum.

Kate hayatımda hiç kullandığını duymadığım bir ses tonuyla, "Benim alkolik olduğumu söylüyorlar," diye homurdandı.

Doktor, "Hiç kimse böyle bir şey söylemedi," diye itiraz etti.

"Evet söylediniz. Bana alkolik dediniz ve bir daha içki içmemem gerektiğini söylediniz." Bunu söyledikten sonra yaşlı gözlerle dönüp bana baktı. "Scott Berg, sen beni yıllardır tanırsın, sence ben alkolik miyim?" Ona alkolik olmadığını söyledikten sonra doktor ve hemşireden bizi biraz yalnız bırakmalarını rica ettim. Sonra Kate'e yaklaşıp ona sarıldım. Kollarını belime dolayıp kafasını karnıma gömerek ağlamaya başladı. "Ben neden buradayım bilmiyorum," diyordu.

Yabancılık çekiyor değildi. Hatta son birkaç ziyaretime göre aklı her zamankinden daha başındaydı. Sadece hastalığının ne olduğunu bilmiyor, kimse de bir şey anlatmıyordu. Yalnızca kendini kötü hissediyordu. Doktor tavsiyesiyle birkaç ilaç aldığını biliyordum. Acaba bu ilaçlar genel durumunu ters mi etkiliyor, diye düşündüm. Ona, "Bak Kate, senin içki sorunun olduğuna dair en küçük bir kaygım yok, ama sanırım o ilaçları aldığın sürece alkolden uzak durman gerekecek. Biliyorsun arkadasın Judy Garland hatta Marilyn o yüzden öldü." Biraz mantıklı konuşmak hâlâ Hepburn'la tartışmayı sona erdirebiliyordu.

Çok geçmeden aldığı bazı ilaçlarda birkaç değişiklik yapılarak evine döndü ve 'bazı gün iyi, bazı gün kötü' olan ihtiyarlık dönemini yaşamaya başladı. Bazen bu iyi ve kötü durumlar saatten saate değişebiliyordu. Telefon ettiğimde karşıma çoğunlukla Norah çıkıyor, Bayan Hepburn'le ilgili önemsiz bir acil durum hakkında bilgi veriyordu.

Kate'in aklından hiç çıkmasa da Phyllis Wilbourn sahneden çekilmişti. O da kendi bakıcısıyla zamanının çoğunu yatakta geçiriyordu. 1995 yılı başlarında Fenwick'e gittiğimde, Phyllis'i körfeze bakan bir koltuğa oturmuş ağlarken buldum. Onu teselli etmek için yaklaşıp ne olduğunu sordum. "Çok endişeliyim," dedi. "Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak."

"Bunu neden söylüyorsun? Seni üzen ne?" diye sordum.

“Tahttan çekilmesi,” dedi. “Bu her şeyi değiştirecek. Oysa o bizim en yakışıklı kralımızdı.”

Ona katılarak “Ama işin bir de iyi yönüne bak. Belli ki hiç mutlu değildi, oysa şimdi artık hayatının geri kalanını sevdiği kadınla birlikte geçirecek.” Bu sözlerim Phyllis’i biraz neşelendirdi. Ellerini tutup, “Eminim Kral Edward ve Bayan Simpson birlikte uzun ve mutlu bir hayat sürecekler,” dedim.

Phyllis, “Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?” diye sordu.

Kendimden çok emin bir sesle, “Elbette, biliyorum,” diyerek endişelerine son verdim.

Bir başka hafta sonu Dick Hepburn’ün oğlu Mundy (cam sanatçısı) ile Joan Levy’nin (kanvas sanatçısı) düğünü için Connecticut’a uçtum. Gelin Durid (bir Çingene kabilesi prensesi) kılığındaydı, Kate de oldukça formda görünüyordu. Ayakta biraz sendeliyordu ama bastonu yardımıyla dimdikti. Yorgun gibi duruyordu ama dikkati yerindeydi. Töreni izlemek için rahat bir koltuğa oturdu. Bir noktada fotoğrafını çeken bir adam gördü ve kameraya arkamı dönüp tam önünde durarak adamın görüşüne engel olmamı istedi. Gelinin elbisesinin anlamını sorduğumda, “Herhalde bu aileden biriyle evlenecek kadar deli olduğunu ispatlamak istedi,” diye cevap verdi.

1995 Nisanında Joan Levy arayıp Phyllis’in New York’ta öldüğünü söyledi. Kate’i arayıp hem üzüntümü bildirmek hem de bu kaybı nasıl karşıladığını anlamak istedim. “Ölümü nedendi?” diye sordum.

Kate “Ne fark eder ki?” dedi. “Artık nefes almıyor. Öldü. İşte bu kadar.”

Kate, Mayısın 11’ine kadar metanetini korudu. Phyllis’in doksan iki yaşında olabileceği gün Hepburn ve onun yakın arkadaşları uzun süren bu sevgi dolu beraberliği, onun küllerini Fenwick’teki mezarlığa, diğer Hepburn’lerin yanına gömerek kutladılar. Mezarın başındaki kısa merasim sırasında yağmur yağmaya başlayınca, Kate birden dizlerinin üzerine çökerek hıçkırmaya başladı. Bir daha Phyllis’in adını hiç anmadı.

1996 kışının sonuna doğru Hepburn zatürree teşhisiyle Lenox

Hill Hastanesi'ne kaldırıldı. Radyo ve televizyondaki haberler kötüydü. Ama eve ve kardeşi Dr. Bob'a telefon ettiğimde, durum o kadar da fena gözükmüyordu. Birkaç gün sonra Kate, oksijen tüpleri, hastane yatağı ve yirmi dört saat hemşire servisinin hazırlandığı Fenwick'e gitmek için bir ambülans istedi. Bu arada *The National Esquire*, onun hortlak gibi bir resmini kapak yapıp sanki o söylemiş gibi, "Benim için üzülmeyin, Spencer'a kavuşacağım," diye yazdı.

Hepburn kurtuldu ama o sene birkaç küçük kriz daha atlattı. Ama her kriz onun hayatiyetini biraz daha alıyor ve Hepburn'ün bahçe kapısına ölümünü bekleyen bir gazeteci ordusu doluşuyordu. Daha kurnazları evin telefon numarasını bulmuştu. Telefonu kim açarsa açsın ondan bilgi almaya çalışıyordu.

Benim ziyaretlerim giderek daha sessizleşti. Ne söylendiğini anlıyordu ama cevap veremeyecek kadar güçsüzdü. Doğrudan soru sorulduğunda cevabı birkaç kelimeyi geçmez, bazen daha önce sorulmuş bir şeyin veya hiç sorulmamış bir sorunun cevabı olurdu. Yanımızda üçüncü bir kişi yoksa bu ziyaretler monolog haline geldiğinden çok zor geçiyordu. O yılki ziyaretlerimden birinde Tony Harvey'e rastladım. O öğleden sonra ikimiz Hepburn'ün iki yanına oturup konuştuk. O da tenis maçı seyreder gibi bizi izledi. Bir süre sonra dikkatinin dağıldığını ve benim Kaliforniya'dan getirdiğim çikolatalara kaydığını fark ettik. Her bir çikolatayı teker teker kutudan çıkarıp tekrar yerine koyuyordu. Tony bir kaşını kaldırıp havalara baktı ama yine de konuşmaya devam ettik.

1997'de Joan Levy, Los Angeles'ı arayıp Kate'in birden kötüleştiğini ve durumun hızla daha da kötüye gittiğini söyledi. Kate'in kardeşi Bob'u aradığımda o da göründüğü kadarıyla artık sonun yaklaştığını, kimsenin yapabileceği bir şey kalmadığını anlattı. Kate çok güçsüzleşmişti. Hemen hemen hiçbir şey yiyemiyor, sanki vücut sistemi kendi kendini kapatıyordu. Akşamüzeri hemen bir uçağa atlayıp onunla vedalaşmaya geleceğimi söyledim. Bob ,"Bu noktada artık yetişebileceğini sanmıyorum. Vaktinde gelsen bile ne bulacağından emin değilim," diyerek karşı çıktı.

Ertesi sabah Kate'i temiz pijamalarını giymiş yaşlı ama iyi durumda yatak odasındaki koltuğunda otururken buldum. Bütün pencerelerden içeri dolan güneş ışınlarının aydınlattığı odaya girerken "Bil bakalım ben kimim?" dedim. "Bilmem," derken ışık gözlerinin içine giriyordu. Kapının karanlığından sıyrılıp yanına yaklaştığımda yüzüme baktı ve sol yanağından kocaman bir damla yaş süzüldü. Hemşirelerden biri bana doğru eğilip, "Bugün sizin geleceğinizi duyunca ruj sürmemi istedi," diye fısıldadı.

"Öyle ölüyorum falan ne demek oluyor?" diye sordum.

"Hayır ölmüyorum," derken büyük bir gayret sarf ettiği belliydi. Bu kadar aciz görünmekten utanmış olduğu gözlerindeki ifadeden okunabiliyordu.

O günü yardımcılar, hemşireler ve daha sonra da düzenli olarak oraya gelen Cynthia McFedden'la birlikte Fenwick'te geçirdim. Sabahki karşılaşmamızdan sonra Kate uykuya dalmıştı. Doktorlar dahil hiç kimse onun hangi nedenle kötüleşip sonra nasıl tekrar canlandığını anlayamıyordu.

Kate uyandığında, benim o akşam Los Angeles'a dönmem gerektiğini bilen Cynthia ile diğerleri, odasına çıkıp bir süre onunla baş başa kalmamı önerdiler. Evdeki genel kanı bu sefer de atlattığı ama sonunun çok yaklaştığı şeklindeydi. Onu yine, önünde dokunmadığı yemek tepsisiyle buldum.

Yanına oturup ne yemek istediğini sordum. Onu görmekten çok mutlu olduğumu ama bu şekilde görmekten hiç hoşlanmadığımı söyledim. Hiç kımıldamadan oturuyor, sanki beni görmüyordu. Son elveda konuşmamızı yapacağımı düşünerek onunla olan dostluğumuzun bana çok şey ifade ettiğini ve bu dostluğun devam etmesini ümit ettiğimi söyledim. Hâlâ uzaklara şöminedeki alevlere bakıyordu. Ona doğru iyice eğilip alçak bir sesle, "Bak Kate, seninle ölüm hakkında çok konuştuk. Senin Hamlock cemiyeti (ötanaziyi savunan ve bu konuda yardım veren bir cemiyet) ve kendini öldürme konusundaki bütün o kitaplarla nasıl ilgilendiğini iyi biliyorum. Belki şimdi o noktadasın. Senin için yapabileceğim bir şey varsa... Aslında eğer gitmeye hazırsan yapmakta olduğun şeye devam et. Yemek yeme aç kal. Yemek yeme," dedim.

Birden başını bana doğru çevirdi, gözleri delercesine gözlerime dikildi. Sağ eliyle elimi yakalayıp sol koluna koydu. Koluna kasarak, "Ben güçsüz değilim," dedi. Hakikaten kolu sımsıkıydı. "Ben ölmüyorum. Ben güçlüyüm."

"Tamam güçlü hissediyorsun ama bir çatalı bile kaldıramıyorsun. İnsanlar seni beslediklerinde bile yemek yememenden endişe ediyorlar. Yemezsen güçlü kalamazsın. Ben de şunu söylemek istiyorum eğer gitmeye hazır olduğun için yemiyorsan devam et," dedim.

Konuşmaya bile çaba göstermeden gözlerimin içine bakıyordu... Sonra başka hiçbir hareket yapmadan sadece ağzını açtı. Sonraki birkaç dakika içinde ona çorbasını içirdim, makarnayla çoktan erimiş olan kahveli dondurmasını yedirerek tabaklarda bir şey bırakmadım. O yerken ben ona tekrar nasıl güçlenebileceğini anlattım. Yogadan bahsettik. Alis Roosevelt Longworth'un bazı pozisyonları çalışarak doksanlı yaşlarında bile kafasının üzerinde durabildiğini anlattım. "Yapamam," dedi. Herkesin yapabileceğini söyledim. İnsanın nefes egzersizlerini her zaman yapabileceğini, her zaman vücudunun çalıştırılacak bir yerinin bulunabileceğini anlattım. Birkaç ana hareketi gösterdim.

Yemek yemeyi bitirdiğinde uçağa yetişmek için çıkmam gerektiğini fark ettim. Allahaısmarladık demek için ona sarıldığımda, yanağını yanağıma bir süre bastırdı ve gözlerinden yaş gelinceye kadar gözlerimin içine baktı. "Yakında tekrar gelmeye çalışacağım ama bu birkaç ay sonra olabilir," dedim. Kapıya doğru giderken o gün kurduğu en uzun cümleyi duydum. "Hâlâ seviliyor musun?" dedi.

Ona hâlâ sevildiğimi, uzun süreli ve beni çok mutlu eden bir ilişki içinde olduğumu söyledim. "İyi," dedikten sonra "Ben de sevilmiştim," dedi. Spencer'dan söz ettiğini anlamıştım ama "Sandığından daha fazla kişi sevdi seni," diye eklemekten kendimi alamadım.

Aşağıda herkes onu nasıl bulduğumu merak ediyordu. "Hiçbir yere gitmiyor," dedim. "Tabii ki hepimiz öleceğiz, yani hiç kimse

bu dünyada ne kadar kalacağını bilemez. Ama şunu biliyorum ki, Kate hiçbir yere gitmiyor, en azından daha bir süre için."

Cynthia, "Ne söyledi," diye sordu. Sonra konuşmanın özel olabileceğini fark ederek eğer istemiyorsam anlatmamamı söyledi. Ana başlıkları söyleyip, "Yemeğini de yedi," dedim. "Şimdiye kadar onun ölmek istediğini sanıyordum, ama geri alıyorum. O hiçbir yere gitmiyor."

Ertesi yıl Lindbergh'in biyografisini tamamladım, yayınladım ve satışına yardım ettim. Eğer on yıl önce Kate, Anne Morrow'a benim için bir mcktup yazmasaydı bu kitap asla ortaya çıkmayacaktı. Fenwick ziyaretlerim azalmıştı ama yardımcılar ve aile fertleri vasıtasıyla haberleşmemiz devam ediyordu. Gelen haberlcr durumu hep olduğundan kötü gösteriyordu. Aklı gidip geliyordu, ama bence bunlar aklında veya hayalinde yaptığı kısa süreli yolculuklardı. Daha sıra dışı olan şey yüzünde olanlardı.

Onu her görüşümde F. Scott Fitzgerald'ın *Benjamin Button'un Olağandışı Vakası* isimli hikâyesini hatırlıyordum. Bu hikâyede ihtiyar olarak doğan bir kişi giderek gençleşip bir bebek olarak ölüyordu. Hepburn'ün de harcket kabiliycti azaldıkça buruşuklukları da azaldı. Cildi yapılan tedavilcr sonucunda pembeleşti ve gerginleşti. Gözleri irileşmiş, daha da ifadeli hale gelmişti. Küçük şeylere çocuk gibi gözleri parlayarak tepki veriyor, bol bol gülümsüyordu.

1999 Mayısının ortalarında doksan ikinci yaş gününden hemen sonra, kendimi New York'ta bulduğumda öğlen yemeğini Fenwick'te yemek için birkaç saat vaktim kaldığını fark ettim. Kate'in eski arkadaşı David Eichler de Philadelphia'dan gelmişti. Eichler seksenli yaşlarının sonlarındaydı ama en az on yaş genç gösteriyordu. Kate'in kız kardeşi Peg de yanında genç bir İrlandalı kadınla Canton Center'dan arabayla ziyarete gelmişti. Genç kadın bir de gitar getirmişti. Hardallı sosisle peynirli makarnamızı yedikten sonra, kız Kate'in yanına bir iskemle çekerek gitar çalıp şarkı söylemeye başladı. Kate bütün şarkı boyunca kendinden geçmiş gibi onun gözlerine baktı. Melodi biter bitmez

gözleri büyüyerek "Harika, bir tane daha," dedi. Kız bir şarkı daha söyledikten sonra Peg ile birlikte gittiler. Kate'e kızın sesinin ne kadar güzel olduğunu söyleyerek konuşma konusu açmaya çalıştığımızda, bize neden bahsettiğimizi anlamıyormuş gibi baktı. David bana alçak bir sesle, "Kısa dönem hafızası tamamiyle gitmiş," dedi.

David bizi bir süre için yalnız bıraktı ve ben o günler için sohbet sayılabilecek bir konuşma yapmaya çalıştığımda ara sıra bana tek heceli cevaplar verip bazı sesler çıkararak karşılık vermeye çalıştı. En sonunda gitmem gerektiğini söylediğimde ise, "Sence bu akıllıca mı?" diye sordu. Emin olmadığımı söyleyince, "Gerekiyor mu?" diye sordu. "Gerekli," dedim.

Yola çıkmadan önce, bana anlatıldığına göre, bozulan sağlığı nedeniyle bazen günde yirmi üç saat uyuyup yataktan hiç çıkmayan Dick Hepburn'ü ziyaret etmek istedim. Evin öbür ucundaki hemşiresi şanslı olduğumu, çünkü Dick'in biraz önce uyandığını söyledi.

Kapıya vurup içeri girdiğimde onu kırmızı pijamalarıyla yatağının kenarında gözlerini boşluğa dikmiş, hiç hareket etmeden otururken buldum. İçeri girip nazik bir konuşmaya başlamıştım ki "Kendini göster," dedi. Önüne gidip durmamı istediğini düşündüm. Ben bunu yapınca, "Sizi gördüğüme memnun oldum Bay Berg. Beni ziyaret ettiğiniz için teşekkür ederim," dedi ve yattı. Ben daha dışarıya çıkmadan uykuya dalmış horluyordu.

On gün sonra Fenwick'te bir öğleden sonrasını geçirmek için tekrar bir fırsat çıktı. Orada şair torunu Fiona ile birlikte gelmiş Peg'le karşılaştığımda, çok sevindim. Peg on yıldır akciğer hastalığıyla savaşıyordu ve doktorlar ümidi kesmiş olduğu halde, hayatta kalmayı başarmıştı. Yanında portatif oksijen tüpü ile dolaşan Peg, güzel kızı ve kocasıyla birlikte gelmiş, ümit dolu bir sesle akciğer nakli yapılabileceğinden söz ediyordu. Peg'in yakın dostu müzik hocası ve koro şefi Don Smith ve Dr. Bob Hepburn da ziyarete gelenler arasındaydı. Sosis ve makarna yerken çoğunlukla Colorado'da Columbine Lisesi'ndeki katliamı konuştuk. Peg'in silahlar hakkında söyleyeceği çok şey vardı. Çocuk

yetiştirme konusunda uygulanmayan bir sürü yasa olduğundan, ailelerin sorumsuz davrandığından söz etti. Bu konulardan sonra, konuşmaya Hepburn'ün evinde alışık olmadığımız bir nostalji havası geldi.

Kate'in aklı gidip geliyordu ama Bob ve Peg anne babaları ve çocuklukları hakkındaki anılarını anlattılar. Sonra Peg hükümete kan örneği vermekten söz etti. Güneydoğu Asya'da bazı askerlerin kalıntıları bulunmuş. Bunların içinde otuz yıl önce bir harekat sırasında kaybolan oğlu Tom da olabilirmiş. Sonunda söz öteki Tom'a, Peg, Bob ve Kate'in ev büyük ağabeyine geldi. Birkaç dakika, çok doğal şekilde, onun 1920'lerde hangi şartlar altında öldüğünü konuşup dalga geçtiler. Kate'e baktığımda başını çevirmiş şömineyi seyrettiğini gördüm. Yüzü gözyaşlarıyla sırılsıklamdı. Hemen bir kağıt mendil alıp gözlerini sildim.

Onlar gittikten sonra bir süre Kate'le baş başa oturup o gün öğleden sonra konuştuğumuz ölüm, hastalık, katliam, gibi konular hakkında yorumlar yaptım. Onun bir cevap vermesini beklemiyor, yalnızca sessizliği dolduruyordum. Sonra o konuştu. "Hayat..." dedi sanki dişlerini aralayamıyormuş gibi zorlukla ve ağır ağır, "... kolay değil." Tam o sırada bakıcılardan biri içeri girerek egzersiz yapma zamanının geldiğini bildirdi. Bakıcı, "Şimdi dışarı çıkıp oynayacağız değil mi?" dediğinde, Kate'in yüzünde koca bir gülümseme belirdi ve "Evet öyle," dedi.

Kate bana yıllar boyunca belki binlerce defa ölümden korkmadığını söylemişti. Ölüm için 'büyük uyku' derdi. Ama ölüyor olmaktan korkuyordu. O gün ona baktığımda artık korkacak bir şeyi kalmadığını düşündüm. Büyük yarışı çok fazla ıstırap çekmeden tamamlamış, pek fazla yara almadan atlatmıştı. Tabii ki onun hayatında da hayal kırıklıkları, hatta trajediler olmuştu. Fakat finiş çizgisine ihtiyarlığın bir sürü rezilliğini yaşamadan ulaşmıştı. Günleri birbirine karışıp akıyordu, ama doksanlı yaşlarını iyi bakılarak, pek fazla ağrı sızı duymadan rahat şekilde her ihtiyacı karşılanarak geçiriyordu. Etrafında sevenleri vardı.

Doksan yıl süren mesleki, duygusal, fiziki mücadeleden sonra Kate teslim olmaktan mutlu görünüyordu. Onun pek çok kez,

"Hayat herkese karşı acımasızdır. İşte bu yüzden çoğu insan onun kurbanı olur," dediğini duymuştum. Kendisi hayatının çoğunu büyük bir mücadelenin içinde bir yarışçı olarak geçirmişti. Bazen kendini dalgalara bırakır, bazen onların önünde yüzerdi. "Doğanın kanunu durulmamızı ister. Ben bu kanuna karşı geldim," derdi.

Hepburn çok uzun yaşadığı ve her zaman zamanının önünde gittiği için, hayranları onun bazı kurallara karşı geldiğini fark etmedi veya unuttu. Bunların en önemlisi erkeklerin dünyasında bir kadın gibi yaşamayı reddetmesiydi. Aynen bağımsız çalışan bir erkek oyuncu gibi davranmış ve bir stüdyonun veya menajerin koruması altına pek az girmişti. Kişisel ilişkilerini de aynı bağımsız ruhla sürdürmüştü. Birisi işine karıştığında, "Kim demiş, bekle de gör," diye tepki verirdi. Böyle yaparak bir kahramana dönüştü ve bazı kadınlarla erkeklerin yıllar boyu hayranlığını kazandı.

1983 yılında ilk karşılaştığımızda *Esquire* için yaptığım röportajın sonunda, Hepburn'e etrafındakilerin yalnızca birkaç yıl, en fazla on on beş yıl varlık gösterebildikleri bir ortamda, meslek yaşamını uzun yıllar sürdürüp ileriye götürebilmesinin nedenini sormuştum. Cevap vermeden önce duraksadığı birkaç sorudan biriydi. Birkaç saniye sonra "Beygirgücü," dedi.

Röportajı yayınlamadan ona gösterdiğimde, onun cevaplarının yanına parantez içinde kendi görüşlerimi eklemiştim. O sorunun yanına da kendi görüşümü yazmış, "Katharine Hepburn kalbe ve akla birlikte hitap ettiği için heyecan verici biri. Yarım yüzyıldır zirvede kalmasının nedeni cesaret, bağımsızlık, doğruluk, idealizm ve sevgi gibi sonsuza kadar geçerli olacak insani değerlere sahip karakterleri temsil etmesidir. O romantizmin kendisidir," demiştim ama o bunu pek beğenmedi.

"Aman, ben romantizmin temsil etmiyorum. O dediğin Marilyn," diye karşı çıktı.

"Hayır," dedim. "Monroe seks ve arzu nesnesidir. O bir kurbandı. Onunla karşılaştığında, sana 'rüzgârda savrulan bir yaprağı' hatırlattığını kendin söylemiştin."

“O zaman Garbo,” diye itirazını sürdürdü.

“Hayır,” dedim. “O, gizem. Ayrıca o da bir kurban.”

“Tamam ama ben senin ne demek istediğini anlamış değilim.”

“Sanat için yanıp tutuşan Eva Lovelace, Jo March, Terry Randal olabilir. Sosyal çalışmalarıyla Alice Adams var. Aşk uğruna kendini hırpalayan Linda Seaton, Tracy Lord, Tess Harding, Pat Pemberton, Bunny Watson var. Aşkı arayıp bulamayan Rosie Sayer, Jane Hudson, Lizzie Curry var. İlk aşklarının ateşini hiç unutmayan Mary Tyrone, Cristina Drayton, Ethel Thayer, hatta Aquitain’in Elanor’u var. Anlamıyor musun onların hepsi kendilerine inanan, ama başka bir insana da bir şeyler verebilmek için değişip gelişebilen hayal gücü olan maceraya açık, inançlı kadınlardı. İşte romantizm derken bunu kastediyorum.”

“Tamam, seninle tartışmıyorum,” dedi.

“Bu ilk defa oluyor.”

“Son sözü hep sen söylersin, değil mi?”

“Evvet.”

Kate’le ilk tanıştığımda şakayla karışık 2000 yılını göremeyeceğini söylerdi sık sık. Bir keresinde, “Saçmalama. Bak Lilian Gish doksan yaşını geçti, sen ondan daha güçlüsün,” demiştim.

“Hayır değilim, hiç kimse Lilian’dan daha dayanıklı olamaz. Griffith’in filmlerinde bütün rollerin dublörlüğünü yapmıştı o; fırtınalara karşı koyup, buzların üzerinde koşmuştu. O ta işin başından beri oradaydı. Yolu o açtı. Güçlü olan oydu,” diye karşılık vermişti.

Miss Gish 1993’te doksan dokuz yaşında öldü ve Katharine Hepburn dünyanın yeni milenyum diye kutladığı şeyi gördü.

1 Ocak 2000 onun için herhangi bir gün oldu. Onunla gelecekteki o günü konuştuğumuzda, hayatının o kadar durağan hale geleceğini tahmin edemediğinden eminim. Onun fiziksel olarak çökmesi ilk başlarda bana acı veriyordu, ama daha sonra uzun yaşadığına sevindin. Onun, Fenwick’teki deniz fenerinin arkasından güneşin doğması, iyi bir yemek, sıcak bir ateş, aile ve dostlar, dışarıda soğuk rüzgâr eserken yorganın altında güzel bir

uyku çekmek gibi, hayatın getirdiği küçük şeylerden, onur ve sükûnetle zevk alabildiğini görmek bana huzur verdi. Hayatın şarkısını dinliyordu.

XI

Kır Çiçeği

Doğu yakası 49. Sokak'taki eve ilk gittiğimde, tuvalete yollanıp merdivenleri ikinci kez çıkarken, yalnızca Katharine Hepburn'le değil bir sürü değişik çiçek aranjmanıyla karşılaşmıştım. Koca koca antoriumlar, starliçeler, Afrika papatyaları, zambaklar, glayöller, agapantuslar, bir otel lobisine yakışacak büyüklükteydi. Ayrıca iki büyük saksı korkunç kırmızı amarryliss vardı. Konuşmamız sırasında, "Böyle büyük bir salona büyük çiçekler lazım; en çok sevdiklerim de bunlar," demişti.

Fenwick'i ilk ziyaretimden sonra, Turtle Bay'e döndüğümüzde, arkadaşlarından ve hayranlarından bir sürü çiçek gelmiş olduğunu gördüm. Kate yalnızca küçük çiçeklerle ilgileniyor, küçük irisler, Sweet William, Afrika menekşeleri, mor dendrobium ve mum çiçeği denilen Madagaskar yasemininin iyi yerleştirilmesi için titizleniyordu. "O koca aranjmanları hiç sevmiyorum. Küçük çiçekler çok daha güzel," diye el kol hareketleri yaparak anlatmıştı.

Bir hafta beyaz güller için deli olur, ertesi hafta onlara tahammül edemezdi. Bir öğleden sonra büyük bir içtenlikle, "Bence

gül dünyada en abartılan çiçek," dediğinde, "Sen de fazla sertsin Kate, bence gül elinden geleni yapıyor," diye cevap vermiştim.

Tartışmadığı bir çiçek vardı ve o çiçek hiçbir zaman diğerleri ile karşılaştırılmaz ve gözden düşmezdi. Keşür* Kuzey Amerika'da dağ havucu, İngiltere'de inek maydanozu diye adlandırılıyordu. The Oxford English Dictionary, minik beyaz çiçeklerden meydana gelmiş maydanozgillerden bitkilere verilen, genel isim diyordu. Keşürü diğer bitkilerden ayıran özelliği bazen bir pasta tabağı büyüklüğünde olabilen kocaman düz çiçekleriydi. Aslında bu çiçek bir saptan çıkmış bir sürü minik çiçekçikten meydana geliyrdi Bir tarla dolusu açtığında sanki tarlanın üzerine dantel bir örtü örtülmüş gibi dururdu.

Fenwick'te birlikte yaptığımız ilk yürüyüşlerden birinde, Kate bana, "Sen hiç Kraliçe Anne'in Danteli'ne yakından baktın mı?" diye sormuştu. "Yani gerçekten yakından bakıp inceledin mi?"

Bakmamıştım. Bir köke rastladığımızda bana ilham yüklü bir ders verdi. Bütün çiçeklerini tek bir çiçekmiş gibi elinde demet halinde tutarak "Ne kadar müthiş değil mi?" diye sordu. "Çok güzel," diye ona katıldım.

"Ama hepsi bu değil, bir de arkalarına bak."

Dediğini yaptığımda tabiatın inanılmaz bir mucizesini gördüm. Çiçeğin arkasındaki bir sürü küçük sap karmakarışık bir ağ örmüştü. Kate, "Minik sapçıklar," dedi. Mükemmel bir simetriyle hem nazenin hem de karmaşık ve güçlü bir örgü meydana getirmişlerdi. Bu küçük saplar birbiriyle örülüp parçalarının toplamından daha büyük, harika bir bütünü oluşturuyorlardı. Kate çiçeği elimden alıp her bir çiçeğin diğerine bağlı olduğu o narin şeyi parmaklarıyla okşayarak, "Buna bakıp da Tanrı'ya inanmamaya imkân var mı?" diye sordu.

Kate'e hayretle baktığımda, daha sonra yıllar boyu farkına varacağım gibi bunu kelime anlamıyla söylediğini fark ettim. "Yani demek istiyorum ki," diye devam etti, "bir insan buna bakıp, evrende yüce bir güç olduğunu, insandan daha büyük ilahi

* Yeregeçen, pörçüklü havuç meyvesi gibi isimleri olan, ülkemizde kırlarda yetişen, vazo çiçeği olarak kullanılmavıp bitki tedavisi için toplanan bir kır çiçeği. İngiliz halk dilindeki adı Kraliçe Anne'ın Danteli'dir. (Ducus corata).

bir gücün, bir Tanrının bütün bunları ve bizi yarattığını nasıl inkâr edebilir?"

O gün Fenwick'e dönerken ve sonraki yirmi yıl boyunca, arada sırada Kate'i din konusunda konuşmaya yöneltebildim. Aslında o konuda kendini pek rahat hissetmiyordu. O metafizik şeylerden çok maddesel şeylerle ilgiliydi, kozmik değil dünyevi biriydi. Genelde tam olarak neye inandığı konusunda belirsiz konuşurdu ama bir keresinde, "Benim inancım var," demişti, "İnsanların Üstün Varlıklar olduğuna inanmadığımı söylemek zorundayım." Ama bundan daha inançlı bir ifade kullandığını hiç duymadım.

"İsa'ya ne dersin?" diye sormuştum. "Onun Tanrı'nın oğlu olduğuna inanıyor musun?"

Hiç tereddüt etmeden, "Yaşamış olduğuna inanıyorum," demişti. "Ve onun dünyaya gelmiş örnek biri olduğunu düşünüyorum. Eğer insanlar onun öğretilerine uygun davransaydı bu dünya daha iyi bir yer olurdu. Ama şunu da söylemem lazım ki, insanlar onun adına korkunç şeyler yaptı. Peki, Allahın oğlu muydu? Yani dürüst konuşmak gerekirse, öyleydi diyemem."

"Peki, ya cennet ve cehennem?"

"Cennetle cehenneme aslında inanmıyorum. Ama şimdi burada sürdüğümüz yaşama bakınca, daha iyisi olabilir diye ümit edebileceğimizi düşünüyorum. Bugün nasıl davrandığımızın gelecekte nasıl olacağımızı etkileyeceğine inanıyorum," demişti.

"Ben de bir gün öleceğim ve bu beni ürkütmüyor. Her şey çok iyi, mükemmel olacak... Çünkü uzun harika bir uykuya dalacağım. Ama uyuyuncaya kadar kendimi yormak niyetindeyim."

"Uzun ve harika bir uyku mu?" diye sormuştum. "Bu daha sonra uyanacağına, hayata tekrar döneceğine inandığın anlamına mı geliyor? Reenkarnasyona inanıyor musun?"

Gülmüş ve çizmeyi aştığımı belli eden bir bakışla bakmıştı bana.

Kate hiçbir zaman soyut kavramlarla konuşmazdı. Bütün akılcılığına rağmen, pek az felsefi konuşma yapardı. Ama yeğeni Mundy'nin evlendiği günün akşamı, ikimiz yalnızken garip bir şekilde düşünceli görünüyordu. Uzun sohbetimizde ona, "Söy-

le bakalım bütün bunlar hakkında ne düşünüyorsun? Yani hayat hakkında. Yaşamanın amacı ne. Biz neden buradayız?" diye sormaktan kendimi alamamıştım.

Kate tereddüt etmeden hemen cevap verip beni kurtarmasaydı böyle bayat bir soru sorduğum için çok utanacaktım. "Çok çalışmak için," dedi. "Ve birini sevmek için."

Ama hepsi bu kadar değildi. Sonra biraz duraklayıp "Biraz da eğlenmek için," diye ilave etti. "Ve eğer şanslıysan sağlıklı olursun... Birisi de seni sever."

Verdiği cevaptan memnun kalmıştı. Ve ben önümdeki, o gece başı fena halde titreyen, ıslak gözlerini gözlerimin içine dikmiş, seksenli yaşlarının sonundaki bu kadına dikkatle bakarken o, "Scott Berg! Şimdi benimle bunun tartışmasını yapacağını söyleme," demişti. "Tanrı aşkına bir kerecik olsun benim de bir konuda haklı olduğumu düşünebilirsin... Her seferinde üste çıkman gerekmediğini anlarsın."

Oturduğum koltuktan kalkıp kanepeye doğru yürümüş, onu alnından öpüp ateşe çırayla birlikte bir odun atmıştım. Çıra hemen çıtırdayarak alevler çıkarmış, sarı, kırmızı, mavi renklerde yanmaya başlamıştı. Sonra koltuğuma dönmüştüm ve ikimiz ateş sönünceye kadar hiç konuşmadan öylece oturmuştuk.

• Dick Hepburn, 2000 yılının Kasımında öldü. Kathy Houghton bana Fenwick'teki küçük kilisede bir tören yapılacağını söylediğinde, hem ona veda etmek hem de Kate'i yoklamak için gitmeye karar verdim. Kardeşini kaybetmiş olmasına rağmen, sağlığının birkaç hafta öncesine kıyasla daha kötü olmadığını gördüm. Ama hemen hemen hiç konuşmuyordu. Öğleden sonraki tören boyunca yanında Peg'le son zamanlarda salona yerleştirdikleri yatar koltukta kaldı.

Sade ve soğuk kilisedeki sıcak konuşmalardan sonra katılanların çoğu Hepburn'ün evine yürüdü. Evde yemek hazırlanmıştı. Kate hâlâ sessizce Peg'le oturuyordu. Sonraki bir saat nöbeti ondan devralarak, Kate'e taziyeye gelenlerin salona birer ikişer düzenli olarak girmesini sağladım Yalnız kaldığımızda bütün bu insanların niye geldiğini sordu. "Dick öldüğü için," dediğimde

ise beklenmedik bir sertlikle, "Yanlış haber," dedi. Onun inkâr gücüne hayran kaldım.

Ve o anda, o dakikaya kadar hepimizin Kate'in etrafında onun gibi güçlü olmaya çalıştığımızı fark ettim. Norah bu ziyaretinde Bayan Hepburn'ün onu tanıyamadığını söylerken gözyaşlarını tutmaya çalışıyordu. Ben Kate'le en son gerçekten sohbet ettiğimiz yılları değil ayları sayıyordum; iki cümleden fazla konuşabildiğimiz zamanları... Ve artık onun günlük hareketinin, yatak odasından asansörle salona inip yatar koltuğa oturmak, sonra da geri dönmek olduğunu kabullenmek zorunda kalmıştım. Peg o öğleden sonra ben yokken Kate'e benimle ilk olarak nasıl tanıştığını sorduğunu söyledi. "Bir dans partisinde," demiş. "Philadelphia'da." Peg'le birlikte acaba hangi dönemi anımsıyor diye gülüştük. Ne acıklı ki Fenwick'teki şömine yıllardır tütmüyordu, çünkü iki yanında Kate'in oksijen tüpleri duruyordu.

Doğuya gittikçe Kate'i ziyaret etmek için (her zaman başaramasam da) gayret gösteriyordum. Her ziyaretimden sonra, değişmez bir şekilde sağlığı kötülüyor veya kötü olduğuna dair dedikodular çıkıyordu. 11 Eylül'de biraz televizyon seyretmiş ve vahşi bir saldırı olduğunu anlamış, "Ama biz New York'ta değiliz," diyerek rahatlamıştı.

Sonraki yirmi ay boyunca durumunda bir değişiklik olmadı. Durağan ve nispeten stressiz geçen bir dönemdi. Ama doksan altıncı doğum günü için aradığımda telefonda konuşamadı. Etrafındakiler endişeli bir sesle tekrar ne zaman geleceğimi sordular.

On sekiz gün sonra Fenwick'e gittiğimde Kate'in görünüşü beni çok endişelendirdi. Odaya girip yanına oturduğumda gözleri büyüdü ama o gözlerin feri kaçmış ve çökmüştü. Beni tanıdığını belli ederek hafifçe gülümseyebildi ama bitkin ve üzgün görünüyordu. Burun deliklerine oksijen tüpünün hortumları takılıydı. Yemek yiyemediği çok kilo kaybetmesinden belli oluyordu.

Yıllardır Connecticut'ta Norah'ın işini üstlenmiş olan Hong, ve Fenwick'te mümkün olduğunca uzun zaman geçirmeye çalışan Norah, son birkaç haftadır Miss Hepburn'ün ayran ve besleyici içeceklerden başka hiçbir şeyi hazmedemediğini söylediler. Arada sırada kızarmış ekmek ve reçel istiyor ama onu da iki

dakika ağzında tutup bazen bütün olarak yutuyor bazen de geri çıkarıyordu. Onunla birkaç yıl önce yemek yemeyerek bu dünyadan ayrılışını hızlandırabileceği konusunda yaptığım konuşmayı hatırlayarak, acaba her lokmayı ağzına aldığında bunu mu düşünüyor, diye merak ettim. Belki de artık yemek bir yük haline gelmişti veya ona acı veriyordu. Yeni diyeti hakkında konuşmak istediğimde Hong ile Norah telaşla önemli kişi Erik Hanson'la konuşmamı istediler.

Mutfaktan onu aradığımda, Kate'e yeni bir teşhis konduğunu öğrendim. Kate'in boynunda büyük, sert ve saldırgan bir tümör bulunmuştu. Birkaç tedavi alternatifi düşünülmüştü ama yaşını ve azalan gücünü dikkate alarak olayı doğaya bırakmaya karar vermişlerdi. Erik'e doktorların ne dediğini ayrıntılı olarak sorduğumda "Her an bekliyoruz," dedi. "Belki yarın, ama Kate bu, kim bilir, hiç belli olmaz. Yine de günleri sayılı." Hemşireler reçetesiz satılan ağrı kesicilerle acısını azaltmaya çalışıyordu.

O öğleden sonra, elini tutup Kate'e veda ederken bana ne kadar çok şey ifade ettiğini ilk defa söylemiyordum. Kulağına eğer yorulup bıktıysa istediği zaman vazgeçip gitmenin doğru olduğunu da söyledim. Gündüz yanında bir arkadaşı veya aileden biri varken veya gece hemşire nöbette beklerken sadece uykuya dalacaktı. Sözlerimin onun için bir şeyi farklı kılacağını düşünerek kendi kendimi aldatmıyordum. Yine de benim için bu sözler ona yalnız olmadığını, etrafındaki herkesin onun hayatı boyunca güçlü ve cesur olduğunu düşündüğünü anlatmanın bir yoluydu bu.

İki hafta içinde, yatak odasındaki koltuktan öteye gitmek gücünü aşmaya başladı. Aldığı sıvı miktarı da azalmıştı. Sağlığını her gün telefonla takip ettim. 29 Haziran 2003'te öğleden sonra, Chynthia McFadden -endişeyle beklediğim- telefonla aramak inceliğini gösterdi. Bir asır boyunca hepimize nasıl yaşanacağını göstermiş olan Katharine Hepburn nasıl ölüneceğini de göstermişti.

Kate'i sık sık düşünüyorum ve hayatım boyunca düşüneceğim. Son zamanlarda onunla ilgili bir hayal icat ettim, onunla eğleniyorum. Haziran ayında nefis bir gecede beyaz smokinimle

Philadelphia'nın biraz dışındaki Haverford kriket kulübündeyim. Neşeli bir orkestra Cole Porter'ın hareketli bir parçasını çalmaya başlıyor. Birden enfes bir kadın beliriyor. Bryn Mawr'dan yeni çıkmış, elmacık kemikleri çıkık, gözleri pırıl pırıl. Rüzgâr kumral saçlarını dağıtıyor. Birbirimizi fark ediyoruz ve uzun bacaklarıyla adeta kayarak bana doğru geliyor...

Çevirmenin teşekkürü:

Bu kitapta sözü edilen filmlerin Türkçe adlarını bulmak için Atilla Dorsay'ın kitaplarını kaynak olarak kullandım. Kendisine yıllardır süren çalışmaları ve bana sağladığı destek için teşekkür ederim.

Güneş Günter

Katharine Hepburn'un Hatırladıkları

Sinema seyircisi, kendi ümitlerini en sevdiği kahramanda yaşatır. Hayranları için Katharine Hepburn diğer sinema yıldızlarından farklıydı. Onun doğal güzelliği, Hollywood ışıkları ve makyajı olmadan da çarpıcı, konuşmaları başkalarının yazdıklarını okumadan da espri ve zekâ dolu, perdedeki mevcudiyeti her türlü rolün altından kalkacak kadar parlaktı. Beyaz perdenin en büyük yıldızları, ancak kendilerinden bir parçayı bizimle paylaştıklarına inandığımız için büyüktürler. Hayranlarının düş gücü bu yanılsamayla beslenir. Katharine Hepburn keskin hatlı güzelliği ve soğukkanlı mizah anlayışıyla, farklı olmanın avantajını en baştan çıkarıcı şekilde kullanmayı başaran bir yıldızdı. Uzun sinema yaşamı boyunca aldığı dört Oskar ödülü bu olguyu doğrular.

Katharine Hepburn ömrünü 'özgür bir kadın' olarak sürdürmüş olmasına rağmen, Spencer Tracy ile yaşadığı büyük aşkla da, Hollywood gibi sanal bir dünyada, sevgi ve sadakatin eşsiz simgesi olarak hatırlanacaktır.

Kate'in yakın dostu olan A. Scott Berg'e yıllar içinde aktardıklarından yola çıkılarak yazılmış olan bu kitap, sıradan bir biyografi değil. Hollywood'un neredeyse elli yılının panoramasını çizerken, özgür ama yalnız bir kadının öyküsünü de yüreğe dokunan bir üslupla anlatıyor.

(A. Scott Berg, yazdığı 'Lindberg' biyografisiyle Pulitzer ve Amerikan Ulusal Ödülü almış olan bir yazardır.)

ISBN 975-331-824-3

www.epsilonyayinevi.com
online alışveriş: yenisayfa.com.tr